

เทศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก

โดย

นางสาวจารุวรรณ คงยศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เทศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก

โดย

นางสาวจรรุวรรณ คงยศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

LIVED EXPERIENCES, GENDER AND SEXUALITY OF “KATOEY”
IN PRISON

BY

MISS CHARUWAN KHONGYOT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS IN SOCIAL RESEARCH
FACULTY OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวจรรุวรรณ คงยศ

เรื่อง

เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม

เมื่อ วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

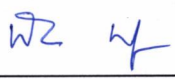
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จันทนี เจริญศรี)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

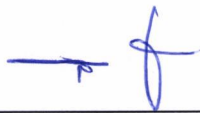
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณิธิ บรราน)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร. พิมวัลย์ บุญมงคล)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ อุณโณ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก
ชื่อผู้เขียน	นางสาวจรรุวรรณ คงยศ
ชื่อปริญญา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิธิ บรรวณ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษากลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ นั่นคือ กะเทย ซึ่งเป็นกลุ่มที่ถูกมองว่ามีเพศภาวะและเพศวิถีที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานรักต่างเพศ ถูกมองว่า “ผิดปกติ” หรือ “เบี่ยงเบน” เมื่อกะเทยได้ทำผิดกฎหมายถูกจองจำในคุก ก็ยิ่งสร้างตราประทับให้แก่พวกเธอทำให้มี “ความเป็นชายขอบซ้ำซ้อน” (Multiple Marginalities) ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้สนใจการใช้ชีวิตประจำวัน ภายในคุกของกะเทย ประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีทั้งก่อนและหลังติดคุก รวมทั้งการหาทางเลือก และต่อรองกับการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังอื่นๆ และต่อกฎเกณฑ์ภายในคุกว่า เป็นอย่างไร โดยใช้แนวคิดความหลากหลายทางเพศ กระบวนทัศน์เชิงประกอบสร้างทางสังคม (Social construction) กระบวนทัศน์ควีรี่ (Queer Theory) แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) และแนวคิดอำนาจและวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) มาเป็นกรอบในการมองปรากฏการณ์ งานศึกษาครั้งนี้อาศัยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตของกะเทย จำนวน 10 คน ผ่านการเล่าประวัติชีวิต (Life History) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสังเกตการณ์ (Observation)

ผลการศึกษา พบว่า การใช้ชีวิตประจำวันในคุกได้สร้างความยากลำบากให้แก่กะเทยทุกคน ไม่ว่าจะติดคุกมาแล้วกี่ครั้ง เนื่องจากกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด การต้องปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันที่ตายตัว การถูกจับจองตลอดเวลาจากผู้คุม บริบทเช่นนี้ทำให้กะเทยต้องคอยระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองเพื่อไม่ทำผิดระเบียบและไม่ถูกลงโทษ กะเทยต้องเผชิญกับกับกระบวนการปลดปล่อยตัวตน (Goffman, 1961) หรือการลดหรือลบความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ผูกพันกับร่างกายและส่วนต่างๆ ของร่างกายให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อประกอบสร้างขึ้นมาใหม่โดยทำงานผ่านกลไกระเบียบวินัยเพื่อให้เป็นร่างกายที่ว่างนอนสอนง่าย (Foucault, 1991 อ้างถึงใน สายพิน ศุภุทธมงคล, 2542 น. 10-11) เช่น ต้องฝากของที่แสดงถึงตัวตนไว้

ด้านนอก ถูกตัดผมสั้นเกรียน สวมใส่เครื่องแบบนักโทษ ฝึกระเบียบแถว และปฏิบัติกิจวัตรซ้ำๆ เป็นต้น นอกจากนี้กะเทยยังต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับพวกเธอ สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเธอรู้สึกอึดอัด กังวลใจ และไม่เป็นส่วนตัว

ยังพบว่า ในมิติเพศภาวะและเพศวิถี กะเทยสำรวจ เรียนรู้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อารมณ์ และความปรารถนาทางเพศของพวกเขาไปตามช่วงชีวิต (life cycle) และสัมพันธ์กับผู้คนที่พวกเขาติดต่อ ปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น ก่อนติดคุก กะเทยบางคนแต่งกายแบบผู้หญิง แปลงเพศ ขณะที่บางคนจะแต่งกายแบบผู้หญิง เฉพาะเวลาที่พวกเขาต้องการ กะเทยบางคนมีแฟนหรือคูรัก ขณะที่บางคนไม่มีคนรัก แต่มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายแบบครั้งคราว เมื่อพวกเขาต้องใช้ชีวิตในคุก แม้พวกเขาไม่สามารถใช้ชีวิตด้านเพศได้อย่างอิสระ แต่พวกเขาก็พอมีทางเลือกและต่อรองอยู่บ้าง เช่น การแอบตัดแปลงเครื่องแต่งกายให้รัดรูป การแต่งหน้าอ่อนๆ การไว้ผมยาวกว่าทรงผู้ต้องขังปกติ การแอบติดก๊ับและรัดผมเป็นทรงต่างๆ นอกจากนี้กะเทยยังเข้าไปเป็นสมาชิกใน “บ้าน” ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่ไม่เป็นทางการของนักโทษภายในคุก เพื่อให้ได้รับการดูแล รวมทั้งการมีคูรักที่เป็นผู้ต้องขังชายและมีความสัมพันธ์ทางเพศกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าก่อนติดคุก กะเทยที่มีคนรักต้องทำหน้าที่ดูแลการกินอยู่และให้เงินคูรักชาย แต่เมื่ออยู่ในคุก กะเทยกลับเป็นฝ่ายได้รับการดูแลและการช่วยเหลือทางการเงินจากนักโทษชายที่เป็นคูรัก กะเทยบางคนมีคูรักครั้งแรกเมื่อมาอยู่ในคุก และสามารถเปิดเผยตัวตนด้านเพศได้มากขึ้นกว่าตอนอยู่นอกคุก

จึงเห็นได้ว่าการใช้ชีวิตประจำวันและประสบการณ์ด้านเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุกมีลักษณะลึกลับ (paradoxical) ในแง่หนึ่งกฎเกณฑ์และอำนาจภายในคุกได้ “ปลดเปลื้อง” ร่างกายตัวตนและชีวิตด้านเพศของพวกเขา แต่ในอีกด้านหนึ่งคุกกลับเป็นพื้นที่ที่กะเทยพอจะเปิดเผยตัวตนด้านเพศ ได้เรียนรู้ สำรวจเพศภาวะและเพศวิถีที่ถูกปรับเปลี่ยนและลื่นไหลของพวกเขา

คำสำคัญ: เพศภาวะ, เพศวิถี, ความหลากหลายทางเพศ, สถาบันเบ็ดเสร็จ

Thesis Title	LIVED EXPERIENCES, GENDER AND SEXUALITY OF “KATOEY” IN PRISON
Author	Miss Charuwan Khongyot
Degree	Master of Arts
Major Field/Faculty/University	Social Research Faculty of Sociology and Anthropology Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Panitee Brown, Ph.D.
Academic Years	2017

ABSTRACT

This research aims to study a group of people who have sexual diversity, namely “Katoey”. As they do not conform to the heterosexual norms, they are defined as abnormal and deviant. “Katoey”, who are imprisoned, have even experienced more stigma, named as “multiple marginalities”. This research emphasizes on the katoeys’ daily lives in prison, their experiences on gender and sexuality both before and after being imprisoned as well as their negotiation to other prisoners and regulations. The concepts of social construction, queer theory, total institution (by Erving Goffman) and power and discourse (by Michel Foucault) are applied as a theoretical framework. This study opts for a qualitative research methodology. The data draw primarily on in-depth interviews with 10 transgender prisoners, their life history and observation.

The study reveals that all “katoey” have faced with difficulties in a prison as a result of strict regulations, fixed daily life routine and being under surveillance by staffs. Consequently, they always have self-monitoring and ensure that they will not violate the rules and be punished. They also encounter with “Mortification process” (called by Goffman, 1961) or the stripping processes through which stripped of themselves to be the docile body by disciplinary mechanism. (Foucault, 1991 as cited in Saipin Suputtamongkol, 2542, pp.10-11). Such processes involve in leaving their possessions with the staffs, having short hair-cut, wearing the prisoner uniform, having

disciplined trainings, and following strict routine. Furthermore, “katoey” have to live their lives with other male prisoners under inconvenience environment. These situations cause them the feelings of anxiety and of losing their privacy.

Transgender prisoners explore, learn and adjust their gender and sexualities in relation to their life cycle and interactions with others. For example, before being imprisoned, some “katoeys” always dressed in woman styles and had transsexual surgery. Others wore the woman’s dresses occasionally. Some of them had a relationship with a male lover, but few had only one-night stand. Even though there are strict regulations in the prison, “katoeys” are, to some extent, able to express their gender and sexualities as long as such actions do not create disorder. For instance, they adjusted the uniform to fit their body, put on some make-up, let the hair longer than usual, used hair clips and did pretty hairstyle. They also join a member of “house”, an informal gathering group of the prisoners, to receive care and protection from the head and members of their “house”, including having a boyfriend and sexual relationship with him.

Noticeably, before “katoeys” are imprisoned, they had to give daily care to their boyfriend and provided him with financial support. On the other hand, while they are in the prison, they gain intimacy, protection and money from their lover. Few have a boyfriend and being in the relationship the first time when they are in the prison.

In conclusion, their experiences, gender and sexualities in the prison are paradoxical. On the one hand, power and strict regulations in the prison have “stripped” and shaped their appearance, self-identity and sexuality. On the other hand, the prison is a space that, to a certain degree, allows them to express, learn and explore their gender and sexualities, which are fluid and being transformed through their life-course.

Keywords: Gender, Sexuality, Sexual diversity, Total Institution

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณา และการชี้แนะที่เป็นประโยชน์จากกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ เจริญศรี ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์วัลย์ บุญมงคล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งทั้งสองท่านได้ให้คำชี้แนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิธิ บรรวณ กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาในการให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และเป็นแรงผลักดันสำคัญจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ และขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกท่านที่ได้ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาตั้งแต่เรียนประกาศนียบัตรบัณฑิต (การวิจัยทางสังคม) จนถึงระดับชั้นปริญญาโท ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ “พวกเธอ” ทั้ง 10 คน ที่สละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษ ทำให้อุบัติศึกษามีข้อมูลและสามารถทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วง ขอขอบคุณ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมเป็นอย่างสูงที่ให้โอกาสสำคัญทั้งการทำงาน และการศึกษา ทำให้อุบัติศึกษาได้เก็บข้อมูลสำคัญเพื่อนำมาประกอบการศึกษาครั้งนี้ และหากการศึกษานี้มีประโยชน์ประการใด ขอยกความดีความชอบให้กับ “พวกเธอ” และขอให้พวกเธอมีชีวิตที่ดี

ขอขอบคุณ พี่น้อย พี่วิชัย น้อง และเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ การวิจัยทางสังคม รุ่นที่ 1 ที่คอยช่วยเหลือ คอยกระตุ้น ให้กำลังใจกัน ปรับทุกข์ ตลอดระยะเวลา 7 ปี ที่ผ่านมา จนสำเร็จลุล่วงในที่สุด คำว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” ยังใช้ได้เสมอ นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ พ่อแม่ พี่ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา และคอยสนับสนุนแก่ผู้ศึกษาในทุกๆ ด้าน ตั้งแต่เล็กจนถึงปัจจุบันไม่ว่าผู้ศึกษาจะทำอะไรก็ตาม “รักและขอบพระคุณมากค่ะ”

หากผลการศึกษานี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุง แก้ไขในการศึกษาครั้งต่อไป

นางสาวจารุวรรณ คงยศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามในการศึกษา	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเพศภาวะ (Gender) และเพศวิถี (Sexuality)	8
2.2.1 ความหมายของ “เพศภาวะ” (Gender)	8
2.1.2 ความหมายของ “เพศวิถี” (Sexuality)	9
2.1.3 แนวคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศ	10
2.1.4 ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความหลากหลายทางเพศใน สังคมไทย	18
2.2 แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จ (Total Institution)	21
2.2.1 แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman)	21
2.2.2 แนวคิดอำนาจและวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)	24
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเบ็ดเสร็จ	30

บทที่ 3 วิธีการวิจัย	33
3.1 วิธีวิจัยที่ใช้ในงานศึกษา	33
3.1.1 การเล่าประวัติชีวิต (Life History)	34
3.1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)	34
3.1.3 การสังเกตการณ์ (Observation)	37
3.2 กลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ในงานศึกษา	38
3.2.1 กลุ่มตัวอย่าง	38
3.2.2 พื้นที่ในงานศึกษา	39
3.3 การเข้าถึงข้อมูล	39
3.4 โครงร่างการสัมภาษณ์	40
บทที่ 4 มาทำความรู้จักกะเทย	42
4.1 ภูมิหลังเศรษฐกิจและสังคมของกะเทย	42
4.2 การใช้ชีวิตประจำวันในคุกการใช้ชีวิตประจำวันในคุก: ตัวตน เพศภาวะ และเพศวิถีที่ถูกปลดเปลื้อง ควบคุม	63
4.2.1 มาทำความรู้จักคุก	63
4.2.2 ก้าวอย่างแรกในคุก : ความรู้สึกของพวกเธอ	63
4.2.3 เมื่อถูกตรวจค้นเนื้อตัว	65
4.2.4 ชีวิตในแดนแรกรับ	71
4.2.5 เมื่อถูกส่งตัวเข้าแดนกะเทย	76
4.2.6. กิจวัตรประจำวันในคุก	78
4.2.7 ตรวจตรา สอดส่อง	94
4.2.8 กลุ่มเพื่อนสนิทและกิจกรรมที่ทำร่วมกัน	95
4.2.9 เมื่อญาติมาเยี่ยม	97
บทที่ 5 เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุก	99
5.1 มุมมองและการนิยามตัวตน	99

5.2	เพศภาวะและเพศวิถีขณะติดคุก	108
5.3	กะเทย : ตัวตนที่ไม่ต้องปิด	127
5.4	การปรับตัวและการต่อรองของกะเทยในคุก	130
5.4.1	การปรับตัวและการต่อรอง	130
5.4.2	อนาคตภายหลังพ้นโทษ	134
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ		139
6.1	การใช้ชีวิตของกะเทยภายในคุก	139
6.2	เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุก	143
6.3	การต่อรอง หาทงเลือก ทางออกของกะเทยในคุก	146
6.4	ข้อเสนอแนะ	149
รายการอ้างอิง		151
ประวัติผู้เขียน		158

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกะเทย (รายบุคคล)	61

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องตรวจโลหะแบบมือถือ (Hand Held Metal Detector)	66
4.2 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องตรวจจับโลหะ สแกนโลหะ แบบเดินผ่าน (Walk through metal detector)	66
4.3 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner)	67
4.4 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องสแกนเนอร์เพื่อคัดกรองสัมภาระเพื่อความปลอดภัย	68
4.5 แสดงรูปตัวอย่าง“บล็อก”หรือห้องสุขาในคุก	87
4.6 แสดงรูปตัวอย่าง“บล็อก”หรือห้องสุขาบนตึกนอน	88

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ระบบคิดเกี่ยวกับเพศสภาพ (Gender) ที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดสถานะทางเพศ จากเพศสรีระ(Sex) ที่ปรากฏหรือที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด มีอิทธิพลให้สังคมแบ่งเพศเป็นสองขั้วชัดเจน คือ ชายและหญิง สังคมคาดหวังให้บุคคลแสดงบทบาททางเพศ (Gender role) ที่สอดคล้องกับเพศสรีระของตน นั่นคือ “ความเป็นหญิง” และ “ความเป็นชาย” กล่าวคือ หากบุคคลมีเพศสรีระเป็นหญิง สังคมก็คาดหวังให้แสดงบทบาท “ความเป็นหญิง” หากบุคคลมีเพศสรีระเป็นชาย สังคมก็คาดหวังให้แสดงบทบาททางเพศให้สอดคล้องกับ “ความเป็นชาย” รวมทั้งยังกำหนดคู่ความสัมพันธ์แบบชายและหญิง หรือรักต่างเพศ จนกลายเป็นวิถีเพศกระแสหลักในสังคมที่ให้คุณค่ากับระบบสัมพันธ์ทางเพศแบบคู่ตรงข้าม ระบบคิดเหล่านี้ได้ถูกหล่อหลอม จนกลายเป็น ค่านิยม บรรทัดฐานที่ฝังรากลึกในสังคมไทย การมองเรื่องเพศและเพศวิถีดังที่กล่าวมา ส่งผลให้ความหลากหลายของเพศวิถีในแบบอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากเพศวิถีหลักที่สังคมให้คุณค่านั้นถูกมองว่าเป็น “ความผิดปกติ” เช่น การมีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน หรือรักร่วมเพศ ที่มักถูกมองว่า เรื่องเพศในลักษณะนี้เป็นแบบไม่ปกติ รวมทั้งผู้มีเพศวิถีหลากหลายยังถูกมองในเชิงลบว่าเป็นผู้ที่มี “ความเปี่ยงเบนทางเพศ” “ความผิดปกติทางเพศ” ดังเช่น งานศึกษาต่างๆ ที่ผ่านมามีได้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีเพศวิถีที่หลากหลาย เช่น ชายรักชาย หญิงรักหญิง คนข้ามเพศ เป็นต้น มักจะไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากสังคม ถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคม พวกเขาจะต้องเผชิญกับความกดดันหรือการไม่ยอมรับจากครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และบุคคลทั่วไป รวมทั้งถูกทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนน้อยของสังคม (เช่น งานศึกษาของพลสิทธิ์ แววศักดิ์, 2550; สุไลพร ชลวิไล, 2545; เอกศาสตร์ สรรพช่าง, 2546)

เพศภาวะและเพศวิดียังถูกนำไปสัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมอื่นๆ (Social status) เช่น อายุ เชื้อชาติ ศาสนา ชาติพันธุ์ เพื่อใช้กำหนดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของบุคคล งานศึกษาในประเด็นนี้ได้ชี้ให้เห็นถึง “ความเป็นชายขอบซ้ำซ้อน” (Multiple Marginalities) ของกลุ่มผู้มีเพศวิถีที่หลากหลาย กล่าวคือ นอกจากพวกเขาจะมีเพศวิถีที่ “เปี่ยงเบน” ไปจากเพศวิถีกระแสหลักที่สังคมคาดหวังแล้ว พวกเขายังครอบครองตำแหน่งทางสังคมที่ถูกให้คุณค่าหรือประหัตตราว่าเป็น “ความด้อย” “สิ่งที่ไม่พึงปรารถนา” อีกด้วย จึงทำให้พวกเขาตกอยู่ในสภาวะของการถูกกดทับ ถูกทำให้ต่ำต้อยด้อยค่าซ้ำซ้อนขึ้นไปอีก เช่น งานที่ศึกษาเกย์อ้วน (เอกศาสตร์ สรรพช่าง, 2546) กะเทยมุสลิม (สมฤดี สงวนแก้ว, 2546) หญิงรักหญิงที่มีฐานะยากจน (สุไลพร ชลวิไล, 2545) หรือกะเทยบ้านนอก (พลสิทธิ์ แววศักดิ์,

2550) เป็นต้น งานวิจัยในครั้งนี้ก็สนใจศึกษากลุ่มผู้มีเพศวิถีที่หลากหลายที่มี ความเป็นชายชอบ ซ้ำซ้อนเช่นกัน ซึ่งก็คือ กะเทยที่ต้องโทษและถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ หรืออาจเรียกย่อๆ ว่า “กะเทยในคุก” พวกเขาถูกมองว่าเป็นผู้ที่ละเมิดบรรทัดฐานของสังคม (Social norm) ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการละเมิด จารีต ศีลธรรมโดยการไม่ปฏิบัติตามความคาดหวังทางเพศตามแบบที่สังคมมองว่า “ดีงาม” นอกจากนี้พวกเขายังมีพฤติกรรมที่ละเมิดต่อกฎหมายของสังคม จนต้องถูกลงโทษด้วยการจำคุกแยก ออกจากผู้อื่นในสังคม จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่าก่อนต้องโทษและขณะที่ถูกคุมขังในคุก กะเทยมี ประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะ และเพศวิถี รวมทั้งมุมมองต่อตนเองอย่างไร และการเป็นคนชายชอบ ซ้ำซ้อนเช่นนี้ (กะเทยที่ต้องโทษและถูกคุมขัง) ส่งผลต่อประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์ทางเพศ ของพวกเขาอย่างไร มุมมองต่อตนเองและเพศภาวะ เพศวิถีของพวกเขาเปลี่ยนแปลงไป หรือไม่ อย่างไร

เรือนจำ หรือที่ผู้คนทั่วไปมักจะเรียกกันจนติดปากว่า “คุก” นั้น เป็นพื้นที่ที่คุมขังผู้กระทำ ผิด ในทางสังคมวิทยา คุกถูกมองว่าเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จ (Total Institution) ซึ่งตามคำจำกัดความของ กอฟฟ์แมน (1961, อ้างถึงใน สายพิณ ศุพุทธมงคล, 2542, น.2) ได้นิยาม “สถาบันเบ็ดเสร็จ” (Total institution) ว่าเป็นสถาบันหนึ่งที่สังคมสร้างขึ้นมา มีการกำหนดกรอบการประพฤติปฏิบัติให้แก่สมาชิก อย่างเข้มงวด สมาชิกจะถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก และการทำกิจกรรมต่างๆ จะดำเนินไปในสถานที่ เดิมตลอดเวลาและตามตารางเวลาอย่างเข้มงวด ภายใต้กฎระเบียบที่เคร่งครัดและสมาชิกต้องอยู่ ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา ซึ่งคู่มือองค์ประกอบที่พิจารณาได้ว่าเป็นสถาบัน เบ็ดเสร็จทั้งในเชิงกายภาพ คุกเป็นพื้นที่ปิด ล้อมรอบไปด้วยกำแพงสี่เหลี่ยมสูง แนนหนา เป็นพื้นที่ “พิเศษ” ในแง่ที่ว่าพื้นที่ที่ถูกทำให้แยก ตัดขาดจากโลกภายนอก คือ การถูกตัดขาดจากครอบครัว ญาติมิตร ผู้คนทั่วไป ผู้ต้องขังไม่สามารถเข้าออกคุกได้อย่างอิสระตามต้องการ หากแต่มีการควบคุม การเข้าออกในพื้นที่แห่งนี้ จะไม่สามารถเดินจากแดนหนึ่งไปยังอีกแดนหนึ่ง หรือจากตึกหนึ่งไปยังอีก ตึกหนึ่งได้ตามใจชอบ ในเชิงระเบียบกฎเกณฑ์ คุกมีระเบียบปฏิบัติที่เข้มงวด มีกิจวัตรประจำวันที่ กำหนดเป็นตารางเวลาที่ชัดเจนตั้งแต่เวลาตื่นนอนในตอนเช้าไปจนถึงเวลาเข้านอนในตอนค่ำ กิจกรรมต่างๆ ภายในคุกได้ถูกกำหนดและเป็นไปตามตารางเวลา ซึ่งผู้ต้องขังทุกคนต้องปฏิบัติ เหมือนกันภายใต้ของการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา นอกจากนี้การจัดแบ่งพื้นที่ในคุกยังมีความสอดคล้องกับระบบคิดเพศภาวะแบบคู่ตรงข้ามซึ่งเป็นวิธีคิดเรื่องเพศแบบกระแสหลักของสังคม โดยแบ่งผู้ถูกคุมขังตามเพศสรีระ (Sex) คือ คุกหญิงสำหรับผู้คุมขังผู้กระทำผิดที่เป็นผู้หญิง และคุกชาย สำหรับผู้คุมขังผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ชาย ผู้ต้องขังที่เป็นกะเทย (ทั้งที่ยังไม่แปลงเพศและที่แปลงเพศแล้ว) ก็จะต้องถูกส่งตัวไปควบคุมในคุกชาย

สำหรับบริบทพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาสนใจศึกษาประสบการณ์ชีวิตของกะเทยที่ถูกคุมขังในเรือนจำแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ในงานศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้นามสมมติของเรือนจำแห่งนี้ว่า “คุก”) เป็นเรือนจำที่คุมขังผู้ต้องขังชายเพียงอย่างเดียว และถูกจัดประเภทว่าเป็นเรือนจำความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison)¹ ซึ่งเรียกตามการจัดประเภทของเรือนจำตาม

¹ การจัดประเภทของเรือนจำโดยใช้เกณฑ์ความมั่นคงของเรือนจำ ซึ่งยึดถือเกณฑ์ด้านความมั่นคงแข็งแรงในการควบคุมที่ลดหลั่นกันไปตามความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำและความร้ายแรงของการกระทำความผิดและระยะเวลาที่ถูกลงโทษ การจัดเรือนจำตามระดับความมั่นคงนี้ นิยมจัด 3 ระดับ คือ (นัทธี จิตสว่าง, ม.ป.ป., น.44-45)

เรือนจำระดับความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) เป็นเรือนจำที่เน้นการควบคุมเป็นหลัก ใช้สำหรับคุมขังผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะร้าย มีโทษสูงหรือกระทำความผิดโดยสันดาน เรือนจำประเภทนี้จะประกอบด้วยกำแพงสูง มีตึกนอนที่เข้มแข็ง จัดห้องขังเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์แจ้งเหตุร้ายและเครื่องมือสังเกตความเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดภายในเรือนจำอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่ถืออาวุธบนป้อมยาม และเจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลการเข้าและออกและควบคุมผู้กระทำความผิดอย่างใกล้ชิด การอบรมและฝึกวิชาชีพแก่ผู้กระทำความผิด ก็จัดดำเนินการเฉพาะภายในเรือนจำและทัณฑสถานเท่านั้น

เรือนจำระดับความมั่นคงปลอดภัยปานกลาง (Medium Security Prison) เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงปลอดภัยรองลงมา เน้นการควบคุมพอสมควร แต่ยังไม่เป็นเรือนจำเปิด ใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าประเภทแรก หรือเป็นผู้กระทำความผิดที่ผ่านเรือนจำที่มีความมั่นคงสูงมาแล้ว เมื่อโทษลดลงมาก็นำมาทำการควบคุมไว้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายการควบคุมมากกว่า เรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด การฝึกอาชีพแก่ผู้กระทำความผิดในเรือนจำระดับความมั่นคงปานกลางจะเน้นไปในด้านอุตสาหกรรมภายในเรือนจำและมีเกษตรบางส่วน

เรือนจำระดับความมั่นคงต่ำ (Minimum Security Prison) เป็นเรือนจำที่ไม่ได้เน้นหนักด้านการควบคุม ใช้คุมขังผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษโดยให้อิสระเสรีภาพในการเคลื่อนไหวแก่ผู้ต้องขัง โดยการใช้ระบบให้ผู้ต้องขังรักษาระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการตอบแทนคุณงามความดีของนักโทษ โดยจะคัดเลือกผู้กระทำความผิดที่มีความประพฤติดีและไว้วางใจได้ไปควบคุมไว้เพื่อเตรียมการปลดปล่อยในเรือนจำที่มีความมั่นคงต่ำสุด ซึ่งได้แก่ เรือนจำเปิดหรือเรือนจำชั่วคราว เรือนจำประเภทนี้ไม่มีรั้วไม่มีกำแพงกรงขัง ไม่มีผู้คุมถืออาวุธ มีแต่รั้วลวดหนาม การฝึกวิชาชีพก็เน้นหนักในด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมเบาเป็นส่วนใหญ่

การจัดประเภทเรือนจำและทัณฑสถานตามระดับความมั่นคงแข็งแรง เป็นการจัดรูปแบบเรือนจำยึดมั่นในหลักการควบคุมผู้กระทำความผิดแบบดั้งเดิม คือ มุ่งคำนึงถึงการควบคุมผู้ต้องขังไว้

เกณฑ์ด้านความมั่นคงแข็งแรง โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพของเรือนจำ จะมีกำแพงสูง มั่นคงแข็งแรง มีป้อมสังเกตรณตามแนวกำแพงและมีเจ้าหน้าที่ประจำป้อม มีการจัดพื้นที่ภายในเรือนจำเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการควบคุมสอดส่องผู้กระทำผิด เจ้าหน้าที่ที่มีการตรวจตรา ดูแลการเข้าออกและควบคุมผู้กระทำผิดอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา และองค์ประกอบอีกด้านหนึ่ง คือ ด้านการควบคุมผู้ต้องขัง เนื่องจากเรือนจำประเภทนี้จะเป็นเรือนจำที่เน้นการควบคุมเป็นหลัก ควบคุมผู้กระทำผิดที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดร้ายแรง หรือกระทำผิดโดยสันดาน¹ และมีระยะเวลาจำคุกเป็นเวลานาน โดยทั่วไปเรือนจำมีกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังพอแบ่งได้เป็น 3 กระบวนการหลัก คือ กระบวนการรับตัวผู้ต้องขังเข้าใหม่ กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างอยู่ในเรือนจำ และกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เรือนจำซึ่งเป็นพื้นที่ในงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็มีวิธีปฏิบัติตามกระบวนการดังกล่าว เมื่อถูกส่งตัวมาที่เรือนจำแห่งนี้ ผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกคนจะถูกตรวจค้นตัวและสัมภาษณ์โดยเจ้าหน้าที่เรือนจำ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังนำสิ่งของต้องห้ามติดตัวเข้ามาในเรือนจำ เช่น ยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ หรือสิ่งของอื่นๆ ที่ผิดระเบียบของเรือนจำ เมื่อถูกตรวจค้นตัวและสัมภาษณ์แล้ว ผู้ต้องขังใหม่จะถูกส่งตัวไปรวมกันที่แดนแรกรับ เจ้าหน้าที่จะแจ้งกฎระเบียบเบื้องต้นให้ทราบ ตัดผมเกรียน และให้เปลี่ยนใส่ชุดผู้ต้องขัง ในกรณีที่ เป็นกะเทยที่ไว้ผมยาวก่อนถูกคุมขัง พวกเธอก็จะต้องโดนตัดผมสั้นเกรียนเหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ หลังจากนั้นผู้ต้องขังใหม่จะถูกส่งตัวไปคุมขังยังแดนต่างๆ เรือนจำในงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีทั้งหมด 10 แดน กลุ่มผู้ต้องขังที่เป็นกะเทยส่วนใหญ่ทั้งที่แปลงเพศแล้ว และยังไม่ได้แปลงเพศ จะถูกนำไปคุมขังร่วมกับที่แดน 1 หรือที่ผู้ต้องขังเรียกว่า แดนกะเทย แม้จะเรียกว่า “แดนกะเทย” แต่ในแดนนี้ก็มิใช่ผู้ต้องขังชายอื่นถูกคุมขังรวมอยู่ด้วย กะเทยบางคนที่ยังไม่แปลงเพศ ไม่ได้ทำหน้าอก มีพฤติกรรมแสดงออกไม่ชัดเจน หรือเรียกว่า “แอบ” ก็อาจจะถูกนำไปขังที่แดนอื่นๆ ตามกำหนดโทษ (ระยะเวลาที่ศาลพิพากษาลงโทษให้ถูกคุม

มั่นคงแข็งแรงเพื่อป้องกันการหลบหนี ทำให้ไม่ได้เน้นในด้านการอบรมแก้ไขเป็นผลให้มีการคุมขังผู้ต้องขังให้อยู่รวมกันภายใต้ระบบการควบคุมที่เข้มงวดกดขี่มากเกินไปจนเป็นอุปสรรคต่อการปรุงแต่งแก้ไขจิตใจผู้กระทำผิด

¹ นที จิตสว่าง (2540) ได้ให้ความหมายของว่า ผู้ที่กระทำผิดซ้ำซากหรือกระทำความผิดบ่อยครั้งจนถือว่าเป็นนิสัย (กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป) ซึ่งแต่เดิมใช้คำว่า ผู้กระทำความผิดโดยสันดาน (Habitual) ต่อมานักวิชาการเปลี่ยนมาใช้คำว่า ผู้กระทำความผิดติดนิสัย (presitence offender) แทน เพราะต้องการให้เกิดความรู้สึกที่ตึงต่อผู้กระทำผิดและสังคม เพราะถ้าผู้กระทำความผิดติดนิสัย แล้วยังพอแก้ไขได้ แต่ถ้าเป็นโดยสันดานแล้วแสดงว่าแก้ไขไม่ได้เลย (สำนักวิจัยและพัฒนาาระบบงานราชทัณฑ์, 2550, น.14-15)

ซึ่งอยู่ในเรือนจำ) ของแต่ละคน ซึ่งอยู่อาศัยปะปนกับผู้ต้องขังชายคนอื่นด้วยเช่นกัน สภาพแวดล้อมทางกายภาพในแดนต่างๆ จะไม่แตกต่างกันมากนัก จะประกอบไปด้วยตึกนอนของผู้ต้องขัง ซึ่งมักจะเป็นห้องนอนรวม (สามารถเข้าออกได้เฉพาะเวลาที่เรือนจำกำหนดเท่านั้น “โรงเลี้ยง” (โรงอาหารสำหรับรับประทานอาหาร ผู้ต้องขังจะต้องรับประทานอาหารตามเวลาที่เรือนจำกำหนดเท่านั้น) “โรงงาน” (สถานที่สำหรับฝึกวิชาชีพ ซึ่งแต่ละแดนจะมีการฝึกวิชาชีพที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ลักษณะของโรงงานแตกต่างกัน เช่น โรงงานเย็บจักร โรงงานเย็บแห โรงพิมพ์ โรงงานเย็บรองเท้า เป็นต้น) “ห้องน้ำ” (จะกันเฉพาะด้านล่าง เพื่อไม่ให้มองเห็นอวัยวะเพศและเปิดด้านบนโล่ง ทำให้มองเห็นหน้ากันได้) สถานที่อาบน้ำ (เป็นพื้นที่เปิดโล่ง ไม่ได้กันแบ่งเป็นห้อง มีบ่อปูนซีเมนต์รูปทรงสี่เหลี่ยมสำหรับใส่น้ำ เวลาอาบน้ำ ผู้ต้องขังจะใช้ขันน้ำตักอาบ และอาบพร้อมกัน) จึงเป็นที่น่าสนใจว่าลักษณะทางกายภาพตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น เมื่อกะเทยเข้าไปอยู่ในคุก พวกเขาใช้ชีวิตอย่างไร ทั้งการใช้ชีวิตประจำวัน การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ภายใต้สภาพแวดล้อมในคุก และการที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ จะมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขาอย่างไร

กะเทยในคุกยังมีเพศภาวะและเพศวิถีที่หลากหลาย เช่น กะเทยที่แปลงเพศและแต่งหญิงมาก่อนติดคุก กะเทยกลุ่มนี้จะแปลงเพศมาตั้งแต่ก่อนติดคุก บางคนทำศัลยกรรมหน้าอก เพื่อให้สรีระของตนเองมีลักษณะเหมือนผู้หญิง มีการแต่งตัว แสดงกิริยาท่าทาง พูดจาเหมือนผู้หญิง ยังมีกะเทยอีกกลุ่มที่ก่อนติดคุกยังไม่ได้แปลงเพศ แต่แต่งตัวเป็นผู้หญิง มีลักษณะท่าทางและพฤติกรรมการแสดงออกเหมือนกะเทยกลุ่มแรก เพียงแต่กลุ่มนี้ยังไม่ได้แปลงเพศเท่านั้น เมื่อกะเทยทั้งสองกลุ่มนี้ ติดคุกต้องมาสวมใส่ชุดผู้ต้องขังชาย ตัดผมสั้น ไม่ได้แต่งหน้า ไม่มีเครื่องสำอาง ในมิติเพศภาวะและเพศวิถี พวกเขายังมีความต้องการที่จะดำรงลักษณะท่าทางเหมือนผู้หญิง ทั้งการแต่งกาย การแต่งหน้า การได้ไว้ผมยาว และการรักสวยรักงามหรือไม่ อย่างไรก็ตาม นอกจากนั้นแล้วยังมีกะเทยอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มที่ก่อนติดคุกยังไม่แปลงเพศ และไม่ได้แต่งตัวเป็นผู้หญิง แต่มีลักษณะท่าทาง การพูดจาที่ “ตุงตุง” เหมือนผู้หญิง และมีบางคนที่ไม่ออกอาการตุงตุง แต่พอมาติดคุกก็มีเพศวิถีที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ศึกษาได้มีโอกาสได้พูดคุยกับกะเทยกลุ่มนี้ ทำให้ทราบว่า บางคนก่อนติดคุกพวกเขาก็ใช้ชีวิตแบบผู้ชายทั่วไป บางคนแต่งงานมีครอบครัว แต่เมื่อติดคุก พวกเขา ก็มีพฤติกรรมเปลี่ยนไป บางคนเล่าว่า เมื่อถึงเวลาที่ญาติมาเยี่ยมพวกเขาก็จะแสดงบทบาทแบบผู้ชาย พยายามเก็บอาการตุงตุงไว้ ไม่ให้ญาติรู้ โดยแสดงพฤติกรรมแบบเดิมเหมือนก่อนติดคุก แต่พอหมดเวลาเยี่ยมและกลับไปในแดนก็มีลักษณะท่าทางตุงตุงเช่นเดิม จึงน่าสนใจศึกษาว่าประสบการณ์เกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุก เช่น การนิยามตัวตน การแต่งกาย ประสบการณ์กับคนรัก การมีคนรัก และประสบการณ์ทางเพศทั้งก่อนและหลังติดคุกเป็นอย่างไร รวมทั้งหลังจากที่พวกเขาติดคุกแล้ว เพศภาวะและเพศวิถีของพวกเขาถูกดำรงหรือปรับเปลี่ยนไปอย่างไร นอกจากนี้คุกซึ่งถูกมองว่าเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จ มีระเบียบกฎเกณฑ์

และการควบคุมอย่างเข้มงวด มีการจัดแบ่งพื้นที่ตามระบบคิดเรื่องเพศแบบกระแสหลัก (คือ พื้นที่สำหรับคุมขังผู้ต้องขังที่เป็นเพศหญิง และพื้นที่สำหรับคุมขังผู้ต้องขังที่เป็นเพศชาย) แต่ในระดับชีวิตประจำวัน (Day to day life) คุณจัดการ ควบคุม หรือ พอ “ยอมรับ” ให้เพศภาวะและเพศวิถีที่หลากหลายดำรงอยู่ในคุกได้อย่างไร รวมทั้งกะเทยปรับตัว เอาตัวรอด ต่อรอง และหาทางเลือก/ทางออกในการใช้ชีวิตประจำวันในคุกอย่างไร

เป็นที่น่าสังเกตว่างานวิจัยที่ผ่านมาศึกษา “กะเทย” ในสังคมไทยในหลากหลายบริบท เช่น “กะเทยบ้านนอก” (พลสิทธิ์ แวศักดิ์, 2550) “กะเทยในโรงเรียนมัธยม” (เทียมเทพ ทังศิริ, 2546) “กะเทยในงานคาราเรต์โซร์” (เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา, 2546; เรืองฟ้า บุราคร, 2550) “กะเทยในสังคมมุสลิม” (สมฤดี สงวนแก้ว, 2546) “กะเทยวัยรุ่น” (ชรินทร์พร มะชะรา, 2552) “กะเทยเปลี่ยนเพศ” (วารุณี แสงกาญจนวณิช, 2546) หรือมีงานศึกษาอื่นๆ ในลักษณะคล้ายคลึงกันที่ทำการศึกษากลุ่มผู้มีเพศวิถีที่หลากหลาย เช่น “เกย์” (บงกชมาศ เอกเอี่ยม, 2532; ปุรินทร์ นาคสิงห์, 2547; เอกศาสตร์ สรรพช่าง, 2546) “หญิงรักหญิง” (สุไลพร ชลวิไล, 2545) “ดี” (มานิตตา ชาญไชย, 2546) “นักศึกษาแพทย์ชายที่รักเพศเดียวกัน” (ธวัชชัย พาชื่น, 2551) เป็นต้น ซึ่งเป็นงานศึกษาในบริบทที่แตกต่างกัน แต่ยังไม่ค่อยมีงานศึกษาประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในบริบทที่เป็น “คุก” ดังนั้น งานครั้งนี้จึงสนใจศึกษากะเทยในคุก ว่ามีการใช้ชีวิตประจำวันภายในคุกเป็นอย่างไร ภายใต้ตารางการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน สภาพแวดล้อมในเรือนจำ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขาอย่างไร รวมถึงประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีทั้งก่อนและหลังติดคุกเป็นอย่างไร เช่น การนิยามตัวตน การแต่งกาย ประสบการณ์กับคนรัก การมีคนรัก และประสบการณ์ทางเพศ รวมทั้งการปรับตัวทางด้านเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยต่อการใช้ชีวิตประจำวันในคุกเป็นอย่างไร พวกเขาให้ความหมาย หาทางเลือก/ทางออก และต่อรองกับการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังอื่นๆ และต่อกฎเกณฑ์ภายในคุกอย่างไร รวมถึงมุมมองของพวกเขาที่มีต่ออนาคตของตนเองภายหลังออกจากคุก

1.2 คำถามในการศึกษา

1.2.1 กะเทยในคุกใช้ชีวิตประจำวันภายในคุกอย่างไร ตารางการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน สภาพแวดล้อมในเรือนจำ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขาอย่างไร

1.2.2 กะเทยในคุกมีประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีทั้งก่อนและหลังติดคุกอย่างไร (เช่น การนิยามตัวตน การแต่งกาย ประสบการณ์กับคนรัก การมีคนรัก และ

ประสบการณ์ทางเพศ)

1.2.3 กะเทยในคู่มักมีการปรับตัวต่อการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังคนอื่นๆ อย่างไร พวกเขาให้ความหมาย หาทงเลือก/ทางออก ต่อรองกับการใช้ชีวิตประจำวันและประสบการณ์ด้านเพศภาวะและเพศวิถีในคุกอย่างไร รวมทั้งต่อกฎเกณฑ์ภายในคุกอย่างไร นอกจากนี้พวกเขามีมุมมองต่อชีวิตในอนาคตของพวกเขาหลังจากพ้นโทษแล้วอย่างไร

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาเรื่อง “เพศภาวะ เพศวิถี และประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก” สนใจศึกษาการใช้ชีวิตของกะเทยภายใต้บริบทในคุก รวมทั้งประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะ เพศวิถีของกะเทยในคุกทั้งก่อนและหลังติดคุก ศึกษาการปรับตัว การให้ความหมาย การหาทางเลือก ทางออก และการต่อรองต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และต่อกฎเกณฑ์ต่างๆ ภายในคุก โดยงานศึกษานี้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 แนวคิดเพศภาวะ (Gender) และเพศวิถี (Sexuality)

2.1.1 ความหมายของ “เพศภาวะ” (Gender)

2.1.2 ความหมายของ “เพศวิถี” (Sexuality)

2.1.3 แนวคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศ

2.1.4 ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

2.2. แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จ (Total Institution)

2.2.1 แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman)

2.2.2 แนวคิดอำนาจและวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเบ็ดเสร็จ

2.1. แนวคิดเพศภาวะ (Gender) และเพศวิถี (Sexuality)

2.1.1 ความหมายของ “เพศภาวะ” (Gender)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ดังกล่าวไว้หลากหลาย โดย กฤตยา อาชวนิจกุล (2554, น.44) ได้ให้มุมมองว่า เพศภาวะเป็นภาวะแห่งเพศที่ถูกประกอบสร้างทางสังคม เพศภาวะที่เราคุ้นเคยและถูกขัดเกลาล้อมสร้างกันมา ก็คือ ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ดังนั้น ในอีกแง่มุมหนึ่งเพศภาวะจึงเป็นเรื่องของบทบาทเรื่องต่างๆ ที่สังคมกำหนดให้กับสถานะทางเพศซึ่งมักดูจากเพศสรีระ คือ หญิง ชาย และหากสังคมเกิดเปลี่ยนการกำหนดสถานะทางเพศว่า อาจมาจากองค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากเพศสรีระ สถานะทางเพศก็จะมีเพิ่มมากขึ้น เช่น เกย์ กะเทย ทอม ดี ฯลฯ อันจะนำไปสู่การกำหนดบทบาทเพศต่างๆ มากกว่าหญิงและชาย

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2550) กล่าวว่า เพศภาวะ (Gender) คือ สิ่งสร้างของสังคม (Social Construct) “ความเป็นหญิง” หรือ “ความเป็นชาย” เป็นผลจากการปลูกฝังหรือล้อมเกล้าโดย

สังคมวัฒนธรรม ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ นอกจากนี้เรายังดำรงอยู่ในระบบสองเพศสภาพอย่างเคร่งครัด (Dichotomous Gender System) โดยมีเพศสภาพหนึ่ง (ความเป็นชาย) เหนือกว่าอีกเพศสภาพหนึ่ง (ความเป็นหญิง) และความชัดเจนทางเพศสภาพเช่นนี้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคม ทำนองเดียวกับความไม่ชัดเจนทางเพศสภาพก็ได้สร้างความอึดอัดให้กับการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนด้วยเช่นกัน

วาทีนีย์ วิชัยยา (2556, น.20) มองว่า เพศภาวะเป็นสภาวะทางเพศ บทบาททางเพศที่แตกต่างกันของผู้คนโดยสังคมเป็นผู้กำหนด ซึ่งโดยมากสังคมมักกำหนดและยอมรับเพศภาวะของหญิงกับชายเท่านั้น เพศภาวะยังเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างโดยสังคม ส่งผลต่อการจัดการความสัมพันธ์ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของผู้คนในสังคม รวมทั้งเป็นคุณสมบัติที่ผันเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมายนิทัศน์เพศภาวะไว้ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า เพศภาวะเป็นภาวะแห่งเพศที่ถูกประกอบสร้างทางสังคม โดยสังคมได้เชื่อมโยงเพศสรีระกับบทบาททางเพศ ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหญิงชาย และกำหนดไว้เป็นแบบคู่ตรงข้าม กล่าวคือ หากบุคคลมีเพศสรีระเป็นชาย สังคมก็คาดหวังให้บุคคลนั้นแสดงบทบาท “ความเป็นชาย” หากบุคคลมีเพศสรีระเป็นหญิง ก็จะถูกคาดหวังให้แสดงบทบาท “ความเป็นหญิง” โดยสังคมจะถ่ายทอดและปลูกฝังแนวคิดเรื่องบทบาททางเพศและความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหญิงชายผ่านกระบวนการขัดเกลาและการควบคุมทางสังคม นอกจากนี้ “ความเป็นหญิง” และ “ความเป็นชาย” ยังถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ความคาดหวังและการควบคุมทางสังคมต่อการแสดงบทบาท “ความเป็นหญิง” และ “ความเป็นชาย” จึงแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม

2.1.2 ความหมายของ “เพศวิถี” (Sexuality)

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า เพศวิถี ไว้ เช่น กฤตยา อาชวนิจกุล (2554, น.44) ได้ให้ความหมายของคำว่า เพศวิถี (sexuality) ว่าหมายถึง วิธีชีวิตทางเพศที่ถูกหลอมสร้างจากค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบ วิธีคิด วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับคู่รัก คู่ชีวิตในอุดมคติ และกามกิจ

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2550) ได้กล่าวถึงเพศวิถีว่า เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบใดแบบหนึ่ง เพศวิถีเป็นตัวกำหนดกติกาว่าด้วยความสัมพันธ์ของคนในสังคมซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละสังคม องค์ประกอบของเพศวิถีมีหลายหลายทั้งมิติของการกระทำ (practices) มิติของความปรารถนาทางเพศ (erotic desires) และอัตลักษณ์ (identity) และมีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนอร่างกายของเราต่อคนอื่นว่าเราต้องการให้เขาเห็นเราอย่างไร พฤติกรรม กิริยา มารยาท เพื่อแสดงตัวตนทางเพศ ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ มาตรฐานเกี่ยวกับการร่วมเพศและการมีเพศสัมพันธ์

พิมพัลย์ บุญมงคล (2551, น.28) กล่าวว่า เพศวิถีเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและสังคม หรือแม้แต่บุคคลคนเดียวกันแต่คนละช่วงเวลา เพศวิถีถูกกำหนดโดย บทบาททางเพศ ปัจจัยทางชีววิทยา ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและบริบททางสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ เพศวิถีประกอบด้วย การให้ความหมายเรื่องเพศของปัจเจกบุคคล ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศ คู่ความสัมพันธ์ทางเพศ การให้ความหมายกับคู่ความสัมพันธ์ทางเพศในแต่ละบุคคล ตลอดจนพฤติกรรมทางเพศ

วาทีนีย์ วิชัยยา (2556, น.21) ได้ให้ความหมายว่า เพศวิถีเป็นชุดความคิดทั้งที่เป็นอุดมการณ์และปฏิบัติการว่าด้วยความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ พฤติกรรมทางเพศ การแสดงออกซึ่งอารมณ์และความปรารถนาทางเพศ ซึ่งสัมพันธ์กับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในแต่ละสังคม และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาได้ โดยสังคมมักจะกำหนดว่าเพศวิถีแบบใดที่ถือว่า “ถูกต้อง” “เหมาะสม” และสังคมให้การยอมรับ เพศวิถีจึงเป็นมากกว่าความสัมพันธ์ทางชีววิทยา แต่ก้าวล้ำไปสู่เรื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คน นอกจากนี้ในแง่หนึ่ง เพศวิทยังอาจเป็นปริณทณที่ปรากฏการจำนน ต่อสู้ ต่อต้าน ต่อรองของผู้คนในสังคม

จากความหมายของเพศวิถีที่ได้กล่าวถึงข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า เพศวิถีเป็นระบบความคิด ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตทางเพศ ความปรารถนาทางเพศ การแสดงออกทางเพศ การสร้างจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องเพศ การให้ความหมายเรื่องเพศของแต่ละบุคคล ความคิดเกี่ยวกับคู่รัก และการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งมักจะถูกหล่อหลอม และควบคุมด้วยค่านิยม บรรทัดฐาน และระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม และช่วงเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำความหมายของเพศภาวะและเพศวิถี (Gender and Sexuality) มาเป็นกรอบในการศึกษา โดยจะมุ่งเน้นสนใจในเรื่องวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับวิถีชีวิตทางเพศของกะเทยในคุก ความปรารถนาทางเพศ การแสดงออกทางเพศ จินตนาการเรื่องเพศ การมีเพศสัมพันธ์ ความคิดเกี่ยวกับคู่รัก และการให้ความหมายในเรื่องเพศของกะเทยในคุก และยังสนใจว่า ค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม และระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในเรื่องเพศ ที่กะเทยต้องเผชิญในขณะที่อยู่อาศัยในคุกนั้น มีส่วนหล่อหลอมเพศภาวะและเพศวิถีของพวกเธออย่างไร และกะเทยได้รับการปลุกฝังและถ่ายทอดแนวคิดเรื่องเพศมาอย่างไรบ้าง ในขณะที่เดียวกันเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยมีการเปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่อย่างไร

2.1.3 แนวคิดความหลากหลายทางเพศ

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าเพศภาวะและเพศวิถีเป็นชุดความคิด ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวกับบทบาททางเพศ ความสัมพันธ์ทางเพศ รวมทั้งความปรารถนาทางเพศที่ถูกกำหนด สร้าง ให้คุณค่า และควบคุมโดยสังคม ความรู้เรื่องเพศได้เข้ามามีอิทธิพลในการใช้ชีวิตของมนุษย์ และแทรกซึมในสังคมทั้งระดับการใช้ชีวิตประจำวันและระดับโครงสร้างทางสังคม จนกลายเป็นบรรทัดฐาน

ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ ความรู้ที่ใช้อธิบายเรื่องเพศวิถีที่แตกต่างหลากหลายมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงผ่านของกระบวนการทัศน์

- การอธิบายเรื่องเพศด้วยองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์

ในช่วงตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้รับการสถาปนาให้มีอำนาจนำในการอธิบายความเป็นจริง (reality) ของสังคมมนุษย์ รวมทั้งในมิติเรื่องเพศด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในช่วงที่สังคมตะวันตกเข้าสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือเป็นยุคสมัยใหม่ (Modernity) โดยอาศัยความรู้วิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความรู้และนำมาใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของสังคม ผลพวงของความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมนำมาซึ่งปัญหาสังคมต่างๆ มากมาย เช่น การเจริญเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว การอพยพของแรงงานเข้ามาทำงานการย้ายถิ่นฐาน เกิดชนชั้นทางสังคม การเพิ่มจำนวนของประชากร การทำแท้ง การคุมกำเนิด การข่มขืน ปัญญาโสเภณี ปัญหาโรคระบาด เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบและควบคุมให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เว้นแม้แต่เรื่องพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคม ก็เป็นเรื่องที่ต้องควบคุมและจัดระเบียบ ด้วยการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์มาใช้อธิบาย ว่าเรื่องเพศเป็นความมีอยู่จริงตามธรรมชาติ (Essentialism) โดยใช้วิธีการสร้างความรู้ผ่านวิชาเพศศึกษา (Sexology) ชีววิทยา จิตเวชศาสตร์ ประสาทวิทยา มาอธิบายเรื่องเพศว่าถูกกำหนดโดยธรรมชาติ ซึ่งแบ่งเป็นสองเพศโดยพิจารณาจากอวัยวะเพศ (เพศสรีระ) คือ เพศชาย และเพศหญิง ทำให้เห็นความแตกต่างของร่างกายระหว่างผู้ชายและผู้หญิงผ่านความรู้กายวิภาค ระบบประสาท ฮอร์โมนต่างๆ แรงขับต่างๆ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ยังจัดประเภท (Categorization) หรือแบ่งหมวดหมู่เรื่องเพศของคนในสังคม ทำให้พฤติกรรมทางเพศของมนุษย์กลายเป็นสิ่งเหมารวม คงที่ตายตัว คือ สังคมคาดหวังว่าเมื่อเกิดมามีอวัยวะเพศหญิง ก็จะมีเพศสภาพเป็นหญิง ต้องแสดงบทบาทและลักษณะทางเพศเป็นหญิง และมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชาย เช่นเดียวกัน เมื่อเกิดมามีอวัยวะเพศชาย ก็จะมีเพศสภาพเป็นผู้ชาย จะต้องแสดงบทบาททางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศชาย และมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้หญิง และทำให้ความสัมพันธ์รักต่างเพศเป็นมาตรฐานทางเพศและเป็น “พฤติกรรมตามธรรมชาติ” หรือเป็น “พฤติกรรมปกติ” กลายเป็นบรรทัดฐานเรื่องเพศแบบรักต่างเพศ (Heterosexual) ที่คนในสังคมถือปฏิบัติ หากมีการแสดงออกที่ไม่ตรงกับเพศสรีระ หรือมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกัน (Homosexual) จะถูกจัดว่าเป็น “อาการป่วย” “ความบกพร่องทางร่างกาย” “ความผิดปกติทางจิต” หรือ “พฤติกรรมผิดปกติ” โดยแพทย์และนักวิทยาศาสตร์พยายามให้คำอธิบายกับพฤติกรรมเหล่านี้ว่าเกิดจากความผิดปกติของฮอร์โมน ระบบประสาท หรือการทำงานของสมองที่ผิดปกติ ทำให้เป็น “คนป่วยทางจิต” หรือมี “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” ที่ต้องทำการบำบัดรักษาให้หายเป็นปกติ ซึ่งคำอธิบายเหล่านี้ก็ผูกโยงอยู่กับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้การจัดแบ่งประเภทออกเป็นหมวดหมู่ยังก่อให้เกิดความ

แตกต่างกัน และสร้างช่วงชั้นสูงต่ำเชิงคุณค่า เช่น ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง สังคมให้คุณค่าของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง มองผู้หญิงว่าเป็นเพศที่สองรองจากผู้ชาย การให้คุณค่ากับความเป็นชายมากกว่าและความเป็นหญิง โดยสังคมมีการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสม ไม่เหมาะสม สำหรับผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งผู้หญิงจะถูกกดทับ ควบคุมมากกว่าเพศชาย (นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2559, น.3-5; พิมพวัลย์ บุญมงคล, 2551, น.29)

การที่กระบวนทัศน์แบบวิทยาศาสตร์มองว่า เพศสรีระที่ปกติจะมีสองแบบ และเป็นปัจจัยที่กำหนดอัตลักษณ์ทางเพศ และเพศวิถีของมนุษย์ ทำให้เพศสภาพ อัตลักษณ์ทางเพศ และเพศวิถีในแบบอื่นถูกกีดกัน ให้คุณค่าด้อยกว่าคนปกติ ถูกทำให้เป็น “คนอื่น” “คนชายขอบ” หรือ “คนผิดปกติ” การมองด้วยแนวคิดสารัตถะนิยม (Essentialism) เช่นนี้เป็นการมองเรื่องเพศแบบตายตัว คงที่ และหยุดนิ่ง โดยมองข้ามความหลากหลายทางเพศไป

- การอธิบายเรื่องเพศด้วยมุมมองทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

การอธิบายเรื่องด้วยกระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ส่งผลให้กลุ่มคนที่มีเพศภาวะและเพศวิถีแบบอื่น ถูกกีดกัน เลือกปฏิบัติ และเกิดความไม่เป็นธรรม จึงทำให้เริ่มมีการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องเพศของมนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือไม่ ทุกสังคมมีการจัดประเภท การแบ่งหมวดหมู่เหมือนกันหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาของนักมานุษยวิทยาข้ามวัฒนธรรมก็พบพฤติกรรมรักเพศเดียวกันในสังคมอื่นๆ เช่น การศึกษาอัตลักษณ์แบบ Berdache ในกลุ่มชนพื้นเมืองในอเมริกาเหนือ โดย วิล รอสโค (1991 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, 2559, น.1) ที่ผู้ชายในเผ่าแต่งกายเป็นหญิงและมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น เพื่อสนองตอบอารมณ์แบบรักร่วมเพศที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งการศึกษาที่อาศัยมุมมองมานุษยวิทยาวัฒนธรรมชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทางเพศแบบหญิงและชายไม่ใช่สิ่งที่เป็นสากล การอธิบายเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่โดยเชื่อมโยงเพศสรีระ พฤติกรรมทางเพศเข้ากับอัตลักษณ์ทางเพศเป็นองค์ความรู้หรือการทำความเข้าใจเรื่องเพศจากมุมมองของวัฒนธรรมตะวันตก สังคมอื่นๆ ก็มีชุดขององค์ความรู้หรือคำอธิบายเรื่องเพศที่แตกต่างกันออกไป ไม่สามารถนำองค์ความรู้เรื่องเพศในสังคมตะวันตกไปอธิบายหรือทำความเข้าใจมิติเรื่องเพศในสังคมอื่นได้ เช่น พฤติกรรมรักเพศเดียวกันในสังคมอื่นๆ ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ผิดปกติ และให้ความหมายที่แตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม ดังนั้น เพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถีน่าจะเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น หรือเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม หรือมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมต่างๆ

นอกจากนี้งานศึกษาที่ใช้มุมมองทางประวัติศาสตร์ก็ชี้ให้เห็นการมีอยู่ของพฤติกรรมรักเพศเดียวกันของมนุษย์ในวัฒนธรรมอื่นในช่วงเวลาอดีต และพฤติกรรมเหล่านั้นก็ไม่ได้ถูกมองว่าเป็น “ความเบี่ยงเบน” หรือปัญหาสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไข เช่น ในสังคมกรีกโรมันที่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายที่อายุมากกับผู้ชายที่อายุน้อย หรือเรียกว่า pederasty หรือในสังคมที่มีระบบทาสก็พบการมีความสัมพันธ์ระหว่างนายทาสกับทาส ซึ่งไม่ถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมรักร่วมเพศ (Hekma, 2000/2007) การศึกษาต่างๆ เหล่านี้ ทำให้พบว่า พฤติกรรมรักเพศเดียวกันในวัฒนธรรมอื่นๆ

เป็นพฤติกรรมที่มีการให้ความหมายและคุณค่าที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เห็นว่าคุณค่ารู้สึกและความปรารถนาทางเพศ สัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม งานศึกษาและข้อวิจารณ์ต่างๆ ทำทนายการอธิบายเรื่องเพศด้วยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และมีส่วนต่อพัฒนาการของกระบวนทัศน์เชิงการประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructionism) (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2559, น.7-9; พิมพัลย์ บุญมงคล, 2551; Marinucci, 2010)

- การอธิบายเรื่องเพศด้วยกระบวนทัศน์การประกอบสร้างทางสังคม

กระบวนทัศน์เชิงการประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructionism) อธิบายว่าเรื่องเพศไม่ได้ถูกกำหนดตามธรรมชาติ และไม่ได้เป็นสากล ความรู้เรื่องเพศและการจัดประเภทที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความปรารถนาทางเพศ (categories associated with sexual pleasure and desire) ล้วนเป็นผลผลิตทางสังคมและวัฒนธรรม (Marinucci, 2010, p.5) ต่างสังคมหรือแม้แต่สังคมเดียวกัน แต่ต่างยุคต่างสมัย เรื่องเพศก็ถูกให้ความหมายและคุณค่าที่แตกต่างกันออกไป แนวคิดนี้ยังชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมทางเพศไม่สามารถแบ่งแยกหรือจัดเข้า และไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงหรือสอดคล้องกับบทบาททางสังคม กล่าวคือ พฤติกรรมทางเพศไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับบทบาททางเพศ (gender role) อัตลักษณ์ทางเพศ (sexual identity) และความปรารถนาทางเพศ (sexual desire) การแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศหรือเพศสัมพันธ์ในช่วงเวลาหนึ่งอาจจะไม่ได้สะท้อนว่าคุณคนนั้นๆ จะต้อง มี อัตลักษณ์ทางเพศที่สอดคล้องกับพฤติกรรมทางเพศที่เขาแสดงออกมาก็ได้ นอกจากนี้เพศภาวะและเพศวิถียังสามารถเปลี่ยนแปลงและเลื่อนไหลไปมาได้ พิมพัลย์ บุญมงคล (2551, น.31) กล่าวว่า “แนวคิดเชิงประกอบสร้างทางสังคม อธิบายว่า เพศวิถีเป็นผลผลิตจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พฤติกรรมทางเพศและการให้ความหมายเรื่องเพศขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลกำหนดนิยามความหมายในช่วงประวัติศาสตร์และช่วงวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน พฤติกรรมทางเพศไม่ได้มีความหมายสากล และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับการให้ความหมายเรื่องเพศไม่ตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่” นอกจากนี้แนวคิดเชิงประกอบสร้างทางสังคม ยังมองการจัดประเภทโดยแบ่งเป็นสองขั้วตรงข้าม เช่น ผู้ชายผู้หญิง รักต่างเพศกับรักเพศเดียวกัน ผู้ชายกับเกย์ว่าก่อให้เกิดการเปรียบเทียบและให้คุณค่าที่แตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม โดยให้คุณค่ากลุ่มที่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมมากกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง ก่อให้เกิดความแตกต่าง ถูกทำให้ด้อยกว่า และตีตราคนอีกกลุ่มที่แสดงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมว่า “ผิดปกติ” “เบี่ยงเบน” ซึ่งหากไม่มีการจัดประเภทของพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ว่าเป็นรักต่างเพศ (Heterosexual) ก็จะไม่มีการตีตราหรือให้คุณค่าในเชิงลบ เพราะหากพิจารณาจากการศึกษาในทางประวัติศาสตร์หรือในวัฒนธรรมอื่น ก็จะพบว่า พฤติกรรมรักเพศเดียวกันไม่มีการตีตราว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เป็นปัญหาสังคม ดังนั้น พฤติกรรมทางเพศไม่

สามารถจัดประเภทหรือแยกข้อตรงข้ามได้ตามแนวคิดของสังคมตะวันตก และไม่ใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการนิยามหรือให้ความหมายที่แตกต่างกันในแต่ละสังคมและยุคสมัย

ภายใต้กระบวนทัศน์เชิงประกอบสร้างทางสังคม แนวคิดสตรีนิยมถือเป็นแนวคิดหนึ่งที่เกิดขึ้นภายใต้กระบวนทัศน์นี้ แนวคิดสตรีนิยมยุคหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) มองว่าเพศสภาพและเพศวิถีเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาภายหลัง บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศหรือรสนิยมทางเพศที่ต่างไปจากการแสดงบทบาทผู้หญิงผู้ชาย แตกต่างไปตามชนชั้น วัย ฐานะชาติพันธุ์ การแสดงออกทางเพศของมนุษย์มีความซับซ้อนระหว่างการแสดงบทบาทตามเพศสรีระ กับการแสดงอารมณ์ความปรารถนาทางเพศ บุคคลอาจจะแสดงบทบาทตามเพศสรีระของตนซึ่งแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศรูปแบบหนึ่ง และอาจมีการแสดงบทบาทความเป็นชาย ความเป็นหญิงที่ไม่สอดคล้องกับเพศสรีระในสถานการณ์ต่างๆ โดยการแยกการวิเคราะห์เพศวิถีออกจากเพศภาวะ เช่น การศึกษาของ จูดีธ บัตเลอร์ (Butler, 1990 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2559, น.10) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการแสดงออกถึงความเป็นผู้หญิงสามารถทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งการแสดงออกถึงความเป็นชายก็เช่นกัน ดังนั้น ความเป็นหญิง หรือความเป็นชาย จึงไม่ใช่สิ่งตายตัวที่ต้องแสดงออกตามบรรทัดฐานรักต่างเพศที่สังคมได้กำหนดจากเพศสรีระ เพศสภาพของชายและหญิงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามพฤติกรรม เช่น การแต่งกาย การแสดงกิริยาท่าทาง และการแสดงอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่า การแสดงความเป็นหญิงหรือความเป็นชายมีความหลากหลาย หรือมีลักษณะเป็นการแสดง (acting) มากกว่าที่จะเป็นอัตลักษณ์ตายตัวตามอวัยวะเพศ

- การอธิบายเรื่องเพศด้วยกระบวนทัศน์ควีร์ (Queer Theory)

หลังจากแนวคิดสตรีนิยมคลื่นลูกที่สามได้รับความนิยม ในช่วงทศวรรษ 1990 กลุ่มรักเพศเดียวกัน หรือกลุ่มเกย์เลสเบียนก็ได้ออกมาเคลื่อนไหวโดยใช้แนวทางในการต่อสู้เคลื่อนไหวของสตรีนิยม อย่างไรก็ตามโดยนักคิดที่ศึกษาเกย์เลสเบียนก็เริ่มวิพากษ์วิจารณ์การเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์เลสเบียนในฐานะเป็นการเมืองเชิงอัตลักษณ์ มองว่าการเคลื่อนไหวยังอาศัยมุมมองของเกย์เลสเบียนที่เป็นชนชั้นกลางผิวขาว ทำให้มองไม่เห็นความแตกต่างหลากหลายในกลุ่มเกย์เลสเบียนชนชั้นอื่น หรือความแตกต่างด้าน เชื้อชาติ สีผิว ฐานะ การพยายามสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของเกย์เลสเบียนให้มีความเป็นเอกภาพเดียวกัน (ทั้งที่ในกลุ่มเกย์เลสเบียนบางคนอาจให้ความหมายพฤติกรรมทางเพศ หรือความปรารถนาทางเพศที่แตกต่างกันไป) อาจจะทำให้ตกหลุมพรางของการจัดประเภทและแบ่งแยกข้อได้และทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นจากบรรทัดฐานของรักต่างเพศได้ ดังนั้น นักวิชาการในช่วงต่อมาจึงได้ใช้มุมมองกระแสความคิดแบบ Post Modern หรือกระแสความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) ที่มุ่งสนใจเรื่องความแตกต่างหลากหลาย ความซับซ้อนของเพศภาวะและเพศวิถี มองว่ามนุษย์สามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศหรือรสนิยมทาง

เพศแตกต่างกันไปจากเพศภาวะ และแตกต่างกันไปตามชนชั้น วัย ฐานะ และชาติพันธุ์ และมีเริ่มมีการเรียกกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย เช่น เกย์ เลสเบียน กะเทย ทอม ดี ว่า “ควีร์” (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2559, 2558ก; 2558ข; พิมพ์วัลย์ บุญมงคล, 2557, น.16)

คำว่า “Queer” หากแปลตามความหมาย หมายถึง “แปลก” “พิลึกพิลั่น” (unusual) หรือไม่เป็นไปตามที่ถูกคาดหวัง (unexpected) และยังหมายรวมถึงผู้ที่ละเมิดหรือถูกมองว่าละเมิดบรรทัดฐานรักต่างเพศ (Halperin, 2003 as cited in Marinucci 2010, p. 31) โดย Teresa de Lauretis เป็นผู้ที่ใช้คำว่า “Queer Theory” เพื่อใช้เป็นชื่อหัวข้อในงานประชุมวิชาการที่ถูกจัดขึ้นในปี ค.ศ. 1990 ที่ University of California, Santa Cruz ซึ่ง Queer Theory ในที่นี้ต้องการที่จะท้าทายความรู้เกี่ยวกับการศึกษาเกย์เลสเบียน ให้มีการทบทวนกระบวนทัศน์และกรอบแนวคิดที่นำมาใช้ศึกษาเกย์เลสเบียน ซึ่งให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นของเกย์เลสเบียน เช่น เกย์เลสเบียนผิวขาวมีบทบาทที่นำสังคมมากกว่าเกย์เลสเบียนกลุ่มอื่น และชี้ให้เห็นความซับซ้อนของวัฒนธรรมเกย์ เลสเบียน แนวคิดควีร์มีลักษณะเป็นความคิดหลายชุดที่มาจากหลายแหล่ง เราไม่อาจจัดระเบียบให้กับกระบวนทัศน์ควีร์ในแบบที่มีเอกภาพ แต่กระบวนทัศน์ควีร์เป็นแนวคิดเชิงวิพากษ์ที่หลากหลายที่สนใจประเด็นเรื่องเพศ เช่น การตีความวรรณกรรม ภาพยนตร์ ดนตรี และภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจและความสัมพันธ์เชิงสังคม การวิพากษ์บรรทัดฐานทางเพศและกฎเกณฑ์ของเพศภาวะและเพศวิถี รวมถึงการศึกษาชีวิตของคนข้ามเพศ พฤติกรรมทางเพศที่ท้าทายศีลธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคม และยังมุ่งวิพากษ์บรรทัดฐานรักต่างเพศในสังคมตะวันตกที่แฝงด้วยอคติ และการกีดกันมนุษย์ การสร้างระบบคู่ตรงข้ามทำให้เกิดการจัดช่วงชั้นและทำให้เห็นด้านหนึ่งดีกว่าอีกด้านหนึ่ง แนวคิดควีร์จึงเป็นการท้าทายอำนาจทางสังคม และทำให้การศึกษาเรื่องเพศเปิดกว้าง ไม่ตายตัว (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558ก, 2558ข, 2558ค)

กระบวนทัศน์ควีร์ต้องการรื้อถอนประเด็นต่างๆ 4 ประเด็น ดังนี้ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558ก, น. 16-18; พิมพ์วัลย์ บุญมงคล, 2557, น.17-18)

ประเด็นที่หนึ่ง กระบวนทัศน์ควีร์ตั้งคำถามและพยายามรื้อถอนแนวคิดเรื่องเพศของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ทำให้เชื่อว่าเพศเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดโดยธรรมชาติ คือ เพศสรีระของมนุษย์เป็นตัวกำหนดเพศสภาพ อัตลักษณ์ทางเพศ และความสัมพันธ์ทางเพศ และได้กลายเป็นความเชื่อและบรรทัดฐานรักต่างเพศที่มีอิทธิพลในสังคมตะวันตก ซึ่งพฤติกรรมใดที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมถือเป็นพฤติกรรมที่ “ผิดธรรมชาติ” หรือ “ผิดปกติ” เช่น การแต่งกายผิดเพศ การมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกัน เป็นต้น ก่อให้เกิดอคติ การเลือกปฏิบัติ การจำกัดและกีดกันต่อคนกลุ่มนี้ แนวคิดควีร์ต้องการชี้ให้เห็นว่า เพศภาวะและเพศวิถีไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่สังคมได้ประกอบสร้างขึ้นมาจากภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมที่

ต้องการควบคุมและจัดระเบียบคนในสังคม อีกทั้งยังมีความหลากหลาย สั้นไหล ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับ การต่อสู้ ต่อรอง ทำทนาย และไกล่เกลี่ยความหมายของแต่ละบุคคลในสถานการณ์และช่วงเวลาต่างๆ

ประเด็นที่สอง กระบวนทัศน์เคเวียร์พยายามรื้อถอนขบวนการเคลื่อนไหวของ เกย์และ เลสเบี้ยนในฐานะของการเป็นการเมืองเชิงอัตลักษณ์ โดยมองว่า ฐานคิด มุมมอง วิธีการ เคลื่อนไหวล้วนมาจากมุมมองของชนชั้นกลางผิวขาว ทำให้มองข้ามความแตกต่างหลากหลายภายใน กลุ่มเกย์และเลสเบี้ยนที่ยังมีกลุ่มที่มีชนชั้น เชื้อชาติ สถานะทางสังคมที่แตกต่างไป ซึ่งความแตกต่าง เหล่านี้ทำให้เห็นถึงความหลากหลายของเพศวิถีของคน และการที่กลุ่มเกย์เลสเบี้ยนพยายามสร้างอัต ลักษณ์ของตนเองขึ้นมาโดยนำเรื่องบทบาททางเพศของชายและหญิงมาอธิบายอัตลักษณ์ของตัวเอง กระบวนทัศน์เคเวียร์มองว่ายังเป็นการอธิบายภายใต้บรรทัดฐานของรักต่างเพศ

ประเด็นที่สาม กระบวนทัศน์เคเวียร์พยายามรื้อถอนแนวคิดการแบ่งแยกชั่วคราว ข้าม หรือจัดประเภท เพราะสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การจัดลำดับช่วงชั้นสูงต่ำ ทำให้มีการให้คุณค่าที่แตกต่าง กัน โดยมองว่าสิ่งหนึ่งดีกว่าอีกสิ่งหนึ่ง เช่น การแบ่งแยกชายและหญิง สังคมก็จะให้คุณค่าผู้ชาย เหนือกว่าผู้หญิง หรือการจัดประเภทของรักต่างเพศกับรักเพศเดียวกัน สังคมก็จะให้คุณค่าและยอมรับ พฤติกรรมรักต่างเพศ ส่วนพฤติกรรมรักเพศเดียวกันก็จะไม่ได้รับการยอมรับ ถูกให้คุณค่าในเชิงลบ ทำให้ พวกเขากลายเป็น “คนชายขอบ” หรือ “คนอื่น” ในสังคม ถูกกีดกันและเลือกปฏิบัติ ถูกเอารัดเอาเปรียบ และเกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคม

ประเด็นที่สุดท้าย กระบวนทัศน์เคเวียร์พยายามรื้อถอนความเชื่อเรื่องความเป็น สากล ความคงที่ และเอกภาพในเรื่องเพศ ที่กระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ทำให้เชื่อว่าอัตลักษณ์ทาง เพศของมนุษย์เป็นสิ่งที่คงที่ ตายตัว และมีเอกภาพ และทุกสังคมสามารถอธิบายเรื่องเพศด้วยความรู้ ชัดเดียวกันได้ แต่เคเวียร์ทำให้เห็นความแตกต่างในเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศในวัฒนธรรมอื่น นอกเหนือไปจากสังคมตะวันตก เช่น “ชนเผ่าพื้นเมืองในปาปัวนิวกินี ที่มีการเปลี่ยนสถานะจาก เด็กชายไปเป็นผู้ใหญ่โดยการมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกัน หรือพฤติกรรมข้ามเพศของชนเผ่าใน อเมริกาเหนือซึ่งสังคมให้ความสำคัญนับถือในฐานะผู้วิเศษที่ทำหน้าที่ติดต่อกับวิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์” (Hekma, 2000/2007) ทำให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องเพศในสังคมตะวันตก ไม่สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมใน วัฒนธรรมอื่นได้ กระบวนทัศน์เคเวียร์เชื่อเรื่องความซับซ้อนในเรื่องเพศที่ทำให้เกิดความแตกต่างใน ตัวตนของคน ซึ่งไม่มีความเป็นเอกภาพ และไม่ตายตัว โดยอัตลักษณ์ทางเพศของคนไม่ยึดติดกับ อัตลักษณ์ทางเพศภาวะและเพศวิถีแบบใดแบบหนึ่ง แต่เป็นการต่อรองของคนกับอำนาจต่างๆในสังคม ดังนั้น อัตลักษณ์ชาย หญิง เกย์ กะเทย ทอม ดี สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างตัวคนกับสังคม และแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

จากที่ทบทวนให้เห็นถึงพัฒนาการขององค์ความรู้ที่ใช้อธิบายเรื่องเพศ พอสรุป ได้ว่าแนวคิดที่อธิบายความหลากหลายทางเพศมีพัฒนาการและมีการเปลี่ยนผ่านของกระบวนทัศน์

ต่างๆ จากที่อธิบายเรื่องเพศผ่านองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเชื่อในหลักเหตุผล ความจริง ทำให้มองว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เพศสรีระเป็นตัวกำหนดเพศภาวะและเพศวิถี นำไปสู่การสร้างบรรทัดฐานรักต่างเพศระหว่างชายหญิง ทำให้พฤติกรรมรักร่วมเพศถูกมองว่าเป็น “พฤติกรรมเบี่ยงเบน” หรือ “พฤติกรรมที่ผิดธรรมชาติ” คนกลุ่มนี้จึงถูกกีดกัน ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ทำให้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ถูกตั้งคำถามว่าแท้จริงแล้วเรื่องเพศของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือไม่ หรือเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น จึงนำไปสู่การเปลี่ยนมุมมองเรื่องเพศมามองด้วยกระบวนการทางสังคมที่มองว่า เพศสภาพและเพศวิถีเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น และสัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมและช่วงเวลาต่างๆ พฤติกรรมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับทำให้ความหมายและคุณค่าในแต่ละสังคม โดยมีแนวคิดที่อยู่ในกลุ่มนี้คือ แนวคิดสตรีนิยม และ กระบวนทัศน์เคียวร์ โดยแนวคิดสตรีนิยมจะมองเรื่องความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ การที่ผู้หญิงถูกเอารัดเอาเปรียบ จากสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ทั้งที่ความจริงแล้ว ความเป็นชาย และความเป็นหญิง ต่างก็เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้น นำไปสู่การเคลื่อนไหวของผู้หญิงและเป็นแนวทางสำคัญในการเคลื่อนไหวของกลุ่ม Queer (เกย์ เลสเบียน รักทั้งสองเพศ คนข้ามเพศ เป็นต้น) และทำให้เกิดเป็นกระบวนการที่พยายามรื้อถอนความรู้เรื่องเพศแบบวิทยาศาสตร์ทั้งหมดที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ การกีดกัน การให้คุณค่าในเรื่องเพศที่แตกต่างกัน มองถึงความหลากหลาย ยืดหยุ่น ลื่นไหลของอัตลักษณ์ทางเพศแบบต่างๆ เข้าใจความซับซ้อนหลากหลายของการแสดงบทบาท อารมณ์ พฤติกรรมทางเพศ ของมนุษย์ ในแต่ละวัฒนธรรม พฤติกรรมทางเพศของสังคมหนึ่งไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมทางเพศในอีกสังคมหนึ่งได้

ในงานศึกษาชิ้นนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้กระบวนการเชิงประกอบสร้างทางสังคม (Social construction) และกระบวนการเคียวร์ (Queer Theory) มาเป็นกรอบในงานศึกษาครั้งนี้ เพื่อมองถึงความหลากหลายทางเพศภาวะและเพศวิถีที่สามารถลื่นไหล ยืดหยุ่น และเปลี่ยนแปลงไปได้ในช่วงชีวิตของแต่ละบุคคล การใช้ชีวิตด้านเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ ความรู้สึก อารมณ์และความปรารถนาทางเพศไม่ได้มีรูปแบบตายตัวหรือหยุดนิ่ง ไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับเพศสรีระ การแสดงออกในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวมีความหลากหลาย มีลักษณะเป็นการแสดง (acting) มากกว่าที่จะเป็นอัตลักษณ์ตายตัวตามอวัยวะเพศ รวมทั้งมีความซับซ้อน ลื่นไหล ไม่คงที่ และมีพลวัต สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ประสบการณ์ชีวิต การต่อรองกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และช่วงชีวิต (Life Cycle) ที่เปลี่ยนผ่านไปของบุคคล จึงเป็นที่น่าสนใจว่ากะเทยมีเพศภาวะและเพศวิถีอย่างไรเมื่อก่อนติดคุกและขณะที่ติดคุกอยู่ การใช้ชีวิตในคุกที่เต็มไปด้วยระเบียบและกฎเกณฑ์นั้นหล่อหลอมการแสดงบทบาททางเพศ การใช้ชีวิตด้านเพศ จินตนาการทางเพศ และการให้ความหมายในเรื่องเพศของกะเทยในคุกอย่างไร นอกจากนี้คุกซึ่งถูกมองว่าเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นพื้นที่ที่ผู้ต้องขังถูกจับจ้อง

ภายใต้บริบทเช่นนี้ ยังพอมองช่องทางหรือโอกาสให้กะเทยได้แสดงออกถึงอารมณ์ ความปรารถนาทางเพศ ความสัมพันธ์ทางเพศได้หรือไม่ อย่างไร

2.1.4 ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

เมื่อพิจารณาในบริบทของสังคมไทยต่อมุมมองความหลากหลายทางเพศ สังคมไทยมองกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศอย่างไร มีการศึกษาเปลี่ยนผ่านที่สัมพันธ์กับมุมมองอย่างไร องค์ความรู้วิทยาศาสตร์และการแพทย์สมัยใหม่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการนิยามจัดประเภทและกำกับเรื่องเพศภาวะและเพศวิถีของผู้คนในสังคม องค์ความรู้ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อมุมมองและการทำความเข้าใจเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศ งานศึกษาเรื่องเพศภาวะและเพศวิถีในช่วงแรกๆ มักจะมองอัตลักษณ์ทางเพศว่าสัมพันธ์กับเพศสรีระ อัตลักษณ์ทางเพศจะค่อยๆ ถูกพัฒนาและตกผลึก (crystalize) จนกลายเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่มีความชัดเจน ไม่เปลี่ยนแปลง และเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่สอดคล้องกับเพศสรีระ มุมมองเช่นนี้เป็นการมองอัตลักษณ์ทางเพศแบบหยุดนิ่งตายตัว งานศึกษาอัตลักษณ์ทางเพศของผู้มีเพศวิถีที่หลากหลายในช่วงสองถึงสามทศวรรษที่ผ่านมาพยายามอธิบายให้เห็นว่าเพศวิถีที่หลากหลายไม่ได้เป็นสภาวะทางชีววิทยา จิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่มีลักษณะเป็นกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับมิติทางสังคมด้วย (ปณิธิ สุขสมบูรณ์, 2556, น.35) โดยผ่านกระบวนการพัฒนาและธำรงเอกลักษณ์อย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การให้ความหมาย การรับรู้ รับภาพตนเอง พัฒนา และธำรงเอกลักษณ์ของผู้มีเพศวิถีที่หลากหลาย ผ่านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป หรือกับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน รวมไปถึงการเข้ากลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Subculture) เปิดเผยเอกลักษณ์เพศวิถีที่หลากหลายของตนเองมากขึ้น และธำรงอัตลักษณ์ทางเพศนั้นไว้ เช่น งานศึกษาเรื่อง “กระบวนการพัฒนาและธำรงเอกลักษณ์ “กะเทย” ในสังคมมุสลิม” ของ สมฤดี สงวนแก้ว (2546) ที่อธิบายถึงกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศของกะเทยในสังคมมุสลิมที่มีกระบวนการพัฒนาและธำรงเอกลักษณ์อย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการรับรู้ตัวตนว่าตนแตกต่างจากเด็กผู้ชายคนอื่นๆ ต่อมาได้มีการได้ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับตนเองรวมถึงการมีประสบการณ์ทางเพศกับผู้ชาย เกิดการรับรู้ตัวตนทำให้มีแนวโน้มนำทางเพศได้เด่นชัดขึ้น รวมไปถึงการได้มีประสบการณ์ทางเพศกับเพศชายก็ยิ่งตอกย้ำถึงเอกลักษณ์กะเทยอย่างชัดเจน แม้ว่ากะเทยจะเปิดเผยตัว (coming out) ต่อสังคมว่าตนเองเป็นกะเทย แต่พวกเขาก็เลือกที่จะเปิดเผยหรือปกปิดตัวตนในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการประทุษร้ายและการเผชิญกับปฏิกิริยาในทางลบของคนในสังคม โดยการลดลักษณะความเป็นหญิงลง (defeminization) แต่เมื่อเข้าไปรวมกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของกะเทย ก็จะเปิดเผยตัวตน และกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนี้เป็นที่สนับสนุนความรู้สึกและพฤติกรรม ทำให้เอกลักษณ์ของกะเทยเกิดความมั่นคง ซึ่งจากงานศึกษานี้จะเห็นได้ว่า การพัฒนาและดำเนินไปสู่อัตลักษณ์ “กะเทย” ในสังคมมุสลิม ดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง และเมื่อพัฒนาไปสู่สุดแล้วก็จะแสดงออกอย่างชัดเจน หรืองานศึกษาของ พลสิทธิ์ แววศักดิ์

(2550) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาอัตลักษณ์ของกะเทย กระบวนการสร้างตัวตนความเป็นกะเทย บ้านนอก ซึ่งผ่านการก้าวสู่ความเป็นกะเทยตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มรับรู้ว่าเป็นกะเทยทั้งจากตนเองและจากคนรอบข้างที่ให้ความหมาย พฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างไปจากเด็กผู้ชายคนอื่น การชอบเล่นกับกลุ่มเพื่อนผู้หญิง และเมื่อได้มีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับตนเอง ทำให้การรับรู้เอกลักษณ์ทางเพศของตนเองยิ่งชัดเจนขึ้น รวมไปถึงการได้มีประสบการณ์ทางเพศกับเพศชายก็ยิ่งตอกย้ำถึงเอกลักษณ์กะเทย จากนั้นกะเทยจะสร้าง ฉำรง และแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองอย่างชัดเจน

เป็นที่น่าสังเกตว่างานศึกษาที่ใช้มุมมองนี้ แม้จะมองว่าอัตลักษณ์ทางเพศของผู้มีเพศวิถีที่หลากหลายมีลักษณะเป็นกระบวนการ แต่ก็ยังคงศึกษาประเด็นนี้ภายใต้กรอบวิเคราะห์ที่ว่าผู้มีเพศวิถีที่หลากหลายจะพัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศของตนเป็นขั้นตอนที่คล้ายๆ กัน จึงทำให้มองไม่เห็นความหลากหลายและความซับซ้อนของเพศวิถีที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเดียวกัน และยังคงมองว่าอัตลักษณ์ทางเพศเป็นสิ่งที่หยุดนิ่ง ตายตัว เมื่อถูกพัฒนาแล้ว บุคคลจะฉำรงอัตลักษณ์ทางเพศเหล่านั้นไว้ รวมทั้งยังอาจมีข้อจำกัดในการอธิบายประสบการณ์ชีวิตของผู้ที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันที่ไม่ได้พัฒนาอัตลักษณ์ทางเพศ แต่เลือกที่จะปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง หรือมี อัตลักษณ์ทางเพศแบบสลับกลับไป กลับมา (ปณิธิ สุขสมบุรณ์, 2556, น.35)

ในช่วงหลัง งานศึกษาเรื่องเพศวิถีที่หลากหลายได้รับอิทธิพลจากแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) เริ่มมองว่าเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศไม่ได้มีลักษณะหยุดนิ่ง หรือพัฒนาเป็นกระบวนการ เป็นขั้นเป็นตอนที่มีความต่อเนื่อง หากแต่มีความยืดหยุ่น ลื่นไหล ซับซ้อน และมีพลวัต สัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิต วงจรชีวิต (Life Cycle) สถานภาพทางสังคมของบุคคลรวมทั้งบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย การใช้ชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตคู่ และการแสดงออกถึงความรู้สึกผูกพัน ห่วงใย (Intimacy) ของผู้มีเพศวิถีที่หลากหลายในบางมิติก็อาจจะไม่ได้แตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายอย่างสิ้นเชิงนอกจากนี้ยังมีแนวคิดพหุลักษณะทางเพศ (Pluralism) ซึ่งเน้นอธิบายความซับซ้อนของประสบการณ์ชีวิตทางเพศของมนุษย์ และวิพากษ์วิธีการจัดประเภท (Categorization) หรือการจำแนก “เพศ” (ทั้งเพศสรีระและพฤติกรรม) ของมนุษย์ให้อยู่เป็นพวก เป็นหมู่ เมื่อเรายังเชื่อในการจัดพวกหรือจัดประเภทมากเท่าใด เราก็จะยิ่งคิดว่าเรื่องเพศจะต้องมีหมวดหมู่ที่ชัดเจน ประสบการณ์ชีวิตทางเพศกลายเป็นสิ่งเหมารวม ซึ่งเป็นฐานคิดที่อิงกระบวนทัศน์วิทยาศาสตร์ที่จัดหมวดหมู่เพศแบบเป็นสองขั้ว (หญิงและชาย) ตามเพศสรีระ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2559, น.1-2) แนวคิดพหุลักษณะทางเพศจึงช่วยให้เข้าใจว่าผู้มีเพศวิถีที่หลากหลายที่ “ถูกจัดประเภท” ให้อยู่ภายในกลุ่มเดียวกัน เช่น ชายรักชาย หญิงรักหญิง หรือกะเทยนั้นอาจมีอัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกถึงอารมณ์ความปรารถนาทางเพศ และประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2551; ปณิธิ สุขสมบุรณ์, 2556; ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, 2554; พิมพวัลย์ บุญมงคล, 2551) เช่น งานศึกษา

เรื่อง “ชีวิต ตัวตน และเรื่องเพศ ของสาวประเภทสอง” ของ สิทธิพันธ์ บุญญาภิสมภาร, รณภูมิ สามัคคีคารมย์ และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล (2551) พบว่า การรับรู้ตัวตน การเปิดเผยตัวตน และการปรับเปลี่ยนตัวตนของสาวประเภทสองมีความยืดหยุ่น แตกต่างไปตามช่วงวัยและประสบการณ์ชีวิต กล่าวคือ สาวประเภทสองบางคนรู้สึกว่าเป็นกะเทยมาตั้งแต่เด็ก บางคนมาเป็นกะเทยหลังจากที่มีลูกมีภรรยาแล้ว บางคนมาเป็นกะเทยจากการได้มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย สาวประเภทสองยังเลือกที่จะเปิดเผยหรือนำเสนอตัวตนของตนเองแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ซึ่งสัมพันธ์กับบริบทเชิงพื้นที่ ช่วงเวลา บุคคลที่ไปติดต่อสัมพันธ์ด้วย ความคาดหวังต่ออนาคตของตนเอง รวมไปถึงการป้องกันตัวเองจากทัศนคติด้านลบของสังคมที่มีต่อกะเทย หากกะเทยประกอบอาชีพที่สังคมมองว่าเป็นอาชีพของกะเทย เช่น ช่างแต่งหน้า ช่างทำผม กะเทยก็อาจจะแสดงตัวตนของตนเองอย่างชัดเจน แต่หากกะเทยประกอบอาชีพที่สังคมคาดหวังว่าต้องแสดงบทบาททางเพศแบบคู่ตรงข้าม เช่น ทหาร แพทย์ กะเทยก็อาจจะไม่แสดงตัวตนที่ชัดเจน ในขณะที่ทำงาน แต่อาจแสดงตัวตนกะเทยหลังเวลาทำงานและรวมกลุ่มกับเพื่อนที่เป็นกะเทยด้วยกัน งานศึกษานี้ยังเสนอให้เห็นว่าในประเด็นเพศวิถี กะเทยมีพฤติกรรมทางเพศที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน ซึ่งต่างไปจากที่สังคมมีภาพเหมารวม (stereotype) ว่ากะเทยมีจิตใจเป็นผู้หญิง จึงควรมีเพศวิถีแบบผู้หญิง คือ มีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายและมักเป็นฝ่ายรับ แต่งานศึกษานี้กลับแสดงให้เห็นว่ากะเทยมีพฤติกรรมทางเพศได้ทั้งรุกและรับ ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของพวกเธอในเรื่องเพศว่าเป็นไปเพื่ออะไร กับใคร และบริบทใด งานศึกษานี้จึงชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์ทางเพศ การรับรู้ตัวตน การเปิดเผยตัวตนและเพศวิถีของกะเทยนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นพัฒนาการที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน หากแต่มีความยืดหยุ่น ลื่นไหล เรียนรู้และปรับเปลี่ยนไปมาได้

จากการที่ได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมา จะเห็นว่ายังไม่ค่อยมีงานวิจัยที่ศึกษาประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในบริบทคุก โดยในงานศึกษานี้จะทำการศึกษาเรื่องเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยผ่านแนวคิดความหลากหลายทางเพศ และใช้กระบวนทัศน์เชิงประกอบสร้างทางสังคม (Social construction) และกระบวนทัศน์ควีนทฤษฎี (Queer Theory) มาเป็นกรอบในงานศึกษานี้ โดยจะมองอัตลักษณ์ทางเพศของมนุษย์ว่ามีความหลากหลาย ซับซ้อน ลื่นไหล ไม่คงที่ และมีพลวัต สัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน กะเทยที่ใช้ชีวิตอยู่ในคุกมีเพศภาวะและเพศวิถีอย่างไร มีการใช้ชีวิตด้านเพศ มีอารมณ์ ความรู้สึกด้านเพศอย่างไร ซึ่งอาจถูกหล่อหลอม (shape) โดยการใช้ชีวิตประจำวันและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กะเทยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ภายในบริบทที่พวกเขาล้วนอยู่อาศัยภายในคุก กะเทยสามารถต่อรองกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งเป็นอำนาจที่ถูกเชื่อกันว่ามีความเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอย่างไรบ้าง รวมไปถึงศึกษาประสบการณ์ชีวิตด้านเพศของกะเทยในคุก ว่าคุยมียพื้นที่หรือเปิดโอกาสให้พวกเธอได้แสดงบทบาททางเพศ ความปรารถนาทางเพศ ความสัมพันธ์ทางเพศอย่างไรบ้าง

2.2 แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จ (Total Institution)

งานศึกษาครั้งนี้จะนำแนวคิดเรื่องสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) และแนวคิดเรื่องอำนาจและวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) โดยเฉพาะที่อธิบายถึงบริบทในคุก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman)

เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) เป็นนักสังคมวิทยาที่ได้ทำการศึกษาสถาบันทางสังคมรูปแบบหนึ่ง ที่เรียกว่า “สถาบันเบ็ดเสร็จ”(Total Institutions) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสถาบันทางสังคมทั่วไป โดยได้ให้ความหมายไว้ว่า สถาบันเบ็ดเสร็จ “เป็นสถานที่พักอาศัยและที่ทำงาน (a place of residence and work) ซึ่งคนกลุ่มหนึ่งมาอาศัยอยู่ร่วมกันและการใช้ชีวิตของพวกเขาถูกตัดขาดออกจากสังคมภายนอกอย่างสิ้นเชิง บุคคลเหล่านี้จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ที่ถูกกำหนดไว้ โดยการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขาในสถาบันเบ็ดเสร็จจะถูกกำหนดให้เป็นไปตามตารางเวลาและกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ” สถาบันเบ็ดเสร็จยังมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ คือ เป็นสถานที่ที่เมื่อกลุ่มบุคคลได้เข้ามาอยู่แล้ว พวกเขาจะถูกจำกัด/ตัดขาดความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก โดยมีลักษณะทางกายภาพที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ มีเครื่องกีดขวางการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เช่น สถาบันเบ็ดเสร็จจะมีประตูที่ถูกล็อกแน่นหนา มีกำแพงสูง มีลวดหนาม และ/หรือมีคูน้ำล้อมรอบ (Goffman, 1961, p.11)

จากการให้ความหมายและจัดประเภทของสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) ข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า “คุก”¹ จัดเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จประเภทหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้น

¹ Goffman (1961 อ้างถึงใน สายพิน ศุภุทธิมงคล, 2542, น.2) ยังได้จัดประเภทของสถาบันเบ็ดเสร็จออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ 1. สถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อดูแลคนที่ไร้ความสามารถและไม่เป็นภัยอันตรายต่อชุมชน ได้แก่ สถาบันดูแลคนตาบอด บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า และบ้านพักสำหรับผู้ยากจน 2. สถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อดูแลบุคคลที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้และเป็นภัยอันตรายต่อชุมชน แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้มีเจตนาก็ตาม ได้แก่ สถาบันที่ดูแลผู้ป่วยวัณโรค โรงพยาบาลโรคจิต เป็นต้น 3. สถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อป้องกันชุมชนจากบุคคลที่อาจจะเป็นภัยคุกคามต่อชุมชน ได้แก่ คุก ค่ายเชลย ค่ายกักกัน เป็นต้น 4. สถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่บางอย่าง และดำรงอยู่เพื่อบรรลุเป้าหมายพื้นฐานของสถาบัน ได้แก่ ค่ายทหาร โรงเรียนประจำ ค่ายแรงงาน เป็นต้น 5. สถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อแยกตัวออกจากชุมชน หรือเพื่อที่จะเป็นสถานที่สำหรับสอนศาสนา เช่น สำนักสงฆ์ วัดวาอาราม คอนเวนต์ เป็นต้น

เพื่อปกป้องชุมชนจากบุคคลที่อาจเป็นภัยคุกคามต่อชุมชน และเมื่อพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพของคุกก็ยังสะท้อนลักษณะเฉพาะของสถาบันเบ็ดเสร็จ คือ มีกำแพงสูงล้อมรอบ บนกำแพงมีรั้วลวดหนามไฟฟ้า มีประตูที่แน่นหนา คนนอกไม่สามารถเข้าไปด้านใน และคนในก็ไม่สามารถออกมาภายนอกได้ คุกบางแห่งก็ถูกสร้างให้ห่างไกลจากชุมชน สิ่งเหล่านี้ก็เพื่อเป็นการตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างคนภายในกับโลกภายนอก

- ลักษณะของสถาบันเบ็ดเสร็จ

เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) (1961) ได้อธิบายถึงลักษณะของสถาบันเบ็ดเสร็จ ไว้ว่าเมื่อบุคคลเข้ามาอยู่ในสถาบันเบ็ดเสร็จ พวกเขาจะไม่สามารถใช้ชีวิตในแบบเดิมได้อีกต่อไป จะถูกตัดขาดหรือแยกออกจากสังคมเดิม โดยพวกเขาจะต้องอาศัยและดำเนินชีวิตอยู่ในสถานที่เดียว (ซึ่งก็คือภายในสถาบันเบ็ดเสร็จ) สมาชิกในสถาบันเบ็ดเสร็จจะต้องทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน แต่ละกิจกรรมพร้อมๆ กับสมาชิกคนอื่นๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งจะถูกปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ในสถาบันเบ็ดเสร็จเหมือนกัน กิจกรรมประจำวันจะถูกกำหนดให้เป็นไปตามตารางเวลาอย่างเคร่งครัด โดยกิจกรรมอย่างหนึ่งจะมีความต่อเนื่องกับกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป เป็นกิจกรรมที่ถูกบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีกฎเกณฑ์ชัดเจนที่ถูกกำหนดจากเจ้าหน้าที่ของสถาบันเบ็ดเสร็จ ลักษณะของกิจกรรมที่ถูกกำหนด/บังคับให้ทำถือเป็นแผนอย่างหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถาบันวางไว้

ประเภทของสมาชิกในสถาบันเบ็ดเสร็จสามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม เป็นชนชั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กลุ่มแรก คือ “inmates” เป็นคนกลุ่มใหญ่ที่ถูกกำหนดให้เข้าไปอยู่อาศัยในสถาบันเบ็ดเสร็จตลอด 24 ชั่วโมง ถูกจำกัดการติดต่อกับโลกภายนอก และจะสามารถออกมาใช้ชีวิตในโลกภายนอกได้ก็ต่อเมื่อครบระยะเวลาที่พวกเขาถูกกำหนดให้อยู่ในสถาบันเบ็ดเสร็จ ซึ่งในกรณีของคุก “inmates” ก็คือ กลุ่มผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ในคุกนั่นเอง อีกกลุ่มหนึ่ง เรียกว่า “staffs” เป็นกลุ่มคนส่วนน้อยในสถาบันเบ็ดเสร็จ ทำหน้าที่ควบคุมดูแลพวก “inmates” โดย “staffs” จะปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันเบ็ดเสร็จเฉพาะในช่วงเวลาทำงาน หลังจากนั้นสามารถออกไปใช้ชีวิตปกตินอกสถาบันเบ็ดเสร็จได้ (ซึ่งในกรณีของคุก “staffs” ก็คือเจ้าหน้าที่ควบคุม หรือ “ผู้คุม” นั่นเอง)

ความสัมพันธ์ระหว่าง “inmates” กับ “staffs” ทั้งสองฝ่ายมักจะมีภาพเหมารวมซึ่งกันและกันในลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (narrow hostile stereotypes) “staffs” ก็จะมอง “inmates” ว่าเป็นพวกหัวรุนแรง ไม่น่าไว้วางใจ ในขณะที่ “inmates” ก็มักจะมอง “staffs” ว่าเป็นพวกที่มีอำนาจเหนือกว่าตนเอง และใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น การเลื่อนสถานะทางสังคมระหว่างคนสองกลุ่มไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ต่างจากสถาบันทางสังคมอื่นที่อาจจะมี การเลื่อนสถานะทางสังคมระหว่างสมาชิกภายในสถาบัน (Davies, 1989; Goffman, 1961; Scott, 2010)

- Mortification Process

นอกจากนี้ เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) (1961) ยังชี้ให้เห็นว่าเมื่อ “inmates” เข้ามาอยู่ในสถาบันเบ็ดเสร็จ อัดตะและสิ่งต่างๆ ที่บ่งบอกหรือแสดงถึงความเป็นตัวตนของพวกเขาจะถูกปลดเปลื้อง (stripped) และปรับเปลี่ยน ดัดแปลง (mortified) คือ พวกเขาจะต้องผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้รู้สึกว่าจะต้องอ่อนน้อม ถ่อมตน ถูกทำให้รู้สึกด้อย และถูกปรับเปลี่ยนมุมมองทางศีลธรรม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้มีผลกระทบต่ออัตตะของพวกเขาที่ถูกก่อรูปก่อร่างมาอย่างยาวนานจากการใช้ชีวิตในสังคมก่อนเข้ามาอยู่ในสถาบันเบ็ดเสร็จ กระบวนการปลดเปลื้องปรับเปลี่ยน ดัดแปลงตัวตนของ “inmates” ในสถาบันเบ็ดเสร็จนี้เรียกว่า “Mortification Processes” เช่น การที่เจ้าหน้าที่รับเข้าของหรือทรัพย์สินส่วนตัวที่แสดงถึงตัวตนของ “inmates” ไปเก็บไว้ และจะคืนให้เมื่อพวกเขาถูกปล่อยตัวออกจากสถาบันเบ็ดเสร็จ สถาบันเบ็ดเสร็จจะจัดหาสิ่งของ เครื่องใช้เหมือนๆ กันให้กับ “inmates” เช่น ใส่เสื้อผ้าเป็นชุดแบบฟอร์ม มีผ้าห่ม ผ้าปูที่นอน หรือผ้าเช็ดตัวเป็นแบบเดียวกัน “Mortification Process” ยังเกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกในสถาบันเบ็ดเสร็จถูกตัดขาด/จำกัดการติดต่อกับครอบครัว สูญเสียหน้าที่การงาน การศึกษา ได้รับสถานภาพที่ถูกประทับตราจากสังคม (stigmatized status) อำนาจการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันถูกจำกัดผ่านการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันที่เป็นตารางและต้องทำพร้อมๆ กัน ร่วมกันกับ “inmates” คนอื่นๆ ต้องยอมตามและแสดงความเคารพต่อ “staffs” (Davies, 1989; Goffman, 1961; Stark, 1994)

ในกระบวนการปลดเปลื้องตัวตน (Mortification Process) จะพบว่ามีระบบของอำนาจ (Authority) เข้ามาเกี่ยวข้อง 3 ลักษณะ ดังนี้ 1. มีการจัดระบบอำนาจในองค์กร กลุ่ม “staffs” จะมีอำนาจในการควบคุมกลุ่ม “inmates” 2. สิทธินามัติ (ทั้งในแง่การลงโทษและให้รางวัล) จะเกี่ยวข้องกับอำนาจที่ชอบธรรมของ “staffs” ในการกำกับและควบคุม “inmates” ในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย พฤติกรรม และการติดต่อกับ “inmates” คนอื่นๆ ภายในสถาบันเบ็ดเสร็จ 3. อำนาจที่ถูกใช้ในสถาบันเบ็ดเสร็จจะมีลักษณะต่อเนื่อง หาก “inmates” มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในขณะที่ทำกิจกรรมหนึ่งในสถานที่หนึ่งภายในสถาบันเบ็ดเสร็จ พวกเขาก็จะถูก “staffs” จับจ้อง ควบคุมเป็นพิเศษเมื่อพวกเขาต้องไปทำอีกกิจกรรมหนึ่งในอีกสถานที่หนึ่งภายในสถาบันเบ็ดเสร็จ (Goffman, 1961)

ในขณะที่ “Mortification Processes” กำลังดำเนินต่อไป “inmates” ก็จะเริ่มเรียนรู้ ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบ กฎเกณฑ์ และคำแนะนำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสถาบันเบ็ดเสร็จ เรียกว่า “privilege system” ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1. มีกฎเกณฑ์ของ “บ้าน” (house rules) และมักจะกำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ “inmates” ปฏิบัติตาม 2. มีการกำหนดผลตอบแทน/รางวัลไว้อย่างชัดเจน เช่น การให้รางวัลเล็กน้อยๆ หรือให้สิทธิประโยชน์บาง

ประการ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่ “inmates” เชื้อฟังคำสั่ง staffs 3. การลงโทษ เมื่อ “inmates” ทำผิดกฎระเบียบ ดังนั้นการลงโทษและการให้รางวัลเป็นการจูงใจผู้ต้องขังให้อยู่ในกฎระเบียบของคุณ (Goffman, 1961)

เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) (1961) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่าภายใต้ Mortification Process และ Privilege System ในสถาบันเบ็ดเสร็จนั้น ตัว “inmates” เองก็มีการปรับตัว โดย “inmates” คนเดียวกันนี้อาจจะเลือกใช้วิธีการปรับตัวที่หลากหลายในช่วงเวลาต่างๆ หรือในช่วงเวลาเดียวกัน ก็อาจจะเลือกใช้การปรับตัวที่แตกต่างกันไปก็ได้ Goffman (1961) ได้ยกตัวอย่าง Adaptation Alignment ไว้ดังนี้ 1. Process of situational withdrawal เป็นการปรับตัวที่ “inmates” เพิกถอนความสนใจของตนเองออกจากทุกสิ่งทุกอย่าง จะให้ความสนใจแต่เพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในขณะนั้นๆ 2. Rebellious line เป็นการปรับตัวแบบต่อต้าน ทำทนาย ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หาก “inmates” ปฏิบัติเช่นนี้ก็มักจะถูกลงโทษ 3. A kind of Colonization เป็นการที่ “inmates” สร้างโลกสมมติขึ้นในการใช้ชีวิตในสถาบันเบ็ดเสร็จ ประสบการณ์จากโลกภายนอกจะถูกใช้อ้างอิงเพื่อทำความเข้าใจหรือแสดงออกถึงความปรารถนาของชีวิตภายในสถาบันเบ็ดเสร็จ 4. Conversion เป็นการปรับตัวที่ “inmates” รับเอากฎเกณฑ์ของสถาบันและมุมมองของ “staffs” มาเป็นมุมมองของพวกเขาเอง และพยายามแสดงบทบาทของการเป็น “inmates” ที่สมบูรณ์แบบ

แนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) เป็นฐานคิดสำคัญที่ถูกนำมาใช้ศึกษาชีวิตของนักโทษในคุก อย่างไรก็ตามแนวคิดของเขานั้นไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อน ลุ่มลึกของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในสถาบันเบ็ดเสร็จ รวมทั้งไม่ได้ตระหนักถึงกลไกการใช้อำนาจที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการลงโทษและให้รางวัล แต่อาจอยู่ในรูปแบบของความรู้ เป็นกลไกที่ทำให้ผู้คนเชื่อฟัง คอยควบคุม และระมัดระวังพฤติกรรมของตนเอง

2.2.2 แนวคิดอำนาจและวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) (1975) เป็นนักคิดคนสำคัญที่ให้ความสนใจกับปฏิบัติการเชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ ซึ่งมีวิธีการทำงานที่แบบเนียน แยกย่อย ซับซ้อน และแทรกซึมไปทั่วทุกพื้นที่ในสังคม อำนาจในสังคมยุคสมัยใหม่ได้เลื่อนปฏิบัติการจากระดับมหภาค (การปกครองของรัฐ) มาสู่ระดับจุลภาค หรือในระดับหน่วยย่อยๆ ขององค์สังคม (เช่น ในโรงเรียน โรงงาน กองทัพ คุก และพื้นที่อื่นๆ ในสังคม) อำนาจทุกชนิดเริ่มต้นด้วยการมีที่มา เช่น อำนาจจากรัฐ อำนาจจากทุน เมื่อกระบวนการทำงานของมันดำเนินไปจนถึงจุดหนึ่ง อำนาจก็จะกลายเป็นสิ่งนิรนาม ไม่มีใครเป็นเจ้าของมันอย่างแท้จริง โดยแรกเริ่มอำนาจจะทำงานไหลจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง หลังจากนั้นก็จะทำงานไปทุกทิศทุกทาง ไหลวนไปทุกพื้นที่ กระจัดกระจายและเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ในความสัมพันธ์ทางสังคมทุกชนิด อำนาจจะถูกสร้างขึ้น ส่งผ่าน และนำไปสู่การผลิตซ้ำอำนาจแบบเดิม ทำให้อำนาจไหลเวียนอยู่ในสังคมตลอดเวลา ฟูโกต์ ชี้ให้เห็นว่า การทำงานของอำนาจจะทำงานผ่าน

วาทกรรม หรือ “บรรดาคำพูด ข้อเขียนทั้งปวงที่ “ผู้ทรงคุณวุฒิ” ในด้านต่างๆ ผลิตขึ้นและเผยแพร่ ออกไปภายในกรอบความรู้เหล่านั้น” (Foucault, 1975 อ้างถึงใน นพพร ประชากุล, 2558, น.4) เพราะในสังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่เชื่อในหลักของควมมีเหตุมีผล หลักวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ ตรวจสอบได้ว่าเป็นจริง ดังนั้นกรอบแนวคิดหรือวาทกรรม ที่นักคิด นักวิชาการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิได้ ผลิตขึ้นจึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมสมัยใหม่เป็นอย่างยิ่ง กลายเป็นกรอบความคิดและ แนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมยึดถือ และความรู้เหล่านี้ถูกใช้อ้างอิงว่าเป็นความจริงในสังคม วาทกรรม เหล่านี้ ได้ถูกนำไปใช้โดยปัจเจกชนหรือกลุ่มคนต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นรัฐ กลุ่มผู้ปกครอง นายทุน หรือคนอื่นๆ ที่ต้องการจะใช้ประโยชน์จากวาทกรรมเหล่านี้ ซึ่งฟูโกต์ (นพพร ประชากุล, 2558 น.3 -28; สายพิณ ศุพุทรมงคล, 2542, น.3-6) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปฏิบัติการของอำนาจจะทำงาน เชื่อมโยงกับวาทกรรมวาทอย่างแนบแน่นจนแยกกันไม่ออก และวาทกรรมในแต่ละยุคสมัยได้ถูกผลิต สร้างมาจากกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในสังคม หรือกลุ่มคนที่ได้รับการยอมรับ มีความน่าเชื่อถือ ดังเช่น ในยุคกลางของยุโรป กลุ่มนักบวช เจ้าศักดินาจะมีอิทธิพลเป็นผู้ชี้แนวทางด้านความรู้และความคิด ใน ยุคสมัยใหม่ (ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา) ก็จะมีกลุ่มนักวิชาการ นักคิด ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็น ผู้สร้างชุดความรู้และวาทกรรมขึ้นมา วาทกรรมที่ครอบครองพื้นที่สังคมในแต่ละยุคจึงมีความแตกต่างกัน

จากการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการที่คนมาสู่การใช้หลักวิทยาศาสตร์ ยึดหลักเหตุ และผล ทำให้ปฏิบัติการของอำนาจซึ่งทำงานผ่านวาทกรรมมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทำให้สามารถ แทรกซึมเข้าไปในสังคมได้มากขึ้นกว่าเดิม โดยเข้าไปจัดการ กำกับ และควบคุมรายละเอียดต่างๆ ใน ชีวิตของมนุษย์มากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ในช่วงหลังคริสต์ศตวรรษที่ 18 การลงโทษผู้กระทำผิดได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู วาทกรรมนี้เกิดขึ้นเพื่อ ต่อต้านการใช้ความรุนแรงลงโทษผู้กระทำผิด และต่อต้านการใช้อำนาจโดยพลการของกษัตริย์ (ดังที่ พบเห็นได้ในช่วงศตวรรษที่ 17) การลงโทษจะต้องสมเหตุสมผลกับการกระทำความผิด มีมนุษยธรรม โดยมองว่าผู้กระทำผิดสมควรได้รับการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อให้สามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้ โดยวาท กรรมเหล่านี้ก่อเกิดมาจากความรู้ด้านต่างๆ เช่น นิติศาสตร์ อาชญวิทยา ทักษิวิทยา การอ้างอิงกับ หลักวิชาการเหล่านี้ ทำให้ความรู้หรือวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้น มิได้ทำให้ผู้คนสยบยอมทางด้านร่างกาย เพียงอย่างเดียว แต่มันควบคุมลึกลงไปถึงจิตใจของผู้คน ทำให้เกิดการสยบยอม ถูกครอบงำแบบที่ผู้คน เองก็ไม่รู้ตัว ฟูโกต์ (ปริตดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, พรรณราย โอสถาภิรัตน์, และสุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2541, น.29-32; สายพิณ ศุพุทรมงคล, 2542) มองว่าอำนาจได้กดขี่ ลิดรอนหรือทำลาย และได้ผลิต สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน โรงงาน โรงพยาบาล และอำนาจย่อมมีการต่อต้าน ขัดขึ้น และการขัดขึ้นหรือต่อต้านอำนาจนั้น ส่งผลให้อำนาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ พัฒนาตัวเอง และสร้างความรู้ขึ้นมาเพื่อรองรับอำนาจ และขยายเครือข่ายของมันออกไป

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีการนำสถาบันการลงโทษมาใช้กับผู้กระทำผิด เพื่อให้การลงโทษเป็นไปอย่างมีเหตุมีผลตามหลักวิชา โดยมุ่งที่จะใช้อำนาจกำกับจิตใจของผู้กระทำผิด ซึ่งจะเห็นได้จากการออกแบบคุกโดยใช้แนวคิดแพนออปติคอน (Panopticon) โดยเจรามี เบนแธม (Jeremy Bentham) โดยมีการออกแบบให้มีหอสังเกตการณ์อยู่ตรงกลางซึ่งเป็นที่อยู่ของผู้คุม ทำหน้าที่เฝ้าดู สอดส่อง ตรวจสอบ ความเป็นไปของนักโทษที่อยู่ในห้องซึ่งที่รายรอบเป็นวงกลมล้อมรอบหอสังเกตการณ์ ทำให้นักโทษรู้สึกที่ตนเองถูกผู้คุมจับตามองตลอดเวลา โดยที่ไม่รู้เลยว่าถูกจับตามองจริงหรือไม่ ทำให้นักโทษควบคุม ระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้อยู่ในระเบียบวินัย และไม่ถูกผู้คุมลงโทษ ทั้งที่จริงๆ แล้ว อาจจะไม่มีการจับตามองอยู่ก็ได้ ลักษณะเช่นนี้ ฟูโกต์ (1975 อ้างถึงใน นพพร ประชากุล, 2558, น.4 ; Foucault, 1980 อ้างถึงใน สายพิน ศุพุททมงคล, 2542, น.1-2) กล่าวว่า เป็นการถ่ายโอนอำนาจจากผู้คุมและรัฐไปยังตัวผู้กระทำผิด ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังกลายเป็นผู้กระทำ (subject) และผู้ถูกกระทำ คือ เป็นผู้กระทำในฐานะผู้คุม (ควบคุม สอดส่อง พฤติกรรมตนเอง) และมีหน้าที่เป็นผู้ถูกกระทำ คือ การถูกควบคุมให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมออกมา วัฏกรรมในยุคสมัยใหม่ได้เปลี่ยนแปลงเป้าหมายไปกำกับควบคุมจิตใจมนุษย์ซึ่งมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากกว่าการควบคุมร่างกาย (ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, พรรณราย โอสถาภิรัตน์, และสุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2541, น.29-32)

นอกจากนี้การเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ยังทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหาของวาทกรรม จากเดิมที่เน้นการกตัญญู การกำจัดร่างกายที่เป็นภัยออกไป เช่น การประหารชีวิตผู้กระทำผิด และหันมาให้ความสนใจควบคุมการมีชีวิตและวิถีชีวิตของคน โดยรัฐพยายามที่จะมีอำนาจเหนือชีวิตและสวัสดิการของประชาชน รวมถึงเรื่องภาวะการเจริญพันธ์ สุขภาพ ความเจ็บไข้ได้ป่วย อาหารการกิน อุปนิสัยของประชาชน ส่งผลให้ยุคสมัยใหม่ให้ความสนใจและพยายามให้นักโทษมีชีวิตที่เป็นประโยชน์ เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อกระบวนการผลิต ทำให้เกิดการจำแนกแยกแยะด้วยความรู้ทางประชากรศาสตร์และบรรทัดฐานของสังคมเพื่อให้รัฐสามารถควบคุมประชากรของตนได้ ขอบเขตของวาทกรรมที่เดิมพยายามที่จะควบคุมร่างกายของปัจเจกชนแต่ละคนเปลี่ยนมาเป็นความพยายามที่จะควบคุมประชากรโดยรวม และทำงานผ่านสถาบันทางสังคมต่างๆ โรงเรียน โรงงาน โรงพยาบาล ค่ายทหาร เป็นต้น ทำให้รัฐสามารถใช้อำนาจแทรกซึมปัจเจกชนได้มากกว่าที่เป็นมาในสังคมอดีต โดยเข้าไปจัดการรายละเอียดในกิจกรรมของมนุษย์ (นพพร ประชากุล, 2558, น.15-16; ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, พรรณราย โอสถาภิรัตน์, และสุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2541, น.29-32; สายพิน ศุพุททมงคล, 2542)

ดังที่ฟูโกต์ (Foucault, 1991 อ้างถึงใน สายพิน ศุพุททมงคล, 2542, น.10-12) ชี้ให้เห็นว่าอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ไม่ได้กดขี่ กตัญญู หรือบังคับเหมือนในสังคมสมัยก่อน แต่ทำให้เกิดการแบ่งแยก ให้คนมีความแตกต่าง เพื่อให้รัฐสามารถควบคุมประชาชนของตนเองได้ โดยใช้

ความรู้ว่าทกรรม และบรรทัดฐานทางสังคมมาเป็นมาตรฐานเพื่อใช้แจกแจง แยกแยะปัจเจกชนออกจากกัน และนำมาใช้ในการกำกับความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมว่าอะไรคือความเหมาะสม อะไรคือความไม่เหมาะสม หรือเพื่อแยกคนโรคจิตออกจากคนปกติ แยกอาชญากรออกจากพลเมืองดี แยกเพศวิถีที่ผิดปกติออกจากเพศวิถีที่ปกติ โดยแยกกลุ่มคนที่ผิดปกติออกไปเพื่อนำไปแก้ไขให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ อำนาจสมัยใหม่ทำงานในรูปแบบของสถาบันทางสังคมต่างๆ ที่รัฐได้สร้างขึ้น เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล กองทัพ เป็นต้น โดยอาศัยช่องทางที่แยกคายในการเข้าถึงปัจเจกชน ร่างกาย ท่าทางและกิจวัตรประจำวันของพวกเขา ภายใต้อำนาจที่ฟูโกต์ (1991 อ้างถึงใน สายพิน ศุภุทธมงคล, 2542, น.6) เรียกว่า Bio-power หรืออำนาจที่กระทำต่อร่างกาย หรือที่นพพร ประชากุล (2558, น.15) เรียกว่า ชีวิตอำนาจ เป็นรูปแบบอำนาจสมัยใหม่ที่มุ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ผ่านกลไกที่มีระเบียบวิธีที่ซับซ้อน ต่อเนื่อง และมุ่งกระทำต่อพฤติกรรม ทศนคติและวิถีชีวิตของผู้คน เพื่อให้ร่างกายกลายเป็นร่างกายที่เชื่อฟัง ว่างอนสอนง่าย มีประโยชน์ เพื่อปลุกฝังประสิทธิภาพด้านการใช้งานและการสยบยอมทางการเมืองไปพร้อมๆ กัน ซึ่งจะเห็นการทำงานของอำนาจที่ชัดเจนภายในยุคในสมัยก่อนประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 18 การลงโทษจะเป็นการลงโทษโดยใช้ความรุนแรง เน้นทัณฑ์ทรมาน เพื่อให้ประชาชนเกิดการหวาดกลัวไม่กล้าที่จะกระทำผิด ต่อมาประมาณปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 รูปแบบการลงโทษก็ได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เห็นถึงรูปแบบอำนาจสมัยใหม่ที่เข้าไปกำกับควบคุมพฤติกรรมและร่างกายของนักโทษอย่างละเอียดผ่านการจัดการเรื่องเวลาและพื้นที่เพื่อปลุกฝังขัดเกลาให้นักโทษกลายเป็นคนดีที่ดีขึ้น

การทำให้ร่างกายกลายเป็นวัตถุ หรือเป็นทรัพยากรการผลิตชนิดหนึ่งนั้นจะต้องลดความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ผูกพันกับร่างกายออกให้เหลือน้อยที่สุด หรือแทบจะไม่มีเลย เพื่อที่จะทำการประกอบสร้างร่างกายขึ้นมาใหม่ โดยอาศัย “กลไกระเบียบวินัย” กลไกระเบียบวินัยนี้ได้ถูกสร้างขึ้นมานานแล้ว และได้ถูกนำมาใช้ในสังคมสมัยใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 จากเดิมที่เคยกำกับมวลรวมของกิจกรรมของมนุษย์มาสู่การควบคุมรายละเอียดปลีกย่อยของมนุษย์ และได้แพร่กระจายไปทุกสถาบันในสังคม การทำงานของกลไกระเบียบวินัยสมัยใหม่จะเข้าไปจัดการกับพื้นที่และเวลา โดยมุ่งที่จะกระทำต่อร่างกายมนุษย์เพื่อให้กลายเป็นร่างกายที่เชื่อเชื่อฟัง ว่างอนสอนง่าย ด้วยการจัดตารางเวลาที่ต่อเนื่อง ยาวนาน จัดให้ร่างกายอยู่ในพื้นที่ที่แบ่งและมอบหมายให้ โดยมีการควบคุม สอดส่องพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลา มีการลงโทษผู้ซึ่งไม่กระทำตามระเบียบที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำประวัติและบันทึกพฤติกรรมของแต่ละบุคคลไว้ กลไกระเบียบวินัยนี้ได้ถูกนำมาใช้ในสถาบันสังคมต่างๆ เพื่อเข้าไปควบคุม กำกับปัจเจกชน ในระดับร่างกาย ท่าทาง พฤติกรรม กิจวัตรประจำวัน (ธีรยุทธ บุญมี, 2557, น.159-168; นพพร ประชากุล, 2558, น.3-31; สายพิน ศุภุทธมงคล, 2542, น.6-11; อรรถสิทธิ์ สิทธิดำรง, 2558, น.75-121)

ในสถาบันการลงโทษ หรือ “คุก” เป็นสถาบันที่มองเห็นการทำงานของกลไกระเบียบวินัยที่ชัดเจน แต่เดิมที่การลงโทษมุ่งที่กำจัดร่างกายที่เป็นภัยต่อสังคมออกไปตามวาทกรรมการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ซึ่งก็ได้ทำให้อาชญากรรมลดน้อยลงแต่อย่างใด แต่ยังคงเกิดอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ๆ ขึ้นมาอีก และที่สำคัญทำให้สูญเสียแรงงานในการผลิต ดังนั้น การลงโทษในสมัยใหม่จึงได้เปลี่ยนแปลงวาทกรรมในการลงโทษเป็นการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และคืนพลเมืองดีสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง ผลพวงจากวาทกรรมทำให้เกิดการแบ่งแยก และสร้างความแตกต่างระหว่าง “อาชญากร” กับ “พลเมืองดี” การเป็นอาชญากรเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับไม่ได้ ถือว่าผิดปกติ จะต้องแยกคนกลุ่มนี้ออกไปอยู่ในคุกหรือเรือนจำที่ห่างไกลชุมชน เพื่อบำบัดแก้ไขให้กลับเป็นพลเมืองดี การแยกนักโทษออกอยู่ในคุกเป็นวัตถุประสงค์ของอำนาจในการที่จะประกอบสร้างร่างกายขึ้นมาใหม่ ด้วยการลดหรือตัดความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ผูกพันกับร่างกายของนักโทษ เช่น จากอาชีพ การศึกษา จากครอบครัว ญาติพี่น้อง โดยเมื่อนักโทษเข้ามาในคุก ทุกคนจะต้องถูกทำทะเบียนประวัติ ถ่ายรูป พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจสอบสุขภาพ ข้าวของที่ติดตัวมาจะถูกเก็บไว้ และจะได้รับคืนเมื่อครบกำหนดโทษจำคุก และถูกส่งตัวเข้าไปอยู่ในคุก ถูกตัดผม สวมใส่เครื่องแบบนักโทษ ครอบครองสิ่งของได้เท่าที่คุกอนุญาตเท่านั้น กระบวนการเหล่านี้เป็นการรื้อตัวตนเดิมของพวกเขาออกไป และเริ่มประกอบสร้างตัวตนใหม่ขึ้นมา โดยอาศัยกลไกของระเบียบวินัยเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยชีวิตของนักโทษทุกคนจะต้องถูกกำกับด้วยตารางเวลาที่แน่นอนตายตัว และต่อเนื่องตั้งแต่ตื่นนอนไปจนถึงเวลานอน และทำซ้ำเป็นกิจวัตรเดิมๆ ไปจนกระทั่งครบกำหนดโทษ และนักโทษทุกคนถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนด การเคลื่อนย้ายพื้นที่จะไม่สามารถกระทำได้ตามอำเภอใจ ซึ่งพื้นที่ภายในเรือนจำที่ถูกจัดวางตามประโยชน์ของการใช้สอย เช่น ดิคนอน โรงเลี้ยง โรงงาน เป็นต้น การเคลื่อนย้ายพื้นที่จะต้องเป็นไปตามเวลาที่กำหนดและต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องและต่อเนื่องกัน และจะถูกควบคุม ตรวจสอบโดยผู้คุมอยู่ตลอดเวลา มีการให้รางวัลแก่นักโทษที่ปฏิบัติตามระเบียบของคุก หรือเป็นนักโทษที่ดี และมีการลงโทษนักโทษที่ไม่ทำตามระเบียบของคุก ซึ่งการกระทำผิดกฎของคุกนี้ แสดงให้เห็นว่ายังมีนักโทษที่ยังไม่ยอมเชื่อฟัง หรือไม่สยบยอมต่ออำนาจยังพยายามที่จะต่อต้าน ขัดขืน ซึ่งอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้ แต่ชี้ชัดให้เห็นว่า ปฏิบัติการของอำนาจ ไม่สามารถที่จะทำให้คนที่อยู่ภายใต้ปฏิบัติการของมันยินยอมพร้อมใจได้ทั้งหมด ดังเช่นที่ฟูโกต์กล่าวว่า “ที่ใดมีอำนาจ ที่นั่นย่อมมีการต่อต้านขัดขืน” (Foucault, 1980, p.162 อ้างถึงใน สายพิณ ศุพุทธมงคล, 2542, น.15) และ “...เป็นไปได้ที่เราจะกล่าวว่ามีสถาบันใด ไม่ว่าสถาบันนั้นจะมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเพื่อกดบังคับหรือปลดปล่อยที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในการที่จะบงการให้ผู้ที่อยู่ในสถาบันนั้น เป็นไปตามเป้าหมายของสถาบัน และ “ไม่ว่าระบบ (ของสถาบันนั้น) จะน่ากลัวสักเพียงใด ก็ย่อมมีความเป็นไปได้ของการต่อต้าน การไม่เชื่อฟัง และการรวมกลุ่มกันเป็นปฏิปักษ์กับระบบ...” (Paul Rabinow, 1997, p.371 อ้างถึงใน สายพิณ ศุพุทธมงคล, 2542, น.15-16)

จากการทบทวนแนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จของเออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) และแนวคิดอำนาจและวาทกรรมของฟูโกต์ (Michel Foucault) งานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้นำทั้ง 2 แนวคิดมาเป็นการมองปรากฏการณ์ กล่าวคือ คุณจัดเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จประเภทหนึ่ง เนื่องจากเมื่อกะเทยที่กระทำความผิดได้เข้ามาอยู่อาศัยในคุกแล้ว พวกเขาจะถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก ภายในคุกมีระเบียบกฎเกณฑ์และกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกกำหนด สัมพันธ์กับพื้นที่และเวลาตามกิจวัตรประจำวัน กะเทยในคุกต้องเผชิญกับกระบวนการปลดปล่อย ปรับเปลี่ยน ดัดแปลงตัวตน (ดังที่ Goffman เรียกว่า Mortification Process) หรือดังที่ฟูโกต์อธิบายว่าเป็นการลดหรือตัดความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ผูกพันกับร่างกาย ส่งผลต่อการใช้ชีวิตตามกิจวัตรประจำวันและมิติของชีวิตด้านเพศภาวะและเพศวิถีของพวกเขาอย่างไร กระบวนการเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างไรทั้งขณะที่พวกเขาเข้ามาอยู่ในคุกใหม่ๆ และเมื่อพวกเขาใช้ชีวิตอยู่ในคุกเป็นระยะเวลาหลายๆ รวมทั้งพวกเขามีมุมมอง อารมณ์ความรู้สึก ทำความเข้าใจ (make sense) และปรับตัวเมื่อพวกเขาต้องเผชิญกับกระบวนการเหล่านี้ได้อย่างไร

นอกจากนี้เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) ยังได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “staffs” และ “inmates” ว่ามีลักษณะขัดแย้งและเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน กล่าวคือ “staffs” (ซึ่งในที่นี้คือ ผู้คุม) จะเป็น “ผู้คุมกฎ” รู้สึกว่าตนเองมีอำนาจเหนือกว่า ในขณะที่ “inmates” (ซึ่งในที่นี้คือ กะเทยในคุก) จะเป็น “ผู้ยอมตาม” ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด รู้สึกว่าตนเองด้อยกว่า ทำให้พยายามแสดงบทบาทของการเป็นผู้ยอมตามต่อกฎเกณฑ์ ละเลยความเป็นผู้กระทำการ (agency) ของ “inmates” เอง ในอีกแง่หนึ่งผู้ศึกษาได้นำแนวคิดอำนาจและวาทกรรมของฟูโกต์มาเป็นการศึกษาด้วย โดยสนใจศึกษาว่า “กลไกระเบียบวินัย” และกฎเกณฑ์ต่างๆ ในคุกนั้นกระทำต่อร่างกาย พฤติกรรม ทศนคติและวิถีชีวิตของกะเทยในคุกทั้งในมิติการใช้ชีวิตประจำวันและมิติด้านเพศอย่างไร แม้ไม่อยู่ในสายตาและการถูกจับจ้องจากผู้คุม กะเทยยังดำเนินชีวิตในคุกภายใต้ระเบียบวินัยอย่างน้อยเพียงไร อย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คุมกับกะเทยในคุกมีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อกันหรือไม่ อย่างไร ระเบียบกฎเกณฑ์ภายในคุกถูกต่อรอง ถูกทำให้ “พออะลุ่มอล่วย” ในการบังคับใช้ได้มากน้อย อย่างไร พอมีช่องทางให้กะเทยต่อรอง หาทางเลือกทางออกในการใช้ชีวิตด้านเพศภายในคุกได้อย่างไร นอกจากนี้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในคุก อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คุมกับกะเทยเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้ต้องขังด้วย จึงน่าสนใจศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างกะเทยกับกลุ่มเพื่อนสนิท คนรัก และผู้ต้องขังคนอื่นๆ สะท้อนให้เห็นอำนาจ การดำเนินชีวิตและการต่อรองของกะเทยอย่างไร

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเบ็ดเสร็จ

ผู้ศึกษาได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเบ็ดเสร็จ พบว่า มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ได้ทำการศึกษาสถาบันเบ็ดเสร็จ ในบริบทของ “คุก” ที่มีการจัดพื้นที่ตามระบบคิดเรื่องเพศแบบกระแสหลัก คือ พื้นที่สำหรับผู้คุมซึ่งผู้ต้องขังหญิง (ทัณฑสถานหญิง หรือคุกหญิง) และพื้นที่สำหรับผู้คุมซึ่งผู้ต้องขังชาย (เรือนจำ หรือคุกชาย) มีประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมประจำวันของผู้ต้องขังภายในคุก การทำงาน การรวมกลุ่มของผู้ต้องขัง กฎระเบียบในเรือนจำ รวมถึงแบบแผนการใช้ชีวิตในเรือนจำ เป็นต้น และประเด็นเกี่ยวกับการต่อรองกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในคุก ซึ่งคุกมีความเข้มงวด เต็มไปด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ แต่ผู้ต้องขังก็พยายามที่จะต่อรอง หาทางออก ทางเลือก เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานและให้สามารถเอาตัวรอดได้ เช่น

งานศึกษาของ เดซา กัลยาวุฒิพงศ์ (2540) เรื่อง “การรับรู้ตนเองและโลกทัศน์ของผู้ต้องขัง: ศึกษากรณีเรือนจำแห่งหนึ่ง” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้คนในคุกในสองลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับผู้ต้องขังด้วยกัน ที่มีการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า “บ้าน” เพื่อคอยช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัย ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คุมกับผู้ต้องขัง ที่อยู่บนพื้นฐานของความไม่ไว้วางใจต่อกัน ความสัมพันธ์เหล่านี้ได้หล่อหลอมการรับรู้ตนเอง และแบบแผนพฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำและภายหลังพ้นโทษไปแล้ว

ยังมีงานศึกษาเกี่ยวกับคุกอีกชิ้นหนึ่งโดย สายพิณ ศุภุทธมงคล (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุกกับคน: อำนาจและการต่อต้านขัดขืน” โดยมุ่งศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง และการต่อต้านขัดขืนอำนาจของคุกที่ถูกจัดว่าเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จประเภทหนึ่งที่มีอำนาจครอบงำและจัดการทุกแง่มุมของชีวิตผู้ต้องขัง แต่ผู้ต้องขังก็ยังมีช่องทางหรือโอกาสในการต่อต้านขัดขืนอำนาจเหล่านั้น งานศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึง “ปฏิบัติการแห่งอำนาจ” ที่เกิดจากกลไกการสร้างวินัยโดยการจัดการด้านเวลา (ตารางกิจกรรมประจำวันที่เคร่งครัด เพื่อให้สามารถกำกับดูแลผู้ต้องขังได้ตลอด 24 ชั่วโมง) การจัดการด้านพื้นที่ (ให้ผู้ต้องขังทำงานอยู่ในพื้นที่ที่กำหนด และไม่สามารถเข้าออกได้ตามอำเภอใจ) นอกจากนี้ยังกำกับดูแลในเรื่องส่วนตัว (การแต่งกาย การไว้ทรงผม ทรัพย์สินส่วนตัว) โดยมี “กฎเรือนจำ” เป็นกติกาให้ผู้ต้องขังปฏิบัติตาม ซึ่งมีทั้งกฎที่เป็นทางการ (บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร) และไม่เป็นทางการ (ผ่านการบอกเล่าระหว่างผู้ต้องขังด้วยกัน) หากฝ่าฝืนหรือไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษ แต่ในการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า อำนาจที่ควบคุมในคุกไม่ได้เบ็ดเสร็จเด็ดขาด แต่ยังมีช่องทางหรือโอกาสให้ผู้ต้องขังหญิงได้ต่อต้านหรือขัดขืนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ขโมยซ่อนส้อมมาตีให้แบนและฝนกับปูนให้คมทำเป็นมีด (เพราะคุกไม่อนุญาตให้มีของมีคม) การลักลอบมีหรือเสพยาเสพติด (คุกห้ามมียาเสพติด) การปล่อยเงินกู้ (คุกห้ามมีเงินสด) การทำตลาดมืด (การซื้อสินค้าจากร้านค้าสงเคราะห์เรือนจำมาขายต่อใน

ราคาแพง, การขายสินค้าต้องห้าม) เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ต้องขังหญิงยังหาต่อรอง หาทางเลือก ทางออก เพื่อมาตอบสนองความต้องการทางด้านวัตถุ (แบ่งปันอาหาร, ของใช้) และจิตใจ (ครอบครัว, เพศ) โดยการสร้างโลกสมมุติ (Colonization) ซึ่งเป็นการอ้างอิงประสบการณ์ที่เคยได้รับจาก ภายนอกคุกมาใช้ เช่น การมี “บ้าน” ในคุก โดยสมมติว่าเพื่อนผู้ต้องขังมีบทบาทเป็นบิดา มารดาและลูก หรือการแสดงบทบาทสามี ภรรยา

หรืองานศึกษาเรื่อง “คุกหญิงกับการเลื่อนไหลและหลากหลายของเพศสภาพ” (ศิริจินดา ทองจินดา, 2547) ได้ทำการศึกษาคุกหญิง โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจใน หลายรูปแบบ ทั้งระหว่างผู้ต้องขังกับผู้ต้องขัง และระหว่างผู้คุมกับผู้ต้องขัง พบว่า รูปแบบ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับผู้ต้องขังมีหลากหลาย โดยผู้ต้องขังหญิงจะใช้ยุทธวิธีในการปรับ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้วยการสร้างและ/หรือสร้างใหม่ของความเป็นเพศ ร่วมกับการใช้ทุนทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรืออื่นๆ ที่ตนเองมีอยู่ ไปต่อรองกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังด้วย กันเอง และยังชี้ให้เห็นว่ามีการเลื่อนไหลทางเพศ เช่น กรณีของผู้ต้องขังหญิงคนหนึ่งมาก่อนติดคุกมี สามีเลี้ยงดู และเมื่อติดคุกเธอกลับไปเลี้ยงดู “แมน” (คำเรียก ผู้หญิงที่ก่อนติดคุกมีสามีหรือแฟนเป็น ผู้ชาย พอติดคุกจึงปรับเปลี่ยนบทบาทของตนให้เป็นแบบผู้ชาย) ผู้หญิงจะอยู่ในฐานะผู้เลี้ยงดู จะดูแล เรื่องค่าใช้จ่าย และตอบสนองความต้องการทางจิตใจให้แก่แมน ส่วน “แมน” จะอยู่ในฐานะผู้ถูกเลี้ยง ดู จะคอยอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้กับผู้หญิง เช่น เตรียมเสื้อผ้า เตรียมอาหาร เป็นต้น ทำให้ เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่าง “ผู้เลี้ยงดู” (ผู้หญิง) ที่มีอำนาจเหนือกว่า “ผู้ถูกเลี้ยงดู” (แมน) แต่ “แมน” ก็ต่อรองกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับผู้หญิงโดยการแสดงบทบาทแบบผู้ชาย เช่น แสดง ความเจ้าชู้ หรือทำร้ายร่างกายฝ่ายหญิง เป็นต้น สำหรับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้คุม กับผู้ต้องขัง งานศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความสัมพันธ์ไม่ได้ปิดตาย แต่สามารถต่อรองได้จากการใช้เงื่อนไข ต่างๆ ที่ผู้ต้องขังมีอยู่ ทั้งความเป็นเพศ ทุนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อให้สามารถเอา ตัวรอด อยู่อาศัยในคุกได้

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า งานศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาคุกหญิงและคุกชายที่ได้ แบ่งแยกความเป็นเพศเด็ดขาดชัดเจน และความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ (ผู้คุม) กับผู้ต้องขังมีการ ต่อรอง ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ งานศึกษาเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า สถาบันเบ็ดเสร็จ (ในที่นี้คือ คุก) ซึ่งมีกฎระเบียบ ตารางชีวิตประจำวัน การจัดการด้านพื้นที่ การจัดการด้านเวลา แต่ในระดับ ชีวิตประจำวัน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับผู้ต้องขัง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คุมและ ผู้ต้องขัง มีการปรับเปลี่ยนได้ และยังมีหนทางให้ผู้ต้องขังพอต่อรอง/หาทางออกในการใช้ ชีวิตประจำวัน และในมิติเพศวิถี เพศวิถีอย่างไรก็ตามงานที่ศึกษาประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะและ เพศวิถีของกะเทยในคุก แทบจะไม่ค่อยมี และงานศึกษาอื่นๆ ก็จะเป็นงานศึกษาการใช้ชีวิตประจำวัน

เป็นหลัก แต่งานของผู้ศึกษาในครั้งนี้ นอกจากจะศึกษาการใช้ชีวิตประจำวันของกะเทยที่ถูกคุมขังในคุกชายแล้ว ยังมุ่งเน้นประเด็นเพศภาวะ เพศวิถีของกะเทยก่อนและขณะติดคุกด้วย

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

งานศึกษาเรื่อง “เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก” เป็นการทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตกะเทยที่อยู่ในคุก โดยนำแนวคิดเพศภาวะ (Gender) และเพศวิถี (Sexuality) กระบวนทัศน์เชิงประกอบสร้างทางสังคม (Social construction) กระบวนทัศน์ควีเอร์ (Queer Theory) และแนวคิดสถาบันเบ็ดเสร็จ (Total Institution) มาเป็นกรอบในงานศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เห็นการใช้ชีวิตประจำวันของกะเทยในคุก ตารางการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การใช้ชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมในคุกชาย รวมไปถึงประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีทั้งก่อนและหลังติดคุก การปรับตัวต่อการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ การให้ความหมาย การหาทางเลือก/ทางออก และการต่อรองกับการใช้ชีวิตประจำวัน (ทั้งที่เป็นการใช้ชีวิตทั่วไปและการใช้ชีวิตในมิติเพศภาวะ/เพศวิถี) และกับกฎเกณฑ์ภายในคุก รวมถึงมุมมองต่อชีวิตในอนาคตของพวกเขาหลังจากพ้นโทษแล้ว โดยผู้ศึกษาแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- 3.1 วิธีวิจัยที่ใช้ในงานศึกษา
- 3.2 กลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ในงานศึกษา
- 3.4 การเข้าถึงข้อมูล
- 3.4 โครงร่างการสัมภาษณ์

3.1 วิธีวิจัยที่ใช้ในงานศึกษา

ในงานศึกษาเรื่อง “เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก” ได้นำระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) มาใช้ในงานศึกษานี้ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งทำการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น จากสภาพแวดล้อมจริงในทุกด้าน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ทางสังคมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ เพื่อเข้าใจความหมาย ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ของบุคคล โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเหมาะกับการศึกษาในครั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาสนใจศึกษาประสบการณ์ชีวิตและมุมมองของกะเทยว่ามีเงื่อนไขหรือมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างภายใต้สภาพแวดล้อมของคุก ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของกะเทยในบริบทของคุกซึ่งเป็นพื้นที่ของเพศชายและถูกจัดให้เป็นสถาบันเบ็ดเสร็จประเภทหนึ่ง รวมถึง

การให้ความหมาย ความรู้สึกนึกคิด การนิยามตัวตน เกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทย โดยผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเล่าประวัติชีวิต (Life History) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 การเล่าประวัติชีวิต (Life History)

การเล่าประวัติชีวิต (Life History) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลประวัติชีวิต ประสบการณ์ชีวิต และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ข้อมูลที่ได้จะมีลักษณะเป็นพลวัตมากกว่าการเก็บข้อมูล ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่งของชีวิต เป็นการศึกษาบุคคลในบริบททางวัฒนธรรมของคนๆ นั้น เพื่อหาคำอธิบายว่าทำไมเขาจึงคิดเช่นนั้นเช่นนั้น เขาได้รับแรงจูงใจจากสิ่งใดทำให้ประพฤติตนเช่นนั้น ประวัติชีวิตทำให้ผู้ศึกษามองเห็นความเกี่ยวพัน (Interplay) ระหว่างบุคคลกับวัฒนธรรมที่หล่อหลอมเขาอยู่ และเป็นเทคนิคที่เอื้อต่อการหาลักษณะร่วมกันของกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะ หรือในการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายพิเศษ เช่น การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตของผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พฤติกรรมรวมหมู่ ปัญหาสังคม หรืออาจเป็นการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ ผู้ที่มีชีวิตน่าสนใจเป็นพิเศษแตกต่างจากคนอื่น (สุภางค์ จันทวานิช, 2552; ศรีพรหมา กฤดากรณ์, 2531, น.208)

สำหรับงานศึกษาในครั้งนี้จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การเล่าประวัติชีวิต โดยให้กะเทยในคุกเล่าประวัติชีวิตที่ผ่านมาเกี่ยวกับมุมมองและประสบการณ์ชีวิตในเรื่องต่างๆ ทั้งประสบการณ์การใช้ชีวิตทั่วไปและในมิติด้านเพศภาวะเพศวิถี โดยผู้ศึกษาแบ่งเป็น 3 ช่วงหลักๆ คือ ช่วงก่อนติดคุก ช่วงติดคุก และช่วงหลังจากพ้นโทษ ผ่านการบอกเล่าประสบการณ์ในวัยเด็ก การเปลี่ยนแปลงตัวตน เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์การติดคุก เป็นต้น รวมทั้งการให้คุณค่า ความหมายและมุมมองต่อประสบการณ์ชีวิตและเพศวิถีของกะเทย ซึ่งถูกหล่อหลอมผ่านบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมชีวิตของพวกเขา ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความต่อเนื่อง และสามารถค้นหาลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างเกี่ยวกับมุมมอง ความรู้สึกและประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก

3.1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการสัมภาษณ์โดยมีจุดมุ่งหมายว่าต้องการได้ข้อมูลในเรื่องใด และเตรียมข้อคำถามสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า ไม่เข้มงวดเรื่องลำดับของคำถาม แต่คำถามอาจจะเพิ่มขึ้นเมื่อผู้ศึกษาลงสนทนากับข้อมูล เพราะเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าสามารถนำไปสู่การตั้งคำถามที่ผู้ศึกษาไม่ได้ตั้งคำถามไว้แต่แรก นอกจากนี้ในการ

สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้ศึกษาต้องสร้างบรรยากาศให้เป็นไปในลักษณะของการชวนพูดคุย สนทนา มีความเป็นกันเอง การสัมภาษณ์ในลักษณะนี้จึงเหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัว หรือข้อมูลที่สะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก ในงานศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาจะเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตัวเองโดยจะกำหนดข้อคำถามไว้กว้างๆ และสามารถตั้งคำถามเพิ่มเติมในประเด็นที่เห็นว่าเกี่ยวข้องหรือน่าสนใจต่อไปได้เรื่อยๆ ในการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาจะเปิดโอกาสให้กะเทยเป็นผู้เล่าเรื่องราวของตนเองให้ได้มากที่สุด แม้บางเรื่องที่กะเทยเล่าอาจจะไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในคำถามสัมภาษณ์ แต่ผู้ศึกษาก็จะรับฟัง เนื่องจากอาจเป็นเรื่องที่พวกเขาเองคิดว่ามีความสำคัญในมุมมองของพวกเขา ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะไม่อึดเพียบพันทึงเสียง เนื่องจากกฎระเบียบของคุกที่ไม่อนุญาตให้นำเครื่องบันทึกเสียงเข้าไปในคุก และอยากสร้างบรรยากาศให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกเป็นกันเอง รวมทั้งเพื่อต้องการรักษาความลับของข้อมูล ผู้ศึกษาจะจดบันทึกย่อๆ รวมทั้งบันทึกบรรยากาศในขณะที่พูดคุย โดยจะนำข้อมูลเหล่านั้นไปจดบันทึกอย่างละเอียดในภายหลัง ผู้ศึกษาจะเข้าไปสัมภาษณ์กะเทยภายในแดนที่คุมขังกะเทย สำหรับลักษณะทางกายภาพภายในคุกในแต่ละแดนจะไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งจะประกอบไปด้วย

ตึกนอน เป็นอาคารนอนสำหรับผู้ต้องขัง มีสองชั้น ผู้ต้องขังจะต้องนอนรวมกัน โดยห้องนอนจะเป็นห้องติดกัน บางแดนเป็นห้องขนาดใหญ่รองรับผู้ต้องขังได้ประมาณ 30-40 คน บางแดนเป็นห้องขนาดเล็ก รองรับผู้ต้องขังประมาณ 10 คน ด้านหน้าห้องนอนมีภาพถ่ายและรายชื่อของผู้ต้องขังภายในห้อง ภายในแดนกะเทย ห้องนอนจะมีทั้งห้องนอนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ผู้ต้องขังที่เป็นกะเทยจะนอนรวมกันในห้องเล็ก ห้องละประมาณ 10 คน ซึ่งกะเทยที่สามารถสังเกตได้ชัดเจนจากรูปลักษณ์ภายนอกและพฤติกรรม มีประมาณ 60 คน ผู้ต้องขังไม่สามารถขึ้นลงตึกนอนได้ตามอำเภอใจ จะมีการกำหนดเวลาขึ้นตึกนอน ในเวลาประมาณ 14.00-15.00 น. โดยก่อนขึ้นตึกนอน ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติภารกิจส่วนตัวให้เรียบร้อย และจะถูกเรียกมารวมกันเพื่อนับจำนวน (นับยอด) ก่อนจะขึ้นตึกนอน จากนั้นจะต้องผ่านการตรวจค้นตัวและสัมภาษณ์ก่อนขึ้นตึกนอน จากนั้นจึงจะสามารถเข้าไปห้องนอนของตนเองได้ เมื่อสมาชิกในห้องครบ เจ้าหน้าที่ก็จะลือคกุญแจห้องนอน และเมื่อผู้ต้องขังเข้าห้องนอนครบทุกห้อง ก็จะทำการลือคตึกนอน หรือเรียกว่า “ปิดขัง” สำหรับการลงจากตึกนอน ผู้ต้องขังสามารถลงจากตึกนอน ในเวลาประมาณ 06.00-07.00 น. ซึ่งก่อนลงก็จะมีกรนับยอดอีกครั้ง เมื่อผู้ต้องขังลงจากตึกนอนแล้วจะไม่สามารถขึ้นตึกนอนได้อีกจนกว่าจะถึงเวลาขึ้นตึกนอน

โรงเลี้ยง เป็นอาคารสำหรับรับประทานอาหาร ซึ่งจะมีลักษณะเหมือนกันทุกแดน ในคุกจะไม่ใช้คำว่า “โรงอาหาร” อาจจะเป็นเพราะอาหารการกินภายในคุก ผู้ต้องขังไม่ต้องหาซื้อ คุณมีสวัสดิการอาหารให้ครบ 3 มื้อ แตกต่างจากโรงอาหารที่ทุกคนจะต้องไปจับจ่ายซื้ออาหารมารับประทานเอง การเข้าออกโรงเลี้ยงสามารถเข้าออกเฉพาะเวลาที่กำหนดเท่านั้น คือ เวลา

รับประทานอาหาร เมื่อทุกคนได้ยินเสียงกริ่งสัญญาณก็ต้องเข้าไปรับประทานอาหารพร้อมกัน และเมื่อรับประทานอาหารเสร็จก็จะออกมาพร้อมกัน โดยมีอาหารเช้าจะเข้าโรงเลี้ยงเวลาประมาณ 07.00-07.30 น. มื้อเที่ยง เวลาประมาณ 12.00น. และมีเย็นเวลาประมาณ 13.00-14.00 น.

โรงงาน เป็นอาคารสำหรับการทำงาน หรือฝึกวิชาชีพ ผู้ต้องขังจะเข้าโรงงานเมื่อเข้าแถวเคารพธงชาติเสร็จ แต่ละแดนจะมีการฝึกวิชาชีพที่แตกต่างกัน สำหรับแดนกะเทย จะมีการฝึกวิชาชีพ “โรงพิมพ์” (ทำการพิมพ์หนังสือ) แต่โรงงานรับคนได้จำนวนจำกัด ดังนั้น ผู้ต้องขังอื่นที่ไม่ได้ทำโรงพิมพ์ เจ้าหน้าที่ก็จะจัดให้ไปทำงานอย่างอื่นแทน การทำงานของผู้ต้องขังจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่กองงาน (หัวหน้ากองงาน) ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องมีกองงานสังกัด เช่น กองงานโยธา (ใช้แรงงาน) กองงานถักแห กองงานเย็บจักร เป็นต้น เมื่อหมดเวลาทำงานผู้ต้องขังจะต้องออกจากโรงงาน และโรงงานก็จะถูกปิดกุญแจ

ห้องน้ำ เป็นสถานที่ให้ผู้ต้องขังปฏิบัติกิจส่วนตัว เช่น อุจจาระ ปัสสาวะ ทุกแดน จะมีลักษณะเหมือนกันหมด จะบริเวณท้ายแดน หรือเรียกว่า “บล็อก” ถ้าไปเข้าห้องน้ำ ผู้ต้องขังจะพูดว่า “ไปเข้าบล็อก” มีลักษณะคล้ายช่องสี่เหลี่ยมเล็กๆติดกันหลายๆช่อง สูงขึ้นมาจากพื้นประมาณ 1 เมตร ด้านหน้าจะเป็นทางเข้ากว้างประมาณ 30 เซนติเมตร ทางเข้าอาจจะบานประตูสำหรับเปิดเข้าเปิดออก หรือบางแดนก็จะเปิดโล่งไม่มีบานประตู บล็อกจะปกปิดเฉพาะช่วงล่าง ช่วงบนเปิดโล่งสามารถมองเห็นหน้ากันหมด

สถานที่อาบน้ำ ผู้ต้องขังในคุกจะอาบน้ำรวมกัน จะเป็นบ่อบรรจุน้ำรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อด้วยซีเมนต์ ซึ่งจะแตกต่างไปตามลักษณะทางกายภาพของแต่ละแดน จะก่อสูงขึ้นมาจากพื้นประมาณ 1 เมตร ประมาณ 3-4 บ่อ เวลาอาบน้ำ ผู้ต้องขังต้องใช้ขันน้ำตัก อาบการอาบน้ำจะมีการกำหนดเวลา คือ ช่วงเช้า หลังจากที่ผู้ต้องขังลงจากตึกนอน จะต้องปฏิบัติภารกิจส่วนตัวให้เสร็จเรียบร้อยก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ และช่วงเย็น คือ ก่อนขึ้นตึกนอน ซึ่งทุกคนจะต้องอาบน้ำพร้อมกัน และนอกจากเป็นสถานที่อาบน้ำแล้ว ยังเป็นพื้นที่สำหรับซักเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มต่างๆ ของผู้ต้องขังอีกด้วย

ล๊อคเกอร์ส่วนตัว ผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับอนุญาตให้มีล๊อคเกอร์ส่วนตัวคนละ 1 ล๊อคเกอร์ เพื่อเก็บข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวของตนเอง แต่ละคนมีเสื้อผ้าได้ไม่เกินคนละ 5 ชุด เครื่องนอน ประกอบด้วย ผ้าห่ม 3 ผืน ผืนแรกใช้สำหรับเป็นหมอนหนุนนอน ผืนที่สองใช้เป็นผ้าห่ม และผืนที่สามใช้เป็นผ้าปูนอน (สำหรับเครื่องนอนจะอยู่บนตึกนอน) และผ้าสำหรับอาบน้ำ 2 ผืน และเจ้าหน้าที่จะมีการตรวจค้นล๊อคเกอร์อย่างสม่ำเสมอ

ลานกิจกรรม เป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมสำคัญต่างๆ เช่น เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ หรือเวลาเจ้าหน้าที่เรียกผู้ต้องขังให้มารวมกันเพื่อนับยอดก่อนจะขึ้นตึกนอน นอกจากนี้ยัง

ใช้เป็นสถานที่สำหรับการออกกำลังกายของผู้ต้องขัง เช่น เล่นฟุตบอล ตะกร้อ เป็นต้น

การเข้าไปสัมภาษณ์กะเทยซึ่งถูกคุมขังในแดนกะเทย ผู้ศึกษาจะต้องเดินผ่านประตูของคุกที่แน่นหนา ประตูแต่ละบานจะไม่สามารถเปิดพร้อมกันได้ เมื่อประตูบานใดเปิด อีกบานต้องปิด และเมื่อมาถึงบริเวณประตูที่สุดท้ายที่แยกระหว่างโลกภายนอกและโลกภายในคุกออกจากกัน จะมีจุดตรวจค้นตัวและตรวจค้นสัมภาระของเจ้าหน้าที่และของผู้ต้องขังก่อนที่จะเข้าไปในคุก และมีบริเวณใกล้ๆ ก็จะเป็นสถานที่เยี่ยมญาติ โดยญาติและผู้ต้องขังจะพูดคุยกันผ่านเครื่องโทรศัพท์ จะมีกระจก และตาข่ายเหล็กกันขวาง ไม่สามารถออกมาหากันได้ ได้แค่เห็นหน้า สบตา และได้ยินเสียงกันผ่านหูโทรศัพท์เท่านั้น เมื่อหมดเวลาเยี่ยม ผู้ต้องขังก็จะกลับเข้าแดนสู่โลกภายในกำแพงสี่เหลี่ยม

เจ้าหน้าที่ทุกคนที่จะเข้าหรือออกจากคุก รวมทั้งผู้ศึกษาจะต้องผ่านการตรวจค้นตัวโดยละเอียด จะต้องถอดรองเท้า อุปกรณ์อื่นๆ ที่ติดตัวมาไว้ในภาชนะที่คุกจัดไว้ แล้วนำเข้าเครื่องตรวจ จากนั้นก็จะเดินผ่านเครื่องตรวจโลหะแบบเดินผ่าน (Walk Through) และจะต้องผ่านการตรวจค้นด้วยมือจากเจ้าหน้าที่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการป้องกันสิ่งของต้องห้ามหรือสิ่งของที่ไม่อนุญาตให้เข้าไปในคุก จากนั้นจะมีเจ้าหน้าที่ผู้ชายที่ทางเรือนจำจัดไว้เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะมารับเพื่อพาเข้าไปยังแดนกะเทย เนื่องจากกฎระเบียบของคุกที่กำหนดไว้ว่าเจ้าหน้าที่ผู้หญิงจะเข้าไปภายในแดนที่คุมขังผู้ต้องขังเพียงลำพังไม่ได้ จะต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้ชายเข้าไปด้วย (หากเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ชายสามารถเดินเข้าด้านในคุกได้เลย) การเข้าไปสัมภาษณ์ของผู้ศึกษาจึงมีเจ้าหน้าที่ผู้ชายติดตามไปด้วย สำหรับบริเวณที่ทำการสัมภาษณ์ ทางแดนได้จัดสถานที่ซึ่งเป็นห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลโรงเลี้ยงแดนกะเทยให้แก่ผู้ศึกษา ซึ่งค่อนข้างเป็นสัดส่วน ค่อนข้างเป็นส่วนตัว และไม่มีคนพลุกพล่าน ขณะสัมภาษณ์ผู้ศึกษาไม่สามารถอยู่ในห้องตามลำพังกับกลุ่มตัวอย่างได้ แต่ผู้ศึกษาจะเปิดประตูห้องสัมภาษณ์ไว้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยซึ่งอยู่ด้านนอกสามารถสังเกตได้ จากการที่เจ้าหน้าที่ผู้ชายอยู่ด้านนอกห้อง อาจจะทำให้กะเทยรู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเองมากขึ้น และสะดวกใจที่จะบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ของตนเองกับผู้สัมภาษณ์

3.1.3 การสังเกตการณ์ (Observation)

ในการลงสนามแต่ละครั้งนอกจากผู้ศึกษาจะใช้การสัมภาษณ์แล้ว ผู้ศึกษายังใช้การสังเกตการณ์ในการเก็บข้อมูลด้วย โดยผู้ศึกษาสามารถเข้าไปสังเกตการใช้ชีวิตของกะเทยภายในแดนที่กะเทยอยู่ การเข้าไปสังเกตภายในแดนจะช่วยให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวัน และกิจกรรมต่างๆ ของกะเทย รวมทั้งสังเกตสีหน้า แววตา และท่าทางของกะเทยในขณะสัมภาษณ์ด้วย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาตระหนักถึงความแตกต่างทางสถานภาพทางสังคม (Social status) เช่น เพศภาวะ และตำแหน่งการงานระหว่างผู้ศึกษาและผู้กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในมิติด้านเพศภาวะ ผู้ศึกษาเป็นผู้หญิง ในขณะที่กะเทยในงานศึกษาคั้งนี้เป็นผู้มีเพศวิถีที่หลากหลาย

อาจจะทำให้เกิดข้อจำกัด คือ ผู้ศึกษาอาจมีอคติ หรือใช้มุมมองความเป็นผู้หญิงไปตัดสินพวกเธอเหล่านั้น ซึ่งในขณะที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูล ผู้ศึกษาพยายามที่จะระลึกถึงความแตกต่างในข้อนี้ตลอดเวลา และไม่พยายามใช้มุมมองของตัวเองตัดสินพวกเธอเหล่านั้น แต่จะรับฟังและทำความเข้าใจจากมุมมองของพวกเธอเหล่านั้น นอกจากนี้ผู้ศึกษายังเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในคุก และกะเทยในงานศึกษารั้งนี้เป็นผู้ต้องขัง ซึ่งมีสถานะที่แตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อการเข้าถึงข้อมูลไม่มากนักน้อย การสร้างความสัมพันธ์อันดีและความไว้วางใจระหว่างผู้ศึกษากับผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยผู้ศึกษาจะแนะนำตัว แสดงความเป็นกันเอง เข้าไปพูดคุยบ่อยครั้ง เพื่อสร้างความคุ้นเคย รวมทั้งผู้ศึกษาจะให้ของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งของที่สามารใช้ได้และไม่ผิดระเบียบของคุก เพื่อตอบแทนน้ำใจของผู้ให้ข้อมูล

3.2 กลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ในงานศึกษา

3.2.1 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะจง ทั้งหมด 10 คน โดยพิจารณาจากความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามในการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ กะเทยที่กำลังต้องโทษจำคุกในขณะที่ผู้ศึกษาทำการศึกษา ทั้งที่แปลงเพศหรือไม่แปลงเพศก็ตาม ที่มีมุมมองต่อตัวตนว่าตนเองเป็นกะเทย มีความพึงพอใจหรือความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชาย และพร้อมที่จะเปิดเผยข้อมูลประสบการณ์ชีวิต ผู้ศึกษาจะดำเนินการเก็บข้อมูล 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกะเทยที่แปลงเพศแล้ว และอีกกลุ่มจะเป็นกะเทยที่ไม่ได้แปลงเพศ ไม่ได้ทำศัลยกรรม แต่จะมีพฤติกรรม “ตุงตุง” “ออกสาว” โดยจะเลือกสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับปริญญาตรี เพราะระดับการศึกษาที่ต่างกันอาจจะสะท้อนมุมมองและการเปิดเผยตัวตนของกะเทย นอกจากนี้ ระยะเวลาต้องโทษจำคุกที่ต่างกัน อาจจะทำให้ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยแตกต่างกันไป จึงได้กำหนดอัตราโทษจำคุกของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น กะเทยที่มีโทษจำคุกต่ำกว่า 15 ปี(ระยะเวลาจำคุกไม่นาน) มีกำหนดโทษ 15 ปี ขึ้นไป(ระยะเวลาจำคุกนาน) และที่เหลือโทษจำคุกต่อไปไม่เกิน 1 ปี(ใกล้พ้นโทษ) เพื่อจะได้เห็นมุมมองที่แตกต่าง และผู้ศึกษาจะเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ กับกะเทยคนอื่นๆ ในคุกอีกด้วย โดยใช้การเข้าถึงข้อมูลด้วยการใช้เทคนิค snowball sampling หรือวิธีการอ้างอิงต่อเนื่องแบบปากต่อปาก

3.2.2 พื้นที่ในงานศึกษา

พื้นที่ในงานศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาสนใจศึกษา เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยที่ถูกคุมขัง ณ จุดแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งคุมขังนักโทษชาย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน จึงทำให้มีข้อดีในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ การเข้าไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สามารถสังเกตสภาพแวดล้อมรอบตัวของกลุ่มตัวอย่างได้ รวมถึงสามารถเข้าถึงบริบทพื้นที่ต่างๆ ของคุก ซึ่งเป็นสิ่งที่คุณคณานอกอื่นๆ มีโอกาสน้อยมากที่จะเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ อีกทั้งพบว่าการศึกษากับกะเทย มีผู้ทำงานศึกษาไว้หลากหลายพื้นที่ แต่ในบริบทของ “คุก” นั้น ผู้ศึกษาพบว่ายังไม่ค่อยมีงานศึกษาในบริบทของเพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตเลย จึงมีความน่าสนใจที่จะเลือกพื้นที่นี้เป็นงานศึกษา

3.3 การเข้าถึงข้อมูล

เนื่องจากผู้ศึกษาเป็นเจ้าของพื้นที่ที่ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในคุกแห่งนี้ ทำให้มีโอกาสเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างในงานศึกษาคั้งนี้ได้โดยไม่มีอุปสรรคในการเข้าออกคุกเพื่อเข้าไปเก็บข้อมูล จึงเป็นข้อดีที่ทำให้สามารถเข้าไปพูดคุยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างได้โดยไม่เป็นปัญหา เนื่องจากเป็นที่รู้กันว่า การเข้าออกคุกสำหรับบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่คุกและผู้ต้องขังทำได้ยากมาก หากบุคคลภายนอกจะเข้ามาสัมภาษณ์ผู้ต้องขังก็ต้องเข้าไปอยู่ในบริเวณที่ทางคุกจัดไว้ และอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่โดยเคร่งครัด มีการจำกัดระยะเวลาในการเข้า-ออก ทำให้ไม่สะดวกในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง แต่การที่ผู้ศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานที่คุกแห่งนี้ ทำให้สามารถเข้าไปสังเกตการณ์ภายในแดนกะเทยได้ สังเกตชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ก็สามารถทำได้เต็มที่และมีความต่อเนื่อง หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมก็สามารถที่จะเข้าไปทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมได้ ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน อย่างไรก็ตามอาจจะมีข้อจำกัดในการให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากตัวผู้ศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ก็อาจจะทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกไม่ไว้วางใจ ไม่กล้าให้ข้อมูล หรือไม่กล้าที่พูดความจริง เพราะอาจจะกลัวว่าหากบอกเล่าข้อมูลบางอย่างไป อาจจะส่งผลกระทบต่อตนเองได้ ซึ่งหากผู้เก็บข้อมูลเป็นบุคคลภายนอก ก็อาจจะทำให้ได้รับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้อมูลที่ไม่กล้าที่จะบอกเล่ากับเจ้าหน้าที่ สำหรับข้อจำกัดนี้ผู้ศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง ให้มีความคุ้นเคย ความสนิทสนม ความไว้วางใจ และคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย โดยเปิดเผยให้กลุ่มตัวอย่างรู้ว่าผู้ศึกษาสัมภาษณ์และพูดคุยในฐานะที่เป็นนักศึกษาปริญญาโท ข้อมูลที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น สำหรับชื่อหรือข้อมูลสำคัญของกลุ่มตัวอย่างในงานศึกษาคั้งนี้จะเป็นนามสมมติ

ทั้งหมด หากข้อมูลใดที่จะมีผลกระทบในเชิงลบต่อตัวกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาจะไม่นำเสนอข้อมูลเหล่านั้น อีกประการหนึ่ง คือ ความเป็นเพศหญิงของผู้ศึกษา น่าจะทำให้สามารถพูดคุยกับกลุ่มกะเทยในเรื่องการดูแลความสวยความงาม ซึ่งก็อาจจะเป็นวิธีที่ช่วยสร้างความสนิทสนมกับกลุ่มกะเทยในการศึกษาครั้งนี้ได้ ผู้ศึกษาได้มีโอกาสพูดคุยและทำความรู้จักกับกะเทยในคุยกบางคนมาบ้างแล้วในเบื้องต้น โดยจะเริ่มพูดคุยกับกลุ่มนี้ก่อน หากพวกเขายินดีเล่าประสบการณ์ชีวิตก็จะเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง และให้ช่วยแนะนำกะเทยคนอื่นๆ ให้แก่ผู้ศึกษาต่อไป

3.4. โครงร่างการสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้กำหนดประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามอาจจะมีการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมคำถามไปตามสถานการณ์ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ เพราะอาจมีประเด็นที่สงสัยหรือน่าสนใจเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มากขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลต่อไป ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงแบ่งประเด็นการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม การถามข้อมูลภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกะเทย จะทำให้ทราบพื้นฐานของกะเทยแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์การวิเคราะห์ผลการศึกษา จะถามข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส สมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยจะตั้งคำถาม เช่น ตอนนี้อายุเท่าไร เรียนจบระดับไหน แล้วก่อนมาติดคุกทำอาชีพอะไร รายได้เท่าไร แต่งงานแล้วหรือยัง ประสบการณ์ในมิติเพศวิถีในอดีต เช่น เคยมีใครรัก สามีหรือภรรยามาก่อนหรือไม่ มีบุตรกี่คน ฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวเป็นอย่างไร มีพี่น้องกี่คน ผู้ชายกี่คน ผู้หญิงกี่คน ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบิดา ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับมารดา ความสัมพันธ์กับพี่น้อง ในครอบครัวสนิทสนมกับใครที่สุด เพราะอะไร

ส่วนที่ 2 การใช้ชีวิตประจำวันในคุก ผู้ศึกษาจะถามคำถามเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันภายในคุก ตารางกิจวัตรประจำวันในคุก สภาพแวดล้อม เช่น ความรู้สึกที่เข้าคุกวันแรกรู้สึกอย่างไรบ้าง แล้วเข้ามาวันแรกต้องทำอะไรบ้าง ความรู้สึกในปัจจุบันนี้แตกต่างจากวันแรกที่เข้ามาหรือไม่/อย่างไรอยู่ในคุกแต่ละวันทำอะไรบ้าง (ให้เล่าตั้งแต่ตื่นจนถึงเวลาเข้านอน) สภาพแวดล้อมในคุก เช่น ห้องอาบน้ำ ห้องขับถ่าย ติ๊กนอน โรงอาหาร โรงงาน เป็นต้น และความรู้สึกที่มีต่อการใช้ชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ กลุ่มเพื่อนในคุก กลุ่มเพื่อนที่ตนสนิท กิจกรรมที่ทำร่วมกัน และความรู้สึกที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ รวมทั้งมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของกะเทยอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 3 ประเด็นประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถี ผู้ศึกษาจะถามคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีทั้งก่อนและหลังติดคุก อย่างไรก็ตาม (เช่น การนิยามตัวตน การแต่งกาย ประสบการณ์กับคนรัก การมีคนรัก และประสบการณ์ทางเพศ) เช่น คำถามเกี่ยวกับการนิยามตัวตน (นิยามตนเองอย่างไร การรับรู้ว่าเป็นกะเทยเมื่อไหร่ และรู้ได้อย่างไร เมื่อรู้แล้วสามารถเปิดเผยตนเองได้หรือไม่) การแต่งกาย (ชอบแต่งตัวแบบไหน เมื่อก่อนแต่งตัวอย่างไร) ประสบการณ์การมีคนรัก (ความสัมพันธ์ทางเพศ บทบาททางเพศ ประสบการณ์ทางเพศ ความสัมพันธ์กับคู่รัก) การใช้ชีวิตนอกคุกและในคุกเอื้อหรือจำกัดต่อการแสดงตัวตนและเพศวิถีของตนเองหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 4 ประเด็นการปรับตัวและการต่อรองของกะเทยในคุก เนื่องจากผู้ศึกษาซึ่งถูกมองว่าเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จที่มาควบคุมและจัดการชีวิตของผู้ต้องขัง อีกทั้งมีการจัดแบ่งพื้นที่ตามระบบคิดเรื่องเพศแบบกระแสหลัก (ชาย-หญิง) ดังนั้น เมื่อกะเทยมาติดคุก กะเทยจะอย่างไรให้เพศภาวะและเพศวิถีที่หลากหลายดำรงอยู่ในคุกได้ รวมทั้งกะเทยปรับตัว เอาตัวรอด ต่อรอง และหาทางเลือก/ทางออกในการใช้ชีวิตประจำวันในคุกอย่างไร ผู้ศึกษาจะถามคำถาม เช่น การใช้ชีวิตประจำวันในคุก กะเทยสามารถแสดงออกถึงตัวตนได้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร ภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์และการควบคุมภายในคุก กะเทยหาทางเลือก ทางออกในการแสดงบทบาททางเพศและเพศวิถีของตนเองอย่างไร เวลาต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ รู้สึกอย่างไร การใช้ชีวิตกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ เอื้อหรือจำกัดในการดำรงชีวิตในคุกของกะเทยหรือไม่ อย่างไร เคยโดนเพื่อนผู้ต้องขังชายล้อเลียนหรือกลั่นแกล้ง บางหรือไม่ อย่างไร เคยฝ่าฝืนระเบียบในคุกหรือไม่ อย่างไร พวกเขาปิดบังและ/หรือแสดงออกถึงเพศภาวะและเพศวิถีของตนเองได้หรือไม่ อย่างไร และในสถานการณ์ไหน รวมทั้งพวกเขามีมุมมองต่อชีวิตในอนาคตของพวกเขาหลังจากพ้นโทษแล้วอย่างไร

บทที่ 4 มาทำความรู้จัก “กะเทย”

ในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลของ “กะเทยในคุก” ที่ถูกสัมภาษณ์จำนวน 10 คน ในประเด็น ภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของกะเทย ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยก่อนติดคุก ชีวิตรักของพวกเธอก่อนติดคุก เพื่อจะทำให้ทราบพื้นฐานของกะเทยแต่ละคน รวมทั้งยังนำเสนอประเด็นการใช้ชีวิตประจำวันในคุก ตั้งแต่เมื่อตอนที่พวกเธอติดคุกใหม่ๆ จนกระทั่งอยู่อาศัยในคุกเป็นเวลานานๆ

4.1 ภูมิหลังเศรษฐกิจและสังคมของกะเทย

งานศึกษาชิ้นนี้สัมภาษณ์กะเทยทั้งหมด 10 คน ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2560 – เดือนตุลาคม 2560 กะเทยทั้ง 10 คน ขณะสัมภาษณ์พวกเธอมีอายุอยู่ระหว่าง 27-41 ปี ช่วงอายุที่กะเทยเหล่านี้ติดคุก จะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 21-37 ปี โดยสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ติดคุกครั้งแรก ได้แก่ ปอง เอ็ม จีจ้า น้ำเพชร เจนนี่ และพราว ส่วนกลุ่มที่ติดคุกมากกว่าหนึ่งครั้ง ได้แก่ น้ำผึ้ง อาร์ม หยก และแก้ว โดยหยกติดคุกมากที่สุด การติดคุกครั้งนี้ของหยกเป็นครั้งที่ 3 กะเทยทั้ง 10 คน ใช้ชีวิตอยู่ในคุกมาแล้วมากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 8 ปี ซึ่งสามารถแบ่งระยะเวลาที่กะเทยแต่ละคนใช้ชีวิตอยู่ในคุกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กะเทยใช้ชีวิตในเรือนจำมาแล้ว 1 ปี – 3 ปี ได้แก่ เอ็ม จีจ้า น้ำเพชร เจนนี่ และแก้ว

กลุ่มที่ 2 กะเทยใช้ชีวิตในเรือนจำมาแล้ว 4 ปี – 6 ปี ได้แก่ ปอง หยก และพราว

กลุ่มที่ 3 กะเทยใช้ชีวิตในเรือนจำมาแล้ว 6 ปีขึ้นไป ได้แก่ น้ำผึ้ง และอาร์ม

ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในภาคกลาง โดยอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ได้แก่ น้ำผึ้ง ปอง หยก) จังหวัดนนทบุรี (ได้แก่ เอ็ม) จังหวัดอยุธยา (แก้ว) จังหวัดกำแพงเพชร (พราว) กะเทยบางคนมีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ คือ จังหวัดแพร่ (อาร์ม) จังหวัดเชียงใหม่ (แก้ว) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี (จีจ้า) จังหวัดสกลนคร (น้ำเพชร) แต่ถึงแม้ว่าแต่ละคนจะมีภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน แต่ก่อนที่จะติดคุกทุกคนก็ได้เข้ามาใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร

- การศึกษา

สังเกตได้ว่า กะเทยส่วนใหญ่เรียนจบในระดับมัธยมศึกษา โดยเรียนจบในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 คน ได้แก่ หยก น้ำเพชร แก้ว และพราว เนื่องจาก แก้วและพราว มีฐานะทางบ้านยากจน จึงทำให้ต้องหยุดเรียน ทั้งสองต้องออกมาทำงานช่วยเหลือครอบครัว ส่วนหยกและน้ำเพชรทั้งสองคนเรียนไม่เก่ง ไม่ชอบเรียน จึงไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ประกอบกับทางบ้านมีฐานะยากจน ทำให้พวกเขาออกจากโรงเรียนมาทำงานเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้าน ส่วนที่เรียนจบในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ น้ำผึ้ง ปอง และอาร์ม ที่เหลือเรียนจบในระดับปริญญาตรี ได้แก่ เอ็ม และจีจ๋า และเรียนจบในระดับปริญญาโทจำนวน 1 คน ได้แก่ เจนนี่ ในกรณีของเจนนี่ เธอต้องการที่จะพิสูจน์ให้คนในครอบครัวและคนอื่นๆ เห็นว่า คนที่เป็นกะเทยก็สามารถที่จะประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้ เธอบอกว่าเธอเรียนไม่เก่ง แต่ก็พยายามที่จะเรียนให้สูงที่สุด และครอบครัวเธอก็สามารถส่งเสริมให้เธอเรียนในระดับที่สูงได้

- อาชีพและรายได้

จากการเก็บข้อมูลของกะเทยทั้ง 10 คน สามารถแบ่งได้ 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ หรือ ว่างงาน มีกะเทย จำนวน 3 คน ที่ก่อนติดคุก ไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ คือ ปอง อาร์ม และหยก พวกเขาไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร มีบางคนที่เคยไปทำงานในโรงงาน แต่ก็ทำได้ไม่นาน สุดท้ายก็ออกจากงาน มาขายยาเสพติด ทั้งสามคนกระทำ ความผิดและติดคุกมาแล้วหลายครั้ง หรือเรียกว่า “กระทำผิดซ้ำ” การที่พวกเขาใช้ชีวิตวนเวียนเข้า และออกคุกหลายครั้ง จึงทำให้ทั้งสามคนไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ ทั้งสามคนติดยาเสพติด และติดคุกในคดีจำหน่ายขายยาเสพติด เมื่อพ้นโทษออกจากคุก พวกเขาก็ยังไม่ได้เลิกใช้ยาเสพติด เมื่อไม่มีงานทำ ก็ไม่มีเงินมาซื้อยาเสพติดเสพ ทำให้พวกเขาหันเข้าสู่วงจรของการค้าขายยาเสพติด เงินที่ได้จากการขายยาเสพติดก็นำไปซื้อยามาเสพ มาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และทำศัลยกรรมตกแต่งให้ตัวเองมีลักษณะเหมือนผู้หญิง

ยกตัวอย่างชีวิตของหยก ปัจจุบันหยกอายุ 41 ปี แม้อายุจะเข้าหลักสี่แต่หยกยังคงอ่อนเยาว์กว่าอายุจริง เธอเป็นคนรักสวยรักงาม ดูแลตัวเองเป็นอย่างดี หยกทำศัลยกรรมหน้าอกตอนอายุประมาณ 18 ปี (ประมาณปี พ.ศ.2537) ก่อนที่จะถูกจับและติดคุกครั้งแรก เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2543 และเมื่อพ้นโทษออกจากคุกมาในรอบแรกเมื่อประมาณกลางปี 2545 เธอก็ได้ไปทำการศัลยกรรมแปลงเพศ หยกติดคุกเป็นครั้งที่สามแล้ว เธอเป็นคนผิวขาว หน้าตาดี แม้ว่าหยกจะมีลักษณะความเป็นผู้หญิงเต็มตัว รวมทั้งกิริยาท่าทางที่คล้ายผู้หญิง แต่เนื่องจากเป็นคนรูปร่างสูง และน้ำเสียงที่ห้าว ทำให้คนทั่วไปเห็นถึงลักษณะความเป็นชายในตัวเธอ ใบหน้าของเธอผ่านการทำศัลยกรรมมาหลายอย่าง ทั้งทำตาสองชั้น ทำจมูก ผ่าตัดเสริมคาง เธอเดินมาหาผู้ศึกษาด้วยใบหน้า

ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส และแต่งหน้าด้วยเครื่องสำอางอ่อนๆ ทรงผมสั้นเสมอหู คล้ายทรงนักเรียน ทรงผมของหยกยาวกว่ากะเทยคนอื่นๆ เธอบอกว่าเธอได้รับอนุญาตให้ไว้ผมยาวได้นิดหน่อย เนื่องจากเธอได้เป็น “แดนเซอร์” ประจำวงดนตรีของคุก เวลาที่มีกิจกรรมก็ต้องแต่งหน้า ทำผม เลยได้รับอนุญาตให้ไว้ผมได้ หยกสวมใส่ชุดนักโทษสีฟ้า ที่ดูค่อนข้างจะรัดรูปเน้นทรวดทรงของผู้ใส่ เสื้อถูกตัดแปลงให้มีขนาดเล็กพอดีตัว กางเกงที่ค่อนข้างจะสั้นกว่าผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ หยกเล่าให้ฟังว่า ตนเองติดคุกมาแล้ว 3 ครั้ง และคดีจำหน่ายยาเสพติดทั้งสามครั้ง ก่อนที่ชีวิตหยกจะวนเวียนอยู่กับคุก หยกเคยไปสมัครงานที่โรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2536 ตอนนั้นหยกอายุประมาณ 17 ปี โดยใช้วุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และได้ทำงานเป็นสาวโรงงาน โรงงานที่หยกไปทำเป็นโรงงานสายการผลิตที่ต้องทำงาน 24 ชั่วโมง ซึ่งทางโรงงานแบ่งชั่วโมงการทำงานออกเป็น 3 กะ กะละ 8 ชั่วโมง กะกลางวัน เริ่มทำตั้งแต่เวลา 08.00 น. เลิกงานในเวลา 16.00 น. กะบ่ายเริ่มทำงานตั้งแต่เวลา 16.00 น. ถึงเวลา 24.00 น. และกะดึกเริ่มทำในเวลา 24.00 น. ถึงเวลา 08.00 น. การเข้ากะของพนักงานจะมีการสลับกันไป ใครขยันก็สามารถทำโอทีได้ การทำโอทีจะต้องเริ่มทำในเวลา 18.00 น. ถึงเวลา 20.00 น. จะได้ค่าโอทีอีกชั่วโมงละ 50 บาท มีค่าเบี้ยขยันให้ ถ้าใครเข้ากะกลางคืนก็จะได้ค่าเข้ากะอีก 50 บาท โดยจะมีวันหยุดประจำสัปดาห์ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ ในแต่ละเดือนสาวโรงงานอย่างหยกก็จะได้เงินประมาณ 13,000-18,000 บาท หยกบอกว่างานที่ทำค่อนข้างหนัก ต้องยืนตลอดวัน ทำงานเดิมๆ น่าเบื่อ ไม่มีอิสระ ไม่มีเวลา พอเลิกงาน กลับถึงบ้านก็มีติดค่าแล้ว ไหนจะอาบน้ำ กินข้าว ก็หมดเวลาแล้ว แล้วถ้าช่วงไหนต้องเข้ากะดึกยิ่งทำให้พักผ่อนไม่เป็นเวลา หยกจึงเริ่มหันมาใช้ยาเสพติด (ยาบ้า) เพื่อให้สามารถนอนและทำงานได้ โดยเพื่อนที่ทำงานในโรงงานเดียวกันเป็นคนแนะนำ และนำยามาขายให้หยก เมื่อใช้ยาเสพติดมากเข้า หยกเริ่มเข้างานสาย หนักเข้าก็ขาดงานไปเลย จนในที่สุดหยกตัดสินใจออกจากงาน และเข้าสู่วงจรของการใช้ยาเสพติดเต็มตัว เมื่อเงินเริ่มขาดมือ ไม่มีเงินซื้อยาเสพติดมาเสพ จึงหันไปรับยาเสพติดมาขายยา เมื่อเธอเห็นว่าการขายยาเสพติดทำให้ได้เงินมาโดยไม่ต้องเหนื่อย เธอจึงเข้าสู่วงจรการขายยาเสพติดโดยยากที่จะถอนตัวออกมาประกอบอาชีพที่สุจริตได้ หยกบอกว่านั้นเป็นสาเหตุทำให้หยกติดคุกในครั้งแรก และครั้งต่อๆ มา ปัจจุบัน หยกอายุ 41 ปี เธอผ่านร้อนผ่านหนาว และผ่านคุกมาหลายคุกแล้ว หยกเล่าให้ฟังว่า

ใครเขาจะรับหนูเข้าทำงาน เขาเห็นประวัติหนู ก็ไม่ยอมรับเข้าทำงานแล้ว เมื่อก่อนตอนหนูปล่อยออกไปครั้งแรก หนูก็เคยไปสมัครงาน ก็มีมันจบแค่ ม.3 จะไปทำงานอะไรได้ นอกจากโรงงาน ตอนเป็นสาวโรงงาน มันก็ยังได้เงินอยู่นะ แต่งานหนักทำงานตั้งแต่เช้าเลิกเย็น กลับถึงบ้าน กินข้าวอาบน้ำก็ดึกแล้ว บางทีก็ต้องเข้ากะ

กลางคืน มันก็ไม่ไหวไงพี่ ติดกันเช้า ก็มีไปทำงานสาย สายก็ตัดเงิน ขาดก็ตัดเงิน เพื่อนหนูเลยเอายามาให้เล่น บอกว่าจะได้ไม่่ง่วง เสพไปจะทำให้ขยันทำงาน แรกๆ มันก็โอเคอยู่นะ ยามันติด คือ เวลาที่เราเสพเข้าไป แล้วยาเริ่มออกฤทธิ์ จะเรียกว่า ติด เหมือนม้านะพี่ ม้าเวลามันคึกคัก มันจะติด แต่พอหมดฤทธิ์ยา ก็หลับเป็นตาย เหมือนกัน เริ่มเข้างานสายมากขึ้น บางวันถึงกับขาดงาน ถูกตัดเงินบ่อยเข้า หนูก็เลย ออก พ้อออกจากงาน หนูก็เล่นยามากขึ้น เทียวกลางคืน พอเงินหมด เริ่มไม่มีเงินซื้อ ยา เลยไปขอยาจากเพื่อนมาขาย ขายไปขายมาได้ประมาณปีกว่า ก็โดนตำรวจล่อซื้อ เลยติดคุก หนูว่า อย่างพวกหนูมันเคยมีประวัติ พอเขาเห็นประวัติว่าเคยติดคุกมาแล้ว เขาก็ไม่อยากจะรับเข้าทำงาน วุฒิการศึกษาก็ไม่สูง แต่ปล่อยไปรอบนี้หนูก็ว่าจะเลิก แล้ว แม่แกก็แก่มาก หนูใช้ชีวิตในคุกมากกว่าชีวิตข้างนอกคุก ตอนนี่ก็ 40 กว่าปีแล้ว ไม่รู้จะไปทำอะไร โรงงานคงจะไม่ไหวแล้ว สภาพร่างกายเรามันทรุดโทรม แก่ตัวลง ไหนจะเมื่อก่อนเคยเล่นยาเยอะ ช่วงติดคุกนี้แหละที่ไม่ได้เล่นยา แต่เมื่อก่อนก็แอบมี เล่นบ้างถ้ามีของ แต่ตอนนี้ตั้งใจเลยว่าจะเลิกเด็ดขาด จะออกไปดูแลแม่

หยก (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2560)

กลุ่มที่ 2 ทำงานเกี่ยวกับความสวยงาม ในกลุ่มนี้เป็นกะเทยที่ทำงานในคาบาเรต์โชว์ และร้านเสริมสวย ด้วยพื้นฐานของพวกเธอที่ชอบเกี่ยวกับความสวยงาม ชอบการแต่งตัว รักการ แสดงออก ดังเช่น น้ำเพชรและแก้ว พวกเธอได้ทำงานเป็นนางโชว์ในคาบาเรต์แห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร อาชีพนางโชว์นี้เป็นอาชีพที่กะเทยหรือสาวประเภทสองทั้งหลายใฝ่ฝันอยากจะทำ เพราะทำให้พวกเธอได้แต่งตัวสวยงาม ฉูดฉาดบนเวที และได้รับเสียงปรบมือจากผู้ที่มาชม ดังเช่น น้ำเพชร และแก้ว เป็นเด็กที่เติบโตในต่างจังหวัด เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เดินทางเข้ามา ทำงานในกรุงเทพมหานคร เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวซึ่งมีฐานะยากจน การเดินทางเข้ามา ทำงานในกรุงเทพมหานครเป็นความฝันอย่างหนึ่งของเด็กต่างจังหวัดที่หวังว่าเมื่อเข้ามาทำงานแล้วจะ ทำให้มีเงินทอง ทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น สุขสบาย สามารถส่งเสียบิดามารดาพี่น้องที่อยู่ต่างจังหวัดได้

ในกรณีของน้ำเพชร ปัจจุบันเธออายุ 28 ปี เป็นกะเทยหน้าตาดี ผิวขาว รูปร่างเล็ก สมส่วน ส่วนสูงเธอประมาณ 165 เซนติเมตร เธอแปลงเพศและทำศัลยกรรมหน้าอกแล้ว ทำจมูก ใบหน้าเธอสวยแม้ไม่ได้แต่งหน้า เมื่อผู้ศึกษาพูดชมเธอว่าสวย เธอก็จะยิ้มรับ กิริยาท่าทางของน้ำเพชร ดูนุ่มนวลเหมือนกิริยาของผู้หญิง แต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบนักโทษสีฟ้าอ่อนค่อนข้างพอดีตัว ตัดผม รองทรง มัดผมด้านหน้าด้วยยางรัดผม น้ำเพชรมีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด สกลนคร เธอเดินทางเข้ามาทำงานในเมืองหลวง เพียงลำพังด้วยเงินก้อนเดียวที่มารดาเธอให้ติดตัวมา

เธอไม่มีญาติพี่น้องหรือคนรู้จัก หรือแม้แต่เพื่อนฝูงอยู่ในเมืองแห่งนี้เลย เธอตระเวนหาเช่าหอพักราคาถูก แลเวลาดพร้าวนเพื่อเป็นที่ซุกหัวนอน โดยหอพักที่เธอเช่าเป็นห้องแคบๆ ที่กั้นด้วยไม้อัด มีแต่ห้องเปล่าๆ ไม่มีเตียง ตู้เสื้อผ้า โต๊ะเครื่องแป้ง และห้องน้ำเป็นห้องน้ำรวม ซึ่งราคาในขณะนั้น (เมื่อประมาณปี พ.ศ.2548) ประมาณ 1,000 บาทต่อเดือน เธอสมัครงานทุกอย่างที่เธอสามารถทำได้ โดยเริ่มต้นเป็นพนักงานล้างจานในร้านอาหารตามสั่ง มีรายได้วันละ 200-250 บาท จนในที่สุดเธอได้งานประจำเป็นพนักงานเสิร์ฟในสถานบันเทิงแห่งหนึ่งย่านสีลม น้ำเพชรเป็นคนที่มีรูปร่างเล็ก แม้ว่าในขณะนั้นเธอยังมิได้ทำศัลยกรรมแปลงเพศหรือทำหน้าอก แต่เธอก็พยายามดูแลรักษารูปร่าง ผิวพรรณของเธอเป็นอย่างดี และตามความเชื่อของกลุ่มกะเทยว่าการกินยาคุมแล้วจะช่วยทำให้มีหน้าอก เธอก็เป็นคนหนึ่งที่กินยาคุมมาตั้งแต่อายุ 15 ปี โดยเชื่อว่าในยาคุมมีฮอร์โมนเพศหญิงซึ่งจะกระตุ้นทำให้มีสะเกษโปกผายและมีเต้านมใหญ่ขึ้น ทำให้ผิวพรรณดูมีน้ำมีนวล ด้วยลักษณะรูปร่างภายนอกและกิริยาท่าทางที่คล้ายเพศหญิง ทำให้ผู้จัดการร้านคาบาเร่ต์โชว์ในย่านนั้น แนะนำให้เธอไปสมัครเป็นนางโชว์ที่ร้าน และด้วยความหวังที่จะทำให้ตนเองมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และยังเป็นอาชีพที่ใฝ่ฝันของน้ำเพชรตั้งแต่เป็นวัยรุ่น เธอจึงตัดสินใจไปสมัครเป็นนางโชว์ที่คาบาเร่ต์¹ แห่งนั้น แม้ว่าจะเป็นคาบาเร่ต์โชว์ที่ไม่ได้มีคนรู้จักหรือมีชื่อเสียงเท่า ทิพฟานีโชว์ที่พัทยา หรืออัลคาซาร์ แต่คาบาเร่ต์โชว์แห่งนี้ก็เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในย่านกรุงเทพมหานครพอสมควร

น้ำเพชรเริ่มต้นทำงานในคาบาเร่ต์โชว์ในขณะที่มีอายุ 18 ปี (ประมาณปี พ.ศ.2550) มีรายได้ที่ได้จากการเป็นนางโชว์เพียงเดือนละ 5,000 บาท ซึ่งแม้ว่าจะเป็นรายได้ที่ไม่มากมายนัก แต่เธอก็รักและมีความสุขในการทำอาชีพนี้ นอกจากเงินเดือนที่ได้รับแล้ว ก็ยังได้รับรายได้เสริมที่เป็นทิปจากผู้ชม คนละ 20-50 บาทบ้าง คนก็ทิปหนักเป็น 100 บาท รวมทั้งค่าถ่ายรูปลงนิตยสารที่คู่กับผู้ชม ราคาคนละ 40 บาท เมื่อแรกเริ่มเข้าทำงานนั้นเธอไม่ได้เป็นนักแสดงหลักในโชว์ ได้เป็นตัวประกอบของโชว์ต่างๆ เธอบอกว่าข้อดีของการเป็นตัวประกอบของโชว์ ทำให้เธอได้แสดงในทุกๆโชว์ แต่ก็จะต้องแต่งตัวแข่ง

¹ คาบาเร่ต์โชว์ เป็นรูปแบบการแสดงที่ประกอบไปด้วยการแสดงละคร การเล่นตลก การร้องเพลง การเต้นรำ โดยมีผู้แสดงทั้งที่เป็นสาวประเภทสอง ผู้ชาย ผู้หญิง เป็นนักแสดง แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่สวยงาม แสดงบนเวทีที่มีแสง สี เสียง อย่างอลังการ เมื่อก่อนจะแสดงในห้องอาหาร ซึ่งผู้ชมสามารถรับประทานอาหารและดื่มเครื่องดื่มไปด้วย แต่ปัจจุบันคาบาเร่ต์โชว์ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบมาแสดงในห้องจัดแสดงที่สามารถจุผู้ชมตั้งแต่หลักร้อยไปจนถึงหลักพัน และผู้ชมต้องซื้อตั๋วเข้าไปชม สำหรับราคาตั๋วเข้าชมก็มีหลายราคาตั้งแต่หลักร้อยไปจนถึงหลักพันขึ้นอยู่กับความจุของห้องแสดง ความอลังการของโชว์ และความมีชื่อเสียงของคาบาเร่ต์โชว์นั้นๆ (“คาบาเร่ต์โชว์”, สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2560)

กับเวลาให้ทันสมัยโชว์ในเพลงต่อไป หลังจากนั้นเธอก็เริ่มได้ขึ้นโชว์แทนนางโชว์หลักที่ไม่ได้มาทำงานหรือลางาน

สำหรับคาบาเรต์โชว์แห่งนี้จะมีการแสดงในทุกวัน ไม่มีวันหยุด โดยแบ่งรอบการแสดงในแต่ละวันออกเป็น 3 รอบ รอบละ 1 ชั่วโมง โดยรอบแรก จะทำการแสดงเวลา 18.00 น. รอบที่ 2 เวลา 19.30 น. และรอบที่ 3 เวลา 21.00 น. ในแต่ละวันน้ำเพชรจะต้องเดินทางมาถึงที่ทำงานก่อน 15.00 น เพื่อเตรียมแต่งหน้า แต่งตัวขึ้นทำการแสดง และจะเสร็จงานกลับห้องพักในเวลาประมาณเที่ยงคืน ซึ่งจะเป็นอย่างนี้ไปในทุกวัน ก่อนที่เธอจะติดคุก เธอได้เป็นนักแสดงหลัก มีเพลงโชว์เป็นของตัวเอง มีเงินเดือนที่สูงขึ้นถึง 12,000 บาท ไม่รวมค่าทิปและค่าถ่ายรูป และเริ่มเป็นที่รู้จักในวงการนางโชว์

มันก็เป็นอาชีพที่สุจริตและเป็นอาชีพที่กะเทยหลายคนใฝ่ฝันอยากทำ แล้วอาชีพสำหรับกะเทยอย่างพวกหนูมันก็มีไม่ก็อาชีพ ยิ่งเรียนจบไม่สูงก็อย่าไปหวังเลยที่จะทำงานออฟฟิศ หรืองานราชการนี่ยิ่งแล้วไปกันใหญ่ หนูเข้ามาแล้วเกือบทุกอย่าง อยู่บ้านนอกก็ช่วยพ่อแม่ทำงานรับจ้าง มีอะไรที่เขาจ้างหนูก็ทำหมด ตัดอ้อย เก็บข้าวโพด ปลูกมัน เข้ากรุงเทพฯ ก็ทำงานรับจ้าง ล้างจาน เซเว่น เด็กเสิร์ฟ ทำมาสารพัด เริ่มมาตีหมอนเพราะตอนเข้ามาทำนางโชว์ เริ่มต้นเงินเดือนอาจจะน้อย แต่เราขยัน ไม่ขาดไม่ลา เขาก็มีเบี้ยขยันให้ ไหนจะค่าทิป ค่าถ่ายรูป แต่ได้เงินมาเราก็ต้องเอาเงินไปลงทุนกับความสวยความงาม เราไม่สวยใครจะมาขอถ่ายรูปกับเรา (หัวเราะ) แต่โดนสวนตัวแล้ว หนูก็อยากทำอยู่แล้ว อยากเป็นผู้หญิง พอเริ่มเก็บเงินได้ หนูก็เริ่มจากไปทำหน้าอกก่อนตอนนั้นอายุ 20 ปี อีกหนึ่งปีถัดมาก็ไปแปลงเพศ ที่นี้ก็สวยสมใจค่ะ แต่ก็ไม่เจ็บตัวเปล่า เพราะหนูก็ได้เป็นนางโชว์หลักของที่นี่

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

อีกหนึ่งคนที่ประกอบอาชีพด้านความสวยความงาม คือ น้ำผึ้ง ปัจจุบันเธอมีอายุ 31 ปี เป็นกะเทยยังไม่ได้ทำศัลยกรรมหน้าอก และยังไม่ได้แปลงเพศ แม้ว่าน้ำผึ้งจะไม่ได้ทำหน้าอก แต่เธอก็มีหน้าอกเล็กน้อย เธอเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า เธอรับประทานยาคุมกำเนิดมาตั้งแต่อายุ 18 ปี โดยที่กะเทยที่สนิทเป็นคนแนะนำให้รับประทาน บอกว่าถ้ารับประทานยาคุมแล้ว จะทำให้มีหน้าอก น้ำผึ้งเป็นคนรูปร่างเล็ก ส่วนสูงประมาณ 155 เซนติเมตร ผอม ผิวดำแดง ผมสั้นเกรียนหยักศก ติดก๊ิบติดผมลายการ์ตูน ใบหน้าไม่ได้ศัลยกรรมใดๆ ขณะที่ผู้ศึกษาพบน้ำผึ้งตอนสัมภาษณ์ครั้งแรก น้ำผึ้งแต่งหน้าแต่งตา เขียนคิ้วเข้ม ทาปากสีแดง เธอเล่าฟังว่า ด้วยลักษณะภายนอกที่เป็นแบบนี้ของเธอ ทำให้เพื่อนและกลุ่มวัยรุ่นนละแวกบ้านล้อเลียนเธอเป็นประจำว่า “กะเทยหัวโปก” แต่เธอก็ไม่โกรธ น้ำผึ้งทำงาน

เป็นลูกจ้างในร้านเสริมสวยแห่งหนึ่งในย่านตลาดบางซื่อ เพราะตนเองเป็นคนรักสวยรักงาม เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 น้ำผึ้งตัดสินใจไม่เรียนต่อในระดับปริญญาเนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน และไม่อยากเป็นภาระให้บิดามารดาต้องสงเคราะห์ เพราะบิดากับมารดาต้องสงเคราะห์น้อง 2 คนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ จึงตัดสินใจเข้าสู่ชีวิตการทำงาน

ด้วยความที่น้ำผึ้งเป็นคนอหิวาต์ดีและมักจะไปช่วยบิดามารดาขายพวงมาลัยอยู่ในตลาดบ่อยๆ ทำให้รู้จักกับคนในละแวกนั้นเป็นอย่างดี และสนิทสนมกับพี่ฟ้าทะเลเจ้าของร้านเสริมสวยในตลาด น้ำผึ้งชอบไปช่วยงานที่ร้านบ่อยๆ บางครั้งพี่ฟ้าก็ให้ช่วยสระผม เป่าผม ให้ลูกค้าในวันที่ลูกค้าเข้าเยอะ ทำให้น้ำผึ้งสามารถสระผม เป่าผม ให้ลูกค้าได้ จึงตัดสินใจไปขอเป็นลูกจ้างร้านพี่ฟ้า ซึ่งเป็นโชคดีของน้ำผึ้งที่ลูกจ้างในร้านของพี่ฟ้าลาออกไป 1 คน น้ำผึ้งจึงได้ทำงานนี้ (ประมาณปี พ.ศ.2547) ร้านของพี่ฟ้าเปิดตั้งแต่ 7 โมงเช้า และปิดในเวลา 2 ทุ่ม หรือถ้ามีลูกค้าติดพันก็จะเลื่อนเวลาปิดออกไป น้ำผึ้งได้รับเงินเดือนในช่วงแรก 6,000 บาท แม้ว่าน้ำผึ้งจะไม่ได้เรียนจบโรงเรียนเสริมสวยโดยตรง แต่ด้วยความที่เป็นคนขยัน ชอบเรียนรู้ และได้พี่ฟ้าคอยสอนให้ ประกอบกับน้ำผึ้งเป็นคนมีอหิวาต์ที่ดีกับลูกค้า พี่ฟ้าเลยขึ้นเงินเดือน ทำให้น้ำผึ้งได้รับเงินเดือนเดือนละ 8,000 บาท มีวันหยุดสัปดาห์ละ 1 วัน โดยให้สลับกันหยุดกับลูกจ้างอีกคน

กลุ่มที่ 3 พนักงานบริษัทเอกชน ได้แก่ เอ็ม จีจ้า และเจนนี่ เนื่องด้วยครอบครัวของทั้งสามคนค่อนข้างจะมีฐานะ จึงสามารถสงเคราะห์ให้ทั้งสามคนเรียนจบในระดับปริญญา ทั้งระดับปริญญาตรี (ได้แก่ เอ็ม และจีจ้า) และระดับปริญญาโท (เจนนี่) เอ็มทำงานเป็นพนักงานธนาคารของรัฐแห่งหนึ่ง ส่วนจีจ้าทำงานโรงแรม ตำแหน่งพนักงานต้อนรับส่วนหน้า หรือ “รีเซพชั่น” และเจนนี่ทำงานเป็นประชาสัมพันธ์ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ในกรณีของเจนนี่ ปัจจุบันอายุ 30 ปี เป็นคนรูปร่างผอม สูง ผิวขาวตามแบบฉบับสาวชาวเหนือน้ำเสียงเวลาที่เธอพูดคล้ายน้ำเสียงของผู้หญิงเล็กแหลม ไม่ได้ทุ้ม ท้าว เหมือนน้ำเสียงของผู้ชายทั่วไป เธอทำศัลยกรรมหน้าอกตั้งแต่เรียนมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 โดยอาศัยเงินเก็บที่เธอไปทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน เธอรับงานเป็นพนักงานแนะนำและเชียร์สินค้าในบูทขายสินค้าที่จัดตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ รายได้วันละประมาณ 500-700 บาท ขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้า และระยะเวลาที่ไปออกบูทสินค้าแต่ละตัว ซึ่งสินค้าแต่ละชนิดอาจจะใช้ระยะเวลา 2-3 วัน เธอพยายามเก็บจากการทำงานพิเศษจนสามารถนำไปทำศัลยกรรมหน้าอกโดยไม่ต้องพึ่งเงินของบิดามารดา เจนนี่ชอบที่จะแต่งตัวเป็นผู้หญิง ไว้ผมยาว แต่งหน้าแต่งตาสวยงาม แม้ว่าเธอยังไม่ได้ศัลยกรรมแปลงเพศก็ตาม เวลาไปเรียนก็แต่งชุดนักศึกษาหญิง ก่อนที่จะติดคูก เธอวางแผนว่าทำศัลยกรรมแปลงเพศ แต่ยังไม่ทำได้ ก็ถูกจับกุมดำเนินคดีเสียก่อน

เจนนี่ ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อเรียนจบในระดับปริญญาตรี เธอก็หางานทำทันที เธอบอกว่าเพื่อนๆ ของเธอที่เป็นกะเทยหางานทำยาก ยิ่งเป็นกะเทยที่แต่งตัวเป็นผู้หญิง จะไปสมัครงาน

ราชการ หรือรัฐวิสาหกิจก็ได้ ต้องไปสมัครงานเอกชน หรือประกอบอาชีพอิสระ แต่เจนนี้อาศัยที่ทำงานทำได้ไม่นาน เธอก็ได้เข้าทำงานในตำแหน่งประชาสัมพันธ์ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เธอได้รับเงินเดือนแรกเข้า 15,000 บาท (ช่วงประมาณปี พ.ศ.2550) พอครบกำหนดทดลองงาน 6 เดือน ก็ได้รับการปรับเงินเดือนเป็น 17,000 บาท เธอทำงานไปได้ประมาณ 1 ปี เจนนี้ออกไปสมัครเรียนต่อในระดับปริญญาโท เธอเล่าให้ผู้ศึกษาฟังด้วยน้ำเสียงภาคภูมิใจว่า การเรียนในระดับปริญญาโทนี้ เธอส่งเสียตัวเองเรียน ไม่ได้พึ่งพาเงินทางบ้าน เธอทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย จนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท เจนนี้ออกมาทำงานที่เธอฝันว่าจะพิสูจน์ให้คนในครอบครัวและคนอื่นๆ ในสังคมได้เห็น ว่า กะเทยก็สามารถประสบความสำเร็จทางการศึกษาและอาชีพได้ เมื่อเรียนจบระดับปริญญาโท ก็ยังทำงานที่บริษัทแห่งเดิม ได้รับเงินเดือนประมาณเดือนละ 30,000 บาท จนกระทั่งติดคุก

หนูอยากพิสูจน์ให้เขาเห็นว่า การเป็นกะเทยก็สามารถเรียนจบในระดับที่สูงได้ สามารถมีงานทำที่ดีได้ ไม่ใช่กะเทยต้องไปเดินกินรำกืออย่างเดียว คนอื่นเขาจะทำได้ไม่ต้องมาดูถูกกะเทย หนูต้องการพิสูจน์ให้คนที่บ้านหนูเห็นว่าการที่หนูเป็นกะเทย หนูก็ได้ทำให้ใครเดือดร้อน หนูเรียนจบให้พ่อแม่ภาคภูมิใจได้ มีงานทำเลี้ยงดูตัวเอง และส่งเสียเลี้ยงดูท่านได้

เจนนี (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2560)

กลุ่มที่ 4 ประกอบอาชีพส่วนตัว คือ มีอาชีพเป็นแม่ค้า ดังกรณีของพรราว ปัจจุบันอายุ 35 ปี เธอไม่ได้แปลงเพศและไม่ได้ทำศัลยกรรมหน้าอก รูปร่างสูง ใหญ่ ผิวเข้ม ครั้งแรกทีผู้ศึกษาสัมภาษณ์เธอในคุก ก็เห็นเธอตัดผมสั้นเกรียนทรงผู้ต้องขังชาย ตัดก็บ๊วสั้นใหญ่ ลักษณะภายนอกดูเหมือนผู้ชายทั่วไป จะแตกต่างก็ตรงที่พรราวจะมีกิริยาท่าทางต้งต้ง หรือเรียกว่า “ออกสาว” ครอบครัวของเธอมือฐานะยากจน บิดามารดาทำงานเป็นกรรมกรก่อสร้าง เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอต้องออกจากโรงเรียนมาทำงานช่วยเหลือทางบ้าน เริ่มจากการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ สินค้าอะไรที่นำมาขายแล้วได้เงิน เธอก็จะนำมาขาย จนเริ่มมีช่องทางในการค้าขายเสื้อผ้า โดยเธอตระเวนขายเสื้อผ้าแฟชั่นสำหรับผู้หญิงและผู้ชายตามตลาดนัดต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งตลาดนัดขนาดใหญ่ หรือตลาดนัดขนาดเล็ก โดยเธอทำอาชีพนี้ มาประมาณ 10 ปีแล้ว รายได้ต่อเดือนหักค่าใช้จ่ายแล้วเธอบอกว่ามีกำไรประมาณ 20,000 บาท โดยเธอจะไปซื้อเสื้อผ้าในราคาส่งมาจากประตูน้ำ แล้วก็จะนำไปขายตามตลาดนัด หรือถ้ามีเวลาเธอก็จะเดินทางไปตลาดโรงเกลือ จ.สระแก้ว เพื่อไปซื้อเสื้อผ้ามาขาย

- การกระทำผิดจนทำให้ติดคุก

กะเทยส่วนใหญ่ติดคุกในคดีจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งการติดคุกในคดียาเสพติด สาเหตุหนึ่งคือ มาจากการที่กะเทยเหล่านี้ไม่ได้ทำงาน และเข้าสู่วงจรของการเสพและขายยาเสพติด โดยเริ่มต้นจากการเป็นผู้เสพยา เมื่อไม่ได้ทำงาน ก็ไม่มีเงินมาซื้อยาเสพ ก็กลายมาเป็นขายยา เมื่อการขายยาทำให้ได้เงินมาง่ายๆ และไม่ต้องทำงานหนัก ทำให้พวกเขาอยากที่จะถอนตัว ดังเช่น หยกและอาร์ม ซึ่งพวกเขาทั้งสองคนก็เข้าออกคุกในคดีขายยาเสพติดมาหลายรอบแล้ว เมื่อปล่อยตัวพ้นโทษออกจากคุกมา พวกเขาทั้งสองก็ยังเสพยาเสพติด กลับไปใช้ชีวิตมีพฤติกรรมแบบเดิม ๆ ใช้เงินฟุ่มเฟือย หมดไปกับการสัลยกรรมความงาม เที่ยวกลางคืน และยังคงคบกลุ่มเพื่อนที่ขายยาเสพติด ทำให้ไม่สามารถหลุดจากวงจรผู้ค้ายาเสพติดได้ และเมื่อเข้าออกคุกมาหลายรอบแล้วอาจจะทำให้พวกเขาไม่รู้สึกรังเกียจที่จะกระทำความผิดอีก

นอกจากนี้ กะเทยบางคน แม้ว่าจะมีงานทำ มีรายได้ แต่ต้องมีเหตุทำให้เธอเข้าสู่วงจรการขายยาเสพติด โดยจะยกตัวอย่างประสบการณ์ชีวิตของพราว ขณะที่เธอถูกจับกุม เธออายุ 29 ปี (ประมาณปี พ.ศ. 2554) สาเหตุที่เธอถูกจับในคดีนี้เนื่องจากแฟนหนุ่มที่เธออยู่กินด้วยกันเป็นผู้ขายยาเสพติด (ยาบ้า) ในช่วงแรกที่อยู่ด้วยกันเธอไม่รู้ว่าแฟนหนุ่มขายยาเสพติด เนื่องจากเขาบอกเธอว่า เขาประกอบอาชีพขับรถจักรยานยนต์ส่งของ พราวก็ไม่ได้สงสัย แต่พออยู่ไปนานเข้า เริ่มมีกลุ่มวัยรุ่นมาที่ห้องเช่าของเธอบ่อยๆ ประกอบกับแฟนหนุ่มชอบออกไปส่งของตอนกลางคืน ทำให้เธอเริ่มสงสัย ก็เริ่มถามแฟนหนุ่ม พอคาดคะเนมากขึ้น เขาก็ยอมรับกับเธอว่าขายยาเสพติด เธอเคยขอร้องให้แฟนหนุ่มเลิกทำอาชีพนี้ แต่แฟนหนุ่มก็ปฏิเสธบอกว่า “ไม่โดนจับหรอก” เงินที่หามาได้จากการขายยาเสพติด แฟนหนุ่มให้พราวเอามาใช้จ่ายในครอบครัวบ้าง บางครั้งที่แฟนหนุ่มของพราวไปส่งยาเสพติดยังให้พราวนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ไปด้วย วันที่โดนจับกุมพราวเล่าให้ฟังว่า ตำรวจได้วางแผนล่อซื้อยาเสพติด ตำรวจได้ทำการจับกุมเพื่อนของแฟนพราวได้ก่อน จากนั้นจึงให้เพื่อนของแฟนพราว โทรสั่งซื้อยาบ้าจำนวน 2,000 เม็ด จากแฟนของพราว และนัดส่งของบริเวณสถานีรถไฟแห่งหนึ่ง เมื่อนัดหมายกับเรียบร้อยแล้ว พราวและแฟนหนุ่มจึงได้ขึ้นรถจักรยานยนต์ออกมาจากห้องเช่า เมื่อไปถึงจึงถูกตำรวจจับกุม พร้อมของกลางยาบ้า 2,000 เม็ด ซุกซ่อนอยู่ในกระเป๋าสะพายของพราว เธอได้รับสารภาพว่ายาบ้าเป็นของตนและแฟนหนุ่มจริง และได้ขายยาบ้าร่วมกับแฟนหนุ่มให้กับกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว เงินที่ได้จะนำไปใช้จ่าย เที่ยวเตร่ และสัลยกรรมเสริมความงาม

หนูก็ค้าขายเสื้อผ้ามาประมาณ 10 ปี ช่วงหลังเศรษฐกิจมันไม่ค่อยดี ขายได้บ้างไม่ได้บ้าง แล้วที่สำคัญ เรามีแฟนด้วยเงิ ทีแรกไม่รู้หรอกว่าแฟนเขาทำ ตอนแรกเห็นมีวัยรุ่นมาหาเขาที่ห้องบ่อยๆ เลยสงสัยก็เลยถามเขาไป ทีแรกเขาก็ไม่บอกหนูนะ บอก

ว่าเพื่อน หลังๆ หนูเริ่มเอะใจ ตัวหนูเองก็ไม่ค่อยอยู่ห้อง เพราะต้องออกไปขายของ ช่วงเย็นกลับอีกทีก็ตึกคืน แพนเขาก็เอาเงินมาให้เรานะ เขาบอกไม่อยากให้เราทำงานหนัก เราก็ถามเขาหนักขึ้น ว่าเอาเงินมาจากไหน คนเราเป็นผัวเมียกันต้องปิดบังกันด้วยเหรอ เขาก็เลยยอมรับ ทีแรกหนูก็ไม่เห็นด้วย กลัวถูกตำรวจจับ แต่พอขอเอาเงินมาให้ ทำให้เราหมุนเงินคล่องขึ้น อยากไปเที่ยวที่ไหนก็ได้ไป อยากกินอะไรก็ได้กิน ก็เลยเลยตามเลย สุดท้ายอยู่ในนี้ ต้องเสียดายชีวิตนะพี่ มันแค่เสียวินาทีที่เราตัดสินใจเข้าไป ถอนตัวไม่ทันแล้ว ด้วยความอยากมีอยากได้ตอนนั้นแหละ

พราว (สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2560)

คติความผิดอื่นๆที่ทำให้กะเทยติดคุก คือ คติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์¹ สำหรับความผิดประเภทนี้ ได้แก่ ความผิดในคดีลักทรัพย์ (หมายถึง ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์), คดีชิงทรัพย์ (หมายถึง ผู้ใดลักทรัพย์โดยฉวยเอาซึ่งหน้า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์), คดีชิงทรัพย์ (หมายถึง การลักทรัพย์ของผู้อื่น โดยใช้วิธีการทำร้ายโดยใช้คำพูดหรือการกระทำเพื่อให้เจ้าทรัพย์มอบทรัพย์ให้แก่ตน) และ คดีปล้นทรัพย์ (หมายถึง การชิงทรัพย์โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปผู้หนึ่งกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์)

จะขอยกตัวอย่างในกรณีของ น้ำผึ้ง ซึ่งติดคุกในคดีชิงทรัพย์ โดยร่วมกับเพื่อนกะเทยอีก 1 คน (เรียกว่า คู่คดี) ไปบุกชิงทรัพย์ภายในบ้านของผู้เสียหาย และได้ร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้เสียหายจนได้รับบาดเจ็บ เมื่อประมาณปี พ.ศ.2552 โดยถูกแจ้งข้อหาในฐานความผิดพยายามฆ่าผู้อื่น และร่วมกันบุกรุกเคหสถานร่วมกับ ศาลพิพากษาตัดสินจำคุกเป็นเวลา 33 ปี 4 เดือน น้ำผึ้งเล่าให้ฟังว่า วันที่เกิดเหตุ ตนและคู่คดีได้เข้าไปในบ้านของผู้เสียหาย และขโมยเอาทรัพย์สินจำนวนหนึ่งหลบหนีไป ตำรวจจับคู่คดีได้ก่อน และชดทอนว่าน้ำผึ้งเป็นผู้ชักชวนไปปล้นบ้าน และเป็นคนทำร้ายร่างกายของผู้เสียหาย คู่คดีทำหน้าที่เพียงช่วยดูต้นทางให้เท่านั้น เมื่อน้ำผึ้งเห็นเรื่องราวของตนเองออกข่าวครึกโครม และเห็นว่าตัวเองถูกใส่ความข้างเดียว จึงได้ออกมามอบตัว และรับสารภาพว่าได้เข้าไปปล้นบ้าน ขโมยเอาทรัพย์สินไปขายจริง และแบ่งกับเพื่อนคู่คดี คนละ 50,000 บาท เหลือเพียงคอมพิวเตอร์พกพาที่ยังไม่ได้นำไปขาย ก็จะนำมาคืนเจ้าของทรัพย์ต่อไป และได้ปฏิเสธในข้อหาพยายามฆ่า โดยสาเหตุที่กระทำความผิดน้ำผึ้งบอกว่า ตนและคู่คดีเพิ่งได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษ

¹ ประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 1 มาตรา 334-336 ทวิ และหมวด 2 มาตรา 337-340 ตริ.

ออกมาจากคุกแห่งหนึ่ง ทั้งสองได้รู้จักกันในคุกแห่งนี้ โดยน้ำผึ้งติดคุกในคดีร่วมกันลักทรัพย์ กำหนดโทษ 1 ปี 6 เดือน แล้วเพิ่งพ้นโทษได้ไม่นาน ในระหว่างที่พ้นโทษออกมาน้ำผึ้งยังไม่มีการทำงาน ประกอบกับมีความเดือดร้อนขัดสนด้านเงินทอง จึงร่วมกันกับคู่คดีวางแผนไปขโมยทรัพย์สินในบ้านผู้เสียหาย ซึ่งผู้เสียหายกับน้ำผึ้งรู้จักกันเป็นอย่างดี น้ำผึ้งสามารถเข้าออกบ้านของผู้เสียหายได้ และสังเกตเห็นว่าผู้เสียหายเป็นหญิงชราอยู่บ้านเพียงลำพังจึงได้ชักชวนกันไปทำการปล้น น้ำผึ้งบอกว่าได้นำเงินจากการปล้นไปใช้จ่าย และคิดว่าจะเอาไปทำศัลยกรรม เป็นเพราะความอยากได้เงินโดยใช้วิธีที่ผิดของตนเองทำให้ตนเองต้องมาติดคุกอีกครั้ง ซึ่งครั้งนี้กำหนดโทษเยอะกว่าครั้งแรกมากๆ เมื่อตนได้ฟังคำพิพากษาของศาลตัดสินที่จำคุกตลอดชีวิต ตอนนั้นเข้าแทบทรุด เพราะไม่คิดว่าโทษจะหนักมากมายถึงเพียงนี้

ในกลุ่มสุดท้าย คือ คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ซึ่งคดีในฐานความผิดนี้ได้แก่ คดีทำร้ายร่างกาย คดีฆ่าคนตาย คดีพยายามฆ่า ดังเช่น ปอง ปัจจุบันอายุ 27 ปี รูปร่างท้วม สูงประมาณ 165 เซนติเมตร ผิวดำแดง ผมสั้นเกรียน หยักศก ไม่แต่งหน้าแต่งตาหรือศัลยกรรมใดๆ แต่งกายด้วยชุดผู้ต้องขังที่ไม่ได้รัดรูปหรือสั้นเหมือนกะเทยคนอื่นๆ ลักษณะภายนอกของเธอดูเหมือนผู้ชายทั่วไป แต่หากเมื่อเธอพูดจาหรือแสดงกิริยาท่าทางจะทำให้เห็นถึงความแตกต่าง ปองจะมีกิริยาท่าทางที่ค่อนข้างจะตึงตัง ปองบอกว่า ตอนไม่ติดคุกปองก็จะแต่งกายเป็นผู้ชาย ไม่ได้แต่งตัวเป็นผู้หญิง ไม่แต่งหน้า ตัดผมทรงเดียวกันกับตอนนี้ เธอให้นิยามตัวเองว่า เป็นกะเทยไม่แต่งหญิง ปองติดคุกในคดีฆ่าคนตาย เมื่อประมาณปี พ.ศ.2554 ศาลพิพากษาศาลตัดสินให้จำคุกเป็นเวลา 25 ปี ปองเล่าให้ฟังว่า ในวันที่เกิดเหตุ ปองกับแฟนหนุ่มได้ไปเที่ยวในสถานบันเทิงแห่งหนึ่งด้วยกัน ซึ่งในตอนนั้นก็ดื่มกินจนตนเองก็มีอาการเมาสุรา และได้เสพยาเสพติด คือ ยาไอซ์ ไปด้วย แฟนหนุ่มจึงชวนกลับบ้าน แต่ปองไม่ยอมกลับ เมื่อร้านปิด ปองและแฟนหนุ่มเดินทางกลับบ้านพัก เมื่อลงจากรถแท็กซี่ จึงได้ทะเลาะกันอย่างรุนแรง ปองก็จำไม่ได้ว่าได้ทะเลาะเรื่องอะไรกัน จากนั้นก็ไปทะเลาะกันต่อภายในบ้านพัก ปองได้ทำร้ายร่างกายของแฟนหนุ่มจนถึงแก่ความตาย โดยใช้มีดทำครัวแทงแฟนหนุ่มไปหลายแผลจนแฟนหนุ่มเสียชีวิต มารู้สึกตัวอีกทีก็พบสภาพของการหนุ่มนอนจมกองเลือด ปองรู้สึกตกใจมาก แต่ก็ไม่ได้หนีไปไหน เพื่อนบ้านซึ่งได้ยินเสียงทั้งสองทะเลาะกัน เดินมาเห็นเหตุการณ์ จึงได้โทรศัพท์แจ้งตำรวจ จนถูกจับกุมในที่สุด ปองได้เล่าเหตุการณ์ในวันนั้นให้ฟัง ด้วยแววตาที่หม่นเศร้า และน้ำเสียงที่สั่นเครือ

ไม่รู้หนูทำไปได้อย่างไร แต่วันนั้นดื่มจนเมามาก เล่นไอซ์ด้วย เขาก็จะพากลับบ้าน แต่หนูไม่ยอมกลับ ก่อนหน้านั้นเราก็มีทะเลาะกันบ้าง มีเรื่องหึงหวงกันบ้าง เรื่องเขายังคุยกับแฟนเก่าซึ่งเป็นผู้หญิง พอเราจับได้ เขาก็บอกว่าจะเลิก คืนเกิดเหตุ หนูชวนเขาไป

เที่ยวด้วยกัน แต่เขาเป็นคนไม่ค่อยดีมี จะเป็นคนพาลกลับบ้าน พอหนูเริ่มเมา เขาก็ชวนกลับ แต่หนูยังไม่อยากกลับ ก็เลยโมโห พุดจากรุ่นแรงใส่เขาไป ก็รู้สึกว่าเขาไม่พอใจ แต่เราก็กินอยากจะสนุกอยู่ คือ เพื่อนเราไปด้วยไง ก็กินดื่มกันไปเรื่อยๆ พอร้านปิด ก็เลยแยกย้ายกันกลับ ตอนนั้นหนูก็เมามาก โวยวายอะไรใส่เขาไปบ้างก็ไม่รู้ เขาก็พานั่งแท็กซี่กลับบ้าน พอลงจากรถได้ ก็ทะเลาะกันอีก เดินเข้าบ้านไปก็ทะเลาะกันไป หนูก็รู้ว่าเดินเข้าไปหยาบมีตตอนไหน เหตุการณ์เป็นยังไงจำไม่ได้ เราแทงเขายังไงบ้าง มันมารู้สึกตัวอีกที ตอนที่เขานิ่งไปแล้ว ทั้งตัวเขาและตัวหนูเต็มไปด้วยเลือด พอเริ่มได้สติ จากนั้นก็กรี๊ดร้องเสียงดังมาก คงดังไปจนข้างบ้านได้ยิน เขาก็เลยไปแจ้งตำรวจว่าเกิดเรื่องขึ้น ซึ่งผมก็ตกใจมาก ตอนนั้นทำอะไรไม่ถูก นั่งอยู่ข้างๆ ศพเขา จนตำรวจมา หนูเสียใจมาก ตอนนี้อาชีพของเขาก็กังคืดตาหนูอยู่ งานศพก็ไม่ได้ไป ได้แต่ขอโทษกรรมจากในคุก วันนั้นถ้าหนูไม่กินเหล้า ไม่เล่นไอซ์ หนูอาจจะยังพอมีสติ เขาก็อาจจะยังคงไม่ตาย

ปอง (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

- เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยก่อนที่พวกเขาจะติดคุก

เมื่อพิจารณาในด้านประสบการณ์ด้านเพศวิถีของกะเทยทั้ง 10 คน ก่อนที่จะมาติดคุก พบว่า พวกเขามีชีวิตในวัยเด็กที่ค่อนข้างจะคล้ายคลึงกัน คือ ชอบเล่นกับพี่น้องหรือเพื่อนที่เป็นผู้หญิง เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นมีการเข้ากลุ่มเพื่อนผู้หญิง เริ่มมีการแต่งหน้า ทาปาก บางคนก็เริ่มแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าผู้หญิง เริ่มสนใจและรู้สึกพอใจเพศเดียวกัน นำไปสู่การมีประสบการณ์ทางเพศและเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย เมื่อกะเทยรับรู้ตัวตนของตนเองแล้ว ก็จะนำไปสู่การเปิดเผยตัวตนซึ่งจะมีความแตกต่างกัน คือ กะเทยบางคนสามารถเปิดเผยได้ (ได้แก่ น้ำผึ้ง ปอง จีจ้า หยก เจนนี่ น้ำเพชร และแก้ว) โดยไม่มีปัญหาการยอมรับจากบุคคลในครอบครัว และกะเทยบางคนไม่สามารถเปิดเผยได้ทันที (ได้แก่ อาร์ม เอ็ม และพราว) เนื่องจากมีปัญหาในการยอมรับจากบุคคลในครอบครัว (ได้แก่ อาร์ม และพราว) และหน้าที่การงานที่ยังไม่ยอมรับกะเทย (ได้แก่ เอ็ม)

จะยกตัวอย่างในกรณีของแก้ว เธอเริ่มรับรู้ตัวเองว่าเป็นกะเทยตอนเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วัยเด็กแก้วจะชอบเล่นตุ๊กตา หรือของเล่นที่เด็กผู้หญิงเล่นกัน ซึ่งเธอรู้สึกว่าเธอไม่ใช่เด็กผู้ชาย เธออยากไฉ่ผมยาวเหมือนเพื่อนผู้หญิง อยากใส่ชุดผู้หญิง เมื่อเธอเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอก็เริ่มแต่งตัวคล้ายผู้หญิงมากขึ้น เริ่มไฉ่ผมยาว ใส่เสื้อผ้ารัดรูป เริ่มกินยาคุม แต่บิดามารดาของเธอก็ไม่ได้ห้ามปราม หรือบังคับให้เธอแต่งตัวแบบผู้ชายแต่อย่างใด

พ่อแม่ก็น่าจะรู้ว่าตัวเราเป็น คนแถวบ้านเขาก็รู้ มองออกกว่าเราเป็นกะเทย ส่วนตัวเอง ก็แสดงออกไปตามที่เรายากเป็น ไม่ได้เก็บกดอะไร พอเรียนจบ ม.3 ก็ไม่ได้เรียนต่อ เริ่มไว้ผมยาว เริ่มแต่งหญิง หนูก็แสดงออกมาตลอดว่าเป็นอย่างไร พ่อแม่ก็ไม่ว่าหรือ บังคับให้หนูเปลี่ยนเป็นผู้ชาย

แก้ว (สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2560)

ซึ่งตรงกันข้ามกับอาร์ม ที่เติบโตมาในครอบครัวเชื้อสายจีน อาร์มเป็นบุตรชายคนโต ซึ่งเป็นความหวังของบิดา ว่าลูกชายคนโตต้องเป็นผู้สืบทอดตระกูลตามความเชื่อประเพณีของจีน เปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวต่อบิดาที่จะเป็นเสาหลักในการดูแลครอบครัว บิดาจึงเลี้ยงดูด้วยความเข้มงวด คาดหวังให้เรียนจบในระดับสูงๆ เพื่อกลับมาสืบทอดกิจการของครอบครัว แต่โดยส่วนตัวของอาร์ม เธอรู้ตัวว่าตนเองมีเพศภาวะและเพศวิถีที่ไม่เป็นอย่างที่บิดาคาดหวัง อาร์มจึงต้องปกปิด ไม่สามารถที่จะแสดงและเปิดเผยตัวตนออกมาได้ เนื่องจากกลัวบิดาไม่ยอมรับ จนเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้เข้ามาเรียนระดับมหาวิทยาลัย (ประมาณ พ.ศ.2541) ในกรุงเทพมหานคร การใช้ชีวิตในเมืองหลวงเปิดโอกาสให้อาร์มใช้ชีวิตตามเพศวิถีที่ต้องการ เริ่มแต่งหญิงไปเรียนตั้งแต่นั้นปีที 1 แต่หากเป็นในช่วงที่อาร์มกลับไปเยี่ยมครอบครัว ก็จะแต่งกายในลักษณะของเพศชาย หรือ แม้แต่ในช่วงที่อาร์มติดคุกครั้งแรกด้วยคดียาเสพติด เวลาที่ครอบครัวมาเยี่ยมที่คุก อาร์มก็จะแสดงลักษณะท่าทาง กิริยาอาการเหมือนผู้ชาย อาร์มใช้เวลาในคุก 3 ปี 4 เดือน เมื่อพ้นโทษออกมาไม่นาน บิดาของอาร์มได้เสียชีวิตลง อาร์มได้กลับไปร่วมพิธีศพทำหน้าที่ในฐานะบุตรชายคนโตครั้งสุดท้าย เมื่องานศพของบิดาสิ้นสุดลงไม่นาน อาร์มได้เข้าไปสารภาพกับมารดาว่าตนเองเป็นกะเทย หลังจากนั้นเธอก็ตัดสินใจแปลงเพศและทำศัลยกรรมหน้าอก อาร์มเล่าความรู้สึกตอนที่ยังไม่ได้แปลงเพศและต้องปกปิดครอบครัวให้ฟังผู้ศึกษาฟังด้วยสีหน้าอึดอัดใจ

มันก็อึดอัดนะ เราทำท่านผิดหวังมาครั้งหนึ่ง คือ เรียนไม่จบ แล้วต้องมาติดคุกอีก ตอนท่านมาเยี่ยมเลยไม่อยากให้ท่านเสียใจไปอีก เวลาพ่อแม่มาเยี่ยม เราก็พยายามทำตัวเป็นผู้ชาย ทำตัวแมนๆ เดินไม่บิด พุดจากหัวๆ คือ ต้อง“แอ๊บแมน” เต็มที่ เราก็อยากจะทำบอกว่าเราเป็นอะไร แต่ก็กลัวเขาด้วยว่าจะยอมรับเราได้ไหม เขาจะเสียใจแค่ไหน แต่สุดท้ายเราก็ไม่ได้บอก ไม่อยากให้ทุกขี้ใจมากไปกว่านี้ พอท่านกลับเราก็กลับเข้าแดน แทบจะกรี๊ด เพื่อนถามว่าเป็นอะไร เราก็ว่าเราอึดอัด ทำตัวไม่ถูก

อาร์ม (สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2560)

แม้ว่ากะเทยจะรับรู้ตัวตนของตนเอง แต่เมื่อรับรู้ตัวตนแล้ว การเปิดเผยตัวตนของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพสังคม เช่น ในสังคมชนบทที่การยอมรับกะเทยทำให้อายกว่าสังคมในเมือง ทำให้กะเทยไม่สามารถเปิดเผยตัวได้อย่างเต็มที่เมื่ออยู่ในสังคมชนบท สภาพครอบครัวที่มีค่านิยมความเชื่อเกี่ยวกับ “ความเป็นชาย” และ “ความเป็นหญิง” ก็จะมีมุมมองต่อการเป็นกะเทยว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม เกิดมาเป็นเพศใดก็ต้องวางตัวให้เป็นไปตามความเป็นเพศที่ปรากฏ หรือแม้แต่ในบริบทการทำงาน ที่สังคมการทำงานในบางอาชีพยังไม่ยอมรับคนที่เป็นกะเทยเข้าทำงาน ทำให้กะเทยต้องมีการปรับเปลี่ยนและปิดบังตัวตนของตนเองเพื่อให้สามารถเข้าทำงานในอาชีพที่ต้องการได้ อย่างไรก็ตามในบางช่วงเวลาที่เป็นชีวิตส่วนตัวหรืออยู่กับกลุ่มเพื่อนสนิท กะเทยก็เลือกใช้ชีวิตด้านเพศในทางที่ตนเองปรารถนา เช่น การแต่งกาย การแสดงออกถึงความปรารถนาและจินตนาการทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งมุมมองของพวกเขาต่อเรื่องเพศภาวะ จากการสัมภาษณ์กะเทยทั้ง 10 คน ทำให้เห็นว่าก่อนติดคุกกะเทยแต่ละคนมีเพศภาวะและเพศวิถีที่แตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

กลุ่มแรก มีการแต่งกายใส่เสื้อผ้าตามแบบของเพศหญิง ด้วยการสวมเสื้อผ้านรัดรูป สวมเสื้อแบบผู้หญิง สวมกระโปรงหรือกางเกงแบบผู้หญิง ใส่รองเท้าส้นสูง ไข่มุกยาวและจัดแต่งทรงผมแบบผู้หญิง แต่งหน้า ทาปาก อย่างสวยงาม มีการทำศัลยกรรมหน้าอก ศัลยกรรมแปลงเพศ รวมไปถึงการศัลยกรรมบนใบหน้า เช่น ทำจมูก ทำคาง ทำปาก ทำจมูก กรีดตา ฉีดซิลิโคน ฉีดฟิลเลอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีการฉีดซิลิโคน ฉีดฟิลเลอร์เพิ่มเติมด้วย จากลักษณะภายนอกที่เห็นคล้ายผู้หญิงแล้วพวกเธอยังมีน้ำเสียงและกิริยาท่าทางคล้ายที่ผู้หญิง นอกจากนี้ยังมีการ “เทคฮอร์โมน” โดยการกินหรือฉีดฮอร์โมน กะเทยส่วนใหญ่ที่ทำศัลยกรรมมักจะเริ่มจากการทำศัลยกรรมหน้าอกก่อน จากนั้นจึงได้ทำการแปลงเพศ (ได้แก่ อาร์ม จิ๊จ๋า หยก น้ำเพชร แก้ว)

กลุ่มที่ 2 ทำศัลยกรรมหน้าอก แต่ยังไม่ได้แปลงเพศ แต่งกายในลักษณะของเพศหญิง ได้แก่ การสวมเสื้อผ้าแบบของผู้หญิง สวมเสื้อที่พอดีตัว สวมกระโปรงหรือกางเกงทรงผู้หญิง รองเท้าส้นสูง ไข่มุกยาว มีการจัดแต่งทรงผมตามสมัยนิยม แต่งหน้า แต่งตา ทาปากสวยงาม ไว้เล็บยาว ทาเล็บ (ได้แก่ เจนนี)

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ยังไม่ได้ศัลยกรรมหน้าอก และไม่ได้แปลงเพศ การแต่งกายก็ยังแต่งแบบผู้ชาย คือ ใส่เสื้อผ้า กางเกงแบบผู้ชาย ไม่ได้ไข่มุกยาว ตัดผมทรงผู้ชายทั่วไป ไม่ได้แต่งหน้า เช่น ปอง เอ็ม พราว ลักษณะภายนอก รูปร่าง หน้าตา ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือทำศัลยกรรม ในกรณีของเอ็ม ก่อนติดคุก เอ็มทำงานเป็นพนักงานธนาคารแห่งหนึ่ง ปัจจุบันเธออายุ 29 ปี เอ็มมีรูปร่างดี ผิวพรรณรดี ผอม สูง เมื่อผู้ศึกษาพบเอ็มในขณะที่อยู่ในคุก หน้าตาของเธอปราศจากเครื่องสำอาง สวมใส่เครื่องแบบนักโทษที่สะอาดสะอ้าน ถ้ามองผิวเผิน คนทั่วไปอาจจะมองว่าเป็น

ผู้ชายที่สุภาพเรียบร้อย หรืออาจจะคิดว่าเป็น “เกย์” แต่เมื่อได้พูดคุยกับเธอ จะทำให้รับรู้ถึงตัวตนที่เธอเป็น

จึงเห็นได้ว่าแม้จะเป็นกลุ่มกะเทย แต่พวกเขาก็ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน (Homogeneous) หากแต่พวกเขาก็ยังมีรูปลักษณ์ภายนอก การแต่งกาย การแสดงบทบาททางเพศ และการจัดการต่อร่างกายเพื่อตอบสนองเพศภาวะและเพศวิถีของตนเองที่แตกต่างกัน

- ชีวิตรักก่อนติดคุก

เพื่อให้เห็นพลวัต ความเปลี่ยนแปลง และความยืดหยุ่นของเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทย ชีวิตรักก่อนติดคุกของพวกเธอก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ศึกษาสนใจศึกษา กะเทยทั้ง 10 คน เมื่อเข้าสู่วัยที่เริ่มสนใจและมีความพึงพอใจต่อผู้ชาย เริ่มมีประสบการณ์ความรักในวัยเรียน โดยการแอบชอบเพื่อนชายในชั้นเรียนหรือแอบชอบรุ่นพี่ในโรงเรียน แม้จะไม่ได้พัฒนาไปจนถึงขั้นตกลงคบกันก็ตาม แต่ก็ยังมีกะเทยบางคนที่มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายที่รู้จัก เมื่อโตขึ้นกะเทยจะใช้ชีวิตตามรูปแบบของแต่ละคน พวกเธอบางคนก็จะมี การคบหากับผู้ชาย จนตกลงคบกันเป็นแฟน มีเพศสัมพันธ์ (ได้แก่ เอ็ม) หรือบางคนถึงขั้นตกลงใช้ชีวิตคู่อยู่กินด้วยกันกับคนรัก เช่น ปอง อาร์ม จีจ้า น้ำเพชร เจนนี แก้ว และพรราว ขณะที่บางคน (ได้แก่น้ำผึ้ง และหยก) ก่อนจะติดคุก พวกเธอไม่ได้คบหาหรืออยู่กินกับคนรักแต่อย่างใด แต่ก็เคยมีประสบการณ์มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย ซึ่งอาจจะเพิ่งพบกันหรือเคยรู้จักกันมาก่อน เมื่อมีเพศสัมพันธ์กันแล้ว ก็จะต่างคนต่างไป ไม่สานความสัมพันธ์กันต่อ

กะเทยทั้ง 10 คนแสดงความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า ชีวิตรักของกะเทยไม่ได้สวยงามเหมือนความรักของหญิงและชาย เพราะผู้ชายบางคนคบกับกะเทย เพื่อหวังที่จะมีเพศสัมพันธ์ บางคนหวังเงินทอง หรือบางคนพอโดนเพื่อนล้อว่าเป็นแฟนกะเทยก็จะตีตัวออกห่าง ผู้ชายบางคนก็กลัวว่าหากเป็นแฟนกะเทยก็จะถูกมองว่าเป็น “เกย์” “ไม่แมน” การที่ความสัมพันธ์ของกะเทยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบรรทัดฐาน “รักต่างเพศ” ที่มองว่าความรักหรือความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายและหญิงเป็นเรื่องปกติในสังคม ทำให้รูปแบบความสัมพันธ์อื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากนี้เป็น “ความสัมพันธ์ที่ผิดปกติ” “ผิดธรรมชาติ” อย่างไรก็ตามพวกเธอมองว่าแม้ชีวิตรักจะไม่ค่อยสมหวังมากนัก แต่ก็ถือว่าเป็นประสบการณ์ของการมีชีวิตรัก เคยได้อยู่กับแฟนหรือคนรักของพวกเธอ

ยกตัวอย่างชีวิตรักของอาร์ม เธอเล่าให้ฟังว่า ในช่วงที่เธอเป็นวัยรุ่น เธอก็มีความรักแบบ “ป๊อปี้เลิฟ” เคยแอบชอบรุ่นพี่ แอบส่งขนม ส่งจดหมายรักไปหารุ่นพี่ แต่เมื่อรุ่นพี่เรียนจบไปเธอก็ไม่ได้ติดตามข่าวคราวของเขาอีก ต่อมาในช่วงที่เธอเข้าเรียนมหาวิทยาลัย เธอตัดสินใจคบกับผู้ชายคนหนึ่ง และได้ตกลงเป็นแฟนกัน หลังจากคุยกันทางโทรศัพท์ ไปเที่ยว ดูหนังด้วยกัน ประมาณ 2-3 เดือน อาร์มก็ตัดสินใจที่จะมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหนุ่ม การมีเพศสัมพันธ์ของเธอกับแฟน ตัวเธอเองจะมีบทบาทเป็น “ฝ่ายรับ” และแฟนหนุ่มจะเป็น “ฝ่ายรุก” (มีการสอดใส่ผ่านทางทวารหนัก

ซึ่งฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายสอดใส่ ส่วนตัวเธอเองก็จะเป็นถูกสอดใส่) เธอชอบที่มีความเพศสัมพันธ์ในลักษณะนี้ แฟนหนุ่มจะช่วยให้เธอสำเร็จความใคร่โดยการเฝ้าโลมก่อน หลังจากนั้นก็จะสอดใส่เพื่อสำเร็จความใคร่ของตน

พอเข้าเรียนปี 1 หนูก็เลือกที่จะมาเรียนที่กรุงเทพฯ เพราะจะได้ทำอะไรตามใจตัวเอง ได้มากขึ้น สามารถแต่งตัวแบบที่เราชอบได้ แต่งหน้า ฉีดฮอร์โมน กินยาบำรุง เจอกับแฟนคนหนึ่งที่ผับแห่งหนึ่ง ตอนนั้นเขาอายุ 23 ปี เขาเข้ามาขอเบอร์เรา ก็ให้เขาไป วันรุ่งขึ้นเขาก็โทรมา ก็เลยได้คุยกัน เขาก็รู้ว่าเราเป็นกะเทย ก็มีนัดเจอกันที่ผับบ้าง พอคุยกันไปสัก 2-3 เดือน ก็เลยตัดสินใจคบกันเป็นแฟน เราก็ไปค้างห้องพี่เค้าบ้าง ก็มีอะไรกันบ้าง เวลามีอะไรกันก็ใส่ทางข้างหลัง หนูเป็นฝ่ายรับตลอด ก็ชอบนะ เราก็คบกันมาได้ประมาณหนึ่งปี ก็เลิกกัน หนูเป็นคนขอเลิกกับพี่เขา สาเหตุมาจากตัวหนูเอง ละ หนูไม่ไวใจเขา กลัว ซี้หึง เพราะตัวเราเองก็กลัวว่าเขาจะแอบไปคบผู้หญิง เพราะที่ผ่านมาก็คบกับผู้หญิงมาตลอด เขาคงไม่ได้จริงจังกับการคบกับกะเทย เลยขอเลิก ตอนนั้นก็เสียใจมากนะ แต่เราก็เบื่อกันที่จะทะเลาะกันในเรื่องเดิมๆ

อาร์ม (สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2560)

สำหรับประสบการณ์ชีวิตรักของเจนนี ได้เล่าเรื่องราวชีวิตรักของเธอให้ผู้ศึกษาฟังก่อนจะมาติดคุก เธอคบหาดูใจกับผู้ชายมา 2 คน โดยตกลงคบกันในสถานะที่เรียกว่า “แฟน” ส่วนกับผู้ชายคนอื่นๆ เธอบอกว่า ไม่ถึงขั้นที่จะตกลงเป็นแฟนกัน เพราะผู้ชายบางคนเข้ามาคุย พอรู้ว่าเธอเป็นกะเทย ก็เลิกคุยกับเธอ หรือบางคนเข้ามาคุยเพราะต้องการมีเพศสัมพันธ์กับเธอเพียงเท่านั้น ถ้ามาในลักษณะนี้ เธอจะไม่คุยต่อ เจนนีเล่าให้ฟังว่า รู้จักกับเอส (นามสมมุติ) ตอนเรียนมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 เอสอายุย่าง 19 ปี เพิ่งเลิกกับแฟนสาว เนื่องจากพอเรียนจบระดับมัธยมศึกษา ต่างคนต้องแยกย้ายไปเรียนคนละมหาวิทยาลัย ทำให้ห่างกัน และผู้หญิงไปมีแฟนใหม่ ทำให้เอสออกห่างจากแฟนผู้หญิง เจนนีและเอสเจอกันในโปรแกรมสนทนาทางอินเทอร์เน็ตโปรแกรมหนึ่ง ตอนแรกที่คุยกัน เจนนีไม่ได้บอกเอสว่าเธอเป็นกะเทย คุยกันไป 2-3 เดือน เอสก็ขอนัดเจอกัน แต่เธอก็บ่ายเบี่ยงตลอดเวลา จนเอสเริ่มสงสัย และถามเธอตรงๆ ว่าเจนนีเป็นผู้หญิงจริงหรือเปล่า ซึ่งเจนนีก็รับว่าเธอเป็นกะเทย

เจนนีรู้สึกกลัวมากกว่าเอสจะหายไปเหมือนผู้ชายคนอื่นๆ ที่เคยคุยด้วย แต่เอสก็สานความสัมพันธ์กันต่อ เจนนีคบกับเอสได้ประมาณ 1 ปี พอเข้าปีที่ 2 ก็เลิกกันไป หลังจากเลิกกับเอส เจนนีก็ไม่ได้คบกับผู้ชายคนไหนอีกเลย จนเมื่อเรียนจบระดับชั้นปริญญาตรี และเข้าทำงานในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง พร้อมกับทำงานพิเศษเป็นประชาสัมพันธ์สินค้ายี่ห้อต่างๆ ที่ออกบูทตาม

ห้างสรรพสินค้าไปด้วย หลังจากทำงานไปได้ประมาณปีเศษ ก็ได้สมัครเข้าเรียนต่อในระดับปริญญาโท และได้รู้จักกับแฟนคนที่ 2 ขณะที่เรียนปริญญาโท จนในที่สุดเธอให้ฝ่ายชายย้ายมาอยู่และใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันที่คอนโดมิเนียมของเธอ ซึ่งเธอเป็นคนซื้อและผ่อนชำระด้วยตัวเอง เงินนี้คอยดูแลคนรักทั้งเรื่องอาหารการกิน เครื่องแต่งกาย ความเป็นอยู่ต่างๆ ทำงานบ้าน รวมถึงเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ ซึ่งเธอก็มีบทบาทเป็นฝ่ายรับ แฟนหนุ่มช่วยออกค่าใช้จ่ายต่างๆ บางส่วนในขณะที่อยู่ด้วยกันบ้าง เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ คอยรับส่งเวลาไปเรียน และทำงาน เธอกับแฟนคบกันได้ประมาณสามปี ก็ได้เลิกรักกัน สาเหตุที่เลิกรักกันไปเพราะเงินนี้ติดคุก

เขาก็ไม่มาเยี่ยมเราเลยนะ ก็ห่างกันไปตั้งแต่เริ่มมีคดีความแล้ว ที่เราทำไปก็เพราะอยากได้เงินนี้แหละ ไหนจะค่าผ่อนคอนโด ค่าผ่อนรถ ค่ากินอยู่ เราก็หาคนเดียว เขาก็ช่วยบ้างนิดหน่อย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรา ก็ไม่อยากจะทะเลาะกัน บางทีของเขาก็ไม่พอ ก็ได้เรานี้แหละคอยช่วยเหลือ บ้านเขาก็ลำบากกว่าเรา นี่เขาเล่าให้ฟังนะ ไม่เคยพาเราไปบ้านหรือ แต่เดือนก็ต้องใช้เงินเยอะ ก็รู้ว่าชีวิตของกะเทยจะหาผู้ชายที่จริงจังยาก ผู้ชายส่วนใหญ่ที่เข้ามาหวังประโยชน์จากเรา พอเราเงินหมด ไม่มีเงินให้เขา เขาก็ไป แต่เชื่อว่าผู้ชายที่จริงจังจะไม่มีนะ

เงินนี้ (สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2561)

นอกจากเงินนี้ที่ใช้ชีวิตอยู่กับคู่รักก่อนติดคุกแล้ว ยังมี ปอง จีจ้า น้ำเพชร เงินนี้ แก้ว และพราว ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่คอยดูแลฝ่ายชาย ทำกับข้าว ซักรีดเสื้อผ้า ทำความสะอาดบ้าน รวมไปถึงการเมืองเพศสัมพันธ์กับแฟนหนุ่ม ซึ่งกะเทยทั้งที่แปลงเพศและไม่ได้แปลงเพศ จะเป็น “ฝ่ายรับ” โดยกะเทยที่ไม่ได้แปลงเพศ จะมีเพศสัมพันธ์โดยสอดใส่ทางทวารหนัก ส่วนกะเทยที่แปลงเพศแล้วจะมีเพศสัมพันธ์ฝ่ายทางอวัยวะเพศ เช่น น้ำเพชร เธออยู่กับแฟนหนุ่มซึ่งทำงานที่เดียวกัน เธอเล่าว่าเริ่มรู้จักกับแฟนคนนี้เพราะทำงานที่เดียวกันและเป็นคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหมือนกัน เลยค่อนข้างที่จะคุยกันถูกคอ พื้นฐานของครอบครัวของทั้งสองคนก็ไม่ได้แตกต่างกันนัก จึงเกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจกัน จนในที่สุดก็พัฒนาถึงขั้นคบกันแบบแฟนและย้ายมาอยู่ด้วยกัน เมื่อมาอยู่ด้วยกันเธอก็มีเพศสัมพันธ์กับแฟนหนุ่ม สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเธอและแฟนหนุ่มจะเป็นการสอดใส่ทางด้านหน้า โดยแฟนหนุ่มจะสอดใส่ในอวัยวะเพศของเธอ ทั้งคู่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์กันทางทวารหนักเลย ซึ่งทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กัน น้ำเพชรก็จะมีความสุขและสำเร็จความใคร่ระหว่างการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนแฟนหนุ่มก็สำเร็จความใคร่ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กัน เมื่ออยู่ด้วยกันน้ำเพชรก็จะมี

หน้าที่ในการทำอาหาร กวาดห้อง ถูห้อง คอยดูแลเรื่องเสื้อผ้า ซักผ้า รีดผ้า ส่วนแฟนหนุ่มก็จะช่วยเธอบ้างเป็นครั้งคราว แต่น้ำเพชรก็บอกว่า เธอมีความสุขที่ได้ทำให้แฟน

เมื่อก่อนหนูไม่ค่อยสนใจเรื่องผู้ชาย เพราะฐานะยากจน ต้องทำงานหาเลี้ยงตัวเอง ไหนจะต้องส่งให้ทางบ้านอีก อยากรทำงาน มีเงินเยอะๆ ครอบครัวยังจะได้สบาย มีคนเข้ามาจีบบ้าง ตั้งแต่เป็นเด็กเสิร์ฟแล้ว แต่หนูไม่ได้สนใจ แล้วก็คิดว่าเขาคงจะไม่ได้จริงจังอะไรกับเรา เพราะเราเป็นกะเทย พอมาเริ่มทำงานเป็นนางโชว์ ได้มาเจอแฟนคนนี้เป็นคนอีสานเหมือนกัน พูดภาษาอีสาน ชอบอะไรเหมือนกัน กินส้มตำ กินน้ำปลาร้า (หัวเราะ) ที่บ้านเขาก็ลำบากเหมือนกัน เลยทำให้เข้าใจกัน ชอบกันตอนไหนก็ไม่มีใครรู้ รู้ตัวอีกทีก็เป็นแฟนกันแล้ว เขามาขอเราเป็นแฟน หนูก็ตอบตกลง สักพักก็ย้ายมาอยู่ด้วยกัน ที่ทำงานหนูก็คบกับหลายคู่ล่ะ มันแบบหันไปหันมาก็ไม่มีใครละ เวลาอยู่ด้วยกันก็มีอะไรกันตามปกติ เวลาทำอะไรกันกับแฟน เขาก็สอดใส่ทางด้านหน้า (อวัยวะเพศ) ตลอด หนูก็รู้สึกดีนะ ตัวหนูเองก็สำเร็จความใคร่ตามปกติ แฟนเองเวลามีอะไรกับหนูเขาก็ชอบนะ หนูเคยถามว่ามันเหมือนหรือแตกต่างกับอวัยวะเพศของผู้หญิงจริงๆ เขาก็บอกว่าแตกต่างกันนิดหน่อย เนื่องจากของผู้หญิงจะมีน้ำหล่อลื่น แต่ของหนูจะไม่มีน้ำหล่อลื่น ซึ่งแฟนก็จะใช้เจลหล่อลื่นเป็นตัวช่วย แต่เขาก็บอกชอบที่จะมีอะไรกับหนูมากกว่ากับผู้หญิง เพราะบางที่ผู้หญิงเขาจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการบางอย่างของเขาได้ เหมือนเรารู้ใจเขา ว่าเขาชอบให้ทำอะไร เราก็ทำให้เขาทุกอย่าง เขาก็มีความสุขเวลามีอะไรกัน หนูก็มีความสุข

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

จากประสบการณ์ชีวิตรักของกะเทยในคุ้งทั้ง 10 คน ผู้ศึกษา พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ หากกะเทยอยู่กินกับคนรัก กะเทยส่วนใหญ่จะเป็นหลักในการออกค่าใช้จ่ายต่างๆ ในระหว่างที่อยู่ด้วยกัน รวมทั้งยังทำงานบ้าน ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ และอาหารการกินให้กับคนรักของตน หากคนรักของตนมีปัญหาทางการเงิน กะเทยก็จะคอยให้เงินช่วยเหลือ มีเพียงจีจ่าเท่านั้นที่ทั้งเธอและแฟนช่วยกันออกค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ทั้งเธอและแฟนหนุ่มช่วยกันทำงานเก็บเงิน โดยทั้งสองคนวางแผนว่าจะเก็บเงินเพื่อปลูกบ้านสร้างเป็นเรือนหอ แล้วหลังจากนั้นจะแต่งงานกัน ซึ่งครอบครัวของจีจ่าก็ยอมรับในตัวของเธอ ส่วนครอบครัวของแฟนจีจ่าก็ไม่ได้รังเกียจที่จีจ่าเป็นกะเทย ไม่ได้เป็นผู้หญิงแท้ และยินยอมให้ทั้งสองคนคบหาดูใจกัน

สามารถสรุปข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับภูมิหลังเศรษฐกิจและสังคมของกะเทยดังที่อธิบายไป
แล้วข้างต้นได้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 4.1

แสดงข้อมูลพื้นฐานของกะเทย (รายบุคคล)

ลำดับ	ชื่อ	อายุ(ปี)		ติดคุก มาแล้ว (ปี)	ระดับ การศึกษา	อาชีพก่อนต้องโทษ/ รายได้ต่อเดือน	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	คดีปัจจุบัน
		ปัจจุบัน	ขณะติด คุก					
1	น้ำผึ้ง	31	23	8	ม.6	ลูกจ้างร้านเสริมสวย/ 8,000 บาท	บิดามารดาหย่าร้าง/ สนิทสนมกับมารดา	คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย
2	ปอง	27	21	6	ม.6	ว่างงาน	บิดามารดาหย่าร้าง/ สนิทกับมารดาและพี่สาว	คดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย
3	อาร์ม	37	30	7	ม.6	ว่างงาน	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน/สนิท สนมกับมารดา	คดีเกี่ยวกับยาเสพติด
4	เอ็ม	29	26	3	ปริญญาตรี	พนักงานธนาคาร/ 20,000 บาท	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน/สนิท กับมารดา พี่สาว	คดีเกี่ยวกับยาเสพติด
5	จีจ๋า	27	24	3	ปริญญาตรี	พนักงานโรงแรม/ 25,000 บาท	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน/สนิท กับมารดา	คดีเกี่ยวกับยาเสพติด

ตารางที่ 4.1

แสดงข้อมูลพื้นฐานของกะเทย (รายบุคคล) (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ	อายุ(ปี)		ติดคุก มาแล้ว (ปี)	ระดับ การศึกษา	อาชีพก่อนต้องโทษ/ รายได้ต่อเดือน	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	คดีปัจจุบัน
		ปัจจุบัน	ขณะติด คุก					
6	หยก	41	37	4	ม.3	ว่างงาน	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน/ สนิทกับมารดา	คดีเกี่ยวกับยาเสพติด
7	น้ำเพชร	28	25	3	ม.3	คาบาเรต์ดีไซว์ รายได้ 12,000 บาท	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน/ สนิทกับมารดา	คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน
8	เจนนี่	30	27	3	ปริญญาโท	พรีอาร์ท รายได้ 30,000 บาท	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ไม่ค่อยสนิทกับใคร	คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน
9	แก้ว	29	28	1	ม.3	คาบาเรต์ดีไซว์ รายได้ 12,000 บาท	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน/ สนิทกับมารดา	คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน
10	พราว	35	29	6	ม.3	ค้าขาย รายได้ 20,000 บาท	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน/ สนิทกับมารดา/บิดาเข้มงวด	คดีเกี่ยวกับยาเสพติด

4.2 การใช้ชีวิตประจำวันในคุก: ตัวตน เพศภาวะและเพศวิถีที่ถูกปลดปล่อย ควบคุม

ในประเด็นนี้จะนำเสนอให้เห็นว่าเมื่อกะเทยอย่างก้าวเข้ามาในคุกตอนแรกๆ และเมื่อพวกเขาอาศัยอยู่ในคุกไปได้ในระยะเวลาหนึ่ง พวกเขามีชีวิตประจำวันอย่างไรภายใต้ตารางกิจวัตรประจำวัน และสภาพแวดล้อมในคุก ความรู้สึกของพวกเขาที่มีต่อการใช้ชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ว่าเป็นอย่างไร กลุ่มเพื่อนในคุก กิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อน รวมทั้งความรู้สึกที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ

4.2.1 ทำความรู้จักคุก

คุกเป็นสถานที่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด หรือ “อาชญากร” หรือ “ผู้ต้องขัง” บุคคลที่เข้ามาอยู่ในคุกจะถูกเปลี่ยนสถานะจาก “คนปกติ” กลายเป็น “ผู้ต้องขังเด็ดขาด” หรือจากคำนำหน้าชื่อ “นาย” กลายมาเป็น “น.ช.” โดยไม่มีข้อยกเว้นแม้กะเทย ทั้งกะเทยที่แปลงเพศแล้วหรือยังไม่ได้แปลงเพศ ทั้งหมดจะถูกส่งมาคุมขังรวมกันที่คุกชาย เนื่องจากการจำแนกประเภทของคุกในประเทศไทยจะแบ่งออกเป็นคุกหญิง และคุกชาย เท่านั้นตามแนวคิดเพศกระแสหลัก คุกที่ผู้ศึกษาได้กำหนดเป็นพื้นที่การศึกษา เป็นคุกที่มีขนาดใหญ่ เรียกว่า “เรือนจำกลาง” ซึ่งเป็นเรือนจำที่ควบคุมผู้ต้องขังที่มีคำพิพากษาแล้ว และเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาด โดยมีอำนาจหน้าที่คุมขังผู้ต้องขังเด็ดขาดในประเภทคดีความผิดต่างๆ ทุกประเภทคดี เช่น ผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ผู้ต้องขังในคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ผู้ต้องขังในคดียาเสพติด เป็นต้น เมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาถูกศาลตัดสินว่ามีความผิดจริง และได้มีคำพิพากษาลงโทษให้คุมขังไว้ตามหมายจำคุก ผู้ต้องขังก็จะถูกส่งตัวมาคุมขังในคุกแห่งนี้ สำหรับอำนาจการควบคุมผู้ต้องขังของคุกแห่งนี้ จะควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษซึ่งศาลได้พิพากษาตัดสินให้จำคุกตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จนถึงตลอดชีวิต และประหารชีวิต และยังมีอำนาจในการคุมขังผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกต่ำกว่า 15 ปี ในกรณีที่เป็นผู้ต้องขังกลุ่มพิเศษ เช่น ผู้ต้องขังที่เป็นกะเทย(ทั้งที่แปลงเพศหรือไม่ได้แปลงเพศ) ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเกราะ ก่อความวุ่นวายมาจากคุกอื่น ก็จะถูกนำมาขังไว้ที่คุกแห่งนี้

ในกรณีนี้ ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาการใช้ชีวิตประจำวันของกะเทย ว่าเมื่อพวกเขาใช้ชีวิตในคุกซึ่งเป็นคุกที่คุมขังผู้ต้องขังชาย คุกซึ่งเป็นสถานที่ที่แตกต่างจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง การใช้ชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมภายในคุก เพื่อนผู้ต้องขังชาย ผู้คุม พวกเขาจะใช้ชีวิตประจำวันอย่างไร และรู้สึกอย่างไรบ้าง ตามผลการศึกษาที่จะนำเสนอต่อไป

4.2.2 ก้าวอย่างแรกในคุก : ความรู้สึกของพวกเขา

จากการสัมภาษณ์กะเทยในคุก จำนวน 10 คน ผู้ศึกษาจำแนกกลุ่มกะเทยได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ติดคุกครั้งแรก (ได้แก่ ปอง เอ็ม จีจ้า น้ำเพชร เจนนี และพราว) และกลุ่มที่ติดคุกมากกว่าหนึ่งครั้ง (ได้แก่ น้ำผึ้ง อาร์ม หยก และแก้ว) แต่ไม่ว่าจะติดคุกมาแล้วกี่ครั้ง กะเทยทุกคนก็ยังจำภาพ

วันแรกที่ตนเข้ามาในคุกได้อย่างไม่มีวันลืม ทั้ง 10 คน ไม่ว่าจะติดคุกในคดีความผิดใด พวกเธอก็ทำให้ผู้ศึกษาฟังเหมือนกันแทบทุกคนว่า ความรู้สึกแรกที่พวกเธอต้องมาติดคุกนั้น พวกเธอรู้สึกกลัว หดหู่ หมดสิ้นอิสรภาพ และไม่เคยมคิดเลยว่าจะต้องมาใช้ชีวิตในคุก จากภาพของคุกที่ได้รับรู้ผ่านคำบอกเล่า หรือผ่านสื่อต่างๆ พวกเธอมีมุมมองว่าคุณเต็มไปด้วยความน่ากลัว โหดร้าย รุนแรง เป็นที่รวมของอาชญากรประเภทต่างๆ สกปรก ผู้คุมโหด คุร้าย ซ้อมผู้ต้องขัง มีการทำร้ายกันระหว่างผู้ต้องขังด้วยกันเองภายในคุก การล้วงละเมิดทางเพศ การถูกรับน้อง การถูกเอารัดเอาเปรียบ ภาพเหล่านี้ไม่มีใครทราบว่าจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ แต่ก็เป็นภาพตัวแทนของคุกในสายตาของคนนอกและของกะเทยทั้ง 10 คนไปแล้ว คุกเป็นสถานที่ที่ไม่มีใครปรารถนาจะเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ รวมทั้งกะเทยที่ถูกส่งตัวเข้ามาในคุกแห่งนี้ด้วย ความรู้สึกวิตกกังวลกับสิ่งที่พวกเธอจะต้องพบเจอในคุกนั้น เกิดขึ้นเพราะพวกเธอไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะไปเจอกับใครหรืออะไรบ้าง

เจนนี่ ได้เล่าความรู้สึกเมื่อรู้ว่าตนเองต้องมาติดคุกเป็นครั้งแรกในชีวิต (เมื่อประมาณปี พ.ศ.2557) ด้วยน้ำเสียงที่สั่นเครือ ความรู้สึกในวันนั้นสะท้อนผ่านแววตาของเธอในวันที่เล่าย้อนเรื่องราวในอดีตให้ผู้ศึกษาฟัง เจนนี่ ติดคุกในคดียกทรัพย์ของนายจ้าง ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 13 ปี ปัจจุบันเจนนี่ใช้ชีวิตอยู่ในคุกมาแล้ว 3 ปีเศษ

ศาลตัดสิน 13 ปี กว่า เราก็เข้าทชุดเลย ยืนไม่อยู่ กลัวมาก ตัวขาไปหมด ตอนนั้นคิดไปต่างๆ นานา ว่าคุกจะน่ากลัวขนาดไหน จะไปเจออะไรบ้าง ผู้ต้องขังข้างในจะเป็นอย่างไร แล้วตัวเราจะเป็นยังไงบ้าง จะอยู่ได้ไหม ยอมรับว่าตอนนั้นเครียดมาก ไม่คิดว่าตัวเองจะต้องมาใช้ชีวิตในคุก วันนั้นถูกใส่กุญแจมือ ใส่ตรวน แล้วถูกขังอยู่ในห้องขังใต้ถุนศาล มันเป็นความรู้สึกที่แย่มากๆ ไม่เคยมคิดว่าตนเองจะต้องมาอยู่ในสถานการณแบบนี้ มันเลวร้ายมาก ร้องไห้ กลัวมากๆ พอพ่อแม่มาหาที่ใต้ถุนศาล เห็นเขาร้องไห้เสียใจ เราก็เสียใจที่ทำให้ท่านต้องผิดหวัง ต้องลำบาก แต่ก็บอกกับเขาไปว่า ไม่เป็นไร เราอยู่ได้ ทั้งที่ในใจก็ไม่รู้เหมือนกันว่าจะอยู่ได้ไหม แต่ก็ต้องทำให้พ่อแม่สบายใจก่อน ความรู้สึกในวันนั้นยังไม่เคยลืมเลยนะ จะไม่ขอติดคุกอีกแล้ว มันหมดสิ้นอิสรภาพ หมดสิ้นทุกอย่าง อยู่ในนี้มันหดหู่ ทรมาณ ไม่รู้เลยว่าคนข้างนอกอยู่กันอย่างไรบ้าง เป็นห่วงสารพัด

เจนนี่ (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2560)

เจนนี่ เล่าให้ฟังถึงวันแรกที่เธอถูกส่งตัวมายังคุกในวันแรก สิ่งที่เธอพบเจอความรู้สึกที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากประสบการณ์เดิมของเธออย่างสิ้นเชิง และเธอบอกว่าเป็นประสบการณ์ที่ขอมมีแค่ครั้งเดียวในชีวิตเท่านั้น

สำหรับกลุ่มกะเทยที่ติดคุกมากกว่าหนึ่งรอบ ผ่านการใช้ชีวิตในคุกมาแล้วหลายครั้ง เมื่อผู้ศึกษาให้ย่อนนิกไปถึงวันที่ตัวเองติดคุกครั้งแรก ไม่ว่าจะป็นน้ำผึ้ง ปอง อาร์ม หยก และแก้ว ทุกคนรู้สึกไม่แตกต่างไปจากเจนนีเลย ยกตัวอย่างในกรณีของหยก หยกเข้าออกคุกมาหลายรอบ โดยรอบนี้หยกเข้าคุกเป็นรอบที่สามแล้ว ซึ่งมากกว่าคนอื่น ๆ เมื่อย้อนถามไปถึงความรู้สึกของหยกที่ติดคุกครั้งแรก หยกบอกว่า

ช่วงแรกหนูก็กลัวมาก เข้ามานี้กินไม่ได้ นอนไม่หลับ เครียด น้ำหนักลดไปหลายกิโล แม่มาเยี่ยมเขาตกใจ ว่าเราป่วยเป็นอะไรหรือเปล่า เขากลัวว่า เราจะติดโรคหรือโดนผู้ต้องขังคนอื่นรังแก แต่พอผ่านไปสักระยะหนึ่งก็เริ่มปรับตัวได้ คือโง่งง เราต้องอยู่ที่นี่ ถ้าไม่ปรับตัวก็จะยิ่งแย่ โทรม ตอนนั้นก็ได้เพื่อนผู้ต้องขังคอยให้กำลังใจ คอยแนะนำว่าต้องทำอะไรบ้าง ครั้งนี้ก็เป็นครั้งที่ 3 แล้ว การที่เราติดมาหลายครั้ง มันทำให้รู้แล้วไงว่าข้างในเป็นอย่างไร ต้องเจอกับอะไรบ้าง ตรงไหนเป็นอะไร กินอยู่หลับนอนยังไง ซึ่งจะต่างจากครั้งแรกที่ไม่รู้อะไรเลย มันจะกลัวๆ งงๆ ไปหมด ทำอะไรไม่ถูก แต่พอรอบหลังมันก็ได้กังวลเรื่องความเป็นอยู่พวกนี้ แต่จะกังวลเกี่ยวกับเพื่อนเก่าที่ยังไม่พ้นโทษ มันก็อายเขานะ มาเจอผู้คุมคนเก่าๆ พอเจอหน้าเรา เขาก็พูดกับเราว่า “อีกแล้วหรอ” “ไม่เช็ดอีกหรอ” “รอบเท่าไรแล้วละ” “เมื่อไรจะเลิก” หลายๆ คำถามมันก็คอยตอกย้ำเราอยู่

หยก (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2560)

4.2.3 เมื่อถูกตรวจค้นเนื้อตัว

เมื่อศาลพิพากษาตัดสินว่าพวกเธอได้กระทำความผิดจริง ภายในวันเดียวกันนั้นก็จะถูกส่งตัวมายังคุก เมื่อถึงประตูคุก ผู้ต้องขังก็จะถูกส่งตัวเข้าไปด้านในคุก ผ่านประตูคุกที่แน่นหนา แข็งแรง ทางเดินที่ทอดยาวจากประตูที่หนึ่ง ไปสู่ประตูที่สอง ประตูที่สาม สองข้างทางเดินซ้ายขวาถูกจัดเป็นอาคารที่ทำการของเจ้าหน้าที่ เมื่อถึงประตูที่สี่ เจ้าหน้าที่ก็บอกให้หยุดรอ และให้เดินเข้าไปในห้องสี่เหลี่ยมเล็กๆ ซึ่งเป็นห้องสำหรับตรวจค้นตัวและสัมภาษณ์ที่ติดตัวมาของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องผ่านการตรวจค้นตัวอย่างละเอียดจากผู้คุม ผู้ต้องขังชายก็จะถูกตรวจค้นตัวจากผู้คุมผู้ชาย ไม่เว้นแม้แต่กะเทยที่จะต้องโดนตรวจค้นตัวโดยผู้คุมผู้ชาย ในสมัยก่อนผู้คุมจะเป็นผู้ตรวจค้นตัวผู้ต้องขังด้วยตัวเอง โดยให้ผู้ต้องขังถอดเสื้อและกางเกงออก จากนั้นจะให้ผู้ต้องขังลุกนั่ง ประมาณ 3-4 ครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าไม่ได้มีการซุกซ่อนสิ่งของที่ผิดระเบียบคุกเข้ามาทางทวารหนัก เช่น ยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ เงินสด เป็นต้น ปัจจุบันการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังได้มีการนำเอาเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้

เพื่อเป็นการลดข้อร้องเรียนด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัจจุบัน คุณมีการนำเครื่องมือที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้มากขึ้น ดังนี้

เครื่องตรวจโลหะแบบมือถือ (Hand Held Metal Detector) จะมีด้ามจับเจ้าหน้าที่จะถือตรงบริเวณด้ามจับ และใช้เครื่องตรวจไปสัมผัสกับตัวของผู้ต้องขัง บริเวณแขน รักแร้ ลำตัว ขาหนีบ ขา สำหรับตรวจค้นโลหะที่ติดตัวผู้ต้องขัง และสามารถใส่ตรวจโลหะในสัมภาระของผู้ต้องขังได้ด้วย

ภาพที่ 4.1 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องตรวจโลหะแบบมือถือ (Hand Held Metal Detector)

เครื่องตรวจจับโลหะ สแกนโลหะ แบบเดินผ่าน (Walk through metal detector) โดยจะให้ผู้ต้องขังเดินผ่านเครื่องโดยไม่ต้องถอดเสื้อผ้า โดยเครื่องนี้จะตรวจจับวัตถุที่เป็นโลหะทุกชนิดภายนอกตัวผู้ต้องขัง

ภาพที่ 4.2 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องตรวจจับโลหะ สแกนโลหะ แบบเดินผ่าน (Walk through metal detector)

เครื่องเอกซเรย์บุคคล หรือเรียกว่า Body Scanner จะเป็นเครื่องตรวจค้นหา ยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ ซิมการ์ด อุปกรณ์ชาร์จ การทำงานของเครื่องจะมีลักษณะเดียวกับเดียวกับเครื่องเอกซเรย์ที่ติดตั้งในสนามบิน สามารถตรวจเห็นสิ่งของต้องห้ามที่ผู้ต้องขังซุกซ่อนภายในร่างกายได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นช่องคลอด หรือทวารหนัก ซึ่งภาพจะมีความละเอียดสูงและแสดงให้เห็นภาพทั้งร่างกายตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า

ภาพที่ 4.3 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner)

เมื่อผู้ต้องขังมาถึงจุดตรวจก่อนที่จะเข้าไปภายในบริเวณที่คุมขังผู้ต้องขัง ผู้คุมจะให้ผู้ต้องขังเดินผ่านเครื่องตรวจจับโลหะแบบเดินผ่าน (Walk through metal detector) เข้าไปโดยที่ไม่ต้องถอดเสื้อผ้า หากเครื่องตรวจจับได้ว่ามีโลหะอยู่ในตัวผู้ต้องขัง จะมีเสียงสัญญาณเตือนออกมาจากตัวเครื่อง ผู้คุมก็จะให้ผู้ต้องขังแสดงตัวว่ามีสิ่งใดซุกซ่อนอยู่ และให้นำออกมา จากนั้นจะให้เดินผ่านเครื่องตรวจจับโลหะอีกรอบ ซึ่งผู้ต้องขังจะต้องเดินผ่านเครื่องจนกว่าเครื่องจะไม่มีเสียงสัญญาณเตือน ผู้คุมบางคนจะใช้เครื่องตรวจโลหะแบบมือถือตรวจตัวผู้ต้องขังอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้ต้องขังจะต้องขึ้นไปยืนบนเครื่องเอกซเรย์บุคคล (Body Scanner) เพื่อตรวจหา ยาเสพติดและสิ่งของต้องห้ามที่ซุกซ่อนในตัวผู้ต้องขังอย่างละเอียด เครื่องจะแสดงผลในจอคอมพิวเตอร์เป็นรายละเอียดชัดเจนตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ซึ่งทุกขั้นตอนผู้ต้องขังไม่ต้องถอดเสื้อผ้า และไม่ถูกผู้คุมตรวจค้นตัวแบบสัมผัสร่างกาย หรือไม่ถูกถ้ำง จับบริเวณจุดซ่อนเร้น เช่น อวัยวะเพศ ทวารหนัก เป็นต้น เป็นการลดละเมิดสิทธิต่อเนื้อตัวหรือร่างกายของผู้ต้องขัง

สำหรับสัมภาระที่ติดตัวผู้ต้องขังมา ผู้คุมจะทำการตรวจสอบโดยนำสัมภาระเข้าเครื่องสแกนเนอร์ ซึ่งเป็นเครื่องคัดกรองสัมภาระเพื่อความปลอดภัยว่ามี โลหะ อาวุธ ยาเสพติด ระเบิด ปะปนอยู่หรือไม่

ภาพที่ 4.4 แสดงรูปตัวอย่างเครื่องสแกนเนอร์เพื่อคัดกรองสัมภาระเพื่อความปลอดภัย

โดยสัมภาระที่อนุญาตให้ผู้ต้องขังนำเข้าไปในคุก ได้แก่ เสื้อและกางเกงของผู้ต้องขัง จำนวน 1-2 ชุด ตามที่ผู้คุมเห็นสมควร ซึ่งกางเกงจะต้องเป็นกางเกงขาสั้นเท่านั้น หากเป็นขยาว ผู้คุมจะดำเนินการตัดขากางเกงให้กลายเป็นกางเกงขาสั้น ในส่วนของใช้ประจำวันที่อนุญาตให้นำเข้าไปในคุก ได้แก่ สบู่ แป้งฝุ่น ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ยาสระผม ชันน้ำ ส่วนสิ่งของที่ไม่อนุญาตให้นำเข้าไป เช่น เงินสด โทรศัพท์มือถือ สร้อยคอ สิ่งของมีค่าอื่นๆ ผู้ต้องขังจะต้องฝากไว้กับเจ้าหน้าที่รับฝากสิ่งของด้านนอกคุก จะได้รับคืนเมื่อพ้นโทษแล้วเท่านั้น สัมภาระที่ผู้ต้องขังนำติดตัวมา ส่วนใหญ่ญาติจะเป็นผู้ซื้อเตรียมไว้ให้ขณะอยู่ที่ศาลก่อนที่จะถูกส่งตัวมาคุก แต่สำหรับผู้ต้องขังคนใดที่ไม่มีเสื้อผ้าหรือของใช้ประจำวันติดตัวมาคุกก็จะจัดหาให้

ผู้ต้องขังทุกคนไม่เว้นแม้แต่กะเทย ทั้งกะเทยที่แปลงเพศแล้วหรือยังไม่ได้แปลงเพศทุกคนจะถูกตรวจค้นตัวและสัมภาระในลักษณะเดียวกันนี้ สำหรับแก้ว อติตสาวคาบาเรต์โชว์ วัย 29 ปี รูปร่างผอมสูง ผ่านการแปลงเพศและทำหน้าอกมาเรียบร้อยแล้ว ชุดผู้ต้องขังที่เธอสวมใส่ในวันนี้ค่อนข้างจะรัดรูป เน้นสัดส่วนบริเวณช่วงหน้าอกของเธอมาก หน้าตาสะอาดสะอ้าน ไร้มารดาแต่ง ผมสั้นทรงทรงของเธอถูกมัดไว้อย่างเรียบร้อย เธอติดคุกมาแล้วสองครั้ง เธอเคยผ่านประสบการณ์การถูกตรวจค้นตัวทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ โดยได้เล่าถึงความรู้สึกการถูกตรวจค้นตัวโดยผู้คุมผู้ชายให้ผู้ศึกษาฟัง ดังนี้

ครั้งแรกที่ติดคุกอายุ 20 ปี ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2552 ตอนนั้นเค้ายังไม่ได้ตรวจตัวด้วยเครื่องเหมือนสมัยนี้ ผู้คุมจะเป็นคนตรวจเอง จำได้ไม่เคยลืม ตอนนั้นเป็นการฝากขังผลัดแรก แต่เป็นคุกอีกที่หนึ่งนะ เพราะคดีเรายังไม่เด็ดขาด พอรถที่มาส่งจอดหน้าคุก เจ้าหน้าที่ก็จะพาเดินผ่านประตูคุกเข้าไป ไปหยุดตรงที่เป็นจุดตรวจค้น เราก็งงไม่รู้ว่าจะทำอะไรบ้าง ผู้คุมเค้าก็จะให้ผู้ต้องขังใหม่นั่งรอเป็นแถว วันนั้นมีเข้ามาพร้อมหนูอีก 4 คน เป็นผู้ชาย รวมหนูก็จะเป็น 5 คน ของที่ติดตัวมาก็ให้วางไว้ด้านหน้าของแต่ละคน แล้วก็ตรวจสอบสัมภาระของแต่ละคนอย่างละเอียด อะไรไม่อนุญาตให้เข้าไป ผู้คุมเขาก็จะเอาออก ของสำคัญหรือของมีค่า เช่น สร้อยคอ แหวน กระเป๋าเงิน ก็จะทำให้ทำเรื่องฝากเจ้าหน้าที่ไว้ พอตรวจสัมภาระเสร็จ ผู้คุมก็ให้พวกเราขึ้นชั้น จากนั้นก็จะให้ถอดเสื้อผ้า พอได้ยืนแบบนั้นหนูก็ตกใจ ถามผู้คุมว่า “ตรงนี้เหวออะ” เขาก็ตอบว่า “ใช่ ถอดเหมือนกันหมดทุกคน เป็นระเบียบ” ตอนหลังมารู้ว่าที่ต้องถอดเพราะเขากลับผู้ต้องขังชุกซ่อนยาเสพติด หรือโทรศัพท์มือถือเข้ามา ผู้คุมก็ให้เราถอดเสื้อพร้อมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นอีก 4 คน มันก็ทำให้ลำบากนะ เราเป็นกะเทยก็มีหน้าอก แล้วทุกสายตาก็จ้องมาที่เรา ก็พยายามต่อรองกับผู้คุม ว่าขอไม่ถอดได้ไหม หรือถ้าต้องถอดขอไปถอดในที่ลับตาคนได้ไหม เขาก็ไม่ยอม ยืนยันว่าจะต้องถอดตรงนี้ แม้ว่าหนูจะเคยถอดเสื้อผ้าตอนเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเวลาโชว์ต่อหน้าพวกนางโชว์ด้วยกัน ยังไม่อายเท่าตอนนี้เลย อาจจะเป็นเพราะตอนนั้น ทุกคนก็ต้องถอดเสื้อผ้าเพื่อเปลี่ยนชุดโชว์ของตัวเอง ไม่มีใครสนใจใคร แล้วก็ก็เป็นกะเทยเหมือนกัน แตกต่างจากตอนนี้นี้มาก ทุกคนมองมาที่เราคนเดียว เลยตัดสินใจถอดเสื้อ วินาทีที่เราถอดตอนนั้น ตัวมันชาๆ อาย รู้สึกวูบวาบที่ใบหน้า ในใจก็พูดว่า มันต้องขนาดนี้เลยหรอ พอถึงวันนั้นเสื้อที่ใส่เสื้อยืด รัดรูป พอหนูจับชายเสื้อได้ ก็ดึงขึ้นทางศีรษะ ถอดออกมาเลย คิดว่าคงไม่นาน รีบๆ ทำจะได้เสร็จๆ ทีนี้จุดสนใจก็อยู่ที่เราคนเดียวเลย ผู้คุมก็พูดแซว “โอ้โห ทำมาจากที่ไหนเนี่ย” “ทำมาตั้งแต่เมื่อไหร่” “ไซส์อะไร” หนูก็ต้องทำใจดีสู้เสือ ยิ้มๆ ตอบเขาไป จากนั้นเค้าก็สั่งให้เรากลับหลังหัน เพื่อดูด้านหลัง แล้วสั่งหันกลับมา แล้วก็ บอกให้เราใส่เสื้อได้ จากนั้นผู้คุมก็จะเรียกเข้าไปในห้องที่ละคน ในใจก็สงสัยว่าเข้าไปทำอะไร พอถึงคิวของตัวเองก็ได้รู้ว่า เค้าให้เราถอดกางเกงออกให้หมด ทั้งกางเกงตัวนอกและกางเกงใน ให้เราลุกนั่ง ประมาณ 3-4 ครั้ง เพื่อดูว่าเราชุกซ่อนสิ่งของผิดระเบียบไว้ทางทวารหนักหรือไม่ เมื่อเสร็จขั้นตอนแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะพาเข้าไปแดนผู้ต้องขังใหม่ หนูคิดว่าคงเจอตรวจแบบนี้ครั้งเดียว แต่ที่ไหนได้ เราต้อง

ออกไปขึ้นศาลตลอด พอออกศาลที่ กลับมาก็ต้องโดนตรวจทุกครั้ง จากที่เคย
อาย หน้าชา กลายเป็นความด้านชาแล้ว พอศาลตัดสินเด็ดขาด แล้วต้องย้ายมา
อยู่คุกที่นี่ ก็โดนตรวจค้นเหมือนกันก็ได้แตกต่างไปจากที่เดิม เดี่ยวนี้เปลี่ยนไป
จากเมื่อก่อนเยอะ ดีขึ้นกว่าเมื่อก่อน ไม่ต้องถูกตรวจค้นอะไรมาก เข้าเครื่อง
สแกนก็เห็นทุกอย่างเลย ไม่ต้องถอดเสื้อผ้า ถอดกางเกง เดินขึ้นทั้งชุดเลย มันก็ดี
ต่อผู้ต้องขังทุกคนด้วย และโดยเฉพาะพวกกะเทยเหมือนหนู

แก้ว (สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2560)

กะเทยส่วนใหญ่ที่แปลงเพศแล้ว พวกเธอจะรู้สึกไม่แตกต่างกันนัก จึงเป็นที่
น่าสนใจว่าแล้วกะเทยที่ยังไม่ได้แต่งหญิง ไม่ได้แปลงเพศ หรือไม่ได้ทำศัลยกรรมหน้าอก ได้แก่ น้ำผึ้ง
ปอง เอ็ม และพราว พวกเธอเหล่านี้รู้สึกเช่นไร จากคำบอกเล่าของทั้งสามคน จะแตกต่างออกไป พวก
เธอก็รู้สึกเฉยๆ ไม่ได้รู้สึกอาย น้ำผึ้ง เล่าความรู้สึกของเธอให้ฟังว่า ตอนที่เธอติดคุกครั้งแรก ตอนนั้น
เธอถูกคุมขังที่คุกอื่น ไม่ใช่คุกแห่งนี้ เธอก็จะถูกตรวจค้นร่างกายทั้งโดนให้ถอดเสื้อและถอดกางเกงเพื่อ
ตรวจภายในช่องทวารหนัก ตอนที่ผู้คุมให้เธอถอดเสื้อออก เธอก็ไม่ได้รู้สึกอะไร เพราะเธอก็ไม่ได้มี
หน้าอก เหมือนกะเทยที่ทำศัลยกรรมหน้าอกแล้ว สภาพภายนอกก็เหมือนกับผู้ต้องขังชายคนอื่น จึง
ทำให้ไม่รู้สึกเขินอาย แต่พอโดนตรวจภายในเธอก็รู้สึกเหมือนถูกละเมิดสิทธิส่วนตัว

ตอนตรวจค้นตัวก่อนเข้าคุก ผู้คุมเขาก็ให้หนูถอดเสื้อ หนูก็ถอด เพราะนักโทษคน
อื่นเขาก็ถอดกันหมด ก็เฉยๆ นะ ตอนนั้นไม่ได้รู้สึกอะไร ไม่เขิน ไม่อาย ถอดมาก็
เหมือนกันหมด หนูก็ได้ทำหน้าที่ แต่พอเวลาให้ถอดกางเกงเพื่อตรวจภายใน
นี่ ก็ตกใจ ต้องตรวจด้วยเหรอ ตอนนั้นติดคุกครั้งแรก ไม่เคยรู้ ไม่เคยเจอ
เหตุการณ์แบบนี้มาก่อน แล้วแบบคือไม่ใช่หมอหรือพยาบาลที่เป็นคนตรวจ
ขนาดตอนอยู่ข้างนอกยังไม่เคยตรวจเลย นี่ผู้คุมผู้ชายเป็นคนตรวจอีก มันก็แบบ
รู้สึกเหมือนถูกละเมิดสิทธิส่วนตัว เพราะเราก็ไม่ได้เต็มใจที่จะให้เขาตรวจหรอก
นะ แต่ผู้คุมเขาก็ต้องตรวจตามระเบียบของเขาแหละ ก็จะต้องว่าเรายัดอะไรเข้ามา
หรือเปล่า ผู้คุมเขาก็ไม่ได้อยากจะตรวจหรอกหนูว่า แต่เขาก็ต้องตรวจตามหน้าที่
ของเขา เราก็ไม่ยอมให้ตรวจ แต่ก็ต้องยอม เพราะเราเป็นนักโทษทำอะไรไม่ได้

น้ำผึ้ง (สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2560)

ผู้ต้องขังทุกคนที่ออกจากประตูคุกไปสู่โลกภายนอกคุก เช่น ไปขึ้นศาล เมื่อกลับมา
ทุกคนก็จะผ่านพิธีกรรมการตรวจค้นตัวทุกครั้ง โดยไม่มีข้อยกเว้น การตรวจค้นตัวต้องทำอย่าง

ละเอียด ตรวจสอบทุกซอกทุกมุมในร่างกาย แม้แต่ทวารหนัก ซึ่งการตรวจในลักษณะนี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่เป็นกะเทย ที่พวกเขาจะต้องได้รับการปฏิบัติเหมือนกันผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ กะเทยบางคนก็จะถูกผู้คุมกลั่นแกล้ง หยอกเย้า พุดจาแซว พุดจาในเชิงสองแง่สองงาม ซึ่งสร้างทำให้กะเทยบางคนรู้สึกอาย แต่บางคนก็สามารถโต้ตอบไปมากับผู้คุมอย่างไม่เจินอาย สร้างรอยยิ้มและเสียงหัวเราะให้เกิดบรรยากาศที่ผ่อนคลายขึ้น และปัจจุบันนี้ คุณหลายแห่งได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการตรวจค้นตัวของผู้ต้องขัง โดยการนำเครื่องมือต่างๆ มาใช้ตรวจทำให้ไม่ไปละเมิดเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องขังมากนัก แต่หากว่าเครื่องตรวจจะพบว่ามียาเสพติดในตัวของผู้ต้องขัง วิธีการเดิมก็ถูกนำกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง

4.2.4 ชีวิตในแดนแรกรับ

เมื่อขั้นตอนการตรวจตัวและสัมภาษณ์เสร็จสิ้น ผู้คุมจะพากะเทยเข้าไปยังอีกด้านของประตู ซึ่งด้านหลังประตูนี้จะเป็นที่อยู่ของผู้ต้องขัง ถือเป็นปราการด่านสุดท้ายที่ตัดขาดโลกภายนอกและโลกภายในคุณออกจากกัน ผู้ต้องขังภายในคุกแห่งนี้จะถูกกำหนดให้อยู่เป็นแดนๆ ไม่ปะปน และไม่สามารถพบเจอ ติดต่อกันได้ระหว่างแดน ผู้ต้องขังทุกคนต้องใช้ชีวิตอยู่ภายในแดนไปจนกว่าจะครบกำหนดโทษ กะเทยจะถูกพาไปยัง “แดนแรกรับ” ซึ่งเป็นแดนที่คุมขังผู้ต้องขังเข้าใหม่เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในคุก

แดนแรกรับ แดนนี้มีเนื้อที่ประมาณ 2.2 ไร่ ภายในแดนจะประกอบไปด้วยอาคารที่ทำการของเจ้าหน้าที่ 1 หลัง เรียกว่า “หมวด” ซึ่งจะอยู่ติดกับประตูแดน มีอาคารตึกนอน 1 หลัง ตึกนอนจะมีลักษณะเป็นอาคารปูนสองชั้น ชั้นล่างเป็นใต้ถุน โถง โปรง ด้านบนจะเป็นห้องนอนของผู้ต้องขัง แบ่งเป็น 4 ห้องใหญ่ๆ จะนอนรวมกันห้องละ ประมาณ 30-40 คน และมีห้องเล็กๆ อีก 3 ห้อง มีความจุประมาณ 10 คน ใต้ถุนตึกนอนถูกดัดแปลงโดนการนำตะแกรงเหล็กมาทั้งสี่ด้าน และทำประตูเข้าออกทางเดียว เพื่อใช้เป็นโรงเลี้ยงสำหรับรับประทานอาหาร ด้านหลังของตึกนอน เป็นสถานที่อาบน้ำและซักเสื้อผ้า รวมถึงห้องสุขา (บล็อก) ด้านหน้าตึกนอนเป็นลานกว้าง สำหรับการเคารพธงชาติในช่วงเช้า สมาชิกในแดนแรกรับนี้ จะประกอบไปด้วยสมาชิก จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ผู้ต้องขังเข้าใหม่ ซึ่งมีประมาณเดือนละ 50-100 คน ผู้ต้องขังจะใช้เวลาอยู่ในแดนแรกรับประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นจะถูกย้ายไปคุมขังที่แดนอื่น กลุ่มที่สอง คือ ผู้ต้องขังชั้นดีขึ้นไปซึ่งได้รับการคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่เพื่อมาช่วยทำงานภายในแดน เรียกว่า “ผู้ช่วย” จำนวน 10 คน กลุ่มนี้จะอยู่ถาวรที่แดนแรกรับไม่ต้องย้ายไปแดนอื่น และกลุ่มที่สาม คือ ผู้คุม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในแดนแรกรับ จำนวนประมาณ 7 คน

ผู้ต้องขังที่ถูกตัวส่งมาถึงแดนแรกรับ เมื่อเดินผ่านประตูเข้ามา ก็จะโดนตรวจค้นตัวและสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ภายในแดนอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นจะได้รับแจกจ่ายเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ เครื่องนอน 3 ชิ้น (ผ้าปูที่นอน, ผ้าหุนอน และผ้าห่ม) เสื้อและกางเกง ที่ผู้ต้องขังเรียกกันว่า “ชุดจับหมู” จำนวน 5 ชุด เสื้อมีลักษณะเป็นเสื้อคอกลม ด้านหน้าติดกระดุม ส่วนกางเกงจะเป็นกางเกงขาสั้น

ประมาณเข้า มีสองสี คือ ชุดสีฟ้า กับชุดสีน้ำตาล โดยชุดสีฟ้า จะเป็นชุดของผู้ต้องขังเด็ดขาด ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่ศาลมีคำพิพากษาตัดสินแล้ว สำหรับชุดสีน้ำตาลจะเป็นชุดสำหรับผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และผู้ต้องขังจะได้รับผ้าสำหรับอาบน้ำคนละ 2 ผืน ผู้ต้องขังคนใดที่ไม่มีของใช้ประจำวัน เจ้าหน้าที่ก็จะจัดให้คนละ 1 ชุด ผู้ต้องขังส่วนใหญ่จะถูกส่งตัวมาในเวลาเย็น ดังนั้น ในวันรุ่งขึ้นจะมีผู้คุมเข้ามาสอบทำประวัติผู้ต้องขัง

- การทำประวัติผู้ต้องขัง

ในการทำประวัติผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่จะมาสอบประวัติต่างๆ ของผู้ต้องขังเข้าใหม่ เช่น ชื่อ-นามสกุล อายุ ที่อยู่ ก่อนต้องโทษประกอบอาชีพอะไร รายได้ต่อเดือนเท่าไร ประวัติครอบครัว ประวัติทางสังคม ประวัติการกระทำผิด เป็นต้น มีการพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องขัง และถ่ายรูปเพื่อทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง น้ำเพชร เล่าให้ฟังว่า วันรุ่งขึ้นเจ้าหน้าที่ผู้ชายจะเรียกผู้ต้องขัง หรือเรียกว่า “เบิกตัว” มาทำทะเบียนประวัติผู้ต้องขังที่บริเวณฝ่ายควบคุม โดยจะเรียกผู้ต้องขังเข้าใหม่สัมภาษณ์อย่างละเอียดทีละราย เมื่อสัมภาษณ์เสร็จ แก้วสังเกตเห็นว่ามีผู้ชายใส่เสื้อสีขาว สวมกางเกงขาสั้น ตัดผมสั้นเกรียน แต่งตัวสะอาดสะอ้านจะมาพาผู้ต้องขังใหม่ไปถ่ายรูป มาทราบทีหลังว่า เป็นผู้ต้องขังที่ได้รับการคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่มาช่วยทำงาน ในคุกจะเรียก ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ว่า “ผู้ช่วย” ซึ่งผู้ต้องขังบางคนที่มีความรู้ความสามารถ เรียนจบในระดับชั้นที่สูง เช่น ปริญญาตรี ก็จะได้รับคัดเลือกมาช่วยทำงานเอกสาร เช่น พิมพ์งาน ส่งเอกสาร เป็นต้น หรือเป็นผู้ต้องขังที่บุคคลภายนอกที่มีชื่อเสียง มีตำแหน่งหน้าที่ ฝากมาให้ดูแล หรือที่เรียกว่า “เด็กฝาก” “เด็กนาย” เจ้าหน้าที่ก็จะให้มาเป็น “ผู้ช่วย” นอกจากนี้ “ผู้ช่วย” ก็ยังเป็นกลุ่มที่คอยดูแลผู้ต้องขังทั่วไปอีกทีหนึ่งเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระงานเจ้าหน้าที่

เมื่อเจ้าหน้าที่จะสัมภาษณ์ประวัติของผู้ต้องขังเข้าใหม่อย่างละเอียดเรียบร้อยแล้ว ดำเนินการพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องขังเข้าใหม่ที่ละคน จากนั้นก็เรียก “ผู้ช่วย” พาไปถ่ายรูป ซึ่งเป็นสถานที่โล่งแจ้ง ไม่มีติดขัด ใครผ่านไปผ่านมาก็จะสามารถมองเห็นได้ตลอดเวลา โดยผู้ต้องขังจะต้องถอดเสื้อ ยืนให้ด้านหลังชิดผนังซึ่งพื้นหลังสำหรับถ่ายรูป แก้วบอกว่า ลักษณะคล้ายกับพื้นหลังเวลาไปถ่ายบัตรประชาชน ที่จะมีเส้นบอกส่วนสูงของเรากำกับไว้ จะแตกต่างกันที่เราต้องถือป้ายชื่อของตน ที่มีคำนำหน้าชื่อว่า “น.ช.”ตามด้วยชื่อและนามสกุล รูปที่ถ่ายเป็นรูปที่ต้องแสดงให้เห็นบริเวณหน้าจนถึงหน้าอกของผู้ต้องขัง ทั้งด้านหน้า ด้านหลัง ด้านข้างซ้าย และด้านข้างขวา สำหรับน้ำเพชร ก็เป็นความอึดอัดและลำบากใจอีกครั้งหนึ่งที่จะต้องถอดเสื้อออก ซึ่งตั้งที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า บริเวณที่ถ่ายรูปไม่ได้ปิดอย่างมิดชิด ผู้ต้องขังคนอื่น เจ้าหน้าที่ สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

พอทำประวัติ ก็จะต้องถ่ายรูปติดทะเบียนประวัติ ก็จะต้องถอดเสื้อถ่ายรูป แล้วตรงที่ถ่ายรูปมันก็โล่งๆ ไม่ได้มีอะไรปิด ใครเดินไปเดินมาก็สามารถมองเห็นได้ตลอดเวลา ตรงนั้นคนก็เยอะด้วย ไหนจะนักโทษที่นั่งรอสัมภาษณ์

ประวัติ ผู้ช่วย เจ้าหน้าที่ สำหรับกะเทยมีหน้าอกอย่างหนู มันก็อายคนอื่น แต่ ก็พยายามแสดงออกว่าไม่อาย ใครจะมอง ใครจะแซว ก็จะไม่สนใจ ไม่ได้ยิน คิดในใจว่า ถ้าเรายังซักซ้า มันจะใช้เวลานาน ก็จะมีริบถอดเสื้อ ระบาย หันซ้าย หัวขวา หันหลัง ถ่ายเสร็จก็รีบใส่เสื้อ แต่สภาพจิตใจมันก็ไม่ไหวนะ เหมือนถูก กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยที่เราไม่สามารถทำอะไรได้ หน้าชา หูอื้อ ช่วงแรกหนู รู้สึกแย่มากค่ะ

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

สำหรับกะเทยที่ยังไม่มีหน้าอก อย่าง น้ำผึ้ง ปอง เอ็ม และพราว ก็อาจจะไม่มี ปัญหาหนักในการถอดเสื้อถ่ายรูป แต่สำหรับกลุ่มที่มีหน้าอก ก็อาจจะทำให้พวกเธอเหล่านี้มีความรู้สึก เจ็บอาย แต่ก็ต้องยอมปฏิบัติตามกฎของคอก โดยไม่สามารถขัดขืนได้

- เมื่อต้องตัดผมเกรียน

จากนั้นกะเทยก็จะถูกพาไปตัดผม ภายในแดนแรกก็จะมีการตัดผมซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่มีฝีมือสามารถตัดผมได้ หรือผู้ต้องขังที่เคยเป็นช่างตัดผมตอนอยู่ข้างนอก ซึ่งช่างตัดผม ประจำแดนมีประมาณ 2 คน และมีผู้ต้องขังเข้าแถวรอคิวตัดผมสองแถว แถวแรกจะเป็นผู้ต้องขังใหม่ อีกแถวจะเป็นผู้ต้องขังที่อยู่ในแดนนี้ซึ่งมีไม่กี่คน (แดนนี้จะเป็นแดนสำหรับผู้ต้องขังใหม่ แต่จะมี ผู้ต้องขังเก่าที่เป็นผู้ช่วยทำงานในแดนอยู่ส่วนหนึ่ง) สำหรับทรงผมผู้ต้องขังจะเป็นทรงรองทรงสูง บริเวณ ด้านซ้ายและขวา รวมไปถึงท้ายทอยจะสั้นเกรียนเกือบติดหนังหัว ด้านบนจะยาวไม่เกิน 3 เซนติเมตร กะเทยทุกคนจะต้องตัดผมทรงนี้เหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ซึ่งกะเทยทั้ง 10 คน ที่ผู้ศึกษาได้ทำการ สัมภาษณ์ มีบางคนขณะที่พวกเธอใช้ชีวิตอยู่ข้างนอกไว้ผมยาว บางคนไว้ยาวประมาณไหล่ บางคน ยาวถึงกลางหลัง ความรู้สึกที่พวกเธอโดนตัดผม พวกเธอรู้สึกเหมือนสูญเสียของรักบางอย่างไป ใจหาย เสียใจ บางคนถึงกับน้ำตาซึม ร้องไห้ออกมา พวกเธอรู้สึกเหมือนถูกกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก รู้สึกหมด กำลังใจ ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าชีวิตในคุกของตนจะเจอกับอะไรอีกบ้าง

แก้วบอกว่ามันเป็นความรู้สึกที่ทำไมใจยากมาก เพราะตนเองไว้ผมยาวมาตั้งแต่ ออกจากโรงเรียน พอเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอก็เริ่มไว้ผมยาว และไม่เคียดตัดสั้นเลย ผมแก้ว ยาวประบ่า ตรง สลวย เธอเป็นคนดูแลเส้นผมเป็นอย่างดี ไม่ชอบทำสีผม เธอบอกว่า เธอเป็นนางโชว์ ต้องทำผมทุกคืน ผมโดนสเปรย์ สี ความร้อน ทำให้เธอต้องดูแลเส้นผมเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้ผมเสีย แต่วันแรกๆที่เธอจะต้องตัดผมสั้น แก้วพยายามทำใจไว้แล้วว่า ยังไงก็ต้องโดนตัดผมสั้นแน่นอน วนาที่ที่กรรไกรตัดผมตัดฉับลงบนเส้นผมเธอ เธอบอกว่าน้ำตาแทบร่วงหล่นตามเส้นผมที่ค่อยๆ ปลิว หล่นลงบนพื้น ทั้งเสียตายนผม ทั้งเสียใจ ทั้งขัดใจ ความรู้สึกหลายอย่างเข้ามา ไม่อยากมองตัวเองใน

กระจก จากนั้นข้างตัดผมค่อยๆ เอาปัตตาเลี่ยนโกผมออกด้านหลัง ด้านข้างออก จนกลายเป็นทรงสั้น เกเรียนเหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่น

มันเป็นความรู้สึกเหมือนสูญเสียของที่รักไป สูญเสียตัวตนที่ตัวเองเคยเป็นมา หลายสิบ ปี ตอนนั้นก็กลายเป็นกะเทยหัวเกเรียน หนูก็เคยไว้ผมรองทรงตอนเรียน ม.ต้น แต่พอเรียนจบ หนูก็ไว้ผมยาวมาตลอดใจ พอผมสั้นอีก คราวนี้มันก็ไม่ค่อยชิน เราชินกับการไว้ผม ทำผม มันเป็นเหมือนส่วนหนึ่งของตัวเราไปแล้ว พอโดนตัดก็รู้สึกเสียใจ เสียตาย ไม่ชิน มันโล่งๆ ไม่คุ้นเคย ไม่อยากจะส่องกระจก ไม่ชอบ ไม่สวย

แก้ว (สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2561)

การตัดผมจะเป็นสิ่งที่กะเทยที่เคยไว้ผมยาวขณะที่อยู่ข้างนอกรู้สึกเสียใจมาก เสียตายที่ถูกตัด เพราะผมกลายเป็นส่วนประกอบภายนอกของพวกเขาไปแล้ว ด้วยมุมมองเพศภาวะและเพศวิถีกระแสหลักที่ส่งผลต่อค่านิยมเรื่องเพศของคนในสังคมที่เชื่อมโยงสรีระกับบทบาททางเพศ รวมไปถึงเรื่องการแต่งกายตามเพศสรีระ เช่น หากเกิดมาเป็นเพศหญิง สวมเสื้อผ้าตามแบบของผู้หญิง สวมรองเท้าส้นสูง หรือแม้แต่การไว้ผมยาว เป็นต้น ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ก็ได้หล่อหลอมวิถีคิดและวิถีปฏิบัติทางเพศของกะเทยบางส่วน กะเทยจะอ้างอิงลักษณะภายนอกของเพศหญิง และนำมาปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ภายนอกของตนเองให้เหมือนเพศหญิง แต่ก็มีกะเทยบางส่วนที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ของตนเองตามลักษณะของเพศหญิง คือไม่ได้แต่งตัวแบบผู้หญิง ไม่ได้ไว้ผมยาว ไม่ได้มีการศัลยกรรมหรือแปลงเพศ ทำให้เมื่อพวกเขาต้องเผชิญกับกระบวนการต่างๆ ดังกล่าวไปแล้วข้างต้น พวกเขาหรือรู้สึกไม่ค่อยชอบ แต่ก็ไม่ได้รู้สึกอึดอัด ลำบากใจมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับกะเทยที่แต่งกายแบบผู้หญิง ไว้ผมยาว มีการแปลงเพศ และศัลยกรรมหน้าอก

- การฝึกแถวเพื่อสร้างระเบียบวินัย

การอยู่ในแดนแรกกับผู้ต้องขังใหม่ทุกคนจะต้องเข้ารับการฝึกระเบียบแถวโดยไม่มีข้อยกเว้น แม้แต่กะเทยก็ต้องเข้ารับการฝึก ซึ่งจะต้องฝึกทุกวันหลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติ และสวดมนต์เรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่เวลาประมาณ 08.30-11.30 น.สถานที่สำหรับการฝึกจะเป็นลานเปิดโล่งด้านหน้าตึกนอน ไม่มีหลังคา ซึ่งลานนี้จะเป็นลานสำหรับเข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้าด้วย โดยจะมีเจ้าหน้าที่ภายในแดนเป็นผู้ควบคุมดูแลการฝึก และมีผู้ต้องขังที่เป็นผู้ช่วยเป็นผู้ทำการฝึก ระเบียบแถวที่ฝึกก็จะมีแถวตอน แถวหน้ากระดาน ซ้ายหัน ขวาหัน กลับหลังหัน การรายงานตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ เป็นต้น การฝึกระเบียบแถวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ต้องขังเกิดการเรียนรู้ในการรับคำสั่ง การปฏิบัติตามคำสั่งให้ถูกต้อง หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือทำผิดก็จะมีโทษ กิจกรรมการ

ฝึกระเบียบแถว เป็นกิจกรรมที่กะเทยทุกคนไม่ค่อยชอบ เนื่องจากว่าต้องฝึกกลางแดดร้อน และตอนอยู่นอกคุกแต่ละคนก็ไม่เคยทำกิจกรรมในลักษณะนี้ ยิ่งกะเทยที่เคยเสพยาเสพติดมาก่อน เช่น ปอง อาร์ม เอ็ม และพราว โดยปองได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

ปกติพวกที่เสพยาเสพติดจะชอบนอนกลางวัน ไม่ชอบทำกิจกรรมกลางแจ้ง ตอนกลางคืนก็จะตื่น เล่นยา ไปเที่ยวเล่น พอหมดฤทธิ์ยา ก็นอนหลับ ชีวิตก็จะเป็นแบบนี้ พอมาอยู่ในคุกนี้ สร้างมาเลย ต้องตื่นตั้งแต่ตีห้า ต้องฝึกเกือบทุกวัน วันไหนที่มีเจ้าหน้าที่มาพูดคุยเรื่องระเบียบ สิ่งของต้องห้าม ก็ไม่ต้องฝึก ก็จะดีหน่อย มันก็ฝึกไม่หนักหรอกนะ ประมาณให้ซ้ายหัน ขวาหัน วิ่ง กายบริหาร ฝึกรายงานตัวเวลาเจอเจ้าหน้าที่ แต่ก็ไม่ค่อยจะชอบ ทั้งร้อน ทั้งเหนื่อย ฝึกเสร็จก็ยังไม่ได้อาบน้ำ ต้องรออาบที่เดียวก่อนขึ้นตึก มันแบบว่าเหม็นเหม็น สกปรก แต่ก็ต้องแอบไปอาบน้ำ นายเขาก็แอบทำไม่เห็นบ้าง ก็ดีนะพอถึงเวลานอนนี่หลับสบายไปเลย สิมเรื่องเครียด เรื่องคดี เรื่องว่าจะอยู่ยังไง เพราะมันเหนื่อย ก็ทำให้หลับสบาย สุขภาพก็เริ่มฟื้นฟูในคุกนี้แหละ ร่างกายปลอดสารเสพติด กินอยู่หลับนอนเป็นเวลา เลยทำให้อ้วนท้วนอย่างทุกวันนี้

ปอง (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

กะเทยทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า การฝึกระเบียบแถวเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่อยากจะฝึก แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากมีผู้คุมภายในแดนคอยสอดส่องและควบคุมการฝึก นอกจากการฝึกระเบียบแถวแล้ว ในแดนแรกรับนี้ก็จะมีทำให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับทั้งของเรือนจำและของกรมราชทัณฑ์ รวมถึงสิทธิ หน้าที่ และประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายราชทัณฑ์ สิ่งของต้องห้ามในเรือนจำ รวมไปถึงโทษที่จะได้รับเมื่อกระทำความผิดวินัยในเรือนจำ เพื่อให้ผู้ต้องขังเข้าใหม่ได้รับทราบ และสามารถปฏิบัติตามระเบียบได้อย่างถูกต้อง

จากการที่ผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในคุกตั้งแต่วันแรก จะทำให้เราเห็นถึงการทำงานของอำนาจของสถาบันการลงโทษที่กระทำต่อผู้ต้องขัง โดยผ่านการให้ผู้ต้องขังทำกิจกรรมประจำวัน ผ่านการกระบวนกรนำผู้ต้องขังไปฝึกระเบียบแถว เพื่อให้ผู้ต้องขังเคยชินกับการรับฟังและการทำตามคำสั่งได้โดยอัตโนมัติ ผู้ต้องขังเชื่อฟังและทำตามคำสั่งโดยไม่มีข้อแม้ และหากใครไม่ทำตามคำสั่งหรือทำผิด ผู้คุมก็จะมีการลงโทษคนที่ทำผิด ซึ่งอำนาจในลักษณะนี้ พูโกต์ เรียกว่า “Bio-power” หรือ อำนาจต่อร่างกาย (Foucault, 1991 อ้างถึงใน สายพิณ ศุภุทธมงคล, 2542, น.6) เป็นการทำงานของอำนาจในรูปแบบใหม่ที่ให้ความสนใจและมุ่งกระทำต่อร่างกาย พฤติกรรม ทัศนคติ และวิถีชีวิต

ของผู้คน เพื่อให้ร่างกายกลายเป็นร่างกายที่เชื่อฟัง ว่านอนสอนง่าย มีประโยชน์ (สายพิณ ศุภุทรมงคล, 2542, น.10) เพื่อปลูกฝังประสิทธิภาพด้านการใช้งานและการสยบยอม โดยการฝึกกระเปียบวินัยนี้จะดำเนินไปพร้อมกับการค่อยๆ ลดสัญญาณที่ผูกพันกับร่างกายมาตั้งแต่ยังไม่ได้ติดคุกออก พยายามปลดเปลื้องตัวตนเดิมของผู้ต้องขังออก โดยการทำให้รับรู้ว่าร่างกายนี้ไม่ใช่ของตนอีกต่อไป คุณมีอำนาจเหนือร่างกายเนื้อตัวและสิ่งของของผู้ต้องขัง สามารถตรวจค้นได้ตลอดเวลา ผู้ต้องขังต้องอยู่ในสายตาของผู้คุม ต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้คุม ไม่สามารถขัดคำสั่งได้ หรือขัดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ค่อยๆ จะแทรกซึมเข้าไป จนในที่สุดผู้ต้องขังก็จะสยบยอมต่ออำนาจของคุณ

4.2.5 เมื่อถูกส่งตัวเข้าแดนกะเทย

ผู้ต้องขังเข้าใหม่จะอยู่ในแดนแรกประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นจะมีการประชุมเพื่อจำแนกผู้ต้องขังแต่ละคนไปยังแดนต่างๆ คุกแห่งนี้ประกอบไปด้วยแดนที่ควบคุมผู้ต้องขัง จำนวน 10 แดน โดยจะแยกควบคุมผู้ต้องขังตามกำหนดโทษและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ดังนี้

แดน 1 ควบคุมผู้ต้องขังที่กำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 40 ปี ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (กะเทย) ทั้งที่ผ่าตัดแปลงเพศแล้วหรือยังไม่แปลงเพศ และผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษขังเดี่ยวเนื่องจากทำผิดกฎระเบียบของคุก

แดน 2 เรียกว่า “เขตควบคุมพิเศษ” และเป็น “แดนความมั่นคงสูง” ที่เรียกแบบนี้เพราะเป็นแดนที่ควบคุมผู้ต้องขังในคดีอาชญากรรมที่มีกำหนดโทษสูงเกิน 50 ปี หรือผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ หรือผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมที่จะหลบหนี หรือมีปัญหาในการควบคุมของคุณ ถูกลงโทษทางวินัย รวมถึงพฤติกรรมอื่นที่ต้องควบคุมเฝ้าติดตามเป็นพิเศษ

แดน 3 กำหนดให้ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และมีกำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 50 ปี

แดน 4 กำหนดให้ควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 50 ปี และฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

แดน 5 กำหนดให้เป็น “แดนความมั่นคงสูง” เนื่องจากควบคุมผู้ต้องขังในคดีอื่นทุกคดี (ยกเว้นคดีอาชญากรรมที่จะถูกคุมขังที่แดน 2) ที่มีกำหนดโทษเกิน 50 ปี ถึงประหารชีวิต คดีอุกฉกรรจ์ หรือผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ หรือผู้ต้องขังที่คิดจะหลบหนี หรือมีปัญหาในการควบคุมหรือถูกลงโทษทางวินัย

แดน 6 กำหนดควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 50 ปี ผู้ต้องขังสูงอายุ ผู้ต้องขังพิการ ผู้ต้องขังป่วยที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

แดนแรกรับ หรือแดน 7 กำหนดให้เป็นแดนควบคุมผู้ต้องขังเข้าใหม่เพื่อรอการจำแนกไปยังแดนอื่นๆ ควบคุมผู้ต้องขังมีกำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 50 ปี และผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษขังเดี่ยว

แดน 8 กำหนดให้ควบคุมผู้ต้องขังที่ออกไปทำงานสาธารณะภายนอกคุกซึ่งกำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 10 ปี และควบคุมผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่ประกอบอาหาร ซึ่งกำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 20 ปี

แดน 9 กำหนดให้ควบคุมผู้ต้องขังที่มาเรียนหนังสือ แดนนี้จะไม่มีการนอน ไม่มีโรงงานฝึกวิชาชีพ จะมีลักษณะคล้ายโรงเรียน

แดน 10 หรือสถานพยาบาล กำหนดให้ควบคุมผู้ต้องขังป่วยที่จะต้องอยู่ในความดูแลของแพทย์หรือพยาบาล

กะเทยจะถูกส่งตัวไปคุมขังที่แดน 1 ซึ่งเป็นแดนที่กำหนดให้ควบคุมกะเทย ทั้งที่แปลงเพศแล้วหรือยังไม่ได้แปลงเพศ และจะต้องใช้ชีวิตภายในแดนร่วมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ด้วย ในแดน 1 นี้มีผู้ต้องขังประมาณ 1,000 คน เจนนี่ยังเล่าชีวิตเมื่อถูกย้ายไปคุมขังที่แดนหนึ่ง ซึ่งเป็นแดนที่คุมขังกะเทย ก่อนถูกย้ายแดนเธอก็ได้รับรู้จากเพื่อนผู้ต้องขังทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่ว่าจะต้องไปอยู่รวมกันที่แดนกะเทย ซึ่งตอนแรกเจนนี่ก็เข้าใจว่าทั้งแดนจะมีเฉพาะผู้ต้องขังที่เป็นกะเทยเท่านั้น แต่เมื่อได้มาอยู่ในแดนกะเทยจริงๆ แล้ว เจนนี่กลับพบว่า มันไม่ใช่แดนกะเทยล้วน แต่พวกเธอต้องอยู่กับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ด้วย กะเทยเป็นแค่เพียงผู้ต้องขังจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังชายในแดน ผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกคนจะถูกจำแนกย้ายไปยังที่แดนอื่นๆ ส่วนใหญ่ก็จะมีรู้สึกว่าไม่อยากจะย้ายออกจากแดนแรกแล้ว เพราะสามารถปรับตัวได้ในระดับหนึ่งแล้ว และรู้จักเพื่อนๆ ที่เข้ามาคุมขังพร้อมกัน แต่เนื่องจากระเบียบของคุกที่จะต้องย้ายผู้ต้องขังไปควบคุมแดนอื่นตามประเภทคดีและกำหนดโทษของตนเองที่กระทำผิดมา

ก็อยู่ในแดนแรกประมาณ 1 เดือน จากนั้นก็จะถูกย้ายไปคุมขังที่แดนอื่นๆ โดยผู้ต้องขังทุกคนจะเข้ารับการจำแนกว่าจะได้ไปแดนไหน ซึ่งผู้คุมเขาก็อธิบายให้เราทราบแล้วว่า แต่ละแดนเป็นอย่างไร เราอยากไปแดนไหน ก็ให้แจ้งกรรมการวันที่ประชุม ผู้ต้องขังคนอื่นเขาก็เลือกได้ว่าจะไปอยู่แดนไหน แต่เราเป็นกะเทยเขาบอกว่าจะต้องไปอยู่ที่แดนหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถเลือกไปแดนอื่นได้ จากนั้นอีก 2-3 วัน เขาก็ย้ายเราไปอยู่แดนกะเทย ในแดนนี้มีผู้ต้องขังอยู่ในด้านนี้ประมาณ พันกว่าคน ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังชาย มีกะเทยอยู่ไม่ถึงร้อยคน พอมาถึงหน้าประตูแดน ผู้คุมเขาก็จะตรวจค้นข้าวของ และค้นตัวเราอีกรอบ ทำกันตรงบริเวณด้านหน้าประตูแดนเลย ต่อหน้าผู้ต้องขังชายในแดน เขาก็จะให้เราถอดเสื้อออกเหมือนคนอื่นๆ เราก็อายนะ สายตาผู้ต้องขังในแดน เสียงวิ๊ดวิ้วจากผู้ต้องขังคนอื่น พอตรวจเสร็จก็ให้เราของไปเก็บในตู้ล็อกเกอร์ ตอนเดินไปเก็บของยังได้ยินเสียงแซวจากผู้ต้องขังคนอื่นๆ ดีหน่อยที่ทางแดนเขาจัดเราให้ออนรวมกับกะเทยคน

อื่นๆ ซึ่งแดนนี้ก็จะแยกกะเทยไม่ให้นอนรวมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ก็จะนอนห้องละประมาณ 10 คน คงกลัวกะเทยโดน เราก็กลั่นนะ อยู่ในคุกนี้ต้องระวังทุกระื่อง เรื่องถูกขโมยของก็ต้องระวัง ไม่ว่าจะเป็นเสื้อ กางเกง รองเท้าแตะ ผ้าเช็ดตัว กางเกงชั้นใน ซึ่งจะหายกันบ่อยมาก ถ้าซักเสื้อผ้าไว้จะต้องนั่งเฝ้าจนแห้งแล้วก็พับเก็บในลิ้นชักเกอร์ล็อกไว้เลย เรื่องกินก็ต้องแย่งกันกิน สภาพแวดล้อมก็แย่น่าหุดหู่มาอยู่แดนใหม่ก็ต้องฝึกระเบียบแถวใหม่อีกรอบ ฝึกอีกประมาณ 1 เดือน จากนั้นก็จะเข้ากองงาน เจ้าหน้าที่ในแดนเขาก็จะมาประชุมว่าจะให้เราไปสังกัดกองงานไหน

เจนนี่ (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2560)

การจำแนกผู้ต้องขังไปอยู่แดนอื่นจะดำเนินการโดยคณะกรรมการของคุณ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บัญชาการฯ ผู้อำนวยการฯ หัวหน้าฝ่าย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยจะประชุมร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง คณะกรรมการจะร่วมกันพิจารณาผู้ต้องขังแต่ละรายว่าเหมาะสมที่จะไปอยู่แดนไหน ซึ่งคณะกรรมการฯ ก็จะพิจารณาตามความต้องการของผู้ต้องขัง กำหนดโทษของผู้ต้องขัง ว่าแดนที่ผู้ต้องขังต้องการจะไปอยู่มีอัตราโทษที่รองรับผู้ต้องขังได้หรือไม่ เช่น หาก น.ช.แดง ศาลตัดสินมา 50 ปี แต่ น.ช.แดง ต้องการจำแนกไปอยู่ที่แดน 1 ซึ่งเป็นแดนที่ถูกกำหนดให้ควบคุมผู้ต้องขังที่กำหนดโทษเหลืออยู่ไม่เกิน 40 ปี คณะกรรมการฯ ก็จะมติไม่ให้น.ช.แดง ไปอยู่แดน 1 และจะร่วมกันพิจารณาว่าจะจำแนก น.ช.แดง ไปอยู่ที่แดนใด ผู้ต้องขังบางคนมีญาติพี่น้องที่ติดคุกอยู่ ต้องการขอจำแนกไปอยู่กับญาติพี่น้อง คณะกรรมการฯ ก็จะอนุญาตให้ไปอยู่ด้วยกัน เพื่อจะได้คอยช่วยเหลือกัน ญาติก็จะได้มาเยี่ยมพร้อมกันเลยทีเดียว

4.2.6. กิจวัตรประจำวันในคุก

สำหรับกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขังภายในแดน ทุกคนต้องปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันเหมือนกัน เป็นกิจวัตรที่ตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องทำตามกิจวัตรเหล่านี้ตั้งแต่เข้าคุกวันแรกไปจนถึงวันพ้นโทษ

เวลากำกับชีวิต

ชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ จะต้องดำเนินไปตามกำหนดเวลา ผู้คุมจะทราบว่าจะเวลานี้ผู้ต้องขังจะอยู่ที่ไหน และทำกิจกรรมอะไรอยู่ เพื่อให้สามารถควบคุม สอดส่องผู้ต้องขังได้ตลอดเวลา คุก ได้กำหนดกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขังออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจวัตรวันธรรมดา และกิจวัตรวันหยุดราชการ

กิจวัตรวันธรรมดา ดังนี้

เวลา 05.30 น. ให้สัญญาณปลุก

เวลา 06.00 น. สวดมนต์ ไหว้พระ ลงจากห้องนอนแล้วปฏิบัติกิจส่วนตัว

เวลา 07.00 น. เตรียมตัวและรับประทานอาหารเช้า
 เวลา 08.00 น. เคารพธงชาติ ฟังการอบรมจากเจ้าหน้าที่
 เวลา 08.30 น. เข้าโรงงานฝึกวิชาชีพหรือศึกษาอบรม
 เวลา 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
 เวลา 13.00 น. เข้าโรงงานฝึกวิชาชีพหรือศึกษาอบรม
 เวลา 14.00 น. เลิกงานแล้วปฏิบัติกิจส่วนตัว
 เวลา 14.30 น. รับประทานอาหารเช้าเย็น
 เวลา 15.00 น. ขึ้นตึกนอน
 เวลา 21.00 น. ปฏิบัติศาสนกิจก่อนนอน ให้สัญญาณอน

กิจวัตรวันหยุดราชการ

เวลา 05.30 น. ให้สัญญาณปลุก
 เวลา 06.00 น. สวดมนต์ ไหว้พระ ลงจากห้องนอนแล้วปฏิบัติกิจส่วนตัว
 เวลา 07.00 น. เตรียมตัวและรับประทานอาหารเช้า
 เวลา 08.00 น. เคารพธงชาติ ฟังการอบรมจากเจ้าหน้าที่
 เวลา 08.30 น. ทำความสะอาดสถานที่ เครื่องแต่งกาย เล่นกีฬาหรือทำ
 กิจกรรมตามอัธยาศัย
 เวลา 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
 เวลา 13.00 น. ปฏิบัติกิจส่วนตัว
 เวลา 14.30 น. รับประทานอาหารเช้าเย็น
 เวลา 15.00 น. ขึ้นตึกนอน
 เวลา 21.00 น. ปฏิบัติศาสนกิจก่อนนอน ให้สัญญาณอน

กิจวัตรประจำวันเหล่านี้จะไม่เปลี่ยนแปลง กะเทยเข้ามาอยู่ใหม่ๆ ก็จะไม่ค่อยชินกับกิจวัตรเหล่านี้ เนื่องจากตอนยังไม่ได้ติดคุก ทุกคนก็จะมีวิถีชีวิตของตนเอง ไม่ต้องมีกิจวัตรประจำวันมาคอยกำกับ กะเทยบางคนทำงานกลางคืน เช่น น้ำเพชร และแก้ว เป็นนางโชว์ในเวลากลางคืน ส่วนเวลากลางวันก็เป็นเวลาพักผ่อนส่วนตัว ซึ่งสามารถจะทำอะไรก็ได้ตามอำเภอใจตนเอง หรือพราวที่ต้องตระเวนขายเสื้อผ้าตามตลาดนัดกลางคืน กะเทยบางคนก็เสพยาเสพติด เช่น ปอง อาร์ม หยก กลุ่มนี้จะมีวิถีชีวิตส่วนใหญ่ในเวลากลางคืน เสพยาเสพติด เที่ยวกลางคืน กินดื่มกับเพื่อนฝูง ส่วนกลางวันก็จะนอน กะเทยทุกคนสามารถใช้ชีวิตภายนอกคุกอย่างไรก็ได้ตามใจตนเอง อยากทำอะไรก็ได้ทำ อยากจะกินอะไรก็ได้กิน อยากไปไหนมาไหนก็สามารถไปได้ตามวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละคน แต่เมื่อทุกคนต้องมาใช้ชีวิตตามกำหนดเวลาภายในคุก ปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันที่กำหนดไว้ตายตัว จึงสร้างความยากลำบากในการใช้ชีวิตในช่วงแรกอย่างมาก เนื่องจากทุกคนต้องปรับตัว ต้องตื่นนอน

ตั้งแต่เช้า จากที่ไม่เคยตื่นเช้าเลย พวกเธอไม่สามารถที่จะตื่นนอนได้ตามใจตนเอง หรือแม้แต่จะอาบน้ำ รับประทานอาหารเช้า ไปจนถึงนอน การถูกกำกับชีวิตด้วยเวลาทำให้กะเทยรู้สึกว่าได้เป็นตัวของตัวเอง ถูกบังคับ ไม่สามารถทำอะไรตามอำเภอใจของตนเองได้ หรือแม้แต่จะไม่ทำก็ไม่ได้ เพราะถ้าไม่ทำก็จะถูกผู้คุมลงโทษ ซึ่งอาจจะทำให้ยิ่งใช้ชีวิตลำบากไปกว่าเดิม ผู้ต้องขังมาใหม่ก็อาจจะทำอะไรไม่ทันผู้ต้องขังที่อยู่มาก่อน และถ้าไปอยู่ผิดที่ผิดทางก็จะโดยผู้ต้องขังเก่าหาเรื่องเอาได้ ชีวิตจึงเต็มไปด้วยความหวาดหวั่น หวาดระแวง

เมื่อช่วงกลางวันที่แสนจะเร่งรีบหมดไป เวลากลางคืนที่แสนยาวนานก็สืบคลานเข้ามา กะเทยต้องใช้เวลาบนเตียงนอนที่ยาวนาน ซึ่งสร้างความทรมานใจให้กับพวกเธอยิ่งนัก เวลาประมาณ 15 ชั่วโมง คือ ตั้งแต่เวลา 15.00-06.00 น. ที่ไม่มีกิจกรรมอะไรให้กะเทยทำ ไม่สามารถอ่านหนังสือ ไม่สามารถดูโทรทัศน์ช่องที่อยากดู หรือรายการที่อยากดูได้ ไม่สามารถออกไปนอกห้องนอน อยากจะกินอะไรก็ไม่ได้กิน ไม่สามารถปิดไฟนอนได้ ต้องใช้ชีวิตภายในห้องนอนสี่เหลี่ยมเล็กๆ พร้อมกับคนแปลกหน้าอีกประมาณ 10 ชีวิต ซึ่งไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ในช่วงแรกจึงไม่มีใครสามารถนอนหลับ มีแต่ความเบื่อหน่าย ความอึดอัดใจ มีเพียงเสียงถอนหายใจของแต่ละคน และเสียงพูดคุยกันเบาๆ เพื่อปรับทุกข์และให้กำลังใจกันเท่านั้น

แต่เมื่อจะใช้ชีวิตในคุกได้ระยะหนึ่งแล้ว ทุกคนก็จะเคยชินกับกิจวัตรประจำวัน มีการปรับตัวเพื่อให้ตัวเองไม่ต้องเร่งรีบกับเวลาภายในคุกมากนัก ทำให้ตัวเองพอจะมีเวลาส่วนตัวบ้าง เช่น อาบน้ำจะรีบตื่นก่อนเพื่อนๆ ในห้อง เพื่อให้ตนเองมีเวลาทำภารกิจส่วนตัว เช่น ขับถ่ายให้เรียบร้อยก่อนลงจากตึก เพราะถ้าลงจากตึกแล้ว ห้องน้ำอาจจะไม่พอ การทำความรู้จักกับเพื่อนในห้องนอน เพื่อจะได้คอยช่วยเหลือ ปรับทุกข์กัน

ช่วงแรกมันลำบากมากนะ เพราะเราเคยใช้ชีวิตแบบไม่มีใครมาบังคับ อยากทำอะไรก็ทำ พอมาติดคุกชีวิตเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือเลย จากที่เคยทำอะไรตามใจตัวเอง ต้องมาทำตามกฎระเบียบ ทำซำก็ไม่ทันคนอื่นเขา อาบน้ำซำก็ไปกินข้าวไม่ทัน แล้วถ้าคนอื่นกินข้าว แล้วเรายังอาบน้ำอยู่ก็ไม่ได้ คือ ถ้าเสร็จก็ต้องเสร็จพร้อมกันทั้งหมด แรกๆ ก็อาบไม่ทันหรอก เรามันคนใหม่ ก็ยังไม่รู้อะไรอยู่ตรงไหน ที่ของใครหรือเปล่า เวลาอาบน้ำก็อาบพร้อมกันทั้งแดน ที่อาบน้ำก็ไม่พอ น้ำก็น้อย ถ้าอาบซำน้ำในอ่างหมดอีก ต้องขอตักน้ำมาอาบ ไหนจะต้องซักผ้า ตากผ้าอีก ลนลานไปหมด ทำอะไรไม่ถูก มันแบบว่าจะร้องไห้ ดีที่มีพี่กะเทยในห้องคอยแนะนำคอยบอกให้เราทำแบบนั้นแบบนี้ ไม่อย่างนั้นเราตายแน่ กินข้าวก็กินกับพี่คนนี้แหละ กินที่โรงเลี้ยง นั่งกินกับเขา แต่ก็กินไม่ลงหรอกนะ มันฝืดคอไปหมด กลืนไม่ลง แล้วเราก็ไม่เคยกินข้าวเช้าด้วย อยู่ข้าง

นอกนี้มือเข้าและมือเที่ยงกินรวมกัน เพราะตื่นตอนเที่ยงแล้ว พอเริ่มปรับตัวได้ เริ่มเรียนรู้ว่าอะไรเป็นอะไร หนูก็เริ่มปรับตัวได้ หลังๆ หนูกลายเป็นคนตื่นเข้าไปเลย เพราะเรานอนเร็วด้วยแหละ ตื่นตั้งแต่ตีสี่ เข้าห้องน้ำจัดการธุระส่วนตัวของตัวเองให้เรียบร้อย พี่ลองคิดดูสิ นอนกันสิบคน ถ้าตื่นพร้อมกัน ทุกคนก็ต้องเข้าห้องน้ำเหมือนกัน หรือถ้าออกไปเข้า “บล็อก” ข้างล่าง คนในแดนเป็นพัน ไม่ทันกันพอดี แล้วยังเราเป็นกะเทย “บล็อก” ก็ไม่มีติด ก็ทำให้เสร็จบนตึกนอนไปเลย หนูเลยตื่นมาตั้งแต่ตีสี่ ตื่นจนติดเป็นนิสัยแล้ว ไม่ต้องดูนาฬิกาเลย เข้าห้องน้ำเสร็จ ก็นั่งคุยกับเพื่อน รอเวลาสวดมนต์ ลงจากตึก

อาร์ม (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

- พื้นที่กำกับชีวิต

พื้นที่ในแดน 1 หรือแดนกะเทยนี้ มีเนื้อที่ประมาณ 14 ไร่เศษ ภายในแดนจะประกอบไปด้วยอาคารที่ทำการเจ้าหน้าที่ 1 หลัง เป็นอาคารปูนชั้นเดียวขนาดเล็ก ภายในจะเป็นที่ทำงานของหัวหน้าฝ่ายควบคุมแดนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดภายในแดน หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ภายในแดน ตัวอาคารจะตั้งอยู่บริเวณใกล้ประตูแดน ซึ่งเป็นประตูเข้า-ออกของผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ มีเพียงประตูเดียวเท่านั้น ผู้ต้องขังไม่สามารถที่จะเข้าหรือออกจากประตูได้ตามอำเภอใจ หากไม่ได้ออกไปเยี่ยมญาติ หรือไปโรงพยาบาล ผู้ต้องขังก็แทบจะไม่สามารถออกนอกแดนได้เลย ภายในแดนมีตึกนอน 1 หลัง เป็นอาคารปูนสองชั้นรูปตัวที ภายในมีห้องนอนขนาดเล็กใหญ่และขนาดเล็กเรียงรายกันจำนวนมาก ห้องใหญ่ผู้ต้องขังได้ประมาณ 40 คน และห้องเล็กผู้ต้องขังประมาณ 10 คน มีโรงเลี้ยง 1 หลัง (ความจุประมาณ 1,000 คน) โรงงานฝึกวิชาชีพอีก 3 หลัง ทั้งโรงเลี้ยงและโรงงานจะมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน คือ เป็นอาคารชั้นเดียว ขนาดใหญ่ มีหลังคาทรงสูง มีสถานที่อาบน้ำ ห้องสุขาอยู่ท้ายแดน มีพื้นที่ว่างบริเวณด้านหน้าตึกนอนกับโรงเลี้ยง ซึ่งเป็นพื้นที่โล่งใช้สำหรับการเข้าแถวเคารพธงชาติ และการตรวจนับยอดผู้ต้องขังก่อนขึ้นตึกนอน นอกจากนี้ยังใช้เป็นสถานที่สำหรับเล่นกีฬาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุด อาคารแต่ละหลังจะมีผู้คุม จำนวน 1 คน เป็นผู้รับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าว ทำหน้าที่คอยควบคุม สอดส่องผู้ต้องขัง ในแดนนี้มีผู้คุมประมาณ 10 คน คอยควบคุมผู้ต้องขังเนื่องจากอัตราของผู้คุมต่อจำนวนผู้ต้องขังเมื่อคำนวณแล้ว ผู้คุม 1 คน จะต้องควบคุมผู้ต้องขัง จำนวน 100 คน ซึ่งตามมาตรฐานสากลสหประชาชาติได้กำหนดให้อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง คิดเป็น 1: 5 และตามมาตรฐานที่สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้กำหนดอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง คิดเป็น 1:10 ดังนั้น การควบคุมผู้ต้องขังซึ่งมีจำนวนมากมิให้หลบหนี และกระทำความผิดกฎระเบียบของคุก ทางแดนก็จะมีกล้องวงจรปิดติดตั้งตามจุดต่างๆ เพื่อไว้คอยสอดส่องและจับตาดูผู้ต้องขังอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ การที่ผู้ต้องขังจำนวนมากอยู่รวมกัน เพื่อให้สามารถควบคุม สอดส่องให้อยู่ในสายตา

ของผู้คุม จึงมีการกำหนดให้ผู้ต้องขังอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และการเคลื่อนย้ายหมุนเวียนของผู้ต้องขังไปตามพื้นที่ต่างๆ จะเป็นไปตามกำหนดเวลา โดยจะเคลื่อนย้ายไปพร้อมๆ กัน เช่น ผู้ต้องขังทุกคนต้องลงจากตึกนอนพร้อมกัน และจะไม่มีผู้ต้องขังคนใดสามารถอยู่บนตึกนอนได้ ถ้าไม่ใช่เวลาที่กำหนด หลังจากทุกคนลงจากตึกนอนแล้ว ก็จะเคลื่อนตัวไปยังสถานที่อาบน้ำ ซึ่งอยู่ท้ายแดน จากนั้นมาที่โรงเลี้ยง เข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าโรงงาน ทุกคนจะต้องเคลื่อนย้ายไปพร้อมๆ กัน หากผู้ต้องขังคนใดคนหนึ่งอยู่ผิดที่ผิดเวลา ผู้คุมก็จะสามารถเห็นได้อย่างทันท้วงที

- ชีวิตบนตึกนอน

ตึกนอน จะมีลักษณะเป็นอาคารปูน 2 ชั้น รูปตัวที โดยทั้งสองชั้นจะถูกแบ่งย่อยออกเป็นห้องใหญ่และห้องเล็กๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ตึกนอนจะมีโถงระเบียงทางเดินเชื่อมต่อกัน จะอยู่ตรงกลางของอาคาร กะเทยจะถูกจัดให้อยู่รวมกัน ไม่ปะปนกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ ซึ่งบริเวณหน้าห้องนอนแต่ละห้องก็จะมีป้ายแสดงจำนวนสมาชิกและรายละเอียดของสมาชิก ได้แก่ รูปถ่าย ชื่อ-สกุล คดี กำหนดโทษ แต่ละห้องจะมีหัวหน้าห้องนอน 1 คน ทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในห้องนอนไม่ให้ทำผิดกฎ และไม่ให้ทะเลาะวิวาทกัน ภายในห้องนอนแต่ละห้องจะมีห้องส้วม หรือ “บล็อก” 1 ห้อง โดยสร้างเป็นทรงสี่เหลี่ยม ความสูงชันมาจากพื้นประมาณ 1 เมตร มีประตูบานพับอยู่ด้านหน้า เมื่อใครเข้าไปปฏิบัติกิจส่วนตัวก็จะสามารถมองเห็นหน้าได้ตลอดเวลา ห้องส้วมมีสำหรับปัสสาวะและขับถ่ายเท่านั้น ไม่อนุญาตให้อาบน้ำบนห้องนอนโดยเด็ดขาด แต่ก็ยังมีผู้ต้องขังบางคนก็จะแอบอาบน้ำบนตึกนอน ซึ่งหากผู้คุมรู้ก็จะลงโทษ โดยมาตรการการลงโทษอาจจะลงโทษผู้ต้องขังทั้งห้อง เช่น ยึดพัสดุ หรือยึดโทรทัศน์ โดยมีกำหนดเวลา เช่น 1 เดือน ทำให้ผู้ต้องขังในห้องจะคอยดูแล เตือนกัน ไม่ให้สมาชิกในห้องนอนกระทำความผิดกฎของคุณ หรือผู้คุมอาจจะใช้มาตรการลงโทษส่วนบุคคล คือ การลงโทษเฉพาะคนที่กระทำความผิด เช่น ว่ากล่าวตักเตือน ภาคทัณฑ์ ให้บำเพ็ญประโยชน์ในแดน เป็นต้น

ในห้องนอนของผู้ต้องขัง คุณจะไม่สามารถอนุญาตให้ผู้ต้องขังมีอุปกรณ์อื่นใดเลย นอกเหนือจากเครื่องนอน 3 ชั้นที่ผู้ต้องขังได้รับแจก มีโทรทัศน์ 1 เครื่อง พัดลมติดเพดาน 1 ตัว นอกจากนี้แล้วผู้ต้องขังจะไม่สามารถรับอนุญาตให้นำสิ่งของขึ้นไปบนตึกนอนโดยเด็ดขาด เวลานอนจะเปิดไฟนอน ผู้ต้องขังใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในห้องนอน ทุกคนจะถูกกำหนดให้ขึ้นตึกนอนในเวลา 15.00 น ซึ่งเรียกว่า “ขึ้นขัง” แล้วถูกกำหนดให้อยู่ในห้องนอนของตัวเอง เมื่อผู้ต้องขังขึ้นไปบนตึกนอนครบทุกคนแล้ว ผู้คุมก็จะทำการล็อกกุญแจห้องนอนแต่ละห้อง และปิดล็อกตึกนอน หรือเรียกว่า “ปิดขัง” หลังจากนั้นผู้ต้องขังก็จะใช้ชีวิตอยู่ในห้องนอนของตัวเอง คุณจะเปิดโทรทัศน์ให้ดู ซึ่งก็ไม่ได้เป็นรายการที่ผู้ต้องขังต้องการจะดู แต่จะเป็นรายการที่คุณเห็นว่ามีความสำคัญสำหรับผู้ต้องขัง เช่น พระราชพิธีสำคัญต่างๆ สารคดี รายการธรรมะ เป็นต้น เมื่อถึงเวลา 3 ทุ่มก็จะทำการปิดทีวี แต่ถ้ามีรายการกีฬานัดสำคัญ เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล เซปักตะกร้อ เป็นต้น ผู้คุมก็จะเปิดให้ดู และจะปิดเมื่อจบรายการ เมื่อสัญญาณหวีดดังขึ้น เป็นการส่งสัญญาณให้ผู้ต้องขังทราบว่าเป็นเวลานอน แต่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่บางคนก็ยัง

ไม่นาน บางคนก็จะพูดคุยกับเพื่อน บางคนก็จะไหว้พระสวดมนต์ ผู้ต้องขังจะต้องตื่นพร้อมกันในเวลา 05.30 น. หลังจากนั้นก็จะพบเก็บที่นอนส่วนตัวให้เรียบร้อยวางไว้บริเวณกึ่งกลางของห้องให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไหว้พระสวดมนต์พร้อมกัน เจ้าหน้าที่จะมาทำการตรวจนับผู้ต้องขังอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะไขห้องนอนแต่ละห้องเพื่อให้ผู้ต้องขังลงมาจากตึก

การที่กะเทยต้องมาใช้ชีวิตบนตึกนอนที่ยาวนาน ทำให้พวกเธอรู้สึกถึงการถูกจองจำในห้องสี่เหลี่ยม คินแล้วคินเล่าที่ผ่านไป แม้จะไม่มีเครื่องพันธนาการใดๆ แต่ความรู้สึกที่ไม่มีอิสรภาพ ไม่มีเสรีภาพ เป็นสิ่งที่พันธนาการจิตใจผู้ต้องขังไว้ ตอกย้ำ ให้หมกมุ่น ครุ่นคิด ถึงอิสรภาพตลอดเวลา นับเป็นความทรมานจากการจองจำ แก้ว เล่าให้ฟังถึงความรู้สึกเหนื่อยหน่ายและทรมานบนตึกนอน เธอเปรียบเทียบให้ผู้ศึกษาฟังว่า “เหมือนหายใจทิ้งไปวันๆ” และ “ไม่เคยเห็นพระจันทร์”

อยู่บนตึกนอนสิบกว่าชั่วโมง มันนานมากนะพี่ ก็ไม่มีอะไรให้ทำ พอไม่มีอะไรให้ทำ มันก็จะรู้สึกเวลาผ่านไปอย่างเชื่องช้า ต่างกับเวลากลางวันที่อยู่กลางแจ้งบนตึกนอน รู้สึกว่าต้องทำอะไรอย่างเร่งรีบ หายใจหายใจคอไม่ทัน แสบๆ ก็ต้องขึ้นตึกนอนแล้ว พอขึ้นตึกมา อยู่ในห้องสี่เหลี่ยม มองไปทางไหนก็มีแต่ผนัง ไม่มีหน้าต่าง ไม่ได้เห็นเดือนเห็นแต่ตะวัน (หัวเราะ) เวลาส่วนใหญ่จะหมดไปกับการดูโทรทัศน์ พอหมดเวลาดู บางคนก็นอน บางคนที่ยังไม่นอน ก็จะคุยกับเพื่อนๆ ในห้อง สมัยก่อนตอนที่หนูติดครั้งแรกประมาณปี พ.ศ.2552 เขายังให้เอาขนม นม น้ำ ขึ้นไปกินบนตึกได้ บางคนถึงขั้นเอาข้าวถุง แกงถุงที่เบิกจากร้านค้า (ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง) เอาขึ้นไปกินกันบนห้อง เมื่อก่อนเขาอนุญาต เนื่องจากว่าในคุกจะกินข้าวเย็นเร็ว ประมาณบ่ายสอง บ่ายสองใครจะหิวล่ะพี่ เพิ่งกินเที่ยงไป บางคนเลยไม่กิน พอดกเย็นประมาณหกโมงเย็นหรือหนึ่งทุ่มก็อาจจะหิว ผู้คุมเลยอนุญาตให้เอาของกินขึ้นไปกินได้ เอาหนังสือขึ้นไปอ่านได้ เขียนจดหมายหาญาติได้ สัมภาระบางอย่าง เช่น เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว ผู้ต้องขังก็เอาขึ้นไปเก็บบนห้องนอน ทำให้ของใช้ส่วนตัวผู้ต้องขังแต่ละคนมีจำนวนมาก สมัยก่อนก็แอบอาบน้ำกันบนตึกนอนนี้แหละ แต่งตัวกันบนนี้ บางห้องเอาผ้าอาบน้ำมากันปิดห้องน้ำ ทำให้ดูดีขึ้น ไม่เปิดโล่ง ก็ดีนะกะเทยอย่างพวกหนูก็ชอบ มีที่อาบน้ำมีดซิด มีเวลาแต่งตัวมากขึ้น แต่พอเวลาผู้คุมมาตรวจค้นสิ่งของผิดระเบียบก็จะรื้อกันกระจุยกระจายหมด เขาตรวจลำบากใจ ข้าวของเยอะแยะไปหมด แล้วมันก็สกปรกด้วย รก เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคอีก เขาเลยมีการจัดระเบียบคุก มีนโยบายให้เอาสิ่งของที่เกินความจำเป็นออกไป ทำให้สะอาดขึ้น โลง ห้ามอาบน้ำบนตึก ห้ามเอาของ

ขึ้นตึก บนห้องนอนต้องไม่มีอะไรเลย นอกจากผ้าสามผืน ก็ไม่ค่อย สะดวกสบายเหมือนสมัยก่อน แม้แต่ของกินเขาก็ห้ามเอาของกินขึ้นมา ให้เอาน้ำขึ้นมาได้ขวดเดียว ที่คิดคุณะ ผู้ต้องขังต้องอยู่บนตึกนอนตั้ง 15-16 ชั่วโมง มันทรมาน มันทรมาน ทรมานกับความคิดตัวเอง วนเวียนไปเรื่อยๆ จินตนาการถึงชีวิตข้างนอก จินตนาการว่าได้ทำโน่นทำนี่ ให้เวลาในแต่ละคืน มันหมดไป

แก้ว (สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2560)

- อาบหม่มฟ้า

เมื่อลงมาจากตึ้นนอนทุกคนจะต้องรีบไปทำกิจธุระส่วนตัว คือ ปัสสาวะ อุจจาระ อาบน้ำ ผู้ต้องขังภายในคุกจะต้องอาบน้ำรวมกันที่สถานที่อาบน้ำซึ่งจะอยู่บริเวณท้ายแดน จะเป็นทีโล่งแจ้ง ไม่มีที่กำบัง ลักษณะเป็นบ่อซีเมนต์ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าสูงขึ้นมาจากพื้นประมาณ 1 เมตร ขนาดกว้างประมาณ 2 เมตร ยาว 4 เมตร จำนวน 4 บ่อ ผู้ต้องขังจะใช้ขันพลาสติกตักน้ำอาบ และผลัดกันเข้ามาอาบน้ำ ผู้ต้องขังชายส่วนใหญ่ก็จะเปลือยกายอาบน้ำ เพราะถือว่าอยู่ด้วยกันมานาน และเป็นเพศชายด้วยกัน จึงไม่จำเป็นที่จะต้องอาย บางคนก็จะนุ่งกางเกงในตัวเดียวอาบน้ำ การอาบน้ำจะใช้เวลาไม่นานไม่ได้ เนื่องจากผู้ต้องขังคนอื่นๆ ที่อาบทีหลังอาจจะไม่พอใจ และอาจจะเกิดเรื่องราวทะเลาะวิวาทกันได้ การที่กะเทยต้องมาอาบน้ำรวมกับผู้ต้องขังชายอื่นๆ ได้สร้างความอึดอัด และลำบากใจให้กับพวกเธอเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจี๊จ๋า แก้ว หยก อาร์ม เจนนี และน้ำเพชร เนื่องจากพวกเธอทำศัลยกรรมหน้าอก และแปลงเพศแล้ว การที่ต้องมาเปลือยกาย อาบน้ำร่วมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ทำให้เธอรู้สึกเขินอาย หวาดหวั่นต่อสายตาหลายคู่ที่มองพวกเธอ รู้สึกกลัวการถูกลวนลาม กลัวการถูกข่มขืน เนื่องจากก่อนที่จะมาอยู่ในคุก พวกเธอก็เคยได้ยิน ได้ฟัง เกี่ยวกับเรื่องการถูกข่มขืนในคุก “การอัดถั่วดำ” การที่ผู้ชายที่ติดคุกมาเป็นเวลานาน คุกจำกัดเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงโดยสิ้นเชิง ดังนั้น เมื่อกะเทยซึ่งมีรูปลักษณ์ภายนอกเหมือนเพศหญิง อาจจะส่งผลให้กะเทยเหล่านี้ถูกล่วงละเมิดทางเพศได้ ทำให้พวกเธอรู้สึกว่าตนเองต้องระวังตัวมากยิ่งขึ้น ไม่กล้าที่จะอาบน้ำเปลือยกาย พวกเธอแก้ปัญหาในการที่จะต้องอาบน้ำร่วมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ โดยการใช้ผ้าสำหรับ สำหรับอาบน้ำที่คุกจะแจกให้ผู้ต้องขังทุกคน คนละ 2 ผืน โดยผืนแรกใช้สำหรับนุ่งกระโจมอกเพื่อปกปิดร่างกายเวลาอาบน้ำ และอีกผืนหนึ่งเป็นผ้าสำหรับเปลี่ยนเวลาอาบน้ำเสร็จ พวกเธอจะพยายามอาบน้ำโดยการรวมกลุ่มกับกะเทยคนอื่นๆ แต่ด้วยความสวยที่สะดุดตา ผิวพรรณที่ขาวผ่องของพวกเธอ และเป็นกะเทยหน้าใหม่ ก็จะมีเสียงผิวปาก เสียงตะโกนแซวมาจากผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ เพื่อนกะเทยบางคนที่อยู่ในคุกมานานก็จะตะโกนกลับว่า “อยากลองไหมจ๊ะ”

“ลองแล้วจะติดใจนะ” ก็จะมีเสียงตะโกนตอบกลับไปกลับมาระหว่างกันในเชิงเข้าแห่ ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดของบรรยากาศอีต้อัดใจลงไปได้บ้าง

มันก็รู้สึกกลัว อาย หนูไม่เคยเจอแบบนี้มาก่อน แล้วต้องมาใช้ชีวิต อาบน้ำรวม พร้อมกันนักโทษชายคนอื่นๆ เห็นพวกผู้ชายบางคนเขาแก้ผ้าอาบน้ำเดินโทงๆ ไปมา เราก็อายแทน บางคนก็นุ่งกางเกงชั้นในตัวเดียวอาบน้ำเพื่อนกะเทยที่อยู่มาก่อนเขาชวนเราไปอาบน้ำใกล้กัน แนะนำว่าต้องทำอะไรบ้าง ซึ่งเราก็แก้ปัญหาโดยการเอาผ้าที่เขาแจก 2 สำหรับ ผืนแรกเอามา नุ่งกระโจมอกอาบน้ำ ส่วนผ้าอีกผืนหนึ่งก็ใช้สำหรับเปลี่ยนเมื่ออาบน้ำเสร็จ โดยจะหามุมที่พวกผู้ชายอาบกันไม่เยอะ อาบน้ำพร้อมกับเพื่อนกะเทยผู้ต้องขังคนอื่นเขาก็อาจจะมองบ้าง แช่วบ้าง เพราะด้วยความที่เราเป็นกะเทยน้องใหม่ พออยู่ไปสักพัก เขาก็เลิกมอง เลิกแช่ว เพราะต่างคนก็ต้องปฏิบัติภารกิจของตัวเอง อาบน้ำ ซักผ้า ถ้าซ่าน้ำจะหมด แล้วก็จะเริ่มชิน เริ่มปรับตัวได้

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

ส่วนกะเทยกลุ่มที่ยังไม่ได้แปลงเพศ แต่มีหน้าอก พวกเธอก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับจีจ้า และน้ำเพชร อย่างเจนนี เธอก็จะกระโจมอกด้วยผ้าสำหรับสำหรับอาบน้ำ และอาบน้ำใกล้ๆ กับเพื่อนกะเทยภายในแดน แม้เธอจะยังไม่ได้แปลงเพศ เธอก็ยังรู้สึกกระดากอาย เงิน ไม่กล้าที่จะเปลือยกายโชว์สัดส่วนเวลาที่ต้องอาบน้ำรวมกับผู้ชาย

ช่วงแรกๆ ที่เข้ามาในแดน เราก็ถือว่าเป็นเด็กใหม่ไง ก็จะโดนแฉว โดนแตะ โลมจากผู้ชายในแดน ก็พยายามทำเป็นไม่ได้ยิน ทำหูทวนลมไป ตอนสมัยเป็นวัยรุ่นเราก็โดนแฉว โดนคนอื่นว่ามาบ้าง เช่น “ผิดเพศ” “อีต้อัด” “ตุ๊ดหัวเกรียน” เป็นต้น ก็พอจะมีภูมิด้านทางอยู่บ้าง พอมาอยู่ในคุกก็ต้องถูกแฉวเป็นธรรมดา แต่บางคนเขาก็ดีกับเรานะ ไม่แฉว ไม่ล้อเลียน ให้ช่วยอะไรก็ช่วยเหลือตลอด แต่ก็ไม่ใช่ว่าไม่กลัวนะ แรกๆ ก็ต้องกลัวเป็นธรรมดา แต่ต้องทำเป็นใจกล้า เฉยๆไว้ ไม่อ่อนแอ ตอนอาบน้ำก็จะอาบพร้อมเพื่อนกะเทยในแดน นุ่งกระโจมอกปกปิดหน้าอกเอา ปิด “งู” (อวัยวะเพศชาย) ด้วยพลาสติกที่สุด แต่ก็ยังมีกะเทยบางคนก็อาบน้ำเปลือยท่อนบน และท่อนล่างนุ่ง

กางเกงใน พวกนี้ยังไม่ได้ทำหน้าอกและแปลงเพศ บางครั้งพวกนางก็ทำตัวเหมือนเป็นผู้ชาย ไม่อาย ไม่เขิน

เจนนี่ (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2560)

สำหรับกะเทยบางคน เช่น น้ำผึ้ง ปอง เอ็ม และพราว พวกเธอยังไม่ได้ทำศัลยกรรมหน้าอกและแปลงเพศ พวกเธอก็จะอาบน้ำเปลือยท่อนบนเหมือนกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ โดยจะสวมกางเกงในปกปิดท่อนล่างไว้ขณะที่อาบน้ำ พวกเธอรู้สึกว่าเมื่อรูปลักษณ์ของพวกเธอเป็นเหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ จะมัวอายุ หรือปกปิดร่างกาย ก็ยังจะทำให้เสียเวลาในการอาบน้ำสำหรับน้ำผึ้งแล้ว เธอมองว่า เป็นเรื่องธรรมดา เธอไม่ได้อาย หรืออึดอัดใจที่ต้องอาบน้ำร่วมกับผู้ต้องขังชายคนแต่อย่างใด แต่กลับรู้สึกดี และมีความสุขกับการได้อยู่ท่ามกลางผู้ชาย

ก็ไม่ได้รู้สึกอะไรนะ ก็อาบน้ำได้ ผู้ชายบางคนก็เปลือยหมด เดินโทงๆ ยังไม่อายเลยบางคนก็ใส่กางเกงในอาบ ก็ไม่เห็นมีใครสนใจ ส่วนตัวหนูเองก็เฉยๆ อาบได้ ดีเสียอีก มีอาหารตา (ยิ้มและหัวเราะ) ผู้ชายในนี้ก็ไม่มื่ออะไร เขาไม่ได้มาทำอะไรหรอก มีผู้คุมคอยดูอยู่ ไหนจะมีกล้องวงจรปิดทุกจุด เขาแค่ชอบมาแกล้ง มาแซวเรา เราก็แซวกลับ บางคนก็เขินเราไปเองเลย (หัวเราะ) ก็ทำให้ชีวิตมีสีสัน ไม่น่าเบื่อ อยู่ในนี้มันน่าเบื่ออยู่แล้ว ก็พยายามหาอะไรที่ไม่น่าเบื่อทำบ้าง

น้ำผึ้ง (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2560)

ในกรณีของพราวก็เช่นกัน พราวติดคุกครั้งนี้ครั้งแรก เธอเป็นคนหนึ่งที่ไม่ได้ทำศัลยกรรมแปลงเพศ ไม่ได้ทำหน้าอก การใช้ชีวิตขณะที่ยังไม่ได้ติดคุก เธอไม่ได้ไว้ผมยาวเหมือนกะเทยคนอื่น ไม่ได้สวมกระโปรง หรือแต่งตัวแบบที่ผู้หญิงแต่งกัน แต่เธอก็ชอบใส่เสื้อตัวเล็ก รัดรูป นุ่งกางเกงยีนส์ขาสั้น พราวเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

ก็รู้สึกเฉยๆ นะ ไม่ได้อาย เราก็ไม่เคยรู้ว่าในคุกอาบน้ำกันอย่างไร เพราะปกติเวลาใช้ชีวิตอยู่ภายนอก ก็อาบน้ำในห้องน้ำมิดชิด มันก็คล้ายๆ การอาบน้ำเวลาไปเข้าค่ายที่ต้องอาบน้ำรวม ตักอาบ พอเข้ามาอยู่ในคุก ทีแรกก็กลัว เพราะไม่รู้อะไรเลย ข้างในนี้เขาอยู่กันอย่างไร ก็ค่อยๆ ปรับตัวไป เรื่องการอาบน้ำ ก็อาบเหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ก็ถอดเสื้อ แต่สวมกางเกงชั้นในปกปิดอวัยวะเพศ ในนี้ผู้ต้องขังชายบางคนก็เปลือยหมด ผู้ต้องขังชายบางคน

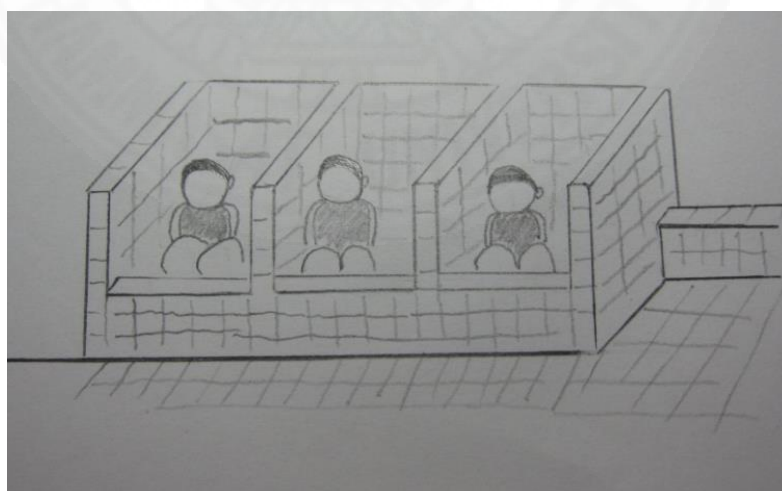
ก็ใส่กางเกงในอาบน้ำ ไม่มีใครสนใจใคร แต่กะเทยที่สวยงาม มีหน้าอก แปลงแล้ว จะได้รับความสนใจจากพวกผู้ชาย อย่างพวกหนูนี้ เขาไม่ค่อยสนใจ (ยิ้ม) อาจจะมีแซวบ้าง หยิกแถมหยอกบ้าง พวกหนูก็แซวกลับไป ก็ทำให้ชีวิตไม่เครียดเกินไป

พราว (สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2560)

เมื่อกะเทยติดคุกมาระยะหนึ่ง หรือบางคนที่เคยติดคุกมาหลายครั้งแล้ว พวกเธอเหล่านี้ก็จะค่อยๆ เคยชินกับการอาบหม่มฟ้า แต่ความเคยชินเหล่านี้ มิได้ทำให้พวกเธอปฏิบัติตนเหมือนกับผู้ต้องขังผู้ชายอื่นๆ พวกเธอก็ยังกระโจมอกอาบน้ำ แต่ความรู้สึกเขินอาย หรืออึดอัดใจ ก็จะไม่ค่อยหายไป จนกลายเป็นความเคยชิน ผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ก็จะเคยชินต่อกะเทยเหล่านี้ แต่เมื่อมีกะเทยคนใหม่เข้ามาในแดนซึ่งจะกลายเป็น “น้องใหม่” มาแทนที่พวกเธอ น้องใหม่เหล่านี้ก็จะโดนจับจ้อง โดนแซว จากกลุ่มผู้ต้องขังชายในแดนเหมือนที่กะเทย “รุ่นพี่” อย่างเช่นพวกเธอเคยโดน

- สุขอายุหนไต

ห้องสุขา หรือ “บล็อก” จะอยู่บริเวณด้านในสุดของแดน หรือเรียกว่า “ท้ายแดน” สภาพที่เห็นเหมือนกล่องใหญ่ๆวางเรียงๆกัน พื้นของห้องสุขาจะยกสูงมีบันไดขึ้นไปประมาณ 3 ชั้น จะมีกำแพงซีเมนต์ล้อมรอบ 3 ด้านสูงจากพื้นขึ้นมาประมาณ 1 เมตร ส่วนด้านหน้าจะสูงขึ้นมาจากพื้นประมาณ 1 ฟุต

ภาพที่ 4.5 แสดงรูปตัวอย่าง “บล็อก” หรือห้องสุขาในคุก

ผู้ต้องขังในขณะที่นั่งปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัวสามารถมองเห็นหน้าเพื่อนผู้ต้องขังที่ทำกิจกรรมส่วนตัวอยู่ใกล้กันได้ นอกจากนี้ ห้องส้วม บนตึกนอนก็จะมีลักษณะไม่ได้แตกต่างไปจากบล็อกท้ายแดนนัก จะดีกว่าตรงที่มีประตูเปิดด้านหน้าเวลาธุระส่วนตัว

ภาพที่ 4.6 แสดงรูปตัวอย่าง “บล็อก” หรือห้องสุขาบนตึกนอน

กะเทยส่วนใหญ่ก็จะรู้สึกลำบากใจกับการที่จะต้องเข้า “บล็อก” ร่วมกับผู้ต้องขังคนอื่นๆ ในแดน เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของห้องส้วมที่ไม่ได้ปกปิดอย่างมิดชิดสามารถมองเห็นหน้าเพื่อนผู้ต้องขังกันได้ตลอดเวลาที่ทำธุระส่วนตัว ทำให้พวกเธอรู้สึกไม่มีความเป็นส่วนตัว และกะเทยเข้าใหม่ยังไม่เคยชินกับการเข้า “บล็อก” พวกเธอมีวิธีจัดการกับปัญหาการเข้า “บล็อก” ของพวกเธอ โดยการเลือกช่วงเวลาที่ไม่ค่อยมีผู้ต้องขังเข้าไปใช้บล็อก เพื่อที่พวกเธอจะเข้าไปทำธุระส่วนตัวของพวกเธอได้อย่างสะดวกใจ หรือบางครั้งก็ชวนเพื่อนที่สนิทสนมไปเข้าด้วยกัน บางครั้งพวกเธอก็จะแอบเข้าไปใช้ห้องน้ำของเจ้าหน้าที่บนอาคารที่ทำการฝ่ายควบคุม หรือที่เรียกว่า “หมวด” โดยจะเข้าไปสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับ “ผู้ช่วย” ที่ทำงานอยู่บน “หมวด” ผู้ช่วยก็จะอำนวยความสะดวกให้พวกเธอ พวกเธอจะใช้ห้องส้วมบนหมวดเฉพาะเวลาที่เจ้าหน้าที่ไม่อยู่เท่านั้น ส่วนเวลาที่มีเจ้าหน้าที่อยู่กะเทยก็จะไม่เข้าไปใช้

อาร์ม ได้เล่าให้ฟังถึงการใช้ชีวิตอยู่ในคุก ซึ่งเธอติดคุกรอบนี้เป็นครั้งที่สองแล้วจากการที่ใช้ชีวิตในคุกมาประมาณ 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 ถึงปัจจุบัน เธอก็ยังรู้สึกอึดอัดกับสภาพที่อับน้ำ ห้องขับถ่าย เธอรู้สึกว่าไม่มันเหมาะสมที่จะปฏิบัติกิจวัตรส่วนตัว

รู้สึกแย่ที่ต้องมาใช้ชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมแบบนี้ มันไม่ดีเลย เพิ่งเคยพบเคยเจอในนี้แหละ ห้องน้ำห้องส้วมไม่มีมิดชิด ไม่เหมาะที่จะทำธุระส่วนตัว แล้วก็อยู่ไกล ท้ายแดน เวลาปวดฉี่พวกหนูต้องวิ่งไปนู่น (ชี้ไปทางท้ายแดน) เขาน่าจะจัดพื้นที่ให้มิดชิดกว่านี้ ให้ถูกสุขลักษณะ นี่จะทำธุระส่วนตัวทั้งที่เห็นกันทั้งแดน เปิดเผยมาก แล้วแบบบนตึกนอนนะ ไม่ไหวจริงๆ พวกคนใหม่ก็จะถูกให้ไปนอนไกลลับลอค ใครห้องเสียก็ได้กลิ่นกันทั้งห้อง ดินะที่สมัยนี้มีประตูปิด เมื่อก่อนไม่มีประตูปิด เห็นกันหมด จะกั้นด้านข้างไว้ทำไม ในเมื่อด้านบนมันเปิดโล่งขนาดนั้น หนูก็ยังทำใจไม่ได้สักที

อาร์ม (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

- อาหารฟรีที่โรงเรียน

สำหรับอาหารในคุก คุณจะให้มีอาหารเพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังโดยการจัดเลี้ยงอาหารตามหลักโภชนาการให้แก่ผู้ต้องขังวันละ 3 มื้อ ปัจจุบันค่าอาหารของผู้ต้องขังต่อคนต่อวัน (รวมสามมื้อ) เท่ากับ 54 บาท โดยอาหารเช้าและอาหารเย็นจะเป็นข้าวสวยและมีกับข้าว 2 อย่าง ส่วนอาหารเที่ยงจะจัดเป็นข้าวต้ม พร้อมด้วยกับข้าวอีก 1 อย่าง จะเป็นกับข้าวจำพวกผัดผัก โดยมื้อเช้าจะรับประทานอาหารในเวลาประมาณ 07.00 น. มื้อกลางวันเวลา 12.00 น. และมื้อเย็นในเวลาประมาณ 14.30 น. ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องเข้าไปรับประทานอาหารที่โรงเรียนพร้อมกัน โรงเรียนจะเป็นอาคารขนาดใหญ่สามารถผู้ต้องขังได้ประมาณ 1,000 คน มีโต๊ะสำหรับให้ผู้ต้องขังนั่งรับประทานอาหาร ก่อนที่ผู้ต้องขังจะเข้าไปกินอาหารในแต่ละมื้อ จะมีผู้ต้องขังส่วนหนึ่งทำหน้าที่เตรียมสถานที่วางจานหลุมบนโต๊ะ ตักข้าว ตักกับข้าว เตรียมไว้สำหรับผู้ต้องขังทุกคนในแดน เมื่อเสียงออกดังขึ้นผู้ต้องขังทุกคนไปรวมตัวกันบริเวณด้านหน้าโรงเรียนและทยอยเข้าไปด้านใน ทุกคนจะต้องรอรับประทานอาหารพร้อมกัน ส่วนใหญ่การนั่งรับประทานอาหารก็จะนั่งตามความชอบใจ ใครจะนั่งกับใครแล้วแต่ความสมัครใจ ไม่มีการบังคับ ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะนั่งรับประทานอาหารกับกลุ่มเพื่อนสนิทของตัวเอง ซึ่งกะเทยก็จะนั่งรับประทานอาหารร่วมกับกลุ่มกะเทยที่เป็นเพื่อนสนิทของตน บางคนที่มีคูรักรักก็จะนั่งรับประทานอาหารกับแฟนหรือคูรักรักของตนเอง

รสชาติอาหารก็พอกินได้ กินไม่ได้ก็ต้องกิน ส่วนใหญ่กับข้าวนี้เน้นไก่ เมื่อก่อนยังแอบทำอาหารได้ เบิกของสดมา พริก มะนาว มาทำยำกิน แฟนอยากกินไรก็เบิกวัตถุดิบมา เรามีหน้าที่ทำกับข้าว พอทำเสร็จ ก็มานั่งกินด้วยกัน แต่ว่า

เดี๋ยวนี้ เขาบังคับให้กินข้าวที่โรงเลี้ยงทุกคน ใครไม่กินที่โรงเลี้ยงจะถูกลงโทษ
ห้ามทำอาหาร

จีจ้า (สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2560)

- ร้านสะดวกซื้อในคุก

นอกจากอาหารที่คุกจัดให้แล้ว หากผู้ต้องขังคนใดมีความต้องการที่จะซื้อ
อาหารหรือของใช้อื่นๆ เป็นพิเศษ เช่น ขนม เครื่องดื่ม เครื่องใช้ ภายในคุกก็จะมีร้านค้า ที่เรียกว่า
“ร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขัง” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “ร้านค้า” เพื่อให้บริการจำหน่ายสินค้าเครื่องอุปโภค
บริโภคให้กับผู้ต้องขังและญาติผู้ต้องขังเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ต้องขังที่อยู่ภายในคุก
ซึ่งในแต่ละแดนจะมีร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังทุกแดน มีเจ้าหน้าที่ประจำร้านค้า 1 คน และมีผู้ต้องขังที่
เป็นผู้ช่วยคอยทำงานภายในร้านค้า ผู้ต้องขังทุกคนมีสิทธิ์ที่จะใช้เงินได้วันละ 300 บาท แต่มิใช่เป็น
การจับจ่ายด้วยเงินสด เพราะภายในคุกไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังใช้เงินสด เงินที่นำมาใช้จ่ายในคุก ส่วน
หนึ่งจะเป็นเงินที่ติดตัวผู้ต้องขังมาตั้งแต่วันแรกที่เข้าคุก เจ้าหน้าที่ก็จะเอาเงินเข้าบัญชีเงินฝากของ
ผู้ต้องขัง หรือเรียกว่า “บัญชี” ลักษณะคล้ายกับบัญชีธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ที่แสดงรายละเอียดการรับ
ฝาก การถอน เพื่อเป็นหลักฐานการเบิกจ่ายของผู้ต้องขังแต่ละคน “บัญชี” ที่มีไว้เพื่อให้ผู้ต้องขังได้
จับจ่ายใช้สอยขณะที่อยู่ในคุก และเงินอีกส่วนหนึ่งก็มาจากญาติผู้ต้องขังที่จะนำเงินมาฝากเข้า “บัญชี”
ให้แก่ผู้ต้องขัง โดยคุกจะจำกัดวงเงินในการฝากไม่เกิน 9,000 บาทต่อเดือน (คำนวณจากอัตราค่าจ้าง
ขั้นต่ำวันละ 300 บาท) สำหรับสถานที่รับฝากเงินจะอยู่ด้านนอกคุก จะมีเจ้าหน้าที่รับฝากเงินจากญาติ
เพื่อเข้าบัญชีให้กับผู้ต้องขังได้ใช้จ่าย และเมื่อพ้นโทษผู้ต้องขังก็จะได้รับเงินที่เหลือใน “บัญชี” กลับคืน
เป็นเงินสด ผู้ต้องขังที่มีเงินใน “บัญชี” คนใดต้องการซื้อสินค้าที่มีจำหน่ายในร้านค้า ก็สามารถเดินไปที่
“ร้านค้า” ที่ตั้งอยู่ภายในแดน ร้านค้าในคุกจะไม่มีสินค้าวางจำหน่าย แต่จะมีรายการสินค้าที่มีจำ
หน่ายพร้อมราคาไว้ติดป้ายไว้ด้านหน้าร้านค้า ผู้ต้องขังก็จะจดยรายการสินค้าที่ต้องการซื้อในใบสั่งซื้อ
จากนั้นนำไปให้ ผู้คุม เพื่อคิดราคา สำหรับการจ่ายเงิน ผู้ต้องขังที่มีเงินใน “บัญชี” จะใช้วิธีการสแกน
ลายนิ้วมือเพื่อชำระค่าสินค้า ซึ่งแต่ละวันต้องไม่เกิน 300 บาท จากนั้นร้านค้าในแดนจะรวบรวมและส่ง
รายการสินค้าที่ผู้ต้องขังในแดนสั่งซื้อไปยังร้านค้าซึ่งเป็นร้านที่ตั้งอยู่ด้านนอกคุก เพื่อดำเนินการจัด
สินค้าส่งเข้ามาในแดน ผู้ต้องขังจะได้รับสินค้าที่สั่งซื้อในวันรุ่งขึ้น โดยร้านค้าจะแจ้งให้ผู้ต้องขังทราบ
ผ่านเสียงตามสายภายในแดนเพื่อให้มารับสินค้า สินค้าที่ผู้ต้องขังสั่งซื้อจะเป็นสินค้าจำพวกของใช้
ประจำวัน เช่น สบู่ ผงซักฟอก ยาสระผม แปรงสีฟัน ยาสีฟัน ชันน้ำ สินค้าจำพวกอาหาร เช่น กบข้าว
ต่างๆ ข้าวสวย ข้าวเหนียว ซึ่งอาหารที่ซื้อจากร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังผู้ต้องขังสามารถนำมารับประทานใน
โรงเลี้ยงพร้อมกับอาหารของทางคุกได้ นอกจากนั้นก็จะเป็นสินค้าพวก บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป นม บุหรี่

สำหรับสินค้าที่ขายดีที่สุด คือ บุหรี่ ซึ่งถือเป็นของมีค่าภายในคุก เปรียบเสมือนเป็นเงินสดที่ใช้สำหรับซื้อสิ่งของต่างๆ ภายในคุก และผู้ต้องขังจะใช้บุหรี่เป็นค่าตอบแทนหรือเป็นค่าจ้างให้เพื่อนผู้ต้องขังที่ซักผ้าให้ ทำงานแทนให้

โดย น้ำผึ้ง ชี้ให้เห็นปัญหาของกะเทย เกี่ยวกับสินค้าที่ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังมาจำหน่ายนั้น เป็นสินค้าที่ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของกะเทย แต่พวกเธอก็จำเป็นที่จะต้องซื้อ

สินค้าที่มีขาย ให้เบิก ก็ไม่มีสินค้าสำหรับสาวประเภทสองเลย มีแต่ของผู้ชาย ราคาค่อนข้างสูง แต่เราก็ต้องซื้อเบิก อย่างโรลออน ครีมทาผิว ก็ของผู้ชาย อยากให้ขายสินค้าพวกเครื่องสำอางผู้หญิงบ้าง หรือไม่ก็ขายของใช้ยี่ห้อผู้หญิง หรือพวกเสื้อชั้นในสำหรับผู้หญิง เพราะของพวกนี้เขาไม่ขายเลย พวกหนูจำเป็นต้องใช้มาก

น้ำผึ้ง (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2560)

- แแถวตรง เตรียมตัวเคารพธงชาติ

เมื่อรับประทานอาหารเช้าเสร็จ ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องไปเข้าแถวเพื่อเคารพธงชาติ ในเวลา 08.00 น. หลังจากนั้นจะสวดมนต์ ภายบริหาร รับประทานอาหารหรือนโยบายต่างๆจากผู้คุมที่ทำหน้าที่ควบคุมการเข้าแถวในวันนั้น สถานที่สำหรับเข้าแถวในแดนหนึ่งจะอยู่บริเวณด้านหน้าตึกนอน เป็นลานกว้าง โลง ไม่มีหลังคา จะใช้เวลาทั้งหมดประมาณครึ่งชั่วโมง ซึ่งผู้ต้องขังทุกคนก็ต้องมาเข้าแถวพร้อมกันหมด การยืนเข้าแถวจะยืนประมาณ 15 แถว แถวละประมาณ 70-80 คน การยืนเข้าแถวจะยืนตามความสมัครใจ จะไม่ได้กำหนดว่าใครยืนตรงไหน จากนั้นแต่ละแถวก็จะมีการตรวจนับยอด และตรวจสอบยอดทั้งหมด ว่าตรงกับจำนวนผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังทั้งหมดในแดนหรือไม่ หากพบว่าผู้ต้องขังคนใดหรือกลุ่มใดไม่มาเข้าแถว ก็จะถูกลงโทษ การเข้าแถวก็จะเข้าทุกวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ไม่เว้นวันหยุดราชการ สถานที่ในการเข้าแถวเคารพธงชาติจะเป็นลานโลง ไม่มีหลังคา กะเทยบางคนก็จะไม่ชอบกิจกรรมนี้มากนักเนื่องจากอากาศร้อนและไม่อยากให้ผิวโดนแสงแดดมากนัก

- ชีวิตในโรงงาน

หลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติเสร็จ ในเวลาประมาณ 8.30 น. ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องเข้ากองงานที่ตนเองสังกัด ซึ่งผู้ต้องขังทุกคนจะต้องสังกัดกองงาน เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในแดน 1 ประมาณ 1 เดือน ผ่านการฝึกระเบียบแถวภายในแดน 1 (เมื่อจำแนกมาอยู่ในแดน 1 ผู้ต้องขังจะต้องมีการฝึกระเบียบแถวอีกครั้ง) หลังจากนั้นผู้คุมในแดนจะร่วมกันพิจารณาผู้ต้องขังเข้าใหม่แต่ละคนว่ามีความรู้ ความสามารถ ความถนัด ทางด้านไหน ก็จะให้อยู่ในกองงานตามความเหมาะสม ซึ่งลักษณะของกองงานจะมี 3 ลักษณะ ลักษณะแรกจะเรียกว่า “กองงานฝึกวิชาชีพ” เป็นกองงานที่มี

การสอนวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังเพื่อจะได้นำไปใช้สำหรับการเลี้ยงตนเองและครอบครัวเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว เช่น ช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างสี ช่างเชื่อม ช่างศิลป์ ช่างโลหะ วิชาชีพการพิมพ์ เกษตรกรรม เป็นต้น ซึ่งแต่ละแดนจะมีกองงานฝึกวิชาชีพที่แตกต่างกันออกไป คือ

แดน 1 จะมีกองงานฝึกวิชาชีพการพิมพ์

แดน 4 จะมีกองงานฝึกวิชาชีพ ช่างสี ช่างไม้ ช่างโลหะ และช่างศิลป์

แดน 5 จะมีกองงานฝึกวิชาชีพช่างก่อสร้าง

แดน 7 จะมีกองงานฝึกวิชาชีพเกษตรกรรม

ในแดนนี้จะเป็นการฝึกวิชาชีพทางการพิมพ์ จะฝึกให้กับผู้ต้องขังที่มีความต้องการ หรือมีทักษะอาชีพในด้านนี้อยู่แล้ว หรือผู้ต้องขังที่ต้องการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ เพื่อให้ได้มีอาชีพติดตัวไปประกอบภายหลังพ้นโทษ

ลักษณะที่ 2 กองงานรับจ้าง เป็นกองงานที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ต้องขังและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการลงโทษ ได้แก่ พับถุง (แดน 3 และแดน 4) บรรจุหลอด (แดน 3) งานเหล่านี้ไม่ได้เป็นการฝึกวิชาชีพ แต่จะกำหนดให้ผู้ต้องขังทำ (บังคับให้ทำ) ลักษณะงานไม่ยาก ไม่ต้องใช้พื้นฐานด้านความรู้ความสามารถ ผู้ต้องขังทุกคนสามารถทำได้ ผู้ต้องขังที่เข้าไปใหม่จะเรียนรู้งานจากผู้ต้องขังเก่าที่ทำอยู่ก่อนแล้ว เป็นผู้สอน ผู้คุมจะแต่งตั้งผู้ต้องขังเป็นหัวหน้ากลุ่มเพื่อคอยดูแลเพื่อนผู้ต้องขังอื่นๆ คอยสอดส่องเป็นหูเป็นตา ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้คุมอีกทีหนึ่ง โดยการจำแนกไปทำงานในกองงานรับจ้าง คณะกรรมการจำแนกฯ จะพิจารณาจากกำหนดโทษของผู้ต้องขัง ความแข็งแรงของร่างกายและสติปัญญา พื้นฐานความรู้ความชำนาญ โดยวัตถุประสงค์ของการให้ผู้ต้องขังสังกัดกองงานรับจ้าง ก็เพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีร่างกายแข็งแรง รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไปแต่ละวันอย่างเปล่าประโยชน์ มีความขยันขันแข็ง แม้ว่าจะเป็นการทำให้ผู้ต้องขังทำเพื่อลงโทษ แต่กองงานรับจ้างเหล่านี้จะมีเงินปันผลให้กับผู้ต้องขัง เนื่องจากเป็นการว่าจ้างจากสถานประกอบการภายนอกคุกเพื่อใช้แรงงานของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังที่สังกัดกองงานรับจ้างเหล่านี้จะได้รับเงินปันผลจากการทำงาน แต่ก็ได้ไม่มากนักเนื่องจากเป็นงานรับเหมาในราคาถูก เดือนละประมาณ 30-40 บาท

การเข้ากองงานทั้งสอง ผู้ต้องขังจะเป็นคนเลือกตั้งแต่ตอนที่ดำเนินการจำแนกเพื่อย้ายแดน ว่าตนเองอยากไปฝึกวิชาชีพอะไร ช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างสี ช่างเชื่อม ช่างศิลป์ ช่างโลหะ วิชาชีพการพิมพ์ เป็นต้น เมื่อคณะกรรมการการจำแนกพิจารณาองค์ประกอบหลายๆ อย่างรวมกัน ทั้งด้านสภาพร่างกายจิตใจ พื้นฐานการศึกษา พื้นฐานด้านอาชีพเดิม รวมถึงกำหนดโทษ ถ้าคณะกรรมการฯ เห็นว่ามีความเหมาะสมก็ให้ผู้ต้องขังไปอยู่แดนที่ต้องการ แต่จะมีกรณีพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ต้องขังคนนี้ไม่เหมาะสม ก็จะจำแนกไปอยู่กองงานอื่นได้แก่ พับถุง (แดน 3 และแดน 4) บรรจุหลอด (แดน 3) แม้ว่าการรับจ้างเหล่านี้จะได้รับเงินค่าจ้าง แต่เนื่องจากเป็นงานที่ไม่ยาก

ไม่ได้เป็นงานที่ใช้ทักษะหรือความรู้อะไรมากมายนัก ทำให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ หรือคนที่มีความรู้ความสามารถ เคยมีอาชีพที่ดี จะไม่ต้องการเข้ากองงานรับจ้าง พวกเขาจะได้รับการพิจารณาไปเข้ากองงานอื่นๆ ที่ใช้ความรู้ความสามารถมากกว่า ส่วนผู้ต้องขังคนอื่นๆ ที่ถูกจำแนกมากองงานนี้ บางคนก็ไม่ได้เต็มใจที่จะเข้ามาทำงานในกองงานรับจ้างเหล่านี้ แต่เมื่อได้รับการจำแนกเข้ามาก็ต้องอยู่ บางคนที่มีเงินใน “บัญชี” ก็จะจ้างผู้ต้องขังคนอื่นในกองงานทำ ผู้ต้องขังสามารถที่จะเปลี่ยนกองงานได้ แต่จะต้องอยู่ในกองงานนั้นๆ จนครบ 3 เดือน จากนั้นก็จะทำเรื่องขอย้ายกองงานเสนอไปยังหัวหน้าฝ่ายควบคุมแดนพิจารณาต่อไป

กองงานในลักษณะที่สาม ผู้ศึกษาเรียกว่า กองงานที่ผู้ต้องขังจะต้องเสียสละแรงงานเพื่อทำประโยชน์ให้กับคุก เช่น “กองงานฝ่ายควบคุม” มีหน้าที่ ช่วยเหลืองานของเจ้าหน้าที่ในแดน งานเอกสาร งานพิมพ์ เป็นต้น “กองงานพัฒนาแดน” มีหน้าที่ทำความสะอาดพื้นที่ในแดน “กองงานโยธา” มีหน้าที่ทำงานก่อสร้าง ซ่อมแซมอาคารสถานที่ในแดน “กองงานโรงเลี้ยงอาหาร” ก็จะมีหน้าที่เตรียมอุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหาร (จานหลุม) ตักข้าว ตักกับข้าวใส่จาน เตรียมให้แก่ผู้ต้องขังทั้งแดน “กองงานบริการ” ทำหน้าที่ทำงานทั่วไปที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกองงานในลักษณะนี้ทุกแดนจะคล้ายคลึงกัน

ผู้ต้องขังที่อยู่ในกองงานฝึกวิชาชีพของแดน 1 ก็จะเข้าทำงานในโรงงานฝึกวิชาชีพ มีลักษณะเป็นอาคาร ทรงสูง มีหลังคา มีทางเข้าออกทางเดียว จะมีผู้คุมประจำแต่ละโรงงาน ผู้ต้องขังที่เข้าไปในโรงงานต้องสังกัดกองงานฝึกวิชาชีพนั้นๆ หากไม่ได้สังกัดกองงานก็จะไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ของโรงงานได้ ส่วนผู้ต้องขังที่อยู่ในกองงานอื่นๆ จะถูกกำหนดพื้นที่ให้อยู่โดยไม่ไปปะปนกันกับกองงานอื่นๆ และมีผู้คุมคอยดูแลอีกเช่นกัน

สำหรับกะเทยที่อยู่ในแดนนี้ส่วนใหญ่จะถูกจัดให้อยู่ใน “กองงานพัฒนาแดน” ซึ่งเป็นกองงานผู้ต้องขังส่วนใหญ่สังกัดอยู่ เป็นกองงานที่ถ้าใครไม่ได้มีทักษะความสามารถมากนักก็จะถูกจัดให้อยู่ในกองงานนี้ แต่กะเทยมักไม่ต้องทำอะไรมากนักเพราะผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ มักจะคอยอำนวยความสะดวกให้พวกเขา นอกจากนี้พวกเขายังถูกมอบหมายให้รับผิดชอบงานในงานที่ต้องใช้ความสวยงาม เช่น จัดดอกไม้ จับจีบผ้า จัดชุดต่างๆ เป็นต้น ซึ่งนานๆ ครั้งทีในแดนจะจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ทำให้ในช่วงไม่มีงาน กะเทยก็ไม่ต้องทำงานเหมือนผู้ต้องขังชายอื่นๆ เวลาส่วนใหญ่ก็จะหมดไปกับการนั่งพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนสนิท แต่งหน้า หรือการใช้เวลาอยู่กับแฟนหรือคนรักของตน อย่างไรก็ตามกะเทยที่พอจะมีความรู้ความสามารถ และทำงานถูกใจเจ้าหน้าที่ ก็จะได้ถูกให้ไปช่วยในกองงานอื่นๆ ในกรณีของเอ็ม เธอเป็นกะเทยที่ไม่ได้สังกัดกองพัฒนาแดน แต่เอ็มสังกัด “กองงานฝ่ายควบคุม” ทำหน้าที่เป็นเสมียนประจำแดน คอยดูแลเรื่องเอกสารต่างๆ ภายในแดน เขียนและพิมพ์เอกสารที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการที่ผู้ต้องขังอยู่ใกล้เจ้าหน้าที่หรือผู้คุมก็จะเป็นที่เกรงใจของผู้ต้องขังคนอื่นๆ เมื่อมีเหตุการณ์หรือข่าวคราวอะไรก็จะได้รับทราบก่อนผู้ต้องขังคนอื่นๆ

ดิณะที่เวลาหมดไปเร็วดีถ้าไม่มีอะไรทำอยู่เฉยๆเราจะคิดมากฟุ้งซ่าน เวลาผ่านไปช้าๆ แต่ถ้าเรามีอะไรทำมีงานให้ทำ แต่ละวันก็จะหมดไปอย่างรวดเร็ว เป็นผู้ช่วยก็จะมีสิทธิพิเศษหน่อย มีภาษีกว่าผู้ต้องขังทั่วไป ไม่ต้องใส่ชุดจับกุม มีข้าวคราวอะไรเราก็รู้ก่อนคนอื่น การกินอยู่ก็จะดีกว่าผู้ต้องขังทั่วไป นายกินอะไรแล้วก็ได้กินกับนายด้วย

เอ็ม (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2560)

4.2.7 ตรวจตรา สอดส่อง

คุณจะมีผู้คุมคอยทำหน้าที่ตรวจตรา สอดส่องผู้ต้องขังตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อไม่ให้เกิดการหลบหนี หรือลักลอบทำสิ่งผิดกฎ คุณเป็นพื้นที่แห่งการถูกจับจ้อง การเคลื่อนย้ายของผู้ต้องขังจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถมองเห็นได้ทั้งหมดและเกือบตลอดเวลา เนื่องจากผู้ต้องขังจะเคลื่อนย้ายจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่งพร้อมกัน และในเวลาที่กำหนด ดังนั้น ผู้คุมจะสามารถสังเกตได้ว่า ผู้ต้องขังคนไหนอยู่ผิดที่ผิดเวลา ก็จะถูกเจ้าหน้าที่ลงโทษ ผู้ต้องขังทุกคนต้องถูกตรวจนับยอดแทบจะตลอดเวลา “การตรวจนับยอด” หมายถึง การตรวจสอบจำนวนผู้ต้องขังว่ามีอยู่ครบตามจำนวนหรือไม่ ผู้ต้องขังจะถูกตรวจนับยอดครั้งแรกตั้งแต่ตื่นนอน เมื่อนับยอดครบแล้วก็จะลงจากตึกนอนเพื่อปฏิบัติกิจวัตรส่วนตัว การตรวจนับยอดครั้งที่ 2 จะทำการตรวจนับตอนเช้าแถวเคารพธงชาติ หลังจากนั้นเมื่อทุกคนแยกย้ายเข้ากองงาน ผู้คุมที่ประจำแต่ละกองงานก็จะทำการตรวจนับยอดผู้ต้องขังที่สังกัดกองงานของตนอีกครั้งทั้งในช่วงเช้าและช่วงบ่าย ถือเป็น การตรวจนับครั้งที่ 3 และ 4 การตรวจยอดครั้งสุดท้ายเป็นครั้งที่ 5 ก็จะเป็นเวลาก่อนขึ้นตึกนอน

นอกจากนี้แล้วเจ้าหน้าที่ที่สามารถที่จะทำการตรวจค้นตัวและสัมภาระของผู้ต้องขังได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเครื่องนอนของผู้ต้องขัง ตู้ล็อกเกอร์สำหรับใส่สัมภาระ รวมไปถึงการตรวจค้นตัวซึ่งจะต้องตรวจค้นทุกครั้งเมื่อผู้ต้องขังมีการเข้าออกภายในแดน เช่น เวลาผู้ต้องขังออกไปเยี่ยมญาติ ก่อนออกไปผู้ต้องขังก็จะถูกค้นตัว และเมื่อกลับมาจากเยี่ยมญาติก็就会被ตรวจค้นตัวอีกครั้งหนึ่ง โดยจะทำการตรวจค้นบริเวณประตูแดน ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่ประตูแดน 1 คนจะเป็นคนตรวจค้น โดยจะให้ผู้ต้องขังที่จะออกนอกแดน หรือเข้าแดนมา ยืนเข้าแถวหน้ากระดานเรียงหนึ่ง จากนั้นจะให้ถอดเสื้อ ยกแขน หันหน้า หันหลัง จากนั้นจะทำการตรวจค้นทีละคน โดยจะใช้มีดคล่าบริเวณขาหนีบ อวัยวะเพศ เมื่อตรวจค้นตัวไม่พบอะไรก็จะให้ผู้ต้องขังออกจากแดน หรือเข้าแดนได้ การตรวจค้นตัวเป็นอุปสรรคสำคัญของกะเทย ทั้งการถูกตรวจค้นตัวการใช้มือสัมผัส การตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่ผู้ชาย การใช้เครื่องตรวจโลหะตรวจตามส่วนต่างๆของร่างกาย เช่น รักแร้ ขาหนีบ เป็นต้น เจ้าหน้าที่บางคนใจดีเขาก็จะไม่ให้กะเทยถอดเสื้อ แต่เจ้าหน้าที่บางคนก็จะปฏิบัติกับกะเทยเหมือนกับผู้ต้องขังชายทั่วไป การที่ต้องถูกถอดเสื้อต่อหน้าผู้ต้องขังจำนวนมาก ทำให้กะเทยรู้สึกอับ

อายุ รู้สึกถูกจับจ้องจากผู้ต้องขังคนอื่น แต่ก็ไม่ได้โดนบอยน์กเพราะเมื่อผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในแดนแล้ว ผู้ต้องขังจะไม่สามารถเดินไปแดนอื่นได้เลย กรณีที่ผู้ต้องขังสามารถออกนอกแดนได้ คือ การออกไปเยี่ยมญาติ และการออกไปรับการตรวจรักษากรณีมีอาการป่วย เว้นแต่กะเทยคนนั้นจะมีพฤติกรรมที่น่าสงสัย ผู้คุมอาจจะเรียกมาทำการตรวจค้น หรือหากอยู่ในเหตุการณ์ที่น่าสงสัย ก็จะมีการค้นตัวตรงจุดที่เกิดเหตุการณ์นั้นทันที สำหรับการตรวจค้นในส่วนที่ลึกกว่านั้น เช่น หากมีการสืบข้อเท็จจริงได้ ว่ามีการซุกซ่อนสิ่งของผิดระเบียบเข้ามาในแดน ซึ่งจะต้องทำการตรวจภายในผู้ต้องขังที่เป็นกะเทย ผู้คุมก็จะพาตัวไปยัง “หมวด” ที่ทำการภายในแดนเพื่อทำการตรวจค้นตัวในห้องที่มีติดขัด แต่ก็ต้องมีผู้คุมอื่นเป็นพยานในการตรวจค้นด้วย

4.2.8 กลุ่มเพื่อนสนิทและกิจกรรมที่ทำร่วมกัน

กะเทยเมื่อเข้ามาอยู่ในคุก พวกเขาจะต้องออกจากเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยคบหาสมาคมเมื่อครั้งยังอยู่ภายนอกคุก มาทำความรู้จักกลุ่มเพื่อนใหม่ในคุก ในช่วงที่เข้ามาอยู่ใหม่ๆ ก็จะถูกคุยกับผู้ต้องขังเข้าใหม่ที่มาเข้าคุกมาพร้อมกัน พวกเขา รู้สึกว่าเป็นกลุ่มที่มีชะตากรรมเดียวกันกับเธอ เพราะผู้ต้องขังใหม่ทุกคนก็คงจะมีความรู้สึกไม่ได้แตกต่างไปจากพวกเธอนัก ที่ทั้งกลัว ทั้งวิตกกังวลกับสิ่งที่ไม่สามารถคาดเดาได้เลยว่าจะไปเจอกับใคร หรืออะไรบ้าง ก็จะถูกคุยถามไถ่ถึงสารทุกข์สุกดิบ คดี โทษที่แต่ละคนได้รับ ซึ่งบางคนศาลพิพากษาตัดสินกำหนด 20-30 ปี ทำให้เกิดความรู้สึกว่ายังมีคนที่ต้องโทษติดคุกยาวนานกว่าตนอีกหลายคน ตนเองยังโชคดีที่ติดคุกไม่นาน นอกจากนี้ยังมีผู้ต้องขังที่เคยติดคุกมาหลายรอบ ก็จะบอกเล่าข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคุกให้พวกเธอฟัง เพื่อนๆ ที่เจอกันในแดนแรกรับเป็นเพื่อนที่อยู่ด้วยกันไม่ได้นาน ทุกคนก็ต้องแยกย้ายไปอยู่ตามแดนอื่น กะเทยเหล่านี้จะเริ่มทำความรู้จักและสนิทสนมกับเพื่อนใหม่อีกครั้ง เมื่อย้ายมาอยู่แดนกะเทย และจะกลายเป็นเพื่อนสนิทและคอยช่วยเหลือกันยามที่อยู่ในคุกจนพ้นโทษ กะเทยจะถูกจัดให้อยู่รวมกัน จึงทำให้มีโอกาสทำความรู้จักและสนิทสนมกับกะเทยที่อยู่ภายในห้องนอนเดียวกัน พูดคุยกับคนในนอนติดกัน กะเทยที่เข้าใหม่ก็จะได้รับความช่วยเหลือ คำแนะนำในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ภายในคุกจากกะเทยที่อยู่มาก่อน ทำให้สามารถปรับตัวกับความเป็นอยู่ภายในคุกได้เร็วขึ้น บางคนคอยช่วยเหลือให้หิบบิ๊มของใช้ประจำวัน ให้ยืมเงินเพื่อซื้อของกิน และด้วยจำนวนของกะเทยภายในแดนที่มีจำนวนไม่มากนัก ทำให้กะเทยเข้าใหม่ได้มีโอกาสรู้จักกันอย่างรวดเร็ว จากการได้พูดคุย การทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ในคุกด้วยกัน ก็จะทำให้เริ่มมีความสนิทสนมจนในที่สุด ก็จะกลายมาเป็นเพื่อนสนิท

กะเทยในคุกจะอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพื่อนที่มีภูมิลำเนาเดียวกัน เช่น กะเทยภาคใต้ กะเทยภาคเหนือ เป็นต้น กลุ่มที่กระทำผิดในคดีเดียวกัน เนื่องจากกะเทยที่อยู่ในคุกส่วนใหญ่จะกระทำผิดในคดียาเสพติด คดีลักทรัพย์ และคดีทำร้ายร่างกาย บางกลุ่มจึงสนิทสนมกัน เพราะคดีคล้ายคลึงกัน และกลุ่มที่มีความชอบคล้ายกัน เช่น กะเทยที่ชอบแต่งตัว กะเทยที่ชอบ

แสดงออก กะเทยนางโจว เป็นต้น ภายในกลุ่มจะไม่คำนึงถึงอายุ จะมีช่วงอายุที่หลากหลาย สาเหตุที่กะเทยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก็เพื่อคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในคุก โดยการแบ่งปันอาหารการกิน แบ่งปันเครื่องสำอาง การให้หยิบยืมของใช้ประจำวัน เช่น สบู่ แป้งฝุ่น ยาสระผม ยาสีฟัน การให้ยืมเงิน ในกรณีที่กะเทยไม่มีเงิน หรือญาติไม่ได้มาฝากเงินให้ ก็จะยืมกะเทยคนที่มีเงินใน “บู้ค” ให้ช่วยเบิกซื้อสินค้าให้ก่อน เมื่อมีญาติมาเยี่ยมก็จะคืนเงินให้ วิธีการคืนเงิน กะเทยจะบอกญาติของตนให้ฝากเงินเข้า “บู้ค” ของคนที่ตนเองติดหนี้สิน หรือกะเทยบางคนก็มีฐานะยากจน ไม่มีญาติมาเยี่ยม ก็จะอาศัยเพื่อนกะเทยในกลุ่มคอยช่วยเหลือทั้งในเรื่องอาหารการกิน ของใช้ โดยตนเองจะคอยซักผ้า ตากผ้า เก็บผ้า ให้เพื่อนในกลุ่มเป็นการตอบแทน นอกจากนี้กลุ่มเพื่อนก็จะคอยให้กำลังใจแก่กันและกัน ปกปักรักษาหรือเรื่องคดีความ เรื่องแฟนหรือคูรัก และบางคนเมื่อปล่อยพันธโทษออกไปแล้ว ก็ยังคงคบหาเป็นเพื่อนสนิทกันต่อ

อย่างไรก็ตาม กลุ่มเพื่อนในคุกก็มีทั้งกลุ่มเพื่อนที่จริงจัง และกลุ่มที่เข้ามาหาด้วยการมุ่งหาผลประโยชน์จากกะเทยด้วยตนเอง น้ำเพชร ได้เล่าประสบการณ์ที่เธอได้เห็นและพบเจอในคุก เธอบอกว่า เธอโชคดีที่ได้เพื่อนรุ่นพี่ที่ดีคอยช่วยเหลือ แต่กะเทยบางคนไม่ได้โชคดีเหมือนเธอ เพราะยังโดนกะเทยด้วยกันเองหลอก ถ้ากะเทยคนไหนที่มีญาติมาเยี่ยมทุกสัปดาห์ จะเป็นที่รู้จักภายในคุกว่า ใครที่ญาติมาเยี่ยมบ่อย ญาติก็จะฝากเงินให้ แสดงว่าจำเป็นต้องเป็นคนที่มีเงิน ดังนั้น ก็จะมีกลุ่มเพื่อนที่ไม่หวังดีเข้าไปทำความรู้จัก พยายามตีสนิทด้วยการให้ความช่วยเหลือ คอยแนะนำให้คำปรึกษา กะเทยที่เข้ามาคุกมาใหม่ทุกคนจะรู้สึกกลัว รู้สึกแคว้งคว้างเพราะไม่รู้จักรักใคร ยังไม่ชินกับการอยู่ในคุก พวกเธอก็จะรับความช่วยเหลืออย่างง่ายดายเพราะต้องการที่พึ่งพาทางด้านจิตใจ ต้องการเพื่อน ต้องการคนมาเห็นใจซึ่งกันและกัน เมื่อสนิทสนมกัน ก็จะถูกลอกให้ชื่อของใช้ ให้ฝากเงินให้ กะเทยบางคนมาารู้ตัวก็เสียเงินไปหลายบาทแล้ว

หนูโชคดี เข้ามาในนี้ ได้พี่แคท (นามสมมุติ) คอยช่วยเหลือ พี่เค้าอายุเกือบ 50 ปีแล้วยังไม่ได้แปลงเพศ แต่มีหน้าอก พี่แคทช่วยปลอบใจ ให้คำปรึกษาแนะนำ สอนวิธีการใช้ชีวิตในคุก สุดท้ายพี่แคทเลยชวนให้มาอยู่ด้วยกัน พี่แคทเป็นคนขยัน เราก็นับถือแถมะ พูดจามีเหตุผล ผู้ต้องขังชายคนอื่นก็ไม่มายุ่งกับพี่เค้า เราอยู่กับเค้าก็สบายใจ

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

นอกจากนี้ ก็ยังมีการทะเลาะวิวาทระหว่างกะเทยด้วยกันเองบ้าง เนื่องจากอาจจะมีเรื่องไม่พอใจกันระหว่างกลุ่ม อิจฉาริษยา กัน แอบชอบผู้ต้องขังชายคนเดียวกัน ซึ่งบางครั้งถึงขั้นลงไม้ลงมือต่ตีเพื่อแย่งชิงผู้ต้องขังชาย ซึ่งเมื่อเกิดเรื่องราวทะเลาะต่ตีกันขึ้น กะเทยทั้งสองคนก็

จะถูกลงโทษ ซึ่งโทษจากการทะเลาะวิวาทภายในคุก คือ การขังเดี่ยว (การขังในห้องขอยเล็กๆ ไม่สามารถลงจากห้องขังได้จนกว่าจะครบกำหนดโทษที่ลง) ซึ่งสุดท้ายแล้วก็ไม่มีใครสามารถครอบครองผู้ต้องขังชายคนนั้นได้ และกะเทยทั้งสองคนที่ทะเลาะกันก็ยังคงถูกลงโทษและเสียสิทธิประโยชน์ต่างๆ ไปอีก

4.2.9 เมื่อญาติมาเยี่ยม

คุกไม่ได้ตัดขาดผู้ต้องขังจากออกจากโลกภายนอกโดยเด็ดขาด แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้รับข่าวสารจากครอบครัวหรือญาติที่อยู่ด้านนอกคุก เพื่อเป็นสิ่งที่คอยช่วยเหลือและช่วยประคับประคองจิตใจของผู้ต้องขังให้สามารถใช้ชีวิตในคุกต่อไปได้ ลดภาวะความเครียด ความวิตกกังวล และทำให้รับรู้ว่ายังมีครอบครัวรอคอยอยู่ข้างนอก สำหรับการเยี่ยมญาติของคุกแห่งนี้ จะมี 2 ประเภท ประเภทแรก คือ การเยี่ยมประเภทปกติหรือเยี่ยมผ่านสิ่งกีดขวาง การสื่อสารจะสื่อสารผ่านหูโทรศัพท์ ซึ่งผู้ต้องขังแต่ละคนจะสามารถเยี่ยมญาติได้สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละครึ่งชั่วโมง โดยคุกจะเปิดบริการให้เยี่ยมในช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 9.00-11.30 น. และช่วงบ่ายเวลา 12.30 – 15.00 น. การเยี่ยมญาติประเภทที่ 2 คือการเยี่ยมแบบถึงตัวหรือ “Contact Visit” โดยทางคุกจะจัดโครงการพบญาติใกล้ชิดประจำปีให้กับผู้ต้องขังปีละ 1 ครั้ง โดยผู้ต้องขัง 1 คน ญาติสามารถเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังได้จำนวนไม่เกิน 10 คน บุคคลที่สามารถเข้ามาเยี่ยมก็จะเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องต้องเป็นญาติกันเท่านั้น เช่น บิดา มารดา พี่ น้อง การเยี่ยมในลักษณะนี้จะเป็นการเยี่ยมแบบใกล้ชิด ได้พูดคุย สัมผัสเนื้อตัวกันโดยไม่มีเครื่องกีดขวาง

ในแต่ละสัปดาห์ผู้ต้องขังที่อยู่ในแดน 1 หรือแดนกะเทย ก็จะได้รับอนุญาตให้เยี่ยมญาติได้ในวันอังคาร ตั้งแต่เวลา 12.30-15.00 น. และวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 9.00-11.30 น. ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 รอบ รอบละ 30 นาที ผู้ต้องขังมีสิทธิ์ได้รับการเยี่ยมญาติเพียงหนึ่งรอบต่อวันเท่านั้น ดังนั้น เวลาสามสิบนาทีที่พวกเขาได้รับ แม้ว่าจะมีเครื่องกีดขวางกั้นระหว่างเธอกับญาติอยู่ก็ตาม เสียงที่ได้ยินของกันละกันก็เป็นเสียงที่ผ่านมาจากสายโทรศัพท์ การได้เห็นหน้ากันผ่านกระจก ก็ทำให้พวกเขามีความสุข และทำให้พวกเขาได้รับรู้ถึงเรื่องราวของสังคมภายนอกคุก กะเทยทั้งสิบคน มีมารดามาเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากมารดาแล้วก็อาจจะมีญาติคนอื่นๆ เช่น พี่สาว น้องสาว น้องชาย มาเยี่ยมสลับหมุนเวียนกันไป นอกจากนี้กะเทยสามารถช่องติดต่อญาติผ่านการเขียนจดหมาย

เดี๋ยวนี้การติดต่อญาติ ก็ต้องเขียนจดหมายอย่างเดียว เมื่อก่อนมีโทรศัพท์ สาธารณะให้โทรติดต่อหาญาติได้ แต่ถูกยกเลิกไป เพราะผู้ต้องขังบางคนเอาไปติดต่อขายยากัน เลยต้องยกเลิก ตอนนี้อยู่ที่เหลือเยี่ยมญาติปกติได้อาทิตย์ละสองครั้ง เมื่อก่อนได้แค่อาทิตย์ละครั้ง แต่ก็ สงสารคนที่ไม่มีญาติ บางคนญาติอยู่ไกล อยู่

ต่างจังหวัด มาไม่ได้ นานๆ จะมาที นอกจากนั้นก็อาศัยการเขียนจดหมายเอา เขาจะให้เขียนจดหมายหาญาติ หาเพื่อนได้ แต่ก็ไม่ได้เขียนได้ทุกวันนะ เขากำหนดว่าชั้นเยี่ยมเขียนได้อาทิตย์ละสองฉบับ ซึ่งก็ถือว่าน้อยมากสำหรับคนคุณ คุณก็ได้กำลังใจจากจดหมายที่เขียนติดต่อกันจากญาติพี่น้อง และก็เพื่อนนี่แหละ บางคนก็จะเล่นมิตรกัน ส่งจดหมายจีบกัน ก็เป็นความสุขทางใจที่พอจะหาได้ ภายในคุก

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม 2560)

จะเห็นว่าช่องทางในการติดต่อญาติของผู้ต้องขัง คือ การเยี่ยมญาติปกติ การเขียนจดหมาย และเคยมีการอนุญาตให้ผู้ต้องขังสามารถโทรศัพท์กลับบ้านได้ แต่เนื่องจากผู้ต้องขังใช้เป็นช่องทางในการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ใช้ติดต่อซื้อขายยาเสพติด จำงานขมา ทำให้คุกแห่งนี้ต้องยกเลิกการติดต่อเยี่ยมญาติทางโทรศัพท์ไป เมื่อคนในคุกกระทำผิดกฎระเบียบของคุก แม้ว่าจะเป็น การกระทำผิดของคนเพียงคนเดียว หรือคนบางกลุ่มเท่านั้น แต่กฎระเบียบที่ออกมาบังคับใหม่ ก็จะเป็นกฎที่บังคับใช้กับผู้ต้องขังทุกคนในคุกให้ปฏิบัติตามแม้แต่ผู้ต้องขังที่ไม่ได้กระทำผิด

บทที่ 5

เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุก

ในบทนี้จะแสดงถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กะเทยในคุกในประเด็นเกี่ยวกับมุมมองและประสบการณ์เพศภาวะและเพศวิถีในคุก ดังที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยก่อนติดคุกไปแล้วในบทที่ 4 จะเห็นว่ากะเทยในคุกมีหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มที่ทำศัลยกรรมแปลงเพศ ทำศัลยกรรมหน้าอก และมีการแต่งกายแบบเพศหญิงด้วยการสวมเสื้อผ้าแบบผู้หญิง สวมกระโปรง สวมรองเท้าส้นสูง แต่งหน้าแต่งตาสวยงาม ไว้ผมยาว มีการจัดแต่งทรงผมแบบผู้หญิง นอกจากนี้ก็ยังมีการทำศัลยกรรมใบหน้า เช่น ทำตาสองชั้น ทำจมูก ทำคาง เป็นต้น (ได้แก่ อาร์ม จีจ้า หยก น้ำเพชร แก้ว และเจนนี่) และอีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มที่ยังไม่ได้ทำศัลยกรรมแปลงเพศ ไม่ได้ทำศัลยกรรมหน้าอก และไม่ได้แต่งกายแบบเพศหญิง เช่น น้ำผึ้ง ปอง เอ็ม และพราว จะเห็นว่าเมื่อพิจารณาจากลักษณะภายนอกของกะเทยในคุกแล้ว แต่ละคนก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป จึงเป็นที่น่าสนใจว่า แล้วมุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีขณะที่ติดคุกของพวกเขาเหล่านี้เป็นอย่างไรบ้าง ทั้งการนิยามตัวตน การมีใครรัก ประสบการณ์ทางเพศ โดยใน ส่วนนี้จะนำเสนอข้อมูลในมิติต่างๆ เหล่านี้

5.1 มุมมองและการนิยามตัวตน

เมื่อผู้ศึกษาได้พูดคุยกับกะเทย ถึงมุมมองทางเพศของกะเทยแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ทุกคนจะใช้เวลาในการคิดค่อนข้างนานพอสมควร จากการสัมภาษณ์ พบว่า กะเทยไม่ได้จัดตัวเองว่าเป็นผู้ชายหรือเป็นผู้หญิง พวกเขาเกิดมามีเพศสรีระหรือเพศสภาพที่เป็นเพศชาย แต่พวกเขามีเพศวิถีที่แตกต่างไปจากเพศสรีระ พวกเขา มีความรู้สึก ความต้องการ ความปรารถนาทางเพศในแบบที่พวกเขาต้องการ ซึ่งอาจจะไม่ได้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวัง ทำให้กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศเช่น พวกเขาถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่ “ผิดปกติ” “เบี่ยงเบนทางเพศ” แต่มุมมองที่พวกเขามองตัวเองไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย พวกเขา มองว่า ตนเองไม่ได้มีความผิดปกติแต่อย่างใด ดังเช่นที่ เจนนี่ ได้บอกเล่า มุมมองต่อตัวเองว่า เธอ มองว่าตัวเองเป็นเพศที่อยู่ตรงกลางระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งกะเทยแต่ละคนก็อาจจะมีความแตกต่างกันออกไป โดยบางคนอาจจะมีความโน้มเอียงไปทางเพศชาย เช่น มีลักษณะภายนอกไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การแสดงออก กิริยาท่าทางคล้ายผู้ชาย หรือบางคนที่มีความโน้มเอียงไปทางเพศหญิง ก็จะมีลักษณะภายนอกที่แต่งกายเหมือนเพศหญิง แต่งหน้าแต่งตาใช้เครื่องสำอาง ไว้ผมยาว หรือการแสดงออก กิริยาท่าทางเหมือนผู้หญิง ซึ่งทำให้ลักษณะภายนอกของ

กะเทยแต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไป สำหรับตัวเจนนี เธอบอกว่าเธอก็มีความโน้มเอียงไปทางเพศหญิง แต่เธอก็ไม่ได้เป็นผู้หญิง แม้ว่าจะมีลักษณะภายนอกที่คล้ายเพศหญิง แต่ร่างกายภายในและจิตใจก็มีความแตกต่างจากเพศหญิง

ความเป็นกะเทย ในมุมมองของแต่ละคนมันจะแตกต่างกัน หนูคิดว่า มันแล้วแต่บุคคล บางคนดูภายนอกเหมือนผู้ชาย แต่งตัวเป็นผู้ชายทั่วไป แต่กิริยาท่าทาง “ออกสาว” บางคนก็แต่งหญิง แต่งหน้า ทำผม ทำนม แปลงเพศ บางคนก็ไม่ทำ มันก็มีหลากหลายแบบ ถ้าเรามองกันภายนอก มันไม่ได้ตายตัวว่า ถ้าเป็นกะเทยแล้ว คุณจะต้องเป็นแบบนี้ แบบนั้น มันไม่เหมือนกับการเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง คุณเกิดมาเป็นผู้ชาย คุณต้องเป็นแบบนี้ แต่งตัวแบบนี้ ตัดผมแบบนี้ พุดครับ คุณเป็นผู้หญิง คุณต้องเป็นแบบนี้ แต่งตัวแบบนี้ ตัดผมแบบนี้ พุดคะ หรือถ้าเป็นผู้ชายแต่งหน้าไม่ได้ ผู้หญิงแต่งหน้าได้ ผู้ชายต้องตัดผมสั้น ผู้หญิงต้องไว้ผมยาว มันเหมือนกำหนดตายตัว แต่ในมุมมองของหนู หนูว่าการเป็นกะเทย หรือบางทีคำว่ากะเทยมันก็อาจจะไม่ได้ใช้กับกลุ่มพวกหนู มันเป็นคำที่สังคมกำหนดขึ้นมาเรียก คนกลุ่มที่มีลักษณะแบบหนูมากกว่า ถ้าเขาไม่คิดคำนี้ขึ้นมา ก็อาจจะเป็นคำอื่นๆ พี่ก็จะเรียกพวกหนูแบบอื่นๆ โดยส่วนตัว หนูมองว่า คนที่เป็นแบบหนู มันก็ไม่ได้มีรูปแบบตายตัวว่า ถ้าเป็นแล้ว ต้องแบบนี้ละ ต้องแต่งตัวแบบนี้เท่านั้นนะ ถึงจะเป็นกะเทย ต้องชอบผู้ชาย เวลาทำอะไรกันต้องเป็นรับ แล้วพี่เคยเห็นไหม กะเทยบางคนแต่งงานกับทอม กะเทยบางคนอย่างเพื่อนหนูมีงู เวลามันมีเซ็กส์ก็ผลัดเป็นรับเป็นรุก คือไม่ได้ตายตัว ถ้าให้หนูมองตัวหนูเองว่าจะให้นิยามตัวเองยังไง ก็คงเป็นนิยามเฉพาะตัว ว่าเป็นอีกเพศหนึ่ง ที่ไม่ใช่เพศชาย เพศหญิง ที่มีรูปแบบวิถีชีวิตทางเพศที่แตกต่างไปจากผู้หญิงและผู้ชาย

เจนนี (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2560)

จากคำสัมภาษณ์ของเจนนี ที่เล่าให้ผู้ศึกษาฟังถึงการนิยามตัวตนของเธอ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อเจนนีต้องมาติดคุก การใช้ชีวิตภายในคุกทั้งภายใต้สภาพแวดล้อม เพื่อนผู้ต้องขัง และผู้คุม สิ่งต่างๆ เหล่านี้ มีผลต่อการนิยามตัวของเธออย่างไรบ้าง

หนูคิดว่า การที่อยู่ในคุก ด้วยความที่เป็นคุกชายล้วน ไม่มีผู้หญิง แล้วผู้ต้องขังก็ไม่ได้เจอผู้หญิงเลย คือ ตัดขาดจากการติดต่อจากเพศตรงข้ามโดยสิ้นเชิง ตัดขาดการมีเพศสัมพันธ์ แล้วแต่ละคนต้องใช้ชีวิตในคุกเป็นระยะเวลายาวนาน สภาพเหล่านี้ทำให้หนูคิดว่า ทำให้พวกเขา มองกะเทยเป็นตัวแทนของผู้หญิง เขาก็จะปฏิบัติกับเราเหมือน

ที่ปฏิบัติกับผู้หญิง คอยดูแล อำนวยความสะดวกต่างๆ มีอะไรก็ให้เราก่อน แบบ “เลดี้เฟิร์ส” ซึ่งมันก็มีส่วนทำให้กะเทยรู้สึกว่าเป็นตัวเองมีคุณค่า ซึ่งแตกต่างจากโลกภายนอกที่กะเทยถูกมองเป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกเลือกปฏิบัติ ถูกเหยียด และไม่ได้มีคุณค่าเท่าเทียมกับเพศชายและเพศหญิง เป็นตัวตลก สำหรับการนิยามตัวตนของหนู ตอนมาติดคุก มันก็ไม่ได้เปลี่ยนไป แต่มันก็มีส่วนทำให้เรามองตัวเองดีขึ้น มันช่วยให้เรามั่นใจในตัวเอง ชัดเจนมากขึ้นค่ะ

เจนนี่ (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2560)

สำหรับน้ำเพชร และแก้ว มองว่า พวกเธอ คือ ผู้หญิงในร่างผู้ชาย ทำให้พวกเธอมีการปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ภายนอกให้เหมือนผู้หญิง ทั้งการทำศัลยกรรมแปลงเพศ ศัลยกรรมหน้าอก นอกจากนี้ก็ยังมีการทำศัลยกรรมใบหน้าให้สวยงาม เช่น ทำจมูก ทำคาง กรีดตา ฉีดโบท็อกซ์ เป็นต้น เพื่อให้พวกเธอมีรูปลักษณ์ที่สวยงาม และมีอวัยวะภายนอก (หน้าอก, อวัยวะเพศ) แบบที่ผู้หญิงมี ในกรณีของแก้ว แก้วเริ่มรับรู้ตัวเองว่าเป็นกะเทยตั้งแต่จำความได้ สมัยวัยเด็ก แก้วจะชอบเล่นตุ๊กตาหรือของเล่นที่เด็กผู้หญิงเล่นกัน เธอรู้สึกว่าเธอไม่ใช่เด็กผู้ชาย เธออยากไว้ผมยาวเหมือนเพื่อนผู้หญิง อยากใส่ชุดผู้หญิง เมื่อเธอเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอก็เริ่มแต่งตัวคล้ายผู้หญิงมากขึ้นไว้ผมยาว

ตั้งแต่เกิดมา พอจำความได้ ก็เล่นกับเด็กผู้หญิง เพื่อนผู้หญิงแถวบ้าน พอเข้าโรงเรียนเราก็ต้องแต่งชุดนักเรียนผู้ชาย ตัวเราเองรู้สึกไม่ค่อยชอบ อยากใส่กระโปรง เคยยิ้มกระโปรงเพื่อนแถวบ้านใส่ (หัวเราะ) แต่ใส่เล่นๆ กันนะคะ เล่นแต่งหน้า แต่งตัวกันชอบมาก พอเรียนจบ ออกจากโรงเรียนก็เริ่มไว้ผมยาว ได้มัดผม ถักเปีย ติดก๊ีบ แต่งหน้า ทาปาก แต่ช่วงนั้นยังไม่ได้ใส่กระโปรง เราจะใส่เสื้อตัวเล็กๆ นุ่งกางเกงยีนส์รัดรูปทรงผู้หญิง ก็ยังไม่ได้ “ออกสาว” มากเพราะยังอยู่ต่างจังหวัด ที่นี่พอเข้ากรุงเทพฯ มีงานทำ เริ่มมีเงิน ก็เริ่มแต่งตัวเป็นผู้หญิง ความตั้งใจเราคือ เราจะทำหน้าอก และแปลงเพศให้ได้ จะได้เป็นผู้หญิงสมบูรณ์แบบ ซึ่งความปรารถนาเราก็สำเร็จ สำเร็จ เพราะเราอยากเกิดเป็นผู้หญิง อยากให้สังคมยอมรับเรา ในฐานะผู้หญิงคนหนึ่ง มีกฎหมายให้เปลี่ยนคำนำหน้าชื่อจาก “นาย” เป็น “นางสาว” เพราะรูปลักษณ์ภายนอกเราเปลี่ยนแปลงไปหมดแล้ว สภาพจิตใจเราก็เป็นผู้หญิง

แก้ว (สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2560)

ในกรณีของ น้ำเพชร อติตนางโซวโนคาบาเรต์แห่งหนึ่ง เธอเป็นอีกคนหนึ่งที่บอกว่า ตัวตนของเธอ คือ ผู้หญิง ถ้าเลือกเกิดได้ เธอจะเลือกเกิดเป็นผู้หญิง ตั้งแต่เด็ก เธอไม่เข้าใจว่าทำไม เธอต้องใส่กางเกง ทั้งที่ตัวเธอชอบที่จะใส่กระโปรงมากกว่า ทำไมเธอต้องตัดผมสั้น ทั้งที่เธอ อยากจะไว้ผมยาว พอเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เวลาอยู่ที่ โรงเรียนก็จะอยู่กับกลุ่มเพื่อนสนิทที่เป็นผู้หญิงเล่นแต่งหน้ากับเพื่อน เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขณะนั้นเธออายุ 15 ปี เธอก็ตัดสินใจออกจากโรงเรียนเพื่อมาช่วยบิดามารดาทำงานในกรุงเทพมหานคร และในช่วงนั้นเองที่เธอก็เริ่มไว้ผมยาว เริ่มแต่งกายแบบผู้หญิง สวมใส่เสื้อผ้าผู้หญิง นุ่งกระโปรง แต่งหน้าแต่งตา

ตอนเด็กๆ ไม่ชอบใส่ชุดนักเรียนชาย คือ มันเป็นกางเกงไง ตัวหนูอยากใส่กระโปรง เหมือนชุดนักเรียนหญิง เวลาอยู่บ้านคนเดียวก็แอบเอาชุดนักเรียนพี่สาวมาใส่ แอบทาลิปสติก ทาแป้งตลับของพี่สาว (ยิ้ม) บางครั้งก็ถึงขั้นทะเลาะกัน แต่หลังๆ เขาคงชิน อันไหนที่เขาไม่ใช่ก็เอามาให้เราใช้ต่อ เวลาไปโรงเรียนก็แอบมีทาปาก ทาแก้ม แอบทากันกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม แต่ก็ทำอะไรมากไม่ได้ เดี่ยวครู่ ถ้าครูจับได้ โดนยึดของหมด เริ่มมาแต่งเยอะตอนที่ออกจากโรงเรียนมาทำงาน พอมาเป็นนางโชว์ พอเริ่มมีเงิน ก็เริ่มซื้อของใช้ เริ่มแต่งตัวเยอะขึ้น ส่วนตัวก็เป็นคนรักสวยรักงาม ถ้าไม่สวยนี่ออกจากบ้านไม่ได้ ก็ไปทำหน้าอก หลังจากนั้นก็แปลงเพศ ได้เป็นผู้หญิงสมใจ อยากจะแต่งตัวแบบไหน ก็แต่งได้ตามใจชอบ มันทำให้เราได้เป็นตัวของตัวเองที่สุดค่ะ ไม่เคยคิดเสียใจที่แปลงเพศ เพราะตั้งใจอยู่แล้วว่า ถ้ามีเงินหรือมีโอกาส หนูก็จะทำทันที หนูไม่เคยชอบอวัยวะเพศของหนูเลย ตอนเด็กๆ ก็ไม่เข้าใจว่าทำไมตัวเองต้องมีแบบนี้ เสียใจ ร้องไห้ว่าทำไมไม่มีเหมือนแม่ เหมือนพี่สาว คือ หนูอยากเป็นผู้หญิงตั้งแต่เด็กแล้วค่ะ แม้ว่าคนอื่นจะมองว่าเราไม่ใช่ผู้หญิงจริงๆ เพราะท้องมีลูกไม่ได้ เพราะไม่มีมดลูกเหมือนผู้หญิงแท้ๆ แต่หนูก็พอใจกับตัวตนที่หนูเป็นตอนนี้มากๆ ค่ะ

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

ทั้งน้ำเพชร และแก้ว เป็นคนที่มีรูปร่างหน้าตาดี ลักษณะภายนอกของพวกเธอทั้งสองคนเหมือนผู้หญิง ทั้งน้ำเสียง กิริยาท่าทาง เมื่อพวกเธอติดคุก ด้วยสภาพแวดล้อมทางกายภาพของคุกที่สร้างขึ้นมาเพื่อคุมขังผู้ต้องขังโดยแยกตามเพศสรีระ คือ คุกชายและคุกหญิง ดังนั้นกะเทยซึ่งหากจัดตามเพศสรีระที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ก็จะถูกส่งไปคุมขังที่คุกชาย ในช่วงแรกทั้งสองคนรู้สึกเสียใจ กลัวและหวาดหวั่น ที่ต้องมาใช้ชีวิตร่วมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ อีกทั้งสภาพแวดล้อมในคุกที่ไม่เหมาะสม

กับการใช้ชีวิตของกะเทย ซึ่งทั้งน้ำเพชรและแก้วที่มองว่าตัวเอง คือ ผู้หญิงคนหนึ่ง สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการมองตัวตนของพวกเธอ โดยเฉพาะน้ำเพชร เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

คือ พวกหนูก็มีหน้าอก แปลงเพศ เหมือนผู้หญิงโดยสมบูรณ์ แล้วให้ไปอยู่รวมกับ ผู้ต้องขังชาย แล้วพวกหนูจะอยู่ได้ไหม จะโดนล้วงละเมิดทางเพศไหม เขาก็ไม่ได้ คำนึงถึงจุดนี้ไง เขาแค่มองว่า คำนำหน้าชื่อเป็นนาย ก็ต้องไปอยู่คุกชาย คำนำหน้าชื่อ เป็นนาง หรือนางสาว ก็ต้องไปอยู่คุกหญิง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราเลือกไม่ได้ เพราะมันติดมา กับอวัยวะเพศตั้งแต่วันแรกที่เรากเกิด แต่ปัจจุบันเราเป็นผู้หญิง มีหน้าอก มีอวัยวะเพศ เหมือนผู้หญิง มันทำให้หนูรู้สึก ว่า สังคมก็ยังมองเราเป็นผู้ชายอยู่ดี ไม่ว่าจะเรามีการ เปลี่ยนแปลงแค่ไหน เปลี่ยนเพศไปแล้วก็ตาม ซึ่งก่อนแปลงเพศเขาก็ให้เราทดสอบต่างๆ นานา ว่าไม่ได้เป็นผู้ชาย เราต้องการที่จะเป็นผู้หญิงจริงๆ พอเข้ามาอยู่ในคุก มันทำให้ หนูมองตัวเองว่า หนูไม่ใช่ผู้หญิง ความรู้สึกเรานั้นลดลง จากที่หนูเป็นผู้หญิงร้อย เปอร์เซ็นต์ กลับเป็นมันค่อยๆ ลดลงๆ สรุปล คือ หนูเป็นผู้ชายใช่ไหม มันเป็นความรู้สึกที่ บอกไม่ถูกค่ะ ทุกอย่างมันทำให้ความรู้สึกเราลดลงหมดเลย แล้วยิ่งมาเจอต้องถูกตรวจ ค้น ถอดเสื้อ ถอดกางเกง กิน อยู่ หลับ นอน มันแบบไม่ใช่สำหรับพวกหนูเลย”

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

การที่พวกเธอต้องมาติดคุก ภายใต้สภาวะบีบบังคับในคุก บริบทของคุกที่เป็นคุกชาย ทำให้ความรู้สึกต่อตัวตนเดิมที่เคยมีหรือเคยเป็นก่อนติดคุกของพวกเธอถูกสั่นคลอน ถูกลดคุณค่าลง จนทำให้พวกเธอต้องกลับมาตั้งคำถาม และสำรวจตัวเองใหม่ว่า สรุปลแล้ว “ตัวตนของเธอคืออะไร” เพราะสิ่งที่เธอเคยมองตัวเอง กับสิ่งที่สังคมมองพวกเธอมันสวนทางกัน

นอกจากนี้ น้ำผึ้ง ปอง เอ็ม พราว ซึ่งพวกเธอเป็นกะเทยกลุ่มที่ยังไม่ได้แปลงเพศ ไม่ได้ ทำหน้าอก หรือทำศัลยกรรมใดๆ ทั้งสิ้น แม้แต่การแต่งกายในชีวิตประจำวันของพวกเธอก็ไม่ได้แต่ง กายด้วยเสื้อผ้าแบบผู้หญิง ไม่ได้แต่งหน้าทาปาก ไม่ได้ไว้ผมยาว ตรงกับข้าม พวกเธอตัดผมสั้นรอง ทรงเหมือนผู้ชายทั่วไป กลุ่มนี้ก็จะมอมมองและการนิยามตัวเองที่แตกต่างไปจากกลุ่มข้างต้น ยกตัวอย่าง เอ็ม อดีตพนักงานธนาคาร เอ็มแต่งกายไปทำงานด้วยเครื่องแบบของธนาคารซึ่งเป็นชุด ของผู้ชาย เวลาส่วนตัว เอ็มจะแต่งตัวเสื้อยืดกางเกงขาสั้นแบบผู้ชาย จะมีบางครั้งที่ไปเที่ยวกับ เพื่อน เอ็มก็จะแต่งหญิง ใส่กระโปรง แต่งหน้าทาปาก ใส่วิกผมยาว สวมรองเท้าส้นสูง

หนูก็เป็นแบบนี้แหละ แต่งหญิงบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็จะแต่งตัวเป็นผู้ชาย สบายๆ เวลาไป ทำงานใส่เครื่องแบบที่ทำงาน ใส่กางเกงสแล็ค เสื้อยืด ผูกเน็กไท บางวันก็ลงรองพื้น

แบ่งตลับ นิดหน่อย เบาๆ เวลาไปเที่ยวก็มีแต่งหญิงบ้าง พ่อแม่ท่านก็รับได้นะที่หนูเป็นแบบนี้ เพราะท่านก็ไม่เคยห้ามไม่ให้ เป็น (หัวเราะ) ตอนเรียนมหาวิทยาลัยก็เคยแต่งหญิงไว้ ผมยาว ใส่ชุดนักศึกษาผู้หญิง รองเท้าส้นสูง แต่งมาเรื่อยๆ เริ่มมาเปลี่ยนการแต่งตัวเป็นผู้ชายเมื่อตอนปีสุดท้าย เพราะรู้สึกกลัวว่าจะหางานทำไม่ได้ เพื่อนรุ่นพี่ที่เป็นกะเทยหลายคน เรียนจบก็ยังไม่สมัครงานไม่ได้ ยิ่งงานราชการถ้าเป็นกะเทยแต่งหญิงนี้ไม่มีสิทธิ์เลย เราก็ก้าวตงงาน เลยเริ่มปรับเปลี่ยนการแต่งตัว ก็ค่อยๆ ลดความเป็นหญิงลง มาแต่งตัวเป็นผู้ชาย พอเรียนจบก็สมัครงาน ได้ทำงานที่ธนาคารแห่งหนึ่ง เราก็ต้องวางตัวให้เหมาะสม จะออกสาวก็ไม่กล้า พอทำงานไปสักพัก พอก็คงมองเห็นถึงความตั้งใจยอมรับในผลงานของเรา เขาก็ไม่ว่าอะไร มองข้ามเรื่องนี้ของเราไป ไม่มีใครสนใจที่จะถามว่า “เธอเป็นกะเทยหรือเปล่า” “เธอเป็นตุ๊ดหรือเปล่า” “เป็นเกย์หรือเปล่า” ส่วนเพื่อนที่สนิท ก็จะไม่ชอบเรียกหนูว่า “อีกะเทย” “อีตุ๊ด” “อีดอก” หนูก็ไม่อะไร ถ้าจะให้หนูนิยามตัวตนของหนูก่อนติดคุกว่าหนูนิยามว่าอะไร (เงิบไปสักพัก สีหน้าครุ่นคิด) ถ้าให้คนอื่นนิยามหรือมองหนู หนูไม่ซีเรียส ว่าเขาจะเรียกหรือนิยามหนูว่าเป็นอะไร ส่วนตัวหนู ซึ่งหนูว่ามันก็แล้วแต่สถานการณ์ แล้วแต่ช่วงเวลา กาลเทศะ ก็ไม่ได้อยากมีนม ไม่ได้อยากแปลงเพศ ไม่ได้เป็นผู้ชาย ไม่ได้เป็นผู้หญิง ไม่ได้เป็นเกย์ ชอบผู้ชาย เป็นรับไม่เคยรุกเลย แต่พอใจที่สุดกับสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ในตอนนี้

เอ็ม (สัมภาษณ์, 4 กันยายน .2560)

เอ็ม ได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า หลังจากที่เธอเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในคุก บริษัทต่างๆ ของคุณไม่ได้ทำให้มุมมองต่อตัวตนของเธอเปลี่ยนแปลงไปมากนัก เธอบอกว่าเธอรู้สึกว่าคุณคือเธอที่เป็นแบบนี้ จึงเห็นได้ว่าตัวตนของเธอเลื่อนไหลและปรับเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาและสถานที่

นอกจากนี้ สังคมยังมีการกำหนดคำเรียกกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศมากมาย เช่น เพศที่สาม เพศทางเลือก สาวประเภทสอง สตรีข้ามเพศ เป็นต้น ซึ่งคำเรียกหรือคำจำกัดความเหล่านี้ อาจจะเป็นความพยายามในการจัดประเภทของกะเทยเหล่านี้หรือไม่ จึงเป็นที่น่าสนใจว่ากะเทยในคุกเหล่านี้พวกเธอมีการนิยามหรือจัดประเภทตัวเองตามคำเรียกที่คนภายนอกให้คำจำกัดความหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษา พบว่า มีกะเทยบางคนที่ไม่เรียกหรือนิยามตัวเองว่าอะไรเลย กะเทยบางคนเรียกตัวเองว่าสาวประเภทสอง เช่น อาร์ม หยก และเจนนี่ ซึ่งการที่พวกเธอเหล่านี้จัดว่าตนเองเป็นสาวประเภทสอง เนื่องจากมองว่าตนเองเป็นผู้หญิงอีกประเภทหนึ่ง พวกเธอจัดให้บุคคลที่เกิดมามีเพศสภาพเป็นผู้หญิงมาตั้งแต่กำเนิด จัดเป็นสาวประเภทที่หนึ่ง ส่วนพวกเธอ จัดเป็นสาวประเภทที่สอง การจัดตัวเองเป็นสาวประเภทที่สองนี้ พวกเธอไม่ได้มองว่า เป็นกลุ่มที่รอง หรือมีคุณค่าที่ด้อยกว่าสาวประเภทที่หนึ่ง สาวประเภทสองในความคิดของพวกเธอ คือ คนที่เกิดมามีเพศสภาพเป็นเพศ

ชาย แต่มีความปรารถนาความต้องการแบบเพศหญิง ซึ่งความเป็นหญิงของพวกเขาจะค่อยๆ เพิ่มขึ้น โดยการค่อยๆ เปลี่ยนแปลงในเรื่องรูปลักษณ์ภายนอก เช่น การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายเพศหญิง การแต่งหน้า การไว้ทรงผมผู้หญิง การแสดงออกทั้งกิริยาท่าทาง การพูดจา ในส่วนของการทำศัลยกรรมแปลงเพศ หรือทำหน้าอก การกินหรือฉีดฮอร์โมนเพศหญิง ก็เป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้พวกเขาารู้สึกว่าตนเองเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์ขึ้น โดยจะเริ่มจากการทำหน้าอกก่อน หลังจากนั้นอาจจะทำการศัลยกรรมแปลงเพศในภายหลัง

โดยหยก เรียกตัวเองว่า “สาวประเภทสอง” เธอเล่าว่า ตั้งแต่จำความได้ช่วงประมาณอนุบาล เธอก็รู้สึกเธอไม่ใช่ผู้ชาย อยากจะใส่กระโปรงไปโรงเรียน อยากไว้ผมยาว ติดก็บ่นารักๆ เธอจะชอบเล่นกับผู้หญิง พอเริ่มย่างเข้าสู่วัยรุ่น กลุ่มเพื่อนที่เธอคบหาก็คจะเป็นผู้หญิง เธอชอบแต่งหน้าเล่นกับเพื่อนผู้หญิง เวลาที่มีกิจกรรมที่โรงเรียน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมร่ำไทย ซึ่งจะได้แต่งหน้าทาปาก แต่งตัวสวยงาม เธอจะเข้าร่วมทุกครั้ง และมักจะขอรับบทบาทเป็นผู้หญิง และเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอไม่ได้เรียนต่อ จึงเริ่มไว้ผมยาว เริ่มแต่งหน้าอ่อนๆ ทาลิปสติก เริ่มเอาเสื้อแบบผู้หญิงตัวเล็กๆ พอดีตัวมาใส่ ความตั้งใจของเธอคือ เธอต้องการมีหน้าอก และแปลงเพศ เพื่อที่มีรูปลักษณ์ภายนอกเหมือนผู้หญิง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2540 เธอตัดสินใจที่จะทำหน้าอก และหลังจากนั้นอีก 7 ปี จึงได้ทำศัลยกรรมแปลงเพศ

หนูคิดว่า ตัวหนูไม่ได้ผิดแปลกจากผู้ชายหรือผู้หญิง เพียงแต่หนูเกิดมาเป็นผู้ชาย แต่ใจเป็นหญิง ก็พยายามมีความสุขกับสิ่งที่ เป็น ใครจะมองเราว่าเป็นอะไรไม่ค่อยเอาใจใส่ใจ เพราะพวกเราถูกล้อเลียน เหยียดหยามจากคนอื่นมาตั้งแต่เด็กๆ ใครไม่มาเป็นแบบเราก็ไม่เข้าใจหรอก หนูโชคดีที่พ่อกับแม่เข้าใจ เขาไม่ได้มาบีบบังคับว่าให้เราต้องเป็นผู้ชายนะ สมัยก่อนสังคมยังไม่ค่อยยอมรับเหมือนสมัยนี้ ขนาดสมัยนี้ก็ยังมียุคที่เหยียดเพศอยู่เลย คนอื่นจะมองเราอย่างไรนั้น ก็ขึ้นกับตัวเราด้วยว่าเราวางตัวยังไง ทำตัวให้เขามองเรายังไง ถูกต้องตามกาลเทศะไหม กะเทยบางคนมีความรู้ความสามารถจนเป็นที่ยอมรับในสังคมก็มีอยู่ มันอยู่ที่เราทำตัว ทำให้เรามีที่ยืนอยู่ในสังคมได้ กลุ่มคนที่เป็นแบบหนู พวกเราก็ต้องการการยอมรับ ความเท่าเทียม เสมอภาค ไม่อยากได้ใครมาเรียกโดยการใช้คำหยาบ ดูถูก ล้อเลียนพวกเรา ไม่อยากให้เรา มองเราเป็นตัวตลก สำหรับหนูก็อยากเรียกตัวเองว่า “สาวประเภทสอง” ค่ะ

หยก (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2560)

ส่วน จิ๊จ๋า น้ำเพชร และแก้ว พวกเขาเรียกตัวเองว่า “สตรีข้ามเพศ” โดยมองว่า แม้ตัวเองจะเกิดมาเป็นเพศชาย แต่ตนเองไม่ได้มีความต้องการที่จะเป็นเพศชาย พวกเขา มีความต้องการที่จะ

ปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ของตนเองใหม่ เพื่อให้มีลักษณะที่เหมือนเพศหญิงมากที่สุด ทั้งการทำศัลยกรรมหน้าอก แผลงเพศ หรือทำศัลยกรรมอื่นๆ บนใบหน้า นอกจากนี้พวกเธอยังมีการแต่งกายในแบบของผู้หญิงตลอดเวลา

สำหรับจีจ๋า ปัจจุบันอายุ 27 ปี เธอมีรูปร่างสูง ส่วนสูงประมาณ 170 เซนติเมตร รูปร่างสมส่วน ผิวขาว หน้าตาดี วันที่ผู้ศึกษาพบเธอครั้งแรกในคุกเพื่อทำการสัมภาษณ์พูดคุยกับเธอ เธอไม่แต่งหน้า ตัดผมสั้นเกรียนทรงนักโทษ เธอเดินมาหาผู้สัมภาษณ์ด้วยท่าทางที่มั่นใจ สวมใส่ชุดนักโทษสีฟ้าที่ตัดแปลงโดยการตัดเย็บให้เป็นชุดที่รัดรูป เสื้อเข้ารูป เน้นสัดส่วนบริเวณหน้าอกและเอว ส่วนกางเกงเป็นขาสั้นเนื้อเช่า (ตามปกติกางเกงนักโทษจะมีความยาวประมาณเช่า) เธอเล่าให้ฟังว่าในช่วงวัยเด็กของเธอ เธอจะเล่นกับพี่สาวและน้องสาว ไม่ไปเล่นกับเด็กผู้ชาย เธอชอบเล่นตุ๊กตา เล่นขายของ ชอบเอาเสื้อผ้าของพี่สาวมาใส่ บิดามารดาเห็นเข้า ก็ไม่ได้ว่าอะไร อีกทั้งเมื่อรู้ว่าเธอชอบใส่เสื้อผ้าเด็กผู้หญิง มารดาก็ซื้อเสื้อผ้าแบบของเด็กผู้หญิงมาให้เธอ ช่วงวัยรุ่น ขณะเรียนชั้นมัธยมศึกษา เธอก็จะอยู่กับกลุ่มเพื่อนผู้หญิง ทำกิจกรรมเป็นผู้นำเชียร์ของโรงเรียน แอบแต่งหน้าทาปาก มาโรงเรียน เริ่มกินยาคุมเมื่อเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขณะนั้นอายุ 14 ปี เนื่องจากร่างกายเธอเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาการของเพศชาย เธอจึงเริ่มปรึกษาเพื่อนๆ และตัดสินใจไปซื้อยาคุมเพื่อรับประทาน พอเข้าเรียนในระดับชั้นมหาวิทยาลัย เธอแต่งชุดนักศึกษาผู้หญิงไปเรียน ขณะเธอกำลังศึกษาระดับมหาวิทยลัย ชั้นปีที่ 1 ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2551 ก็ได้ตัดสินใจแผลงเพศ และทำหน้าอก ซึ่งบุคคลในครอบครัวของเธอไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา พี่สาว น้องสาว ยอมรับในตัวตนที่เธอเป็น รวมทั้งยังสนับสนุนให้เธอทำศัลยกรรมหน้าอกและแผลงเพศ จีจ๋าตัดสินใจทำศัลยกรรมและทำการแผลงเพศพร้อมกัน

พอเราโตขึ้น เริ่มอยากสวย ก็เริ่มจากการซื้อยาคุมมากิน เพราะเขาบอกกินยาคุมแล้วจะทำให้มีหน้าอก ผิวพรรณดีไม่แข็งกระด้างเหมือนผิวผู้ชาย ก็กินมาเรื่อยๆ พอเริ่มเรียนมหาวิทยาลัยปีที่ 1 ก็เปลี่ยนมากินฮอร์โมนโดยตรงเลย ก็ไปซื้อตามร้านขายยาที่เขาแนะนำกันในกระทู้ในอินเทอร์เน็ต แล้วก็ไปฉีดบ้าง แต่ก็ไม่ได้ฉีดเองนะ หนูไปฉีดตามคลินิกเสริมความงาม ช่วงนั้นก็มีความคิดที่จะแผลงเพศ เพราะเราไม่ได้อยากมีตรงนั้นมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว เราก็ตัดสินใจที่จะทำหน้าอกและแผลงเพศ ก็เลยได้ปรึกษาหมอ พ่อแม่เราก็โอเค พี่น้องก็โอเค พ่อกับแม่ยังชอบพูดเลยว่าบ้านนี้มีลูกสาว 3 คน ท่านก็ยอมรับในสิ่งที่เราเป็น ไม่เคยปิดกั้นมาตั้งแต่เล็ก ๆ แล้ว อย่างค่าใช้จ่ายตอนทำที่บ้านก็ออกให้นะ ส่วนเราก็ศึกษาหาข้อมูลคลินิกที่จะไปทำ ทำเสร็จฟื้นขึ้นมาเจ็บปวดมาก

ช่วงนั้นก็พักพินอยู่บ้าน ที่บ้านก็คอยดูแล พอทุกอย่างเริ่มเข้าที่ หนูก็ใช้ชีวิตเป็นผู้หญิง เต็มตัวแล้วค่ะ รู้สึกมีความสุขมาก

จีจ้า (สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2560)

แม้ว่ากะเทยบางคนจะมีการเรียก หรือจัดกลุ่มตัวเองเป็นสาวประเภทสอง หรือสตรีข้ามเพศ แต่ก็ยังมีบางคนที่ไม่ได้ใช้คำเรียก หรือจัดประเภทว่าตัวเองควรจะเป็นกะเทยกลุ่มไหน ได้แก่ น้ำผึ้ง เอ็ม ปอง และพราว พวกเขาเหล่านี้ไม่ได้คาดหวังว่าคนอื่นจะเรียกพวกเขาอย่างไร แต่ขอให้ เป็นคำเรียกที่ไม่เป็นคำหยาบคาย หรือดูถูก และให้เกียรติกัน และไม่ยากให้คนทั่วไปในสังคมมองว่า พวกเขาเป็นพวกวิปริตผิดเพศ จะเรียกพวกเขาว่าอย่างไรก็ได้ ดังเช่นปอง ปองซึ่งมีลักษณะภายนอกที่ ไม่ได้แตกต่างจากผู้ชายทั่วไป เธอไม่ได้แต่งกายด้วยเสื้อผ้าแบบผู้หญิง ไม่ได้ไว้ผมยาว ไม่ได้แต่งหน้า แต่ง จะมีเพียงกิริยาท่าทางที่ “ตุงตุง” หรือ “ออกสาว” ที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เธอเล่าว่า เธอมักจะโดนเพื่อนล้อเป็นมาตั้งแต่สมัยวัยรุ่นจนถึงปัจจุบันนี้ ว่าเป็น “กะเทยควาย” เพราะด้วยความที่เป็นรูปร่างที่สูงใหญ่ ผิวดำแดง ผมหยคก ถ้าเป็นสมัยวัยรุ่นที่โดนเพื่อนล้อ ปองจะรู้สึกโกรธ บางครั้งก็วิ่งไล่กวดเพื่อนคนที่ล้อ บางครั้งเมื่อโดนล้อหนักเข้า เธอก็จะแอบร้องไห้ ปัจจุบันแม้ว่าเธอยังถูกล้ออยู่ แต่เธอก็ไม่ได้แสดงกิริยาอาการเหมือนสมัยวัยรุ่น เธอบอกว่าเธอพยายามไม่ใส่ใจ คิดและมองในเชิงบวกว่า ที่เพื่อนๆ หรือคนอื่นๆ ล้อ เพราะพวกเขาให้ความสนใจตัวเธอ

กะเทยเป็นกลุ่มที่ถูกล้อเลียนมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว กว่าแต่ละคนจะผ่านจุดนั้นมาได้ มันลำบากนะ บางคนครอบครัวไม่ยอมรับ ถูกเพื่อนล้อ เพื่อนแกล้ง โดยเฉพาะเพื่อนผู้ชาย สังคมไม่ยอมรับ มองพวกเราว่า “ผิดเพศ” เป็น “โรคจิต” พวกเราก็ค้นปกติทั่วไป แต่คนอื่นที่ไม่ใช่พวกเรา เป็นคนมาตัดสินพวกเรา มาจัดประเภทพวกเรา โดยสิ่งเหล่านี้ ไม่ได้มาจากพวกเราเลย สำหรับตัวหนู ใครจะมองหรือจะเรียกอย่างไรก็แล้วแต่เขา แต่ขอให้ใช้คำที่เป็นการให้เกียรติกัน ไม่ดูถูก ไม่เหยียดหยามก็พอค่ะ

ปอง (สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2560)

จากข้อมูลข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า กะเทยในคุุไม่ได้มองว่าเพศวิถีที่ตนเองเป็นมีความผิดปกติแต่อย่างใด แต่ความ “ปกติ” หรือ “ผิดปกติ” เกิดจากมุมมองของคนในสังคมที่มาตัดสินพวกเขา และให้คำนิยามพวกเขาแตกต่างกันออกไป ทั้งในเชิงของการให้เกียรติหรือในเชิงที่เป็น การดูถูกหรือตลกขำขัน ซึ่งกะเทยก็ต้องการการยอมรับจากสังคมในฐานะคนคนหนึ่ง ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม นอกจากนี้ “ความเป็นกะเทย” ของกะเทยแต่ละคนก็มีความแตกต่างหลากหลาย ซับซ้อน ไม่ได้มีการกำหนดตายตัวว่า เป็นกะเทยแล้วต้องแต่งตัวเป็นผู้หญิง เพราะบางคนที่ เป็นกะเทยอาจจะ

ไม่ได้ใช้ชีวิตแบบ “แต่งหญิง” หรือเป็นกะเทยแล้วจะต้องแปลงเพศทำศัลยกรรม เพราะกะเทยบางคน พวกเธอก็ไม่ได้ทำศัลยกรรมแปลงเพศ กะเทยบางคนก็ไม่ได้มองตัวเองว่าเป็นผู้หญิง ในขณะที่กะเทยอีกคนหนึ่งมองว่าตนเองต้องเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบโดยการแปลงเพศ เป็นต้น ดังนั้น “ความเป็นกะเทย” จึงอาจจะแตกต่างไปจาก “ความเป็นชาย” และ “ความเป็นหญิง” ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคม ประกอบสร้างขึ้นมา และเป็นมายาคติที่ดำรงอยู่ในสังคม ความเป็นกะเทยที่แตกต่างเหล่านี้ ทำให้กะเทยในคุกได้นิยามตัวตนที่แตกต่างกันออกไป แต่การนิยามนี้ก็รูปแบบตายตัว ว่าถ้าใครนิยามเป็นกะเทย เธอจะต้องเป็นกะเทยตลอดไป แต่นิยามของแต่ละคนสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามบริบทต่างๆ เช่น เวลาที่อยู่กับเพื่อนก็จะนิยามตัวเองอย่างหนึ่ง อยู่ที่ทำงานจะนิยามตนเองอีกอย่างหนึ่ง บางคนก็ที่บ้านกับครอบครัวก็จะนิยามตนเองอีกอย่างหนึ่ง ดังนั้น การนิยามตัวตนและอัตลักษณ์ของกะเทยจึงมีความแตกต่างออกไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงช่วงเวลาที่แตกต่างกัน กะเทยไม่ได้ยึดนิยามใดนิยามหนึ่งไปจนตลอดชีวิต แต่จะเลือกใช้นิยามใดนิยามหนึ่งในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน รวมไปถึงการที่จะพยายามจัดประเภท (Categorize) ของคนกลุ่มนี้ว่า เป็น “กะเทย” “สาวประเภทสอง” “เพศที่สาม” “เพศทางเลือก” หรือคำนิยามอย่างอื่น คำเหล่านี้อาจจะไม่ได้ครอบคลุมถึงความหลากหลายทางเพศ ความซับซ้อน ลื่นไหล เปลี่ยนแปลงไปมาของอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ

5.2 เพศภาวะและเพศวิถีขณะติดคุก

คุก เป็นสถานที่ที่ไม่มีใครคิดว่าตนเองจะเข้ามาอยู่ ไม่มีใครปรารถนาที่จะเข้ามาใช้ชีวิต ในสถานที่ที่แห่งนี้เลย ชีวิตที่ถูกจำกัดในทุกๆ ด้าน ขาดการติดต่อกับบุคคลภายนอก ถูกรังเกียจและตีตราจากสังคมภายนอก สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ขาดอิสรภาพ ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบมากมาย อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากผู้คุมอย่างเข้มงวด จากที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อการใช้ชีวิตประจำวันของกะเทยคุกที่ได้อธิบายถึงการใช้ชีวิตประจำวันในช่วงแรกของกะเทย ในส่วนนี้จะอธิบายว่า เมื่อกะเทยอยู่ในคุกไปสักระยะหนึ่งแล้วจนกะเทยสามารถที่จะปรับตัวกับการใช้ชีวิตในคุก พวกเธอเหล่านี้มีเพศวิถีอย่างไร

- ทรงผม เครื่องหมายแสดงตัวตน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วถึงความรู้สึกของกะเทยในช่วงที่เข้าคุกมาวันแรก ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า การติดคุกเป็นเรื่องที่ทำให้เธอเสียใจมาก เมื่อเข้ามาวันแรกพวกเธอยังโดนตัดผมสั้นเกรียน เป็นทรงรองทรงสูง ด้านข้างและด้านหลังศีรษะสั้นติดหนังหัว ส่วนบนยาวประมาณ 3 เซนติเมตร แต่พอพวกเธอใช้ชีวิตไปประมาณ 3-6 เดือน ก็เริ่มปรับตัวได้ เคยชินกับกฎระเบียบภายใน

คุก เมื่อผมเริ่มยาว พวกเธอก็ไม่ได้ไปตัดให้สั้นเหมือนเดิม ก็จะเริ่มกลายเป็นทรงรองทรงต่ำ ด้านหน้ายาว วันดีคืนดีเจ้าหน้าที่ก็จะเรียกตัวเธอออกมาตัดผม ครั้งหนึ่งผู้ศึกษาได้เข้าไปสัมภาษณ์กะเทยภายในแดน วันนั้น กะเทยทุกคนถูกเจ้าหน้าที่เรียกมาตัดผม โดยให้ช่างตัดผมประจำแดนซึ่งเป็นผู้ต้องขังด้วยกันเป็นผู้ตัด ผู้ศึกษาสังเกตเห็นสีหน้าพวกเธอแต่ละคน พบว่า แต่ละคนมีสีหน้าที่ไม่ค่อยพอใจ ในมือแอบถือกระຈกใบเล็กไว้ในมือคนละอัน คอยส่องเวลาช่างเล็มผมของตัวเอง บางคนคอยบอกช่างตัดผมว่า “ผมสั้นแล้ว พอแล้ว” แต่ทุกคนก็ไม่มีอภิสิทธิ์ใดๆ จะต้องได้รับการปฏิบัติเหมือนกัน เจ้าหน้าที่ประจำแดนบอกว่า “ถ้าไม่ทำให้เหมือนกันหมด คนโน้นแบบนี้ คนนี้แบบนี้ เดี่ยวจะถูก ‘ร้องเรียน’¹ ถ้าเรียก กะเทยมาตัดก็ต้องตัดทุกคน ถ้าตัดเฉพาะบางคน เดี่ยวก็จะมาฟ้องว่าทำไมคนนี้โดน คนนั้นไม่โดน เลยต้องเรียกมาตัดทุกคน” แต่สำหรับการร้องเรียนเรื่องตัดผมของกะเทยนั้น ยังไม่ถึงขั้นมีการร้องเรียน

กฎระเบียบของคุกที่ให้ผู้ต้องขังทุกคนตัดผมสั้นเกรียนจะบังคับใช้กับผู้ต้องขังทุกรายไม่เว้นแม้แต่กะเทย แต่ในบางช่วงเวลากฎระเบียบเหล่านี้ยังยืดหยุ่นให้พวกเธอเหล่านี้ได้อยู่บ้าง เช่นในช่วงที่มีกิจกรรมดนตรีของคุก ซึ่งคุกจะมีวงดนตรีที่เล่นและขับร้องโดยผู้ต้องขังด้วยกันเอง และมีดีเจหรือทางเครื่องเป็นกะเทย กะเทยกลุ่มนี้ก็จะได้รับอนุญาตให้ไว้ผมยาวประมาณติ่งหู ส่วนกะเทยที่ไม่ได้เป็นทางเครื่อง ก็จะไม่อนุญาตให้ไว้ผม ซึ่งกะเทยที่เป็นทางเครื่องมีจำนวน 10 คน เมื่อพวกเธอได้ไว้ผมยาวประมาณติ่งหู พวกเธอก็จะมีการมัดผมโดยใช้หนังยางมารัดผม มีใช้สำหรับใช้รัดผมแต่อย่างใด แต่เป็นยางสำหรับรัดแกงจืดซึ่งเป็นแกงที่คุกจำหน่ายให้แก่ผู้ต้องขังผ่านร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ส่วนก็บติดผมเป็นสิ่งที่หายากมากในคุก พวกเธอจะได้รับเมื่อมีงานของคุก เจ้าหน้าที่ก็จะนำเครื่องสำอาง พร้อมกับก็บติดผมเข้ามาเพื่อใช้สำหรับแต่งหน้าและทำผม หรือนำมาเป็น

¹ การร้องเรียน คือ ผู้ต้องขังที่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมหรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมือนคนอื่น ๆ จะเขียนคำร้อง ซึ่งอาจจะเขียนเอง หรือให้เพื่อนผู้ต้องขังที่มีความรู้ หรือที่เรียกว่า “พวกหัวหมอ” ซึ่งจะเป็นผู้ต้องขังที่มีการศึกษาดี หรือเคยรับราชการมาก่อน หรือไม่ก็เป็นพวกที่เคยติดคุกมาหลายครั้งจนรู้เรื่องภายในคุกเป็นอย่างดี และพอมีความรู้ในเรื่องกฎหมาย มีทักษะในการพูดและการเขียน มักจะเป็นพวกที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำผู้ต้องขังอื่นๆ โดยทำตัวเป็น “นายความประจำเรือนจำ” มีหน้าที่ คือ การรับจ้างเขียนคำอุทธรณ์ ฎีกาเกี่ยวกับคดี และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับคดีและกลุ่มต่างๆ (นันทิ จิตสว่าง, ม.ป.ป., น.103-111) โดยคำร้องจะส่งไปยังหน่วยงานภายใน เช่น ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของเรือนจำ หรือหน่วยงานภายนอกที่ทำหน้าที่รับคำร้องทุกชั้นในกรณีที่คุณคนได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจึงไม่อยากจะให้เกิดปัญหาการร้องเรียนขึ้น

ของรางวัลให้แก่พวกเธอที่ร่วมทำกิจกรรม พวกเธอก็จะนำเครื่องสำอาง หรือก็บัตินมมาแบ่งปันกันกับเพื่อนๆ กะเทยที่สนิท

แม้ว่าการไ้ผมสั้นทรงสูงจะเป็นกฎระเบียบของคุก แต่ก็ยังมีบางช่วงเวลาที่ยังพอยืดหยุ่นให้กะเทยได้ไ้ผมยาวขึ้นได้บ้าง ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับหัวหน้าฝ่ายควบคุม หรือเรียกว่า “ผู้บังคับแดน” (เป็นตำแหน่งการบริหารเรือนจำ เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดภายในแดนที่ควบคุมผู้ต้องขัง แต่ละแดนจะมีเจ้าหน้าที่ที่เป็น “ผู้บังคับแดน” 1 คน ซึ่งตำแหน่งนี้จะมีหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนแดนกันไปเป็นคราวๆ คราวละประมาณ 2-3 ปี แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละคน) ว่าผู้บังคับแดนแต่ละคนมีความเข้มงวดกับกฎระเบียบมากน้อยแค่ไหน บางคนก็จะเข้มงวดมาก ก็จะทำให้ผู้ต้องขังทุกคนปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด บางคนก็จะยืดหยุ่นให้กะเทยได้ไ้ผมยาวได้บ้าง แต่ก็ยาวประมาณตั้งหูเท่านั้น ไม่สามารถที่จะไ้ยาวถึงบ่าหรือกลางหลังได้

หยก ได้เล่าประสบการณ์ที่เธอเคยผ่านคุกมาหลายครั้งว่า เรื่องทรงผมของกะเทยก็มีบางช่วงเวลาเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในแดนเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบ กะเทยทุกคนก็ต้องตัดผมสั้นตามระเบียบคุก บางช่วงเวลาก็จะอนุญาตให้กะเทยไ้ผมสั้นประมาณตั้งหูได้ขึ้นอยู่กับผู้บังคับแดนแต่ละคน พวกเธอจะไม่ค่อยชอบผู้บังคับแดนที่เข้มงวดกับกฎระเบียบมากนัก ซึ่งพวกเธออาจจะแสดงออกว่าไม่พอใจที่ถูกตัดผมสั้น แต่จะเป็นปฏิกิริยาที่แสดงในกลุ่มเพื่อนเท่านั้น พวกเธอรู้ดีว่าหากแสดงกิริยาที่ไม่พอใจต่อหน้าเจ้าหน้าที่ พวกเธออาจจะโดยลงโทษได้

วันแรกที่ถูกตัดผมสั้น เกรียนติดหนังหัว ก็รู้สึกเสียใจ ใจหาย เสียตาย มันรู้สึกแบบต้องขนาดนี้เชียวนะ แต่วันนั้นทุกคนที่เข้ามาก็ถูกตัดสั้นกันหมด พอไ้ผมเริ่มยาวขึ้น มันก็เริ่มโอเค ก็เห็นเพื่อนกะเทยคนอื่นก็ผมสั้นเหมือนกัน ก็เริ่มทำใจได้ มีบางช่วงเวลา ผ.บ.แดนเขาให้กะเทยไ้ผมได้ แต่ก็ไม่ได้ให้ไ้จนวนยาวมากนะแค่ประมาณตั้งหู กะเทยบางคนก็จะไ้ผมสั้นแบบนักเรียน บางคนสไลด์ผม บางคนก็จะตัดหน้าม้า เปียผมได้ หนูก็รู้สึกดีนะ ได้ทำอะไรที่สวयงามกับผมบ้างตามความชอบของตัวเอง พอมีการเปลี่ยน ผ.บ.แดน ถ้าคนที่มาประจำที่แดนเขาเข้มงวด เขาก็จะให้กะเทยตัดผมสั้นเหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ กะเทยบางคนก็รับได้ บางคนเขาก็จะไม่ค่อยพอใจ ไม่ชอบใจนัก แต่ก็ไม่ได้แบบว่าไปประท้วง ร้องเรียน เพราะร้องเรียนไปก็ไม่ชนะ เพราะนายเขาก็ทำตามระเบียบ ก็ได้แค่บ่นๆ กัน ทำอะไรไม่ได้ ต้องยอม

หยก (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2560)

- เครื่องแต่งกาย

ผู้ต้องขังทุกคนที่อยู่ในคุกจะต้องสวมเครื่องแบบนักโทษ ซึ่งมีลักษณะชุดคล้ายเสื้อเชิ้ตที่ไม่มีคอปก แขนสั้น มีกระดุมด้านหน้า กางเกงขาสั้นประมาณเข่า เสื้อและกางเกงจะเป็นชุดสีเดียวกัน สำหรับผู้ต้องขังที่คดีเด็ดขาด พวกเขาจะต้องสวมใส่ชุดสีฟ้า ส่วนผู้ต้องขังอยู่ระหว่างการอุทธรณ์หรือฎีกา จะใส่ชุดผู้ต้องขังสีน้ำตาลเข้ม กะเทยก็จะต้องสวมใส่ชุดนักโทษสีฟ้าเหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ผู้ศึกษาสังเกตเห็นถึงความแตกต่างของชุดผู้ต้องขังของพวกเธอว่า มีความแตกต่างไปจากชุดของผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ เสื้อที่มีลักษณะค่อนข้างรัดรูป เน้นทรวดทรง ช่วงเอวคอด ส่วนกางเกงจะค่อนข้างสั้น จากเดิมที่ความยาวของกางเกงจะยาวประมาณเข่า ก็จะสั้นขึ้นมาประมาณขาอ่อน จากการพูดคุยกับพวกเธอ พบว่า พวกเธอจะนำชุดนักโทษมาตัดเย็บให้เข้ากับรูปร่างของตนเอง กางเกงก็จะนำมาตัดขาให้สั้นขึ้นโดยใช้กรรไกรตัด แล้วก็ใช้เข็มเย็บผ้าเย็บให้เรียบร้อย โดยปกติแล้วอุปกรณ์จำพวกกรรไกร มีดคัตเตอร์ หรือเข็ม เป็นสิ่งของที่ผู้ต้องขังไม่สามารถครอบครองได้ เพราะผู้ต้องขังอาจจะนำไปใช้เป็นอาวุธทำร้ายตัวเองหรือทำร้ายเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันเองซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในการควบคุมตามมา ทำให้ผู้คุมจึงคอยเฝ้าระวัง และตรวจตราไม่ให้ผู้ต้องขังมีสิ่งของเหล่านี้ไว้ในครอบครอง แต่เนื่องจากกรรไกรหรือมีดคัตเตอร์เป็นอุปกรณ์สำนักงานที่จำเป็นต้องใช้ที่หมวดทำการของเจ้าหน้าที่ พวกเธอจึงอาศัยความสนิทสนมกับ “ผู้ช่วย” ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่ทำงานช่วยเหลือเจ้าหน้าที่หยิบยืมอุปกรณ์พวกนี้มาใช้ เมื่อใช้เสร็จก็จะนำไปคืน ในส่วนของเข็มเย็บผ้าและด้าย พวกเธอได้มาจากกองงานเย็บจักร ซึ่งจะให้เพื่อนที่สังกัดกองงานดังกล่าวลักลอบเอาออกมาให้ กะเทยบางคนที่มีเพื่อนหรือคนรู้จักที่สังกัดกองงานเย็บจักรก็จะนำไปให้เพื่อนช่วยเย็บ หรือบางครั้งก็ลักลอบเย็บกันเองโดยไม่ได้เจ้าหน้าที่ภายในแดนรู้ มีกะเทยบางคนรับจ้างเย็บ ก็จะไปจ้างกะเทยพวกนี้ โดยจ่ายค่าจ้างเป็นเงินประมาณ 200 บาทต่อ 1 ชุด ถ้าจ้างเป็นเงินก็จะให้ญาติโอนผ่านบัญชีธนาคารข้างนอก หรือมาฝากเข้า “บู้ค” ของกะเทยที่รับจ้างให้ หรือถ้าจ่ายเป็นสิ่งของก็ใช้เป็นบุหรี จะเท่ากับ 2 ของ (ราคาบุหรีในคุก ซองละ 90 บาท) ซึ่งบุหรีในคุกเปรียบได้กับเงินสดในโลกภายนอก ผู้ต้องขังก็จะใช้บุหรีเป็นตัวกลางเพื่อจะแลกเปลี่ยนสินค้าหรือสิ่งของที่ตนเองต้องการกับเพื่อนผู้ต้องขัง กะเทยจะต้องคอยระมัดระวังไม่ให้ผู้คุมจับได้ว่าแอบใช้เข็มเย็บผ้า หรือกรรไกร หากถูกจับได้ก็จะโดนลงโทษ กะเทยบางคนก็ได้รับชุดผู้ต้องขังจากเพื่อนกะเทยที่ได้รับการปล่อยตัวไปก่อนมอบให้ โดยชีวิตประจำวันภายในแดนของพวกเธอก็จะแต่งกายด้วยชุดผู้ต้องขังที่รัดรูป เจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ภายในแดนก็ไม่ได้ว่ากล่าวหรือลงโทษพวกเธอแต่อย่างใด เนื่องจากมีความคุ้นเคยและสนิทสนมกับผู้ต้องขังที่อยู่ภายในแดนแล้ว แต่หากว่าพวกเธอต้องไปเจอกับเจ้าหน้าที่ที่ไม่คุ้นเคยหรือเจ้าหน้าที่ที่เข้มงวด พวกเธอก็จะกลับมาใส่ชุดผู้ต้องขังชายที่ไม่รัดรูป ซึ่งกะเทยจะรู้ว่าช่วงเวลาไหนควรจะแต่งกายอย่างไร

นอกจากนี้ กะเทยกลุ่มที่ทำศัลยกรรมหน้าอก พวกเธอก็มีความจำเป็นที่จะต้องใส่เสื้อชั้นใน แต่ในคุกชายซึ่งการจัดการพื้นที่เป็นไปตามเพศสรีระสำหรับเพศชายเท่านั้น ไม่ได้รองรับกับ

ความต้องการของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังนั้น เสื้อชั้นใน เป็นสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นในคุกชายเลย แต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกะเทยที่ทำศัลยกรรมหน้าอกแล้ว ผู้ศึกษาพบว่า กะเทยที่ทำหน้าอก พวกเขาจะใส่ชุดชั้นใน จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า พวกเขาเอาเสื้อชั้นในมาจากไหน ทั้งที่ในคุกแห่งนี้ก็ไม่ได้มีการจำหน่ายเสื้อชั้นในที่ร้านค้าสังเคราะห์ผู้ต้องขัง ซึ่งจิจ้า ได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

กะเทยพวกที่มีหน้าอก ส่วนหนึ่งก็จะติดตัวมาตั้งแต่วันที่เข้าคุก บางคนก็มีญาติซื้อเตรียมให้ตอนอยู่ที่ศาล เจ้าหน้าที่เขาก็อนุญาตให้เอาเข้ามาในคุกได้ แต่ทุกคนก็ไม่ได้มีเยอะเหมือนข้างนอกค่ะ มีเท่าที่จำเป็นเท่านั้น บางทีก็โดนขโมยไปบ้าง ให้เพื่อนบ้าง บางครั้งทางแดนเขาก็มีเสื้อชั้นในมาแจก ก็มีคนภายนอกเขามาบริจาคให้แต่นานๆ ทีถึงจะมีมาสักครั้ง เห็นรุ่นพี่ที่เขาอยู่มานานเขาก็เล่าว่า เมื่อก่อนประมาณ 4-5 ปีที่แล้ว เขาให้กะเทยเขียนคำร้องให้ญาติเอาพวกชุดชั้นในมาฝากให้ได้ คือ จะต้องเขียนคำร้องเสนอไปยังผู้บัญชาการฯ ถ้าทำอนุญาต เราก็จ้างญาติ แล้วให้ญาตินำมาฝากให้ได้ แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว หนูว่ามันก็จำเป็นนะ จะให้ไม่ใส่ แล้วเดินโทงๆ มันก็ไม่ได้ ของที่มีอยู่มันก็เสื่อมสภาพยัดบ้าง ก็อยากจะทำให้เห็นใจพวกเราตรงนี้ ส่วนพวกที่ยังไม่ได้ทำนม ก็จะไม่ค่อยดีหน่อย บางคนที่มีหน้าอกนิดหน่อย เขาก็จะใส่เสื้อยืดปกปิดไว้ด้านในแล้วสวมเสื้อผู้ต้องขังทับ

จิจ้า (สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2560)

- เครื่องสำอางในคุก

เครื่องสำอางซึ่งเป็นสิ่งที่หายากที่สุดในคุก แม้ว่าจะไม่ได้มีข้อห้ามที่เป็นลายลักษณ์อักษรว่า ไม่อนุญาตให้มีเครื่องสำอาง แต่การที่เป็นคุกชาย และตามความเชื่อค่านิยมความเป็นชายของคนส่วนใหญ่ในสังคม ที่มองว่าผู้ชายจะต้องไม่แต่งหน้า ผู้หญิงแต่งหน้าได้ ดังนั้น ผู้ชายจึงไม่ใช่เครื่องสำอาง และด้วยการที่คุกเป็นพื้นที่ที่จำกัดในเรื่องต่างๆ ของผู้ต้องขัง เข้าไปควบคุมจัดการถึงชีวิตส่วนตัวของผู้ต้องขัง ควบคุมสิ่งของผู้ต้องขังสามารถครอบครองได้ คือ คุกจะอนุญาตให้ผู้ต้องขังมีและครอบครองสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตเท่านั้น เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ของใช้ประจำวัน เป็นต้น สิ่งของหรือข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ ที่คุกไม่อนุญาตจะไม่สามารถครอบครองได้ ดังนั้น เครื่องสำอาง จึงเป็นสิ่งของที่ไม่ได้มีความจำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตภายในคุก

กะเทยที่มาอยู่ในคุก พวกเขาไม่สามารถแต่งหน้า แต่งตา เขียนคิ้ว ทาปากได้เหมือนที่เคยทำตอนใช้ชีวิตภายนอกคุก พวกเขา也不能ครอบครองเครื่องสำอางได้เหมือนที่เคยครอบครองอยู่ภายนอกคุก จะมีสินค้าที่พวกเขาสามารถครอบครองได้ คือ สินค้าที่คุกมีจำหน่ายที่

ร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขังของเท่านั้น เช่น โฟมล้างหน้า โลชั่น โรลออน ครีมบำรุงผิว เป็นต้น แต่ไม่ได้มีพวกแป้งตลับ ดินสอเขียนคิ้ว อายไลเนอร์ มาสคาร่า บรัชออน เป็นต้น มาจัดจำหน่าย

มันก็ต้องใช้ มีอะไรให้เบิก ก็เบิก อย่างพวกลูกกลิ้ง โลชั่นทาผิว โฟมล้างหน้า แป้งฝุ่น แม้ว่าจะเป็นยี่ห้อสำหรับผู้ชายก็ต้องเบิกมาใช้ เราก็ต้องดูแลตัวเอง อยากให้เขาเอาของพวกผู้หญิงมาขายบ้าง ถ้าให้ตีพวกดินสอเขียนคิ้ว ลิปสติก แป้งตลับ มาขายบ้างก็ดี ตอนอยู่ข้างนอก หนูเป็นคนชอบแต่งหน้า ถ้าทำงานนี้เราก็ต้องแต่งแบบครบเครื่อง ลงรองพื้น ลงแป้ง เขียนคิ้ว กรีดตา แต่ถ้าไม่ทำงานก็แต่งไม่เยอะ แต่คิ้วต้องมี ส่วนเครื่องสำอางหนูมีเยอะมาก (ลากเสียงยาว) แต่พอมาติดคุก ก็ไม่ได้แต่งหน้าเลย ช่วงแรกๆ ไม้ก็ไม่ชินหน้าตัวเองนะ มันซีดๆ เหมือนไก่ต้ม เหมือนป่วย ยิ่งเครียดเรื่องคดี เรื่องโทษอยู่แล้ว หน้ายิ่งไปกันใหญ่ ยิ่งโทรม

แก้ว (สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2560)

แม้ว่าเครื่องสำอางจะเป็นสิ่งที่หายาก แต่จากการสังเกตของผู้ศึกษา เห็นว่า กะเทยบางคนแต่งหน้าอ่อนๆ เขียนคิ้ว ปัดแก้ม ทาลิปสติก ซึ่งจากการสอบถามพบว่า เครื่องสำอางก็พอที่จะหาได้ในคุก เช่น แป้งตลับ ดินสอเขียนคิ้ว ที่ปัดแก้ม ลิปสติก ซึ่งได้มาจากกะเทยรุ่นก่อนๆ ที่เขาปล่อยตัวไปแล้วเขาก็ทิ้งไว้ให้ หรือหากในช่วงที่มีกิจกรรมที่กะเทยจะต้องเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การแข่งขันกีฬา การประกวดร้องเพลง การประกวดเต้น เป็นต้น คุกก็จะอนุญาตให้พวกเธอและเพื่อนๆ ได้มีโอกาสแต่งตัวสวยงาม แต่งหญิง แต่งหน้า แต่งตา ทาปากอย่างสวยงาม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ทำให้พวกเธอรู้สึกมีความสุขขึ้นบ้าง ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็จะเป็นคนนำเครื่องสำอางมาให้ จะเป็นเครื่องสำอางที่ใช้ในการแต่งหน้าต่างๆ ไป เช่น รองพื้น แป้งตลับ ลิปสติก ดินสอเขียนคิ้ว ที่ปัดแก้ม ที่ทาตา เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะให้กะเทยเก็บรักษาไว้เป็นส่วนกลางและเมื่อมีงานในคราวต่อไปจะได้นำออกมาใช้ และบางครั้งก็มอบให้เป็นของขวัญให้กับกะเทยที่ร่วมกิจกรรม กะเทยก็จะนำเครื่องสำอางที่ได้รับไปใช้ และมีการแบ่งปันเครื่องสำอางระหว่างเพื่อนสนิท หรือกลุ่มเพื่อนของตนเอง

กะเทยที่อยู่ภายในแดนมีทั้งกลุ่มที่แต่งหน้าและไม่ได้แต่งหน้า สำหรับกลุ่มที่แต่งหน้านั้น จะพบว่า ขณะที่พวกเธอใช้ชีวิตอยู่ในแดนพวกเธอก็จะแต่งหน้าในชีวิตประจำวัน แต่ก็ไม่ได้แต่งหน้าจัด หรือแต่งแบบครบเครื่องเหมือนใช้ชีวิตอยู่ภายนอกคุก พวกเธอจะทาแป้งตลับ เขียนคิ้ว ทาลิปสติกสีอ่อนๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ภายในแดนก็ไม่ได้ว่ากล่าวหรือลงโทษพวกเธอแต่อย่างใด

พวกหนูกับเพื่อนๆ ก็มีกันบ้างคะ คนละนิดละหน่อย ไม่ได้เยอะ ใครมีอะไรก็แบ่งกัน จะได้แบ่งกันสวย (ยิ้ม) หัวหน้าเป็นคนเอามาให้เวลามีกิจกรรมข้างใน ต้องแต่งหน้า มั่นก็ต้องใช้เพื่อความสวยงาม แต่กิจกรรมก็ไม่ได้มีบ่อย เขาก็จะให้เราเก็บไว้เป็น กองกลางเวลามีงานก็เอาของพวกนี้มาใช้ได้ พอหมดก็บอกหัวหน้า เขาก็จะเอามา เสริมให้ บางอย่างก็หมดจริง บางอย่างก็หมดไม่จริง ก็แอบๆ แบ่งไปใช้ เขาก็รู้แหละ แต่ก็ไม่ว่าอะไร คงเห็นใจพวกหนูด้วยแหละ บางทีก็ได้รับเป็นรางวัล กะเทยนี้เค้าไม่ ต้องการของแบบพวกผู้ชาย เช่น พวกของใช้ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน กะเทยนี้อยากได้ แป้งตลับ ลิปสติก ดินสอเขียนคิ้ว นี่จะดีใจมากคะ แต่พวกหนูก็ไม่ได้แต่งจัดนะคะ เต็มใจหน้าที่ว่าเอา แต่งเบาๆ บางคนเขาก็ไม่แต่ง แคทาแป้งฝุ่นก็พอแล้ว

จีจ้า (สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2560)

- ประสบการณ์การมีคู่รักในคุก

เมื่อกะเทยเข้ามาอยู่ในคุก และย้ายไปอยู่ในแดนกะเทย พวกเธอจะมีผู้ต้องขังชายเข้ามา ทาบตามและชักชวนให้ไปอยู่ด้วยกันในบ้าน ซึ่งการอยู่ของผู้ต้องขังภายในคุกจะอยู่รวมกับเป็น บ้าน¹

¹ บ้านเป็นการรวมกลุ่มกันของนักโทษภายในเรือนจำ ถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักโทษด้วยกันเอง เป็นการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อช่วยบรรเทาความกดดันต่างๆ คอย ช่วยเหลือกัน ทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม และเพื่อไม่ให้โดนรังแก จากนักโทษคนอื่น โดย เคลมเมอร์ (อ้างถึงใน พรรณเลขา พลอยสระศรี, 2546, น.34-35) ได้แบ่งกลุ่มของผู้ต้องขังออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 กลุ่มปฐมภูมิ เป็นกลุ่มของผู้ต้องขังที่เรียนรู้ชีวิตในเรือนจำ มานาน มีความเข้าใจในชีวิตเรือนจำดี และพร้อมที่จะรวมกลุ่มกับผู้ต้องขังอื่นๆ เมื่อกลุ่มของพวกนี้รวมกัน สมาชิกของกลุ่มจะมีความผูกพันกันมาก เกิดความรู้สึก “เป็นพวกของเรา” ความขัดแย้งที่มีระหว่าง สมาชิกในกลุ่มจะมีไม่มาก และจะไม่เป็นการขัดต่อความสัมพันธ์ของกลุ่ม ประเภทที่ 2 กลุ่มกึ่งปฐมภูมิ เป็นกลุ่มของผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกลุ่มโดยจะไม่ผูกพันตนเองกับกลุ่มมากนัก อาจจะมีการใช้สิ่งของร่วมกัน บอกความลับในระดับหนึ่ง แต่ไม่บอกทุกสิ่งทุกอย่าง และจะไม่คบคนกลุ่มเดียว แต่จะเป็นเพื่อนกับหลายๆ กลุ่ม ประเภทที่ 3 พวกไม่สังกัดกลุ่ม คือ จะอยู่อย่างอิสระ พวกนี้มักจะได้แก่ พวกที่ยังความผูกพันกับ ครอบครัวเป็นอย่างดี ทำให้กลุ่มอ้างอิงของเขายกเรือนจำเป็นต้องควบคุม ความประพฤติของเขาใน เรือนจำ พวกนี้มักจะหลีกเลี่ยงปัญหาจึงไม่เข้ากลุ่มหรือแก๊งใด นอกจากนี้พวกนี้ไม่มีกลุ่มยังอาจเป็นพวกที่ ไม่มีกลุ่มโดยยอมรับ หรือเป็นพวกอ่อนแอ หนีโลก ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่มต่างๆ ได้ จึงแยกตัว ออกมาโดดเดี่ยว และมีความเย็นชาต่อการคบหาสมาคมกับผู้อื่น

ซึ่งเป็นคำเรียก การรวมกลุ่มของผู้ต้องขัง ซึ่งจะใช้ชีวิตอยู่รวมกันเป็นกลุ่มภายในคุก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ แบบแรก คือ การรวมกลุ่มจะมีพื้นฐานมาจากคนพื้นเพเดียวกัน เช่น บ้านนนท์ ในย่านฝั่งธนบุรี หรือบ้านปทุม ก็จะเป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดปทุมธานี เป็นต้น และอีกแบบหนึ่ง คือ การรวมกลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดในคดีเดียวกัน การเข้ากลุ่มก็จะผ่านการเชิญชวนจากเพื่อนผู้ต้องขังที่รู้จักกัน หรือจะถูกชักชวนจากเพื่อนผู้ต้องขังให้เข้าไปเป็นสมาชิกของบ้านนั้นๆ เรียกสมาชิกในแต่ละบ้านว่า “เด็กในบ้าน” จะมี “พ่อบ้าน” หรือ “ขาใหญ่”¹ เป็นหัวหน้ากลุ่มคอยดูแล

¹ นที จิตสว่าง (ม.ป.ป., น.103-111) ได้อธิบายพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่เป็นขาใหญ่ ว่า หมายถึง พวกผู้ต้องขังที่กล่าวกันว่า มีเส้นใหญ่หรือมีความสนิทชิดชอบกับเจ้าหน้าที่หรือได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่ชั้นสูงหรือมีความฝากมา ขาใหญ่มีหลายพวก พวกแรกเป็นพวกเด็กฝาก คือ ได้รับฝากฝังจากผู้ใหญ่หรือนักการเมืองให้ได้รับความสะดวกในเรื่องจำ หรือเป็นพวกที่เคยรู้จักกับเจ้าพนักงานมาก่อน พวกที่สองเป็นพวกที่มีเงิน เช่น พวกคดีเช็ค คดีแชร์ พวกนี้จะฝากตัวเองกับเจ้าหน้าที่โดยทำความรู้จักคุ้นเคยและให้ความสะดวกกับเจ้าหน้าที่ โดยการแลกเปลี่ยนกับความสะดวกของตนในเรื่องจำ พวกสุดท้ายคือพวกผู้ต้องขังที่เจ้าหน้าที่คิดว่าดีไว้เป็นคนของตนเพื่อใช้งาน เช่น ให้เป็นผู้ช่วยหรือเป็นสายหรือทำงานในหน่วยงานต่างๆ แทนเจ้าหน้าที่ พวกสุดท้ายนี้ปกติจะเป็นผู้ที่ฉลาดและรู้จักประจบเจ้าหน้าที่โดยชอบแสดงผลงานของตนให้เห็นเพื่อประโยชน์ของตนในการได้อยู่สบาย

พวกขาใหญ่ส่วนใหญ่จะเป็นพวกผู้ต้องขังที่มีพื้นฐานการศึกษาดี เคยผ่านงานเป็นพนักงานของบริษัทเอกชนหรือไม่เคยรับราชการมาก่อน หรืออาจเป็นนักธุรกิจ พวกขาใหญ่มักจะถือการติดคุกเพราะพลาดพลังไปหรือถูกกลั่นแกล้ง ดังนั้นไม่ใช่ผู้ร้าย การมาอยู่ในคุกจึงเป็นการชั่วคราว และโดยเหตุที่ตนรู้จักกับคนใหญ่คนโต ดังนั้น ควรได้รับการคุ้มครอง เจ้าหน้าที่เองก็ควรให้ความสะดวกต่อพวกเขาบ้าง เพราะผู้ต้องขังที่มาติดคุกมีพื้นเพที่แตกต่างกัน เรือนจำควรใช้คนให้เหมาะสมกับงาน พื้นเพ และสติปัญญาของผู้ต้องขัง โดยทั่วไปพวกขาใหญ่ไม่กลัวคุกเพราะถือว่าตนสามารถอยู่ได้ไม่ลำบาก อย่างไรก็ตาม พวกขาใหญ่ก็ทำทุกวิถีทางที่ไม่ทำให้ตนเองต้องติดคุกเช่นกัน

โดยปกติพวกขาใหญ่จะเป็นพวกที่ชอบคุยว่าตนได้รับความสะดวกหลายประการซึ่งเรียกว่าเป็นการผ่อนปรนมากกว่าผู้ต้องขังอื่น เช่น กินอาหารที่หลังหรือขึ้นเรือนนอนที่หลังอาจถูกตัดเป็นยอดลอยไม่ต้องทำงาน หรือละเลยที่จะปฏิบัติตามกฎของเรือนจำอื่น ที่เป็นเรื่องที่ไม่ร้ายแรงนัก พวกนี้เป็นพวกที่คิดว่าตนมีเส้นใหญ่ จึงมักไม่เกรงกลัวเจ้าหน้าที่และทำความหนักใจให้กับเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย ทำให้เจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยมักไม่ชอบพวกขาใหญ่ เพราะเห็นว่าพวกขาใหญ่ประจบเก่ง หลีกเลียงงานชอบสบาย ชอบสร้างอิทธิพลเหนือผู้ต้องขังคนอื่น ๆ โดยอ้างเจ้าพนักงานดีสนิทเจ้าหน้าที่ในระยะแรกแล้วใช้เป็นเครื่องมือในระยะหลัง พวกผู้ต้องขังเองส่วนใหญ่ก็ไม่ชอบพวกขาใหญ่เพราะชอบเบ่ง ข่มขู่ตน อย่างไรก็ตาม พวกขาใหญ่แม้จะดูเหมือนมีอิทธิพลไปในทางแสวงหากิจการที่ผิดกฎหมายใน

สมาชิกในกลุ่ม ไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน หรือคอยห้ามปรามไม่ให้สมาชิกในกลุ่มประพาดิตนไม่เหมาะสม การรวมกลุ่มของผู้ต้องขังในคุกก็เพื่อที่จะคอยช่วยเหลือดูแลเรื่องการกินอยู่ สมาชิกคนไหนไม่มีเงิน ไม่มีญาติมาเยี่ยม สมาชิกคนอื่นๆ ในบ้านก็จะคอยแบ่งปันของใช้ให้ เมื่อกะเทยเข้ามาอยู่ในแดน จะถูกเรียกว่า “พวกน้อง¹” ซึ่งเป็นสนใจและชอบใจของผู้ต้องขังชายทั่วไป ถ้าคนไหนที่มีลักษณะภายนอกเหมือนผู้หญิงก็จะได้รับความสนใจจากผู้ต้องขังชายมาก ส่วนกะเทยที่ยังไม่ได้แปลงเพศหรือไม่มีหน้าอก ปฏิกริยาของผู้ต้องขังชายก็จะน้อยลง จนเมื่ออยู่ไปนานๆ ก็จะหมดความสนใจไปเอง จนกระทั่งเมื่อมีกะเทยหน้าใหม่เข้ามาในแดน กะเทยหน้าใหม่เหล่านี้ก็จะได้รับความสนใจจากผู้ต้องขังในแดน

- ช่วงแรกของการเริ่มต้นความสัมพันธ์

ในช่วงแรกของการใช้ชีวิตในแดนกะเทย พวกเธอถือเป็นกะเทยหน้าใหม่ ถ้าคนไหนเป็นที่ต้องตา ต้องใจ หรือถูกใจ “พ่อบ้าน” หรือผู้ต้องขังชายภายในแดน พ่อบ้านก็จะไปชักชวนให้มาอยู่บ้านเดียวกัน ด้วยการเข้าไปพูดคุย ซักถามสารทุกข์สุกดิบของพวกเธอ ชื่อของฝากให้พวกเธอ หรือแม้แต่ผู้ต้องขังชายในแดน ที่ชอบกะเทยก็จะมี การซื้อของฝากให้ มีการเขียนจดหมายรักมาจีบ (สำหรับกระดาศกับปากกา ผู้ต้องขังสามารถซื้อได้ที่ร้านค้าส่งเคราะห์ผู้ต้องขัง โดยคุณจะมีการจัดจำหน่ายกระดาศเขียนจดหมายที่มีลายน่ารัก สวยงาม มีรูปแบบกระดาศที่หลากหลาย ให้ผู้ต้องขังได้เลือกซื้อ ซึ่งจุดประสงค์ในการจำหน่ายก็เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีอุปกรณ์ในการเขียนจดหมายหาครอบครัว ซึ่งคุณอนุญาตให้ผู้ต้องขังเขียนและรับจดหมายจากญาติได้) บางคนจะทำการ์ดแทนความรู้สึกส่งไปจีบ (ผู้ต้องขังจะประดิษฐ์การ์ดโดยใช้กระดาศวาดรูป ซึ่งสามารถหาได้ในกองงานช่างศิลป์ ในโรงงานนี้จะมีกระดาศสำหรับวาดรูป มีสี มีอุปกรณ์การวาดรูป ผู้ต้องขังคนไหนที่มีฝีมือก็จะทำเอง หรือบางคนก็จะจ้างเพื่อนผู้ต้องขังให้ทำ) ซึ่งทุกคนก็มีสิทธิ์ที่จะจีบกะเทย แต่ถ้าหากเป็นผู้ต้องขังชายทุกๆ ไปอาจจะมีภริยาผู้พ่อบ้าน ซึ่งเป็นพวกขาใหญ่ มีฐานะร่ำรวยไม่ค่อยได้ ซึ่งของฝากที่กะเทยที่ได้รับหากพิจารณาแล้วก็ไม่ใช่สิ่งของที่มีค่า หรือมีมูลค่าเมื่อเปรียบกับโลกนอกคุก แต่เมื่ออยู่ในคุกสิ่งของ

เรือนจำเหมือน “พวกอิทธิพล” พวกขาใหญ่เพียงแต่ต้องการความสบายส่วนตนเท่านั้น โดยปกติในเรือนจำหนึ่งๆ จะมีพวกขาใหญ่ไม่มากนัก แต่ก็เป็นที่จุดเด่นซึ่งผู้ต้องขังทั้งหลายจะทราบกันดีว่าใครอยู่ในจำพวกนี้บ้าง พวกขาใหญ่จะอยู่ในเรือนจำแบบฆ่าเวลาให้หมดไปวันๆ จนกว่าจะถึงวันออก

¹ นัทธี จิตสว่าง (ม.ป.ป., น.103-111) ได้ให้ความหมายของคำว่า “พวกน้อง” คือ ผู้ต้องขังที่เป็นกะเทยโดยเพศเป็นชายแต่ทำตัวเป็นหญิง และมีเพศสัมพันธ์กับชายด้วยกัน ในเรือนจำมีกะเทยอยู่ 2 ประเภท คือ พวกกะเทยที่เป็นกะเทยอยู่ก่อนแล้วกับพวกเด็กหนุ่มหน้าตาดีที่มาพบกับพฤติกรรมรักร่วมเพศในเรือนจำ แต่ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด พวกนี้จะถูกเรียกว่า “น้อง”(คำว่า “กะเทย” สะกดตามหนังสือที่อ้างอิง)

เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งของที่มีค่า มีราคา นั่นคือ สินค้าที่มีจำหน่ายที่ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง จำพวก กาแฟ โอวัลติน นมกล่อง ขนม รวมไปถึงของกินที่เป็นกับข้าว ของใช้ประจำวัน ได้แก่ สบู่ ยาสีฟัน ยา สระผมผงซักฟอก เป็นต้น หรือหากใครสามารถหาเครื่องสำอาง กีบติดผม ได้ ก็จะพยายามหามาให้ กะเทยที่ตนเองชอบ ซึ่งผู้ต้องขังที่รักชอบกะเทยก็จะนำสิ่งของเหล่านี้ไปเป็นของกำนัลให้แก่กะเทยที่ ตนเองถูกใจ กะเทยที่หน้าตาดี แปลงเพศ มีหน้าอก ก็จะได้ของกำนัลเหล่านี้มากกว่ากะเทยที่หน้าตา ไม่ดีหรือพวกที่ยังไม่ได้ปลงเพศ นอกจากนี้ก็จะพยายามหาช่วงจังหวะเวลาว่างเพื่อเข้ามาพูดคุยกับ กะเทย เพื่อทำความรู้จัก ศึกษาดูใจกัน หากกะเทยพึงพอใจผู้ต้องขังชายคนนั้น ก็จะมีการตกลงเป็น แพนกัน ระยะเวลาในการจีบหรือศึกษาดูใจของกะเทยก็จะแตกต่างกันออกไป บางคนใช้เวลาไม่นาน ประมาณ 3-6 เดือน ก็ตกลงคบกันเป็นแฟน บางคนก็ใช้ระยะเวลามากกว่า 6 เดือน หรือกะเทยบาง คนก็ไม่ได้ตกลงคบกับใครเป็นแฟน

แต่ถ้าหากกะเทยที่อยู่ในคุกเป็นที่ต้องตาต้องใจของผู้ต้องขังชายหลายคน ก็อาจจะเกิด เรื่องทะเลาะวิวาทกันระหว่างผู้ต้องขังชายที่ชอบกะเทยคนเดียวกัน หากพูดคุยตกลงกันไม่ได้ ก็จะเกิด การทะเลาะชกต่อยกันระหว่างบุคคล แต่ไม่ถึงขั้นยกพวกในบ้านตีกัน เพราะถือว่าเป็นความชอบ ส่วนตัว และ “พ่อบ้าน” หรือ “ขาใหญ่” จะคอยดูแล ห้ามปรามสมาชิกในบ้านไม่ให้ทะเลาะกัน ระหว่างบ้าน เพราะหากเหตุการณ์ลุกลามจะส่งผลกระทบต่อตัวพ่อบ้านและสมาชิกในบ้าน เช่น ถูก ลงโทษ ถูกย้ายคุก เป็นต้น แต่ถ้า “ขาใหญ่” กับผู้ต้องขังทั่วไป ต้องตาต้องใจกะเทยคนเดียวกัน ส่วน ใหญ่ขาใหญ่ก็จะได้ครอบครองกะเทย เพราะผู้ต้องขังทั่วไปไม่ยอมมีเรื่องกับขาใหญ่ และส่วนใหญ่ กะเทยก็จะยอมให้ขาใหญ่เลี้ยง เนื่องจากเป็นพวกที่มีอิทธิพลสามารถปกป้องคุ้มครองตนเองได้ รวมทั้งมีกำลังเงินในการส่งเสียเลี้ยงดูกะเทย สำหรับการทะเลาะวิวาทกันเพื่อแย่งชิงกะเทยของ ผู้ต้องขัง ผู้คุมจะรู้สึกไม่พอใจเท่าไรนั่น เพราะเป็นการสร้างปัญหาสำหรับการควบคุม หากผู้คุมรู้ ทั้งสองฝ่ายที่ทะเลาะกันก็จะถูกลงโทษ อาจถึงขั้น “ขังเดี่ยว” คือ เป็นการลงโทษแยกขังในห้องขัง เล็กๆ ต้องอยู่เพียงลำพัง ไม่สามารถออกมานอกห้องได้ จะต้องอยู่ไปจนครบตามโทษที่ถูกลง เช่น 1 เดือน, 3 เดือน เป็นต้น หากเรื่องไม่ถึงผู้คุม คนที่ชนะก็จะได้ครอบครองกะเทยคนนั้นไป

แต่ในกรณีของกะเทยที่รูปร่างหน้าตาไม่ได้สวยงาม (เช่น น้ำผึ้ง) พวกเธอจะเป็นฝ่ายเริ่ม ไปจีบผู้ชายก่อน ซึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มกะเทยที่รูปร่างหน้าตาดี ก็จะมีชายหนุ่มเข้ามาจีบก่อน

หนูไม่ได้สวย ไม่ได้ผิวขาว ไม่ได้มีหน้าอก ไม่ได้ปลงเพศ ก็คงจะไปสู้กะเทยพวกนั้น ไม่ได้ ตอนอยู่ข้างนอกก็โดนล้อ โดนแกล้ง เหมือนตัวตลก พอเข้ามาอยู่ข้างในก็โดนล้อ โดนแซวบ้าง แต่หนูก็เฉยๆ แล้ว ถ้าเขาล้อหรือแซวมา เราก็แซวเขากลับ จนบางคน (ผู้ต้องขังชาย) ก็ไม่กล้ามายุ่งกับหนู (ยิ้ม) แต่ด้วยบุคลิกของหนูด้วย หนูถือคติ “สวย มั๊กนถ ตลกมั๊กได้” แพนที่คบกันอยู่ในนี้ หนูก็เป็นฝ่ายไปจีบเขาก่อน เขาก็เป็นคนดี

ไม่ได้ร่ำรวย หรือไม่ได้เป็นขาใหญ่อะไร ทำงานรับจ้างเขาในคุก หาเงิน ก็เห็นเขาว่าขยันทำงาน มีอะไรก็ทำหมดไม่เกี่ยง แล้วพอเรามีปัญหาอะไร เขาก็ช่วยเหลือแนะนำเรา ก็เลยจิบชะเลย หนูก็เริ่มจากเข้าไปคุยกับเขาบ่อยๆ มีอะไรที่ช่วยเขาได้ หนูก็จะช่วย เช่น ซักผ้า เก็บผ้า ถ้ามีเวลาว่างก็จะเข้าไปหา ชวนคุย ชวนกินขนม จนเพื่อนเขาเริ่มแซว หนูก็ไม่อายนะ ก็เดินหน้าจิบเขาเต็มตัว เขาก็ยอมให้หนูช่วยทำงาน ไม่เห็นเขาแสดงอาการไม่พอใจ หรือหรือไม่ชอบ หลังๆ เขาก็ซื้อขนม กับข้าวมากินด้วยกัน มาฝากหนูบ้าง เขาได้เงินมา ก็ฝากเข้าบัญชีเราบ้าง

น้ำผึ้ง (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2560)

- เมื่อตกลงปลงใจเป็นแฟนกัน

เมื่อตกลงคบหาเป็นแฟนกัน ก็จะพยายามหาเวลามาอยู่ด้วยกัน เมื่อคู่รักมีเวลาที่ว่างจากงานก็จะหาหมมหรือพื้นที่นั่งพูดคุยกัน กินขนมขบเคี้ยว รับประทานอาหารด้วยกัน กะเทยจะมีหน้าที่เตรียมสำหรับกับข้าว ขนม ปอกผลไม้ เมื่อพร้อมแล้ว เธอก็จะไปตามแฟนหมมมารับประทานอาหารด้วยกัน ซึ่งทั้งสามมีกะเทยก็จะนั่งรับประทานอาหารร่วมกับแฟนหมม ยกตัวอย่าง น้ำเพชร เธอใช้ชีวิตในคุกแห่งนี้มาประมาณ 3 ปี ในช่วงแรกที่เข้ามา เธอเพิ่งเลิกรากับแฟนหมมข้างนอก ที่คบกันมาได้ประมาณ 2 ปี เมื่อเธอเข้ามาในคุก ในช่วงแรก ก็มีผู้ต้องขังชายหลายคนเข้ามาทำความรู้จักกับเธอ กว่าที่เธอจะตัดสินใจคบกับแฟนคนนี้ก็ใช้เวลาประมาณ 6 เดือน สาเหตุที่เธอตกลงคบกับแฟนคนนี้เนื่องจากเธอต้องการให้มีคนคอยปกป้องคุ้มครอง และเพื่อไม่ให้ถูกรังแกจากผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ซึ่งแฟนของเธอติดคุกในคดียาเสพติด ศาลตัดสินมา 25 ปี อยู่ในแดนนี้มาแล้วเกือบ 10 ปี เมื่อมีเวลาอยู่ด้วยกัน ก็จะเป็นเวลาที่กินข้าว ส่วนใหญ่จะอยู่ด้วยกันวันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากทั้งสองคนไม่ต้องทำงานจึงทำให้มีเวลาอยู่ด้วยกัน ก็จะเดินไปไหนมาไหนด้วยกัน หรือไม่ก็นั่งคุยกันตรงบริเวณมุมตึกซึ่งเป็นที่ประจำของทั้งสองคน

เขาก็เข้ามาจีบเราก่อน แรกๆ ก็จะฝากให้เพื่อนของเขาเอาขนม ของใช้มาให้เรา หนูก็ไม่รู้หรือกว่าเป็นใคร ตัวหนูเองก็เกรงใจ ไม่กล้ารับ แต่เพื่อนๆ ก็บอกให้รับไว้ กลัวจะเสียน้ำใจ ช่วงหลังเขาก็เริ่มมีส่งจดหมายรักมาให้ ทำนองว่า เราคบใครอยู่ริบ่าว มีแฟนอยู่ข้างนอกไหม ถ้าไม่มีรับเขาไว้พิจารณาสักคน แรกๆ หนูก็ยังไม่ได้คิดอะไรมาก หนูว่าช่วงติดคุกใหม่ๆ คงไม่มีใครคิดเรื่องฟงหรือแฟนหรอก มัวแต่กังวลเสียมากกว่า ว่าจะอยู่ได้ไหม ญาติจะมาเยี่ยมวันไหน เมื่อไหร่จะถึงเวลาเยี่ยมญาติ พอเริ่มอยู่ไปสักพักเริ่มดีขึ้น พี่เขาก็เข้ามาพอดิ ก็คุยกันไปสักพักก็ตกลงคบเป็นแฟน ที่หนูชอบเขาเพราะเขาเคยเป็นผู้ใหญ่ แล้วก็อยู่มาก่อนเรา เขาก็เข้าใจอะไรๆ ในคุกมากกว่าเรา ให้คำปรึกษา

เราได้ ก็เลยตกลงเป็นแฟนกัน อยู่ในนี้ ส่วนใหญ่เขาจะติดหนูนะ เสาร์อาทิตย์นี้ตัวแทบจะติดกันเลย เขาก็คอยดูแลเรื่องเงินให้เราด้วย ฝากเงินให้เรา หนูแทบจะไม่ได้ใช้เงินในบัญชีตัวเอง เพราะส่วนใหญ่จะเบิกบัญชีของพี่เขา หนูจะคอยดูแลเรื่องซักเสื้อผ้า เก็บผ้าเตรียมกับข้าวไปกินกับข้าวหลวงที่โรงเลี้ยง เตรียมผลไม้ไว้ให้เขา ก็นั่งกินด้วยกัน มีกลุ่มเพื่อนของเขาก็นั่งใกล้ๆ กัน เวลาอยู่ต่อหน้าเพื่อนๆ หนูก็จะเรียกชื่อเล่นพี่เขา ส่วนพี่เขาก็จะเรียกชื่อหนู แต่ถ้าอยู่ด้วยกันสองคนก็มีบางที่ที่เรียก “ตัวเอง” “เค้า” การมีแฟนในนี้มันก็ให้ความรู้สึกดีอยู่นะ รู้สึกดีที่มีคนดูแล คอยเอาใจใส่ มีอะไรสามารถพูดคุยกันได้ ขาดเหลืออะไรก็ช่วยกันได้ แต่มันก็ไม่ได้แบบเหมือนความรู้สึกข้างนอกนะ มันเป็นความสุขคนละแบบกัน

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

เช่นเดียวกับแก้ว เธอเล่าให้ฟังว่า เมื่อตอนที่เข้ามาใหม่ๆ รู้สึกกลัว เพราะเข้ามาใหม่ยังไม่รู้จักใคร แต่เมื่อมีคนเข้ามาดูแล สอบถามสารทุกข์สุกดิบ ชื่อของใช้ ชื่อขนมมาให้ เลยตัดสินใจตกลงคบหากับแฟนคนนี้ ซึ่งคบหากันมาได้ประมาณ 2 ปี

หนูก็มีแฟนอยู่ข้างใน ก็เรียกเขาว่า พี่รัก แต่จะเรียกเฉพาะเวลาอยู่ด้วยกันสองคนนะ เวลาอื่นๆ ก็เรียกชื่อเขาตามปกติ เขามาจับหนูก่อน ตอนแรกหนูก็ยังไม่ชอบหรอก แต่เพราะเขาคอยดูแลเรา จิตใจเราตอนนั้นมันก็เคืองคิ้วด้วย หวาดกลัวไปหมด พอมีคนเข้ามาเราก็เลยหาเขาเป็นที่พึ่งพาไว้ก่อน อยู่ข้างในกะเทยไม่ต้องลำบากเลย มีคนคอยดูแล เรื่องเงินนี้แทบจะไม่เดือดร้อน ไม่มีญาติก็สามารถอยู่ได้ ช่วงแรกที่ถูกย้ายมาแดนนี้ หนูเสียใจมาก เพราะต้องแยกอยู่กับแฟน ไม่อยากย้าย แต่สักพักแฟนหนูก็ทำเรื่องย้ายแดนตามหนูมา แฟนหนูเขาคอยดูแลเขาทั้งเรื่องการกิน ของใช้ ส่วนเราก็ทำหน้าที่คอยทำกับข้าว เมื่อก่อนมันทำได้ไง ทำเสร็จก็มานั่งกินด้วยกันสองคน กินเสร็จเราก็เก็บล้าง ส่วนเขาก็ไปทำงานต่อ มีเวลาว่างก็มานั่งคุยกัน มันก็มีความสุขตามอัตภาพแหละพี่ จะให้สุขเหมือนอยู่ข้างนอกมันก็ไม่ใช่ แต่มันแตกต่างจากข้างนอกตรงที่ ข้างนอกเราต้องเลี้ยงผู้ชาย แต่อยู่ในนี้ผู้ชายเป็นฝ่ายเลี้ยงดูเรา แต่พอออกจากคุกไป ก็คงแยกย้ายกันไปนั่นแหละ เพราะแฟนหนูเองเขาก็มีครอบครัวมีลูกเมียอยู่ข้างนอก ความสัมพันธ์มันไม่ได้ยืนยาวหรอก ก็ดูแลกันไปในนี้เท่านั้น สำหรับมุมมองต่อการมีแฟนของกะเทยในคุก หนูว่า กะเทยส่วนใหญ่ก็อยากมีคนคอยดูแล เอาใจใส่ เอาอกเอาใจ เพราะการที่ต้องมาใช้ชีวิตในคุก มันก็ลำบากอยู่แล้ว สภาพจิตใจก็แย่ ก็อยากที่จะหาคนมาคอยให้การสนับสนุนทางจิตใจ แต่บางทีก็เป็นการแข่งขันกันนะ บางคน

เป็นแฟนขาใหญ่ พวกมีอิทธิพล ก็ค่อนข้างจะเป็นที่รู้จักมากกว่ากะเทยที่มีแฟนเป็นนักโทษทั่วไป อาจจะเป็นดาวเด่น เป็นที่รู้จักภายในแดน นักโทษคนอื่นก็จะไม่กล้าเข้าไปยุ่งแล้ว เพราะกลัวจะมีเรื่องกับขาใหญ่ ทำให้ตัวเองมีเงินมีทองมากขึ้นสบายขึ้น แต่สำหรับตัวหนุเอง การที่หนุมมีแฟนในคุกก็เพื่อดูแลกันทางด้านจิตใจ ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ภายในคุก คนคุกด้วยกันจะเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของกันละกันเป็นอย่างดี มันช่วยทดแทนสิ่งที่เราถูกตัดขาดจากภายนอก

แก้ว (สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2560)

จากการศึกษา พบว่ากะเทยทั้ง 10 คน ขณะที่อยู่คุก ทั้งหมดมีแฟนขณะที่ติดคุก แม้แต่น้ำผึ้ง หรือหยก ซึ่งเธอทั้งสองคนขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ภายนอกที่ยังไม่ติดคุก พวกเธอไม่เคยมีแฟนเลย แต่เมื่อมาใช้ชีวิตในคุก ทั้งสองคนก็มีแฟนหรือคู่รักภายในคุกเป็นครั้งแรก ไม่ว่าจะกะเทยแต่ละคนจะมีที่มีรูปร่างหน้าตาที่แตกต่างกันอย่างไร ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการมีคนรักของพวกเธอ กะเทยบางคนมีแฟนเพื่อหวังที่จะมีชีวิตที่สุขสบาย มีคนคอยดูแลเอาใจ มีคนที่คอยดูแลทางการเงิน แต่กะเทยบางคนก็มีแฟนโดยที่ไม่ได้หวังเรื่องเงินทอง แต่เพื่อตอบสนองความสุขทางด้านจิตใจที่คุกได้ตัดขาดสิ่งเหล่านี้ออกไปจากชีวิตของพวกเธอ นำความสุขที่ได้รับมาทดแทน และหล่อเลี้ยงจิตใจของพวกเธอขณะที่ยังใช้ชีวิตอยู่ในคุกแห่งนี้

- การอยู่ด้วยกันของกะเทยกับคู่รัก: “เลี้ยงน้อง”

เมื่อกะเทยตัดสินใจคบหาเป็นแฟนกับผู้ต้องขังคนใดคนหนึ่ง ก็จะนำไปสู่การอยู่กินด้วยกัน ฉันทสำมิภรรยา หรือที่ในคุกเรียกว่า “การเลี้ยงน้อง” คือ การอยู่กินกับกะเทยในคุก ซึ่งผู้ต้องขังที่อยู่กินกับกะเทยจะต้องเป็นผู้ดูแลกะเทย คอยส่งเสียเลี้ยงดู ก่อนที่จะอยู่กินฉันทสำมิภรรยาในคุก คู่รักของกะเทยก็จะประกาศให้เพื่อนผู้ต้องขัง หรือสมาชิกใน “บ้าน” รับทราบว่าได้คบหากับกะเทยเป็นคู่รัก ซึ่งก็คล้ายกับพิธีแต่งงาน หลังจากนั้นก็จะมีการเลี้ยงอาหารกันภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นอาหารที่ซื้อจากร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขัง หรือถ้าเป็นผู้ต้องขังที่มีเงิน หรือเป็นขาใหญ่ในคุก ก็จะมีงานแต่งงานใหญ่โต โดยมีเจ้าหน้าที่ภายในแดนรับรู้เป็นสักขีพยาน ขาใหญ่จะซื้ออาหารจากร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังมาเลี้ยงสมาชิกในบ้าน (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ผู้ต้องขังแต่ละคนจะใช้บัญชีของตัวเองซื้อของได้วันละ 300 บาท ในกรณีนี้ขาใหญ่จะให้ญาตินำเงินมาฝากไว้ในบัญชีของสมาชิกในบ้านก่อน จากนั้นจะรวบรวมบัญชีของสมาชิกในบ้านนำไปซื้ออาหารมาเลี้ยงสมาชิกรวมไปถึงผู้คุม) และอาจจะมีการเชิญชวนเพื่อนจากบ้านอื่นๆ มาร่วมเป็นสักขีพยาน กะเทยส่วนใหญ่ก็จะมีคู่รักไม่ว่าแต่ละคนจะมีหน้าตาเช่นไร จะแปลงเพศมาแล้วหรือไม่ก็ตาม การอยู่กินก็จะอยู่แบบ “ผิวเดียวเมียดเดียว” คือ เมื่อตกลงใจคบกับคนนี้แล้วก็จะต้องอยู่กินกับคนนี้ ไม่มีการนอกใจ หรือคบซ้อน หรือไปมีความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังชายคนอื่น สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ของคู่รักภายในแดน แม้ว่าในแดนจะมีการควบคุมสอดส่องจากผู้คุมอย่างใกล้ชิด

มีกล้องวงจรปิดติดเพื่อให้สามารถเห็นผู้ต้องขังได้ตลอดเวลา กะเทยในคุกจะแอบมีความสัมพันธ์ทางเพศกับแฟนหรือสามี ซึ่งก็จะแอบไปมีเพศสัมพันธ์กันในสถานที่ค่อนข้างจะลับตาคน เช่น “บล็อก” ซึ่งเป็นห้องน้ำซึ่งต้องอยู่บริเวณท้ายแดน หรืออาจจะหามุมในโรงงานที่เจ้าหน้าที่มองไม่เห็น โดยหาสิ่งของมาบังหรือบังตาไม่ให้คนอื่นเห็น หรือแอบมีในห้องน้ำของเจ้าหน้าที่

จีจ้า เล่าประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเธอและแฟนหนุ่ม ว่าเมื่อคบกันเป็นแฟนแล้ว กะเทยกับแฟนหรือคู่รักก็จะมีเพศสัมพันธ์กัน ซึ่งถือเป็นเรื่องที่มีมักจะเกิดขึ้นภายในคุก นักโทษชายที่มีแฟนเป็นกะเทยจะไม่ถูกล้อเลียนจากนักโทษชายคนอื่นๆ เขาจะเปิดเผยตัวว่าคบกับกะเทยคนนี้ ซึ่งจะแตกต่างโลกภายนอกคุก ที่ผู้ชายบางคนจะไม่เปิดเผยตัวว่าคบหา อยู่กินกับกะเทย เพราะกลัวถูกเพื่อนล้อว่า “เป็นเกย์” “ไม่แมน”

สำหรับการมีเพศสัมพันธ์ในคุก กะเทยและคู่รักไม่ได้อยู่ห้องเดียวกัน กะเทยจะต้องนอนรวมกับกะเทย แยกห้องนอนกับนักโทษชายคนอื่นๆ ทำให้ในช่วงเวลากลางคืนกะเทยกับคู่รักไม่สามารถที่จะมีเพศสัมพันธ์กันได้ จะต้องใช้เวลาในช่วงกลางวันที่อยู่ด้วยกันและ “มีอะไรกัน” โดยใช้พื้นที่ที่ลับตาคนเพื่อที่จะมีอะไรกัน หรือให้เพื่อนนักโทษด้วยกันดูต้นทางให้ จีจ้า เล่าว่า บางครั้งที่เธอมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหนุ่ม เธอไม่ได้สำเร็จความใคร่ แต่แฟนหนุ่มจะเป็นฝ่ายที่สำเร็จความใคร่ทุกครั้ง แต่เธอก็มีความสุขที่แฟนหนุ่มมีความสุข

การมีอะไรกันมันก็ถือว่าเป็นเรื่องปกตินะพี่ คนข้างในนี่เขาก็เข้าใจ ก็ไม่ได้ล้อเลียนไม่ได้แซวอะไรกันนะ แต่จะไม่ปกติตรงที่ พวกเราไม่มีสถานที่ที่จะมีเพศสัมพันธ์กัน ต้องหาที่ลับตาคน ลับตาเจ้าหน้าที่ บางครั้งต้องให้เพื่อนนักโทษคอยดูต้นทางให้ ซึ่งมันก็ต้องเร่รือ มันแตกต่างจากข้างนอกอย่างสิ้นเชิง ข้างนอกมีห้องหับมิดชิด อยากรมีช่วงไหนก็มีกันได้ แต่อยู่ในนี้มันไม่ได้ นอนก็แยกกันนอน อยู่คนละห้อง บางครั้งหนูก็ไม่ได้มีความต้องการนะ แต่แฟนเขาต้องการ หนูก็ยอมให้เขา เพราะบางทีด้วยสถานที่เวลา มันไม่เอื้ออำนวย พวกผู้ชายพออยู่ใกล้แฟนก็มักจะมียารมณ์ทางเพศ บางช่วงพอหนูมียารมณ์ มันไม่มีที่ไป บางครั้งด้วยเวลาที่เร่รือ หนูก็จะทำให้เขาสำเร็จความใคร่ก่อน ส่วนตัวหนูก็ถึงบ้าง ไม่ถึงบ้างก็ไม่เป็นไร ให้แฟนเขามีความสุขก็พอแล้ว เพื่อนกะเทยของหนูบางคนเขาก็มาเล่าให้ฟังว่า บางทีแฟนเขาก็ขอมืออะไรทางทวารหนัก ซึ่งพวกเธอก็ยินยอม แต่สำหรับหนู แฟนเขาไม่เคยขอนะ มีอะไรก็ทางด้านหน้าตลอด (จีจ้าแปลงเพศแล้ว) ก็กลัวว่าเขาจะขอเหมือนกัน แต่เขาก็ไม่เคย อยู่ในนี้ก็อยู่ “แบบผิวเดียวเมียวเดียว” นะพี่ คือ ถ้าตกลงอยู่กินกับคนนี้แล้ว ก็ต้องอยู่กับเขาตลอด ไม่ไปมีอะไรกับคนอื่นคนนี้ได้ เพราะอยู่ในแดนมันก็รู้กันหมดว่ากะเทยคนไหนคบกับใคร

แล้วก็เพื่อความปลอดภัยด้วย ส่วนตัวหนูก็กลัว ก็ไปตรวจเลือดกันอยู่บ่อยๆ¹ ถ้าเกิดไปมีอะไรกับคนอื่น เราก็มารู้เฝ้าระวังว่าใครป่วยบ้าง ไม่ป่วยบ้าง แต่กับคู่เรา เรามั่นใจ เพราะก็ตรวจเลือดกันอยู่ บางคู่อยู่กันจนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปล่อยออกไป อีกฝ่ายถึงจะคบคนใหม่ แต่เท่าที่หนูอยู่มา ก็ไม่ค่อยจะเปลี่ยนคู่กันบ่อยนัก กะเทยจะติดคุกไม่นาน แต่แฟนจะติดนานกว่า กะเทยก็จะถูกปล่อยตัวออกไปก่อนแฟน

จีจ้า (สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2560)

กะเทยในคุกหลายคนมีคู่รัก แต่ก็ยังมีกะเทยบางคนที่ไม่มียา ไม่มีบ้าน ไม่มีสังกัด พวกเธอบางคนก็อาจจะมีแอบมีเพศสัมพันธ์กับผู้ต้องขังชายมากหน้าหลายตาได้ แต่จะส่วนใหญ่การมีเพศสัมพันธ์กับกะเทยจะเป็นไปด้วยความสมยอม กะเทยบางรายก็จะมีบริการทางเพศในคุก โดยมีการคิดค่าบริการหลักร้อย หรือจ่ายเป็นสิ่งของ เช่น บุหรี่ 2 ซอง, นมกล่อง หรือบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ซึ่งก็จะอยู่ที่การตกลงกันระหว่างทั้งสองฝ่ายว่าจะให้ทำอะไรแค่ไหน เช่น อาจจะแค่กอดจูบลูบคลำ สอดใส่ หรือทำให้สำเร็จความใคร่โดยไม่มีสอดใส่ และจะจ่ายด้วยเงินหรือสิ่งของ

¹ การตรวจเลือดของผู้ต้องขังในคุก เป็นนโยบายสำคัญในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ โรคหนองใน โรคซิฟิลิส เป็นต้น และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสุขภาพอนามัยที่คุกจะต้องจัดให้แก่ผู้ต้องขังทุกคน โดยผู้ต้องขังจะไปเข้ารับการตรวจเลือดที่โรงพยาบาลซึ่งอยู่ติดกับคุกแห่งนี้ เป็นโรงพยาบาลที่ผู้ต้องขังมีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และเนื่องจากกลุ่มผู้ต้องขังในคุกเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ต้องขังชายทั่วไปหรือกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสาเหตุมาจากการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน (แอบเสพยาเสพติด) หรือการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน การแอบตกแต่งอวัยวะเพศ การมีเพศสัมพันธ์กับคู่รักโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย การขายบริการทางเพศ เป็นต้น และจากการที่คุกไม่ค่อยมีการแจกถุงยางอนามัย เนื่องจากอาจจะความเชื่อที่ว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีเพศสัมพันธ์กัน หรือผู้ต้องขังจะนำถุงยางอนามัยไปใช้ในการกระทำผิดวินัยของคุก เช่น เอายาเสพติดหรือสิ่งของต้องห้ามอื่นๆ ใส่ในถุงยางอนามัยแล้วซุกซ่อนไว้ในทวารหนักเพื่อลักลอบนำเข้าไปในคุก หรือบนเตียงนอน ดังนั้น คุกจึงไม่ค่อยมีถุงยางอนามัยแจก หรือถ้ามีให้แจก ผู้ต้องขังจะไม่กล้าไปขอรับ เพราะต้องลงชื่อรับ ทำให้รู้สึกอาย และกลัวถูกมองว่า “ไม่แมน” หรือเป็น “เกย์” ดังนั้น กะเทยและคู่รักกะเทยส่วนใหญ่จะไปตรวจเลือดก่อนที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศ เพื่อเป็นการป้องกันการติดต่อของโรคทางเพศสัมพันธ์

ในกรณีของหยก หยกเป็นกะเทยที่ไม่เคยมีแฟนอยู่นอกคุก แต่เมื่อเธอมาอยู่ในคุก เธอก็มีแฟนที่อยู่ด้วยกัน ซึ่งแฟนคนปัจจุบันอยู่ด้วยกันมาประมาณ 3 ปี หากรวมระยะเวลาทั้งหมดที่ทกใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำรวมๆ ประมาณ 10 กว่าปี ซึ่งรอบนี้มีกำหนดโทษ 3 ปี 9 เดือน และตอนนี้หยกเหลือเวลาที่ต้องอยู่ในคุกอีกประมาณ 3 เดือนเท่านั้น

หนูใกล้จะกลับบ้านแล้ว รอบนี้ก็เป็นรอบที่สาม ติดคุกมาสามปีกว่า ไม่ใช่ว่าหนูอยากติดคุกนะ หนูออกไปก็ทำงานทำ ที่ไหนเขาก็ไม่ยอมรับคนคุกเข้าทำงาน ยิ่งติดคุกหลายรอบอย่างหนู ปล่อยตัวกลับบ้านไปทุกรอบ หนูก็คิดนะว่า จะไม่กลับมาติดคุกอีกแล้ว แต่มันก็ไม่มีงาน ไม่มีเงิน สุดท้ายหนูก็กลับไปทำอย่างเดิม ขายยามันได้เงินมาง่ายๆ ไม่ต้องทำงานหนัก ไม่ต้องเหนื่อย ก็ได้เงินมาใช้แล้ว อยากจะเอาไปทำอะไรก็ได้ จะกินอะไรก็ได้ หรือเอาไปทำศลกรรมก็ได้ มันสะดวก คล่องมือ แต่พอถูกจับหลายรอบเข้า แล้วอายุเราก็มามากขึ้นเรื่อยๆ แล้วสภาพความเป็นอยู่ในคุกตอนนี้ก็ไม่เหมือนเมื่อก่อน ลำบากกว่าเมื่อก่อนมาก เมื่อก่อนกะเทยติดคุกลับสบาย มีผู้ชายเลี้ยง ออกไปก็มีทุน บางคนออกไปมีเงินทำนม แปลงเพศ แต่ประมาณปี พ.ศ.2558 ที่ คสช.¹ เขามาเป็นรัฐบาล ทำให้มีการใช้ระเบียบเข้มมากขึ้น มันก็ไม่สบายเหมือนเมื่อก่อน รอบนี้ก็ตั้งใจว่าจะอดทนให้มากกว่าเดิม เรากี่ 40 กว่าปี แล้ว ถ้ามันเข้าๆ ออกๆ คงแต่ตายในคุก ส่วนแฟนของเรา ตอนนี้อยู่ด้วยกัน เขาก็ช่วยเหลือดูแลเรา มีอะไรก็แบ่งๆ กัน มีของกินของใช้ก็มาแบ่งกัน ขาดเหลืออะไรก็คอยช่วยเหลือกัน ส่วนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ มันก็ต้องมีเป็นเรื่องปกติ เขาก็เป็นผู้ชาย มีความต้องการ ยิ่งอยู่ในคุกไม่มีที่ให้ระบาย พอมีแฟน เขาก็ต้องการที่จะมีอะไรกับแฟนเขา ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างกะเทยกับแฟนก็เป็นเรื่องปกติ เพียงแต่ต้องแอบทำในที่ลับตาเพื่อนผู้ต้องขังคนอื่น รวมไปถึงไม่ให้ผู้คุมเห็น เวลาทำอะไรกันหนูว่า หนูชอบทางด้านหลัง (ทวารหนัก) มากกว่าคะ เพราะทางด้านหน้า (อวัยวะเพศ) หนูรู้สึกว่ามันไม่ค่อยมีความรู้สึกทางเพศ แฟนหนูก็ชอบทางด้านหลังมากกว่า บางทีเขาก็เริ่มจากด้านหน้า แต่พอสักพักก็เปลี่ยนมาด้านหลัง สุดท้ายมาจบที่ด้านหลัง ก็มีมีความสุขทั้งสองฝ่ายนะคะ รูปแบบของแต่ละคู่อาจจะไม่เหมือนกัน แล้วแต่ความชอบ ส่วนใหญ่เราก็กี่แล้วแต่แฟนว่าเขาชอบแบบไหน

¹ คณะรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. เป็นคณะผู้ยึดอำนาจการปกครอง โดยรัฐประหารยึดอำนาจการปกครอง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 (“คสช”, สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2560)

ก็จะทำตามใจเขามากกว่า ให้เขามีความสุข ส่วนกะเทยบางคนเขาไม่ยอมมีแฟนเป็นตัวเป็นตน เขาก็มีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายคนอื่นๆ ไปเรื่อยค่ะ มองตากัน ถ้าโอเค ก็ไปค่ะ ส่วนเรื่องกะเทยขายบริการนี้ เดี่ยวนี้ไม่เห็นแล้ว แต่ถ้าเป็นเมื่อก่อนประมาณ 10 ปี ที่แล้วก็มีนะ ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงวันเสาร์อาทิตย์ กะเทยจะเปิด “ซุ้ม” คือ เป็นพื้นที่ส่วนตัวของกะเทยแต่ละคน บางคนอาจจะเป็นที่ตรงสนามหญ้า บางคนก็ขายคาคิกเอามาผ่ากัน เอากล่องหีบลังมาปู ก็ทำให้มืดซิด แล้วอยู่กับแฟน ก็มีอะไรกัน เขาเรียกว่า “มุดซุ้ม” นายเขาก็ไม่ว่า เพราะเป็นเสาร์อาทิตย์ไม่มีงาน เขาก็ให้ผู้ต้องขังได้ปลดปล่อยบ้าง กะเทยบางคนหัวดี เปิดซุ้ม ให้ผู้ต้องขังคนอื่นมุด แบบขายตัวนะที่บางคนทำเป็นล่ำเป็นสัน ไม่ใช่เขาไม่รู้ แต่เขาปล่อย เพราะถือว่าเป็นความพอใจของแต่ละคน อย่าให้มีเรื่องมีราวทะเลาะ หรือเกิดปัญหากันก็พอ หนูเข้ามาก็มีแฟนทุกรอบ เข้ามารอบนี้ แฟนคนเก่าเขาปล่อยออกไปแล้ว หนูก็เข้าใจนะว่าพอต่างคนต่างปล่อยออกไป ต่างคนก็มีทางเดินของแต่ละคน มันมีส่วนน้อยที่จะออกไปอยู่ด้วยกันจริงจัง แค่อยู่อุ่แลกกันในคุกเท่านั้น รอบนี้หนูจะปล่อยก่อนแฟน แฟนเขาก็เศร้าๆ นะ แต่ก็ตั้งใจว่าจะมาเยี่ยมเขาอยู่

หยก (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2560)

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าสถานที่ในคุกจะไม่ได้เอื้ออำนวยให้สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้ ด้วยการจัดการด้านเวลา (เร่งรีบ) พื้นที่ เช่น ตึกนอน ที่มีการจัดการด้านพื้นที่แยกกันระหว่างห้องของกะเทย กับห้องของผู้ต้องขังชายอื่นๆ ไม่สามารถอยู่ปะปนกันได้ ทำให้พวกเขาต้องแยกกันนอนกับคูรัก พวกเขาจะมีเพศสัมพันธ์กับคูรักได้ต่อเมื่อลงมาจากตึกนอนแล้ว มีได้ในสถานที่ลับตาคนที่ไม่ได้สร้างความรำคาญให้กับผู้ต้องขังคนอื่นๆ ในจุดที่กล้องวงจรปิดส่องไม่เห็น นอกจากปัญหาด้านสถานที่ที่จะมีเพศสัมพันธ์แล้ว ฤงยางอนามัยนับเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับคูรักในคุก แต่คุณไม่มีมีการจำหน่ายจะมีเพียงการแจกฤงยางเป็นครั้งคราว หากใครจะใช้ฤงยางก็สามารถไปลงซื้อได้ที่ “หมวด” ที่ทำการเจ้าหน้าที่ภายในแดน หากไปลงซื้อรับบ่อยเจ้าหน้าที่เขาก็อาจจะซักถาม หรือแซวว่า “ทำไมมารับบ่อย” “เอาไปทำอะไรเออะแยะ” ก็จะไม่ค่อยมีใครกล้าไปรับ และอีกช่องทางหนึ่งของการรับฤงยางคือ ผู้ต้องขังไปขอจากสถานพยาบาล ซึ่งสถานพยาบาลก็จะแจกให้ผู้ต้องขังได้ใช้กันเพื่อเป็นการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยพราว ได้เล่าให้ฟังถึงปัญหาของการขาดแคลนฤงยางอนามัย ให้ผู้ศึกษาฟัง

เวลาออกไปหาหมอ ก็จะไปขอ ก็ได้รับแจกมาตามสมควร เราก็เป็นกะเทย เขาก็จะไม่ว่าอะไร แต่ก็ไม่ได้เออะแยะเป็นกล่องๆ หมอเขาก็ให้ตามสมควร เพราะเราก็มีความ

จำเป็นต้องใช้ แต่ในแดนไม่ค่อยมีแจก เขาคงกลัวว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีอะไรกันเลยไม่แจก นานๆ ทีจะมีมาสักครั้ง แล้วไม่แจกธรรมดาณะคะ ใครอยากได้ต้องไปลงซื้อรับ ไปเอาบ่อยเขาก็ว่า ถามว่าจะเอาไปทำอะไร ซึ่งเจ้าหน้าที่หน้าก็รู้อยู่แล้วไม่ว่าเอาไปทำอะไร แต่เราก็เข้าใจนะว่า ที่เขาไม่ค่อยแจก เพราะกลัวว่าผู้ต้องขังจะเอาสิ่งของต้องห้ามใส่ถุงยางแล้วยัดทวารหนักซุกซ่อนไว้ ถุงยางก็เลยจะหายากมาก แต่เราก็ต้องป้องกันตัวเอง ดีหน่อยที่แบบผู้ต้องขังสามารถไปตรวจเลือดได้ คู่ของเราที่ไปตรวจ เราก็ไปตรวจ เลยโอเคหน่อย แล้วเราก็ไม่ได้ไปมีอะไรกับคนอื่น ๆ มั๊วๆ มีกับแฟนเราแค่คนเดียว อีกรูปแบบนี้สถานที่ที่จะมีอะไรกันนี้ไม่มีเลย กะเทยกับแฟนนี้แทบจะไม่มีเวลาที่จะอยู่ด้วยกัน เวลาจะไปมีอะไรกันก็ไม่มี ขึ้นนอนกับจับแยกห้อง บางทีหนูก็ต้องไปแอบมีกับแฟนที่หลัง “บล็อก” ท้ายแดน

พราว (สัมภาษณ์, 25 กรกฎาคม 2560)

จะเห็นได้ว่า แม้คุณจะเป็นสถาบันที่เต็มไปด้วยการใช้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ แต่ก็ไม่มีอะไรที่จะห้ามความปรารถนาทางเพศของผู้ต้องขังได้ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เป็นช่องทางที่ทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกผ่อนคลายจากกฎระเบียบของเรือนจำที่เคร่งครัด ซึ่งรูปแบบของการมีเพศสัมพันธ์ของกะเทยส่วนใหญ่ ก็จะมีกับแฟนหรือคูรักรักของตัวเอง ส่วนใหญ่จะไม่มีมีการถูกบังคับขืนใจ และจะสมยอมกันระหว่างทั้งสองฝ่าย ปัญหาอย่างหนึ่งของการมีเพศสัมพันธ์ในคุก คือ ลักษณะทางกายภาพของคุณที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการมีเพศสัมพันธ์ และการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย อาจจะทำให้เกิดโรคทางเพศสัมพันธ์ตามมา ซึ่งกลุ่มกะเทยและคูรักรักของกะเทยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะต้องได้รับการดูแลในเรื่องสุขภาพทางเพศเป็นอย่างดี

จากประเด็นประสบการณ์การมีคนรักของกะเทยขณะที่อยู่ในคุก ทำให้เห็นรูปแบบพฤติกรรมการมีคูรักรักของกะเทย ที่เริ่มต้นตั้งแต่พฤติกรรมการเกี้ยวพาราสี (Courtship Behavior) คือ เมื่ออีกฝ่ายรู้สึกพึงพอใจอีกฝ่ายหนึ่งก็จะเข้าไปจีบ โดยการเข้าไปคุย ทักทาย การออกเดท (Dating) เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ศึกษาดูนิสัยใจคอว่าเข้ากันได้ไหม หากเกิดความชอบกันก็จะตกลงเป็นแฟนกัน จนนำไปสู่การแต่งงาน และมีเพศสัมพันธ์ และจะต้องอยู่แบบผัวเดียวเมียเดียว ฝ่ายชายก็จะมีหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงดูฝ่ายภรรยา ภรรยาทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ดูแลเรื่องภายในบ้าน ทำกับข้าว ซักเสื้อผ้า ทำให้เห็นว่า วิถีชีวิตทางเพศของกะเทยในคุก ก็เป็นการผลิตซ้ำบรรทัดฐานรักต่างเพศ (Heterosexuality) โดยการอ้างอิงรูปแบบพฤติกรรมระหว่างเพศชายและหญิงมาใช้ซึ่งอาจจะทำให้ไม่สามารถที่จะหลุดจากบรรทัดฐานของรักต่างเพศได้ ทั้งที่ตัวกะเทยเองก็ไม่ได้มองตัวเองหรือนิยามตัวเองว่าเป็นเพศหญิง แต่ก็นำบทบาทของเพศหญิงมาอ้างอิงในการใช้ชีวิตในคุก อย่างไรก็ตามก็มีกะเทยเพียงบางคนที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตตามบรรทัดฐานรักต่างเพศอย่างสิ้นเชิง เช่น กะเทยบางคน

(โดยเฉพาะที่รูปร่างหน้าตาไม่ได้สวยงาม) ที่เป็นฝ่ายเข้าไปจีบผู้ต้องขังชายก่อน แต่ต่อมาก็ใช้ชีวิตอยู่กับกันแบบคู่รัก หรือกะเทยบางคนที่ไม่ได้มีคู่รักเป็นตัวเป็นตน แต่ก็คบผู้ต้องขังชายและมีเพศสัมพันธ์ไปเรื่อยๆ เป็นต้น

- เพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ยินยอม : อัดถั่วดำ

คุกหรือเรือนจำจะแยกการคุมขังระหว่างผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิงอย่างชัดเจน ดังนั้น การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงจึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ แต่ในความเป็นจริงกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศก็มีอยู่ในคุกซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศ จากคำบอกเล่าที่ได้เล่าต่อกันมาถึงการถูกข่มขืนในคุก หรือเรียกว่า “อัดถั่วดำ” หรือ “ตุ้ย” ไม่ว่าจะเป็นคุกหญิงหรือคุกชาย เป็นเรื่องที่คนภายนอกคุกกสนใจใคร่รู้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่ ซึ่งไม่มีใครรู้ดีไปกว่าคนที่เคยอยู่คุกมาก่อน กะเทยทุกคนเมื่อรู้ว่าตนเองจะต้องติดคุก สิ่งที่คุณคนกลัวคือการถูกข่มขืน ไม่ว่าจะเป็นพวกที่แปลงเพศแล้วหรือยังไม่ได้แปลงเพศ ยิ่งกะเทยบางคนมีรูปลักษณ์ภายนอกเหมือนผู้หญิงก็จะยิ่งกลัวมากกว่าตนเองอาจจะมีการถูกล่วงละเมิดทางเพศ จะมีเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นกับพวกเธอหรือไม่ จึงเป็นเรื่องราวน่าสนใจอย่างยิ่ง

หยก ได้บอกเล่าประสบการณ์การจำคุกของเธอ ซึ่งเธอใช้ชีวิตในคุกมา 3 ครั้งแล้ว ซึ่งนับว่ามีระยะเวลาการใช้ชีวิตในคุกมากกว่ากะเทยคนอื่นๆ เธอติดคุกครั้งแรกตั้งแต่อายุ 21 ปี ประมาณปี พ.ศ. 2540 จนปัจจุบันเธอมีอายุ 41 ปี หยกเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า ตอนแรกก็กลัวเรื่องที่จะถูกข่มขืนในคุกมาก เพราะได้ยินมาจากคำบอกเล่า จากข่าวคราวต่างๆ แต่เมื่อเธอมาอยู่แล้ว เธอลับพบว่า สิ่งที่คุณคิดแตกต่างไปจากสิ่งที่เธอพบเจอมาก

ก็ไม่เคยโดนนะ โดน “ตุ้ย” หรือ “อัดถั่วดำ” แต่เคยได้ยินมาเหมือนกัน ว่าพวกที่ ก่อคดีพวกข่มขืนเด็ก ฆ่าพ่อฆ่าแม่ คดีพวกที่มันทารุณโหดร้าย พวกนี้จะโดน “ตุ้ย” เรียกว่า รับน้อง โดนจนต้องเข้าโรงพยาบาล พวกผู้ต้องขังถึงแม้จะโดนคนข้างนอกมองว่าน่ากลัว โหดร้าย เป็นคนไม่ดี เป็นอาชญากร แต่พวกเขาก็ไม่ชอบพวกที่ก่อคดีแบบนี้ สำหรับกะเทย โดยส่วนตัว หยกไม่เคยโดนนะ พวกกะเทยพอเข้ามา เขาก็จะหาบ้านอยู่ จะมีพวกพ่อบ้านมาจีบมาทาบทามเข้าไปอยู่ในบ้าน เขาก็จะชวนเราเข้าไปอยู่ในบ้าน กะเทยก็มีหน้าที่จะคอยดูแลเรื่องอาหารการกิน เสื้อผ้า เพราะเมื่อก่อนผู้ต้องขังจะแอบทำกับข้าวกิน ไม่ค่อยกินของหลวงกัน ก็จะเป็นหน้าที่ของกะเทยที่จะคอยทำกับข้าวให้คนในบ้าน บางคนที่อยู่กับเพื่อนกะเทย กินอยู่ด้วยกัน ส่วนเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ ว่าจะต้องมีอะไรกับพวกขาใหญ่ที่เป็นพ่อบ้านหรือไม่ ถ้าใครที่พอใจ ก็เป็นการสมยอมกันมากกว่า แต่ถ้ากะเทยไม่เล่นด้วยเขาก็แต่จะไม่มีข่มขืนกันนะ

ถ้ามีคู่แล้วเขาก็จะไม่มายุ่ง เพราะหากเกิดปัญหาอะไรขึ้นมาก็จะถุณนายลงโทษ

หยก (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2560)

จากคำบอกเล่าของหยกสอดคล้องกับคำบอกเล่าของกะเทยหลายคน ไม่ว่าจะแปลงเพศหรือไม่แปลงเพศ จะสวยหรือไม่สวย เมื่อเข้ามาอยู่ในแดนก็จะถูกทาบทามหรือเชิญชวนจากพวกขาใหญ่ให้ไปอยู่ด้วยในบ้าน ซึ่งการอยู่เป็น “บ้าน” เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้ต้องขังเพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยป้องกันมิให้โดนรังแกจากผู้ต้องขังคนอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่การรวมตัวกันจะรวมกันตามภูมิลำเนา เมื่อมีบ้านสังกัดก็จะทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น เป็นความปลอดภัยทางด้านจิตใจที่มีคนลักษณะคล้ายคลึงกันคอยดูแลช่วยเหลือ กะเทยจะได้รับความสะดวกสบายเพราะได้รับการเอาอกเอาใจ ได้รับสิ่งของฝาก ได้รับของกินของใช้จากผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ในส่วนของการถูกล่วงละเมิดทางเพศ กะเทยเมื่อมีบ้านสังกัด มีเพื่อนบ้านคอยดูแล ก็จะไม่ค่อยมีใครมียุ่งวุ่นวายกับพวกเธอ และยิ่งคุณมีการแยกห้องนอนสำหรับกะเทยโดยเฉพาะ จึงทำให้ในเวลากลางคืนจึงไม่มีโอกาสที่กะเทยจะได้เจอกับผู้ต้องขังชายคนอื่น ๆ ดังนั้น เวลากลางคืนกะเทยจะปลอดภัยจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ หากในกรณีผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในกรณีอื่นๆ ที่ต้องนอนรวมกับผู้ต้องขังชายคนอื่น ๆ ก็อาจจะมีโอกาสถูกล่วงละเมิดทางเพศได้ หากเป็นช่วงเวลากลางวัน เมื่อลงจากตึกนอนก็ยังได้รับการคุ้มครองจากพวกพ่อบ้านซึ่งเป็นขาใหญ่ หรือพวกที่มีอิทธิพลในคุก ก็จะไม่มีการยุ่งวุ่นวายกับคนอื่น ๆ เข้าไปยุ่งเกี่ยว เพราะไม่อยากมีเรื่องกับพวกขาใหญ่

แม้ว่ากะเทยจะไม่ถูกล่วงละเมิดทางเพศทางตรง แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นการถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยอ้อม เช่น การกระทำผ่านการตรวจค้นร่างกายของผู้ต้องขังของผู้คุม ไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้นในห้องมิดชิดหรือต่อหน้าเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันเอง โดยให้กะเทยเปลือยอกต่อหน้าผู้ต้องขังคนอื่น การจับหน้าอก หรือของสงวน เป็นต้น หรือแม้แต่การเปลือยกายอาบน้ำซึ่งบริเวณสถานที่อาบน้ำมีการติดวงจรปิด รวมไปถึงการล้อเลียนใช้คำที่เป็นการเหยียดหยามทางเพศจากผู้คุมหรือเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันเองทำให้กะเทยกลายเป็นตัวตลก สนุกสนาน สิ่งเหล่านี้กะเทยทุกคนต้องประสบพบเจอ ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้ เพราะถือว่าเป็นกฎของคุก

5.3 กะเทย: ตัวตนที่ไม่ต้องปิด

การที่กะเทยทั้ง 10 คน ต้องมาติดคุก แม้ว่าในช่วงแรกของการใช้ชีวิตภายในคุกของพวกเธอจะต้องมีปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนผู้ต้องขังชาย ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของคุกที่แตกต่างจากสังคมภายนอก อีกทั้งยังมีระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ และสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่ๆ ภายในคุกมากมาย เพราะเป็นโลกใหม่ที่แตกต่างจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง เมื่อพวกเธออยู่ในคุกไปได้ระยะ

หนึ่ง โดยใช้เวลาประมาณ 3-6 เดือน พวกเขาเริ่มรู้สึกว่าการอยู่ได้ เกษียณทั้ง 10 คน เริ่มรู้สึกมีความสุขขึ้นกว่าตอนที่เข้ามาอยู่ในช่วงแรก เนื่องจากเริ่มที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานที่ กับเพื่อน ผู้ต้องขัง รวมทั้งกฎระเบียบของคุกได้บ้างแล้ว จึงทำให้คลายความวิตกกังวลที่มีในช่วงแรกได้ มีกลุ่มเพื่อนที่เป็นกะเทยที่คอยช่วยเหลือ แบ่งปันสิ่งต่างๆ ภายในคุก การที่คุกตัดขาดทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของกะเทย แม้กระทั่งครอบครัว ญาติสนิท เพื่อนฝูง หน้าที่การงาน หรือแม้แต่ตัวตนของตนเองที่เคยเป็นขณะที่อยู่ข้างนอก ดังนั้น การอยู่ในคุกของกะเทยบางคน จึงไม่จำเป็นจะต้องปกปิดตัวตนเหมือนตอนที่อยู่ข้างนอก ดังเช่น เอ็มและอาร์ม ซึ่งทั้งสองคนมีการแต่งกายสลับสับเปลี่ยนไปมาระหว่างการแต่งหญิงและแต่งเป็นชาย โดยชีวิตประจำวันของเอ็มจะแต่งกายแบบผู้ชาย แต่จะมีบางช่วงเวลาที่เราอกี้แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของผู้หญิง สำหรับอาร์ม เธอไม่สามารถเปิดเผยตัวตนของเธอกับบุคคลในครอบครัวได้ เนื่องจากกลัวบิดามารดาไม่ยอมรับ ดังนั้น เวลาที่เธออยู่กับบิดามารดา เธอจะไม่สามารถแสดงตัวตนของเธอได้ โดยจะต้องแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าแบบผู้ชาย ตัดผมทรงผู้ชาย แสดงกิริยาอาการ น้ำเสียง เหมือนผู้ชาย แม้เวลาที่มาอยู่หอพัก แม้ว่าจะสามารถความต้องการของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ได้แต่งกายแบบผู้หญิง ทำผมทรงผู้หญิง แต่งหน้า แต่เธอก็อยากที่จะเปิดเผยกับบิดามารดา อยากให้พวกเขาอนุญาต การที่ต้องมาติดคุก ทำให้อาร์มสามารถเป็นตัวเองได้อย่างเต็มที่ สามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวตนได้อย่างเต็มที่

ตอนอยู่ข้างนอก หนูก็อยากที่จะบอกพ่อแม่ แต่ก็ไม่กล้า เพราะท่านคงจะยอมรับไม่ได้ เวลาที่หนูอยู่กับที่บ้าน หนูก็จะวางตัวเป็นผู้ชาย เพื่อไม่ให้ท่านสงสัย แต่ถ้าไม่ได้อยู่บ้าน หนูก็เป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่ แต่มันก็รู้สึกอะไรบางอย่าง เหมือนเราจะต้องปกปิด กลัวพ่อแม่ ญาติพี่น้องมาเห็นเรา หรือเอาไปบอกที่บ้าน คนอื่นหนูไม่ได้สนใจนะว่าเขาจะยอมรับคนที่แบบพวกหนูได้หรือไม่ แต่หนูแค่คนในครอบครัวหนูมากกว่าเลยไม่กล้าบอกพ่อกับแม่ พอมาติดคุก มาอยู่ในนี้ ไม่มีใครรู้ว่า เราเป็นใคร หรือเคยเป็นอะไร อยู่ในนี้ ทุกคนคือผู้ต้องขังเหมือนกัน ถูกกักต้อนหลายๆ อย่าง แต่มันก็คือโลกในกำแพงสี่เหลี่ยมที่คนนอกไม่รู้หรือว่าข้างในเป็นอย่างไร ส่วนคนในก็ไม่มีใครรู้เรื่องราวของคนภายนอกคุก ดังนั้น อยู่ในนี้ หนูก็ไม่ได้ปกปิดอะไร แสดงความเป็นตัวเองเต็มที่ ไม่ต้องกลัวพ่อแม่หรือใครๆ จะมาเห็น เพราะเขาไม่สามารถเข้ามาในนี้ได้อย่างแน่นอน ในคุกอาจจะไม่ได้แต่งตัวสวยงาม ไม่ได้แต่งหน้าทาปาก ไม่ได้ทำผมสวยๆ หนูว่าพวกนี้มันเป็นของภายนอก ถึงแม้จะอยากสวยแค่ไหน อยากแต่งตัวแค่ไหน แต่ในเมื่อมันทำไม่ได้ เราก็แสดงออกในแบบที่เราสามารถทำได้ มันจะได้ไม่กดดันมาก กะเทยบางคนอยู่ในคุกนี้ภายนอกดูเหมือนเขามีความสุขมาก ไม่ทุกข์ไม่ร้อน แต่ลึกๆ แล้ว ไม่มีใครมี

ความสุขที่อยู่ในคุกหรือที่ มันก็ต้องพยายามหาความสุขที่สิ่งที่มี ถ้าจมนกับความทุกข์ ตลอดเวลามันก็ไม่ได้

อาร์ม (สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2560)

สำหรับน้ำผึ้ง เธอบอกว่าเธอเป็นกะเทยหน้าตาไม่ดี ผิวคล้ำ ตัวเล็ก ฟันยื่น ก่อนติดคุกเธอ มักจะโดนล้อจากเพื่อนผู้ชาย หรือผู้ชายคนอื่นๆ ว่า “ตุ๊ดหัวโปก” “กะเทยหัวโปก” “แก้วหน้าม้า” หรือ ได้ยินคำพูดอื่นๆ ในเชิงดูถูกเหยียดหยามเธอ แต่เมื่อเธอมาติดคุก แม้ว่าจะโดนล้อบ้าง แต่เธอก็รู้สึกว่าจะได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากเพื่อนผู้ต้องขังชายในคุกดีกว่าข้างนอก

อยู่ในนี้ หนูรู้สึกว่ หนูมีความสุขกว่าใช้ชีวิตข้างนอก อยู่ข้างนอกกะเทยสวยๆ มีเยอะ โหนจะผู้หญิงอีก กะเทยอย่างหนูจะหาแฟนลำบาก สวยก็ไม่สวย โดนล้อ โดนแกล้ง เป็นประจำ แต่ใครมาว่าหนู หนูก็ว่ากลับนะ ชีวิตเราเติบโตในชุมชน ในตลาด เลยทำให้ มีภูมิต้านทานดี (หัวเราะ) อยู่ในนี้หนู พวกผู้ชายก็มีล้อบ้าง แต่พอสักระยะหนึ่งก็เลิกล้อ พวกผู้ชายก็คอยช่วยเหลือเรา ขอความช่วยเหลืออะไร เขาก็ช่วยเหลือตลอด บางทีเวลา กิจกรรมอะไร เขาก็ให้เราก่อน อยู่ข้างนอกหนูไม่เคยมีแฟน ก็ไม่มีตอนอยู่ในนี้แหละ

น้ำผึ้ง (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2560)

แม้ว่าคุณจะจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องขัง คือ ผู้ต้องขังทุกคนต้องอยู่ในพื้นที่จำกัด ไม่สามารถที่จะไหนมาไหนได้ ไม่สามารถเดินจากแดนหนึ่งไปยังอีกแดนหนึ่งหรือจากตึกหนึ่งไปยังอีกตึกหนึ่งตามอำเภอใจ ถูกตัดขาดจากครอบครัว และญาติมิตร ซึ่งก็ทำให้ผู้ต้องขังได้รับความกดดันเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังถูกจำกัดสิทธิไม่สามารถทำตามความต้องการส่วนตัวของตัวเองได้ ไม่มีที่พักผ่อน เป็นส่วนตัว ไม่มีเครื่องใช้อุปกรณ์เป็นของตนเอง ไม่มีแม้ “เวลา” ที่จะเป็นตัวของตัวเอง อีกทั้งยังถูกตัดขาดจากเพศตรงข้าม ผู้ต้องขังต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ระเบียบที่เคร่งครัด ถูกจับจ้อง ตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา ปฏิบัติกิจกรรมแบบเดิมๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าไปจนถึงวันที่พ้นโทษ กะเทยในคุกเหล่านี้ไม่สามารถที่จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ตนเองอยากจะสวมใส่ ไม่สามารถไว้ผมยาว ไม่สามารถทำผมทรงที่ตัวเองต้องการได้ ไม่สามารถแต่งหน้าตามใจชอบได้ ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ไม่สามารถครอบครองเกินความจำเป็นได้ สิ่งเหล่านี้แม้ว่าจะทำให้กะเทยรู้สึกถูกกดดัน ถูกตัดขาดจากตัวตนเดิมของพวกเธอ แต่ก็ไม่สามารถปิดกั้นการแสดงออกถึงตัวตนของพวกเธอ ที่ได้ถ่ายทอดผ่านการแสดงออกทางการพูดจา กิริยาการแสดงออกต่างๆ

5.4. การปรับตัวและการต่อรองของกะเทยในคุก

คุก เป็นสถาบันเบ็ดเสร็จที่ควบคุมและจัดการชีวิตของผู้ต้องขังในทุกด้าน และลงลึกไปถึงรายละเอียดในชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังแต่ละคน โดยการเข้าไปจัดการพื้นที่ จัดการเวลา และจัดการร่างกายของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องทำตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของคุก โดยมีผู้คุมทำหน้าที่สอดส่อง ดูแล จับจ้องผู้ต้องขัง เพื่อไม่ให้มีการละเมิดกฎระเบียบ และจะดำเนินการลงโทษคนที่ฝ่าฝืนระเบียบของคุก ซึ่งการลงโทษก็จะมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับที่เบาที่สุดคือการว่ากล่าวตักเตือน ไปจนถึงระดับที่หนัก เช่น การถูก “ขังเดี่ยว” การถูกตัดจำนวนวันที่ได้รับการลดวันต้องโทษ เป็นต้น การถูกลงโทษเป็นสิ่งที่ผู้ต้องขังไม่อยากจะโดน ดังที่แสดงให้เห็นไปแล้วว่าเมื่อกะเทยเข้ามาอยู่ในคุกชาย คุกมีกระบวนการต่างๆ ใน “ปลดเปลื้อง” ต้นตน (ดังที่ Goffman เรียกว่า Mortification Process) หรือ ดังที่ฟูโกต์เรียกว่า “กระบวนการลดความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ผูกพันกับร่างกาย” ออกเพื่อประกอบสร้างใหม่ (Foucault, 1991 อ้างถึงใน สายพิณ ศุภุทธมงคล, 2542, น.10-11) กระบวนการเหล่านี้กระทำต่อร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและตัวตนของกะเทยในคุกผ่านการควบคุมพื้นที่และเวลาในการใช้ชีวิตในด้านต่างๆ ไม่เว้นแม้แต่ชีวิตด้านเพศ แล้วพวกเธอเหล่านี้จะอย่างไรให้สามารถดำรงเพศวิถีที่หลากหลายอยู่ในคุกได้ มีการปรับตัว เอาตัวรอด ต่อรอง และหาทางเลือก/ทางออกในการใช้ชีวิตประจำวันในคุกอย่างไร

5.4.1 การปรับตัวและการต่อรอง

จากการสัมภาษณ์กะเทยทั้ง 10 คน พบว่า กะเทยมีทางเลือกและทางออกเพื่อให้ตนเองสามารถแสดงบทบาททางเพศและเพศวิถีของตนภายในคุกได้บ้าง แม้ว่าจะก็ไม่สามารถแสดงออกถึงตัวตนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่สามารถที่จะแต่งตัวในแบบที่ตัวเองชอบเพราะต้องแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักโทษ ไม่สามารถที่จะแต่งหน้าแต่งตาตามความต้องการของตัวเองได้ ไม่สามารถไว้ผมยาวหรือตัดผมตามทรงที่ตัวเองอยากจะตัดได้ ไม่สามารถครอบครองสิ่งของเครื่องใช้ที่ตนเองต้องการได้เพราะคุกได้กำหนดสิ่งของที่ผู้ต้องขังสามารถครอบครองได้ พวกเธอเหล่านี้จะต้องปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันของคุกไปจนกว่าจะครบกำหนดโทษ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องของเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา ไม่เว้นแม้แต่เวลาที่นอนหลับหรือแม้แต่เวลาที่ปฏิบัติกิจส่วนตัว ดูเหมือนว่าปฏิบัติการของอำนาจภายในคุกที่ได้กระทำต่อตัวกะเทย ได้ส่งผลทั้งการควบคุมทางด้านร่างกายแล้ว อำนาจยังกระทำต่อจิตใจ อารมณ์และความรู้สึกของผู้ต้องขังกะเทยในคุกอีกด้วย การถูกควบคุมและกดดันบีบคั้นจากกฎระเบียบ ทำให้พวกเธอไม่สามารถแสดงตัวตนในแบบที่ต้องการได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น พวกเธอจึงปรับตัว ต่อรอง หาทางออก เพื่อให้พวกเธอพอที่จะสามารถใช้ชีวิตในแบบที่พวกเธอต้องการได้ หรือพอจะให้พวกเธอแสดงตัวตนในแบบที่พวกเธอต้องการได้บ้าง

ตั้งที่อธิบายไปแล้วในบทที่ 4 ว่าเมื่อกะเทยเข้ามาอยู่ในคุก ช่วงแรกพวกเขาจะต้องเรียนรู้และใช้ชีวิตตามระเบียบของคุก เช่น การตัดผม การแต่งกาย การกินอยู่หลับนอน การทำงาน เมื่อพวกเขาเหล่านี้ใช้ชีวิตไปได้ระยะหนึ่งก็จะพอสามารถปรับตัวหรือพอรู้ “ทางหนีทีไล่” เพื่อให้สามารถอยู่ในคุกได้ ระยะเวลาในการปรับตัวของกะเทยแต่ละคนก็จะแตกต่างกันออกไป ประมาณ 3-6 เดือนหรือบางกรณีก็ต้องใช้เวลาเป็นปี เมื่อพวกเขาเริ่มจะคุ้นชินกับกฎระเบียบของคุก เริ่มรู้จักเจ้าหน้าที่ รวมทั้งเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันเองมากขึ้น พวกเขาจะเริ่มที่จะต่อรองกับกฎระเบียบของคุกในเรื่องต่างๆ บ้าง เช่น การไว้ผมของผู้ต้องขังกะเทย พวกเขาไม่ชอบการที่ถูกตัดผมสั้นเกรียน ดัดหนังศีรษะ ความปรารถนาของพวกเขาคือการได้ไว้ผมยาวขึ้นมานิดหน่อย และได้ทำทรงผมตามที่ต้องการบ้าง

สำหรับการตัดผมภายในแดนนั้น ทางแดนจะไม่ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องตัดผมทุกสัปดาห์หรือทุกเดือน การตัดผมจะเป็นความรับผิดชอบส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง เมื่อรู้ตัวว่าตนเองผมเริ่มยาว ก็จะต้องไปตัดผม โดยที่ไม่ต้องรอให้ผู้คุมสั่งให้ไปตัด ด้วยกฎเกณฑ์ที่เน้นการดูแล ควบคุมตนเอง (self-monitoring) เช่นนี้ จึงพอจะเปิดช่องให้กะเทยได้ต่อรองกับหรือตีความกับกฎเกณฑ์นี้ กะเทยบางคนจึงเลือกที่จะไม่ไปตัดผม และไว้ผมของตนเองให้ยาวขึ้นนิด ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ กะเทยบางคนเลือกที่จะไว้ผมให้ยาวถึงประมาณใบหู ขณะที่บางคนไว้ยาวประมาณตี่งหู หากผู้คุมไม่เรียกให้ไปตัดผม พวกเขาจะไม่เข้าไปตัดผม หากมีการเตือนจากผู้คุม พวกเขาจะใช้การต่อรองที่ละมุนละม่อมโดยอาศัยการที่ผู้คุมคุ้นชินกับ “ความเป็นกะเทย” ในคุก และพอเอ็นดูพวกเขาอยู่บ้าง พวกเขาจะพยายามอธิบายกับผู้คุม เช่น บอกว่า “คิดตัดผมยาว” “เดี๋ยวหนูไปตัดค่ะ” “เดี๋ยวจะมีงานค่ะ ถ้าตัดมันจะยาวไม่ทัน” ซึ่งผู้คุมบางคนก็รู้ว่าเป็นข้ออ้างของพวกเขา แต่ก็มักจะอะลุ่มอล่วยให้ แต่ถ้าหากว่าผู้คุมคนใดไม่ยินยอม และสั่งอย่างเด็ดขาดให้พวกเขาไปตัดผม พวกเขาจะยินยอม เพราะไม่อยากถูกลงโทษ และดีไม่ตีอาจจะถูกกลั่นแกล้งจนดัดหนังศีรษะก็เป็นได้

กะเทยในคุกเหล่านี้บอกว่า เจ้าหน้าที่ภายในแดนแต่ละคนจะเข้มงวดไม่เท่ากัน แต่ส่วนใหญ่จะใจดี เพราะอยู่ภายในแดนด้วยกันมานาน จนมีความคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี สามารถพูดคุยต่อรองได้ พวกเขาจะใช้ “ลูกอ่อน” จนผู้คุมใจอ่อนยอมอะลุ่มอล่วยให้ แต่บางคนพวกเขาก็ไม่กล้าที่จะต่อรอง เพราะรู้ว่าเป็นผู้คุมที่เข้มงวด นอกจากนี้กะเทยบางคนก็แอบติดกีบลวดลายต่างๆ สีสนสไตในเวลาที่อยู่กับกลุ่มเพื่อนหรือคนรัก โดยจะเลือกช่วงเวลาหรืออยู่ในบริเวณที่ผู้คุมไม่สามารถสอดส่องดูแลได้อย่างทั่วถึง เพราะถ้าผู้คุมเห็น พวกเขาอาจจะโดนริบของเหล่านี้ไป พวกเขาจะแอบติดเฉพาะเวลาที่อยู่ด้านล่างตึกนอน เพราะบนตึกนอนและในห้องนอนจะไม่อนุญาตให้มีสิ่งของอย่างอื่นนอกเหนือไปจากเครื่องนอน 3 ชิ้นเท่านั้น และจะแอบเก็บไว้ในลิ้นชักเกอร์ส่วนตัว

นอกจากเรื่องเกี่ยวกับทรงผมของพวกเธอแล้ว พวกเธอยังแอบตัดแปลงชุด นักโทษชายให้เป็นชุดที่รัดรูปเน้นทรวดทรง ซึ่งพวกเธอบอกว่าเป็นทางออกหนึ่งที่กะเทยจะแสดงออก ถึงความต้องการของตนเองได้ แม้ว่าจะไม่ได้แต่งกายด้วยชุดเสื้อผ้าแบบผู้หญิงที่สวยงาม และไม่ได้มี ชุดหลากหลายแบบให้เลือกใส่ แต่พวกเธอก็พยายามที่จะแสดงออกถึงตัวตนของพวกเธอผ่านการ ตัดแปลงเสื้อผ้าเครื่องแบบผู้ต้องขังที่พวกเธอสวมใส่อยู่ให้มีลักษณะเล็ก พอดีตัว และรัดรูป โดยจะ แอบตัดเย็บกันเอง หรือจ้างกะเทยซึ่งรับจ้างทำตัดเย็บเข้ารูปเสื้อผ้า หากโดนผู้คุมจับได้ซึ่งหน้าว่ากำลัง ตัดเย็บกะเทยคนนั้นก็จะถูกลงโทษ จึงเป็นเรื่องที่ต้องแอบทำกันไม่ให้ผู้คุมรู้ แต่ผู้คุมก็ไม่ได้ลงโทษ กะเทยที่แต่งชุดผู้ต้องขังที่รัดรูป

กะเทยที่ต้องปรับตัวมาก คือ กลุ่มกะเทยที่มีเพศวิถิขณะที่อยู่ภายนอกคุกที่มีการ แต่งกายด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบผู้หญิง ไว้ผมยาว ทำศัลยกรรมแปลงเพศและทำหน้าอกแล้ว เมื่อพวกเธอเหล่านี้มาใช้ชีวิตในคุกที่มีการใช้ชีวิตประจำวันแตกต่างกับชีวิตที่เคยใช้อยู่นอกคุกอย่าง สิ้นเชิง ทำให้พวกเธอมีความรู้สึกกดดัน ความอึดอัด และไม่สามารถเป็นตัวเองได้อย่างเต็มที่ และถูกปลดเปลื้องตัวตนเดิมออกไปจนหมดสิ้น น้ำเพชร ได้เล่าประสบการณ์การใช้ชีวิตในคุกให้ ผู้ศึกษาฟังว่า ชีวิตภายในคุกแตกต่างจากชีวิตภายนอกคุกอย่างสิ้นเชิง ขณะที่อยู่ข้างนอกคุก เธอใช้ ชีวิตโดยการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้หญิง ทำศัลยกรรมแปลงเพศ ทำหน้าอก เรียบร้อย แล้ว มีแฟนที่คบหาหัวใจกัน จนถึงขั้นอยู่กินด้วยกัน เมื่อมาติดคุก ทำให้เธอต้องมาใช้ชีวิตในสถานที่ที่ไม่ น่าพึงปรารถนา ถูกตัดผมสั้นเกรียนจนเกือบติดหนังศีรษะตั้งแต่วันแรกที่เข้าคุก ไม่สามารถใส่เสื้อผ้า ผู้หญิงได้ ต้องสวมใส่ชุดนักโทษตัวใหญ่ๆ เนื้อผ้าหยาบ ไม่ได้แต่งหน้า ไม่มีเครื่องสำอาง ไม่มีของใช้ที่อยาก ได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้น้ำเพชรรู้สึกเหมือนสูญเสียตัวตนของตัวเองไป แต่เมื่อเธอใช้ชีวิตอยู่ในแดน ประมาณ 3-6 เดือนแล้ว น้ำเพชรก็เริ่มเรียนรู้กฎระเบียบของคุก สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ภายในเรือนจำและเพื่อนผู้ต้องขังได้ ทำให้เธอเริ่มมีทางเลือก/ทางออกเพื่อให้เธอได้สามารถใช้ชีวิตใน แบบที่เธอต้องการ แม้ว่าจะไม่สามารถที่จะแสดงได้อย่างเต็มที่ แต่ก็มีทางออกให้เธอได้เป็นตัวเองบ้าง

ก็เหมือนที่หนูเล่าไปตอนแรกค่ะ ว่ามันอึดอัด กดดัน ลำบากใจ มันรู้สึกใช้ชีวิตนี้ หมดสิ้นทุกอย่างแล้ว ไม่เหลืออะไร ชีวิตนี้ไม่เคยคิดเลยว่า ตัวเองต้องมาใช้ชีวิต ในคุก ไม่เคยมีความคิดนี้อยู่ในหัวสมองเลยคะ พอมาติดจริงๆ มันก็ซ็อกไปเลยคะ สมองมันมัน มันเบลอลไปหมด คิดอะไรไม่ออก มันเสียใจมากๆ กลัว กังวล เราจะ อยู่ยังไง ข้างในมันเป็นยังไง จะต้องทำยังไงบ้าง มีดแปดด้านไปหมด พออยู่ไปสัก ระยะเวลาหนึ่ง เริ่มรู้จักเพื่อน รู้ว่าอะไรเป็นอะไร สิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ มี เพื่อนๆ คอยพูดคุย ปรึกษา ให้กำลังใจกันและกัน ส่วนใหญ่ก็เรียนรู้จากเพื่อนที่ อยู่มาก่อน เขาก็จะคอยบอก เรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ สังเกตเพื่อนๆ ว่าเขาอยู่

อย่างไร เขาทำยังไง ตอนแรกก็สงสัยว่า แบบนี้มันทำได้หรือ แบบนั้นมันไม่ได้หรือ ก็อาศัยถามๆ กันไป ก็เริ่มเรียนรู้มาเรื่อยๆ มันก็พออยู่ได้ พอเริ่มชินกับกฎระเบียบ เพื่อนในคุก ก็เริ่มมีความมั่นใจมากขึ้น กล้าที่จะทำอะไรมากขึ้น ใจเราก็อาจจะทำโน่นทำนี่ ทำตามใจตัวเอง อยากสวย อยากแต่งตัว อยากมีข้าวของเครื่องใช้อย่างอื่นบ้าง อยากได้ลิปสติก อยากได้แปรงตลับ มันก็หาไม่ได้ ถ้าใครรู้ช่องทางว่าจะได้มาอย่างไร ก็อาจจะให้เขาช่วยหามาให้เรา ซึ่งบางครั้งอาจจะผิดระเบียบ แต่ถ้าเรื่องไม่รุ้ถึงผู้คุมก็ไม่เป็นไร ส่วนตัวหนู ก็ไว้ผมให้ยาวหน่อย ไม่ค่อยไปตัดผม มันก็ไม่ได้ยาวมากหรอก แค่ว่ากว่าผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ประมาณใบหู แค่นี้ก็ถือว่าดีแล้ว ไม่อยากตัดทรงผู้ชาย แต่ผู้คุมเขาก็ไม่ว่าอะไรนะ มีช่วงเวลาที่เข้มงวด มีบางช่วงเวลาที่ไมเข้มงวด ก็แล้วแต่ ผ.บ. (ผู้บัญชาการเรือนจำ) เพราะมีการสับเปลี่ยนกันบ่อย ถ้ามาใหม่ก็ต้องดูแนวการบริหารของคนใหม่ แต่สำหรับผู้ชายก็ตัดสั้นเหมือนเดิมนะ ส่วนกะเทยก็อะลุ่มอล่วยให้บ้าง กะเทยบางคนก็ไม่ได้ไว้ผม ก็ตัดสั้นทรงสูงเหมือนผู้ต้องขังชายคนอื่น ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร ส่วนเรื่องชุดที่เอาไปตัดให้เข้ารูป ก็แอบทำกันเอง คือ ชุดผู้ต้องขังที่พวกหนูได้มา ถ้าใส่ปกติมันก็หลวม โคร่ง ก็เลยทำให้พอดีตัว บางทีก็ได้มรดกตกทอดมาจากคนที่ปล่อยไปแล้ว (ยิ้ม) ก็แบ่งปันกัน ผู้คุมก็ไม่ว่านะที่เราใส่แบบนี้ แต่อย่าให้เขารู้ว่าเราแอบทำ แอบเย็บกันตรงไหน เอาเข็มมาจากไหน อาจจะถูกลงโทษได้ แต่ผู้คุมบางคนเขาก็ไม่ชอบที่พวกหนูใส่รัดรูป พวกหนูก็จะไม่ใส่เวลาที่ผู้คุมคนนั้นเข้ามาในแดน ก็ต้องรู้จักสอดส่ายสายตาให้ดี ผู้ต้องขังเขาจะเรียนรู้ว่าผู้คุมแต่ละคนเป็นอย่างไร คนนี้ใจดี คนนี้เคร่งครัดเรื่องระเบียบ ทำให้ผู้ต้องขังมีวิธีการที่จะเข้าหาผู้คุมหรือเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตในแดนที่ไม่ทำให้ตัวเองถูกลงโทษ

น้ำเพชร (สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2560)

นอกจากนี้พวกเธอยังมีวิธีการต่อรองในกรณีที่ทำประโยชน์ให้กับคุยกตัวอย่างเช่น หากมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในคุกซึ่งกะเทยมีส่วนร่วม เช่น มาช่วยจัดสถานที่ จัดดอกไม้ ตกแต่งบริเวณงาน หรือบางคนก็จะได้รับมอบหมายให้เป็น “ทางเครื่อง” หรือ “แค้นเซอร์” ในงานดนตรี บางคนได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำเชียร์ในงานกีฬา เป็นต้น พวกเธอจะต่อรองกับผู้คุมที่รับผิดชอบ ขอเป็นรางวัลให้พวกเธอในการร่วมกิจกรรม โดยของรางวัลที่พวกเธอขอ ก็จะเป็นของใช้ที่ไม่สามารถหาได้ในคุก เช่น แปรงตลับ ลิปสติก ดินสอเขียนคิ้ว เสื้อชั้นใน กิ๊บหรือโบว์ติดผม เป็นต้น

ซึ่งบางครั้งพวกเธอก็จะได้รับสิ่งของที่พวกเธอต้องการ เพื่อเป็นการตอบแทนการที่พวกเธอได้ทำประโยชน์ให้แก่คุณ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า กะเทยอาจจะมีการต่อรองกับระเบียบของคุณบ้าง ก็เพื่อให้สามารถแสดงตัวตนของพวกเธอออกมาได้บ้าง แต่พวกเธอก็เรียนรู้ว่าถ้าหากต่อรองแล้วทำให้พวกเธอเสียสิทธิประโยชน์ หรือถูกลงโทษ ก็จะไม่เสี่ยงที่จะต่อรอง หรือเลือกที่จะนำวิธีการอื่นๆ มาใช้ เช่น การหลีกเลี่ยงที่จะให้ผู้คุมเห็น การกระทำการบางอย่างโดยที่ผู้คุมที่ไม่รู้ เช่น แอบไปเย็บเสื้อ แอบเอาเครื่องสำอางมาใช้ แอบไฉ่ม และทราบเท่าที่พวกเธอเหล่านี้ไม่สร้างปัญหาให้กับคุณ เช่น เกิดการทะเลาะวิวาทแย่งชิงข้าวของเครื่องใช้ การตบตีทำร้ายร่างกายกัน การครอบครองสิ่งของต้องห้าม เป็นต้น พวกเธอจะสามารถที่จะทำได้อยู่ หรือทราบเท่าที่ผู้คุมยินยอมให้พวกเธอทำ ผู้คุมในฐานะที่เป็นคนใช้อำนาจ เป็นผู้ที่มีสิทธิที่จะให้พวกเธอทำหรือไม่ทำก็ได้ กะเทยจะเลือกต่อรองกับผู้คุมที่พวกเธอคิดว่าน่าจะต่อรองได้ กรณีที่พวกเธอต่อรองไม่ได้ ก็จะยินยอมทำตามคำสั่งของผู้คุมคนนั้น แม้ว่าอาจจะทำให้พวกเธอรู้สึกไม่พอใจ หรือขัดใจแค่ไหนก็ตาม เพราะพวกเธอทราบดีว่า หากพวกเธอไม่ทำตาม พวกเธออาจจะถูกลงโทษได้เพราะการฝ่าฝืนกฎของคุณ และเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า นอกจากผู้ต้องขังจะเรียนรู้กฎระเบียบของคุณแล้ว ผู้ต้องขังมีการเรียนรู้ “ผู้คุม” โดยการทำความรู้จักสังเกตพฤติกรรม ศึกษานิสัยใจคอของผู้คุมแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เพื่อที่จะทำให้ตัวเองสามารถใช้ชีวิตในคุกโดยไม่ถูกลงโทษ เพราะการถูกลงโทษเป็นการทำให้ตัวของผู้ต้องขังเสียสิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น ถูกงดเยี่ยมญาติ ถูกงดซื้อสินค้าในร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง ถูกลดชั้น¹ ถูกตัดวันลดโทษซึ่งวันลดจะทำให้ผู้ต้องขังได้ปล่อยตัวกลับบ้านก่อนครบกำหนดโทษจริง

5.4.2 อนาคตภายหลังพ้นโทษ

- ความคาดหวังเรื่องอาชีพภายหลังพ้นโทษ

คุณ มิได้จงจำผู้ต้องขังไว้ตลอดกาล แต่จงจำแค่เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อผู้ต้องขังทุกคนถูกจงจำครบกำหนดโทษที่ศาลตัดสินมาแล้ว ก็จะต้องกลับไปใช้ชีวิตในสังคมที่แต่ละคนจากมา ซึ่งบางคนได้สูญเสียหน้าที่การงานจากการติดคุกไปแล้ว จนไม่สามารถกลับไป

¹ ชั้นของนักโทษ จะมีด้วยกันทั้งหมด 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นเลวมาก ชั้นเลว ชั้นกลาง ชั้นดี ชั้นดีมาก ชั้นเยี่ยม ชั้นของนักโทษเด็ดขาด มีประโยชน์เพราะจะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและประโยชน์ เช่น การได้รับพระราชทานอภัยโทษ การลดวันต้องโทษจำคุก การได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน การออกไปทำงานนอกเรือนจำ การให้ความสะดวกขณะอยู่ในเรือนจำและการพักการลงโทษ เป็นต้น โดยนักโทษที่เข้าเรือนจำเป็นครั้งแรก จะถูกจัดให้เป็นนักโทษชั้นกลาง นักโทษจะได้รับการพิจารณาเลื่อนชั้น ปีละ 2 ครั้ง ตามกระบวนการของกรมราชทัณฑ์

ทำงานเดิมของตนเองได้ สูญเสียคนรัก เพื่อนฝูงที่เคยสนิทชิดเชื้อ สูญเสียครอบครัว ในบางกรณีบิดา และมารดาได้เสียชีวิตไปแล้วในระหว่างที่กะเทยติดคุก การกลับไปเริ่มต้นชีวิตในสังคมเดิมที่จากมาก็เป็นความยากลำบากไม่แพ้ในช่วงแรกที่เริ่มต้นใช้ชีวิตในคุก ทั้งที่ทุกคนได้รับอิสรภาพกลับคืนมาแต่สถานะทางสังคมบางอย่างที่สูญเสียไปก็ไม่อาจจะเรียกกลับคืนมาได้ อีกทั้งยังถูกตีตราว่าเป็นคน“ซี้คู้ก” “ซี้ตะราง” โดย หยก เล่าความรู้สึกของตนเองที่ใกล้จะพ้นโทษให้ผู้ศึกษาฟังด้วยน้ำเสียงและแววตาที่มีความกระตือรือร้น เพราะอีก 3 เดือนเธอก็จะได้กลับบ้านเธอรู้สึกดีใจมาก แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้เป็นความรู้สึกดีใจอย่างเต็มเปี่ยม แต่กลับแฝงไปด้วยความวิตกกังวลถึงอนาคตของเธอหลังจากพ้นโทษ ความรู้สึกที่ปะปนกันเหล่านี้ได้สะท้อนให้ผู้ศึกษามองเห็นผ่านแววตาและคำบอกเล่าของเธออย่างชัดเจน

อีก 3 เดือนค่ะ หนูก็ได้กลับบ้านแล้ว ดีใจมาก ตอนนี้นึกันวันรอ ถ้ามีปฏิทินก็คงขีดปฏิทินรอ (ยิ้ม) มันก็จะฟังชานนะ นอนคิดว่าออกไปแล้ว จะไปทำอะไรบ้าง “มโน” ค่ะ หนูคิดว่าทุกคนตอนใกล้พ้นโทษก็คิดเหมือนกันหมดว่า คิดว่าจะไม่กลับมาที่แห่งนี้อีก ซึ่งออกไปทุกครั้งหนูก็คิดนะ แต่บางทีมันก็มีสถานการณ์พาเรามาอยู่ในนี้อีก มันก็เกิดจากตัวเราเองนี่แหละ พอติดคุกหลายครั้งเข้า มันก็ทำให้เรารู้สึกว่า เราเคยผ่านครั้งแรกมาได้แล้ว ครั้งที่สองทำไมจะอยู่ไม่ได้ละ ทำให้เราเกิดความเคยชินกับคุก ปล่อยไปครั้งนี้ หนูก็ตั้งใจว่าจะไม่กลับมาอีกแล้ว สิ่งแรกที่คิดไว้ คือออกไปก็กลับบ้าน ไปหาแม่ก่อน กราบเท้าแม่ ส่วนพ่อเสียไปสักพักแล้ว ตอนนี้เหลือแม่คนเดียว พี่สาวดูแลอยู่ แม่อายุเยอะแล้ว หนูก็อายุเยอะแล้ว ถ้าติดคุกอีกรอบคงแก่ในคุก แม่ก็อาจจะไม่อยู่รอเราแล้ว ออกไปรอบนี้ ตั้งใจจะเปิดร้านของตัวเอง เพราะถ้าไปสมัครงานที่ไหน เขาก็คงไม่รับ แถมยังเคยติดคุกมา หนูก็มีประสบการณ์พวกนี้มาแล้ว มันยากใครเขาจะรับเราเข้าทำงาน ว่าเราเป็นพวกซี้คู้ก ซี้ยาเอาดีไม่ได้ ถ้ารับเข้าทำงาน กลัวจะไปขโมยของเขา แอบเสพยา ทำงานเขาเสีย คราวนี้หนูวางแผนไว้แล้วว่า จะออกไปเปิดร้านขายอาหารตามสั่ง หนูพอมือมีมือทางด้านการทำอาหาร อยู่ในนี้ก็ทำกับข้าวให้นายกิน เขาก็ชมว่าทำอร่อย ทำไมไม่ออกไปเปิดร้านขายล่ะ หนูก็พอมีเงินทุนที่จะเปิดร้านอยู่บ้าง ก็เงินเก็บหนูเองส่วนหนึ่ง แพนเขาก็บอกจะช่วยเหลือถ้าหากว่าไม่พอ แต่เราก็ไม่ได้จะหวังพึ่งเขาหรอกนะ เพราะแพนเขาก็ยังไม่ได้ปล่อยตัว เราออกก่อนแพน หนูพอจะช่วยเหลือตัวเองได้อยู่ ก็น่าจะไปรอด เมื่อก่อนกะเทยเข้ามาในคุก พอถูกปล่อยตัว มีเงินกันเป็นก้อนเลยนะพี่ เพราะพี่ในคุกเลี้ยง ผากเงินเข้าบัญชีให้ ก็เก็บสะสม บาง

คนปล่อยไป ไม่รู้จักเก็บ ไม่รู้จักเอาไปทำมาหากิน เอาไปทำนม แผลงเพศหมด พอหมดตัว ก็หาเรื่องมาติดคุกอีก กะเทยส่วนใหญ่เลยชอบเข้าๆ ออกๆ คุก เพราะเข้าคุกเหมือนมันได้มาหาทุน ตอนอยู่ข้างนอกก็โทรม ผอมหยิ่งกะผีตาย ซากเพราะอภัย เทียว แต่พอมายู่ในคุกนี้สวย เพราะได้พักฟื้นร่างกาย ไม่ได้เสพยา มีชีวิตสุขสบาย มีผู้ชายเลี้ยง แต่เดิยวมันไม่ใช่แบบนั้นแล้ว 4-5 ปีที่ผ่านมา นี้ เขาเริ่มมีระเบียบที่เคร่งครัด เมื่อก่อนนอนที่นอน มีหมอน ตอนนี้มีผ้าแค่สามผืน เมื่อก่อนมีเสื้อผ้าได้หลายชุด ทำเรื่องเอาเสื้อผ้า (เสื้อยืด กางเกงขาสั้น) ชุดชั้นในเข้ามาได้ เดิยวนี้ต้องใส่ชุดผู้ต้องขัง มีได้แค่คนละ 5 ชุด ของอะไรที่ไม่จำเป็น เขาเอาไปทั้งหมดแล้ว ถึงผู้ชายเขาจะดูแลดี มันก็ดูแลกันเฉพาะในนี้แหละ ไม่มีใครเข้าใจเราเท่าคนในคุกอีกแล้ว หัวอกเดียวกัน อยู่ในคุกผู้ชายเลี้ยงกะเทย อยู่นอกคุกกะเทยต้องเลี้ยงผู้ชาย (หัวเราะ) เห็นหลายคู่ กับตัวเองก็เจอมาแล้ว ช่วงแรกก็อาจจะมาเยี่ยมกัน พอหลังๆ นี้หายไปแล้ว มันก็เป็นเรื่องธรรมดา ต่างคนต่างไปมีชีวิตของตัวเอง

หยก (สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2560)

หยก ได้วางแผนอนาคตว่า หลังจากพ้นโทษออกไป จะออกไปทำอาชีพขายอาหารตามสั่งตามความถนัดของเธอ โดยจะเปิดร้านบริเวณหน้าบ้านซึ่งพอจะมีพื้นที่ให้เปิดร้านอาหารเล็กๆ ส่วนน้ำเพชร และแก้ว ทั้งสองคนบอกว่าจะกลับไปทำงานคาบาเรต์อีกครั้ง เพราะมีคนรู้จักยังทำงานในสายงานนี้อยู่ และยังติดต่อกันอยู่ สำหรับกะเทยคนอื่นๆ พวกเขาบอกว่าเมื่อพ้นโทษ พวกเขาจะไม่รู้จะไปทำอะไร เพราะตอนนี้พวกเขายังต้องอยู่ในคุกเป็นระยะเวลาอีกนานหลายปี ยังไม่อยากจะไปคิดหรือกังวลอะไรมากนัก จึงยังไม่ได้วางแผนว่าออกไปแล้วจะไปทำอะไร

- ความคาดหวังต่อความสัมพันธ์กับคนรัก

เมื่อบทสนทนาระหว่างผู้ศึกษากับพวกเขาใกล้จบลง ซึ่งผู้ศึกษาได้ตั้งคำถามถึงความสัมพันธ์ระยะยาวกับแฟนหรือคู่รักในคุก โดย น้ำผึ้ง อาร์ม หยก และแก้ว พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า มันเป็นแค่ความสัมพันธ์ในคุก ความสัมพันธ์ระหว่างพวกเขาและคู่รักไม่ได้ยืนยาวไปภายหลังพ้นโทษ พวกเขาเหล่านี้เคยมีประสบการณ์ในลักษณะนี้มาก่อนแล้ว เพราะแต่ละคนติดคุกมากกว่าหนึ่งรอบ บางคนอย่างเช่น แก้ว ปัจจุบันแฟนที่แก้วคบอยู่ในคุก เขามีภรรยาและลูกอยู่ภายนอก ซึ่งขณะที่ติดคุก ตัวเขาก็ยังไม่ได้เลิกกับภรรยา แก้วรู้ว่าเมื่อปล่อยตัวพ้นโทษออกไปแล้ว แฟนหนุ่มก็ต้องกลับไปหาครอบครัว คือ ภรรยาและลูก สำหรับกะเทยคนอื่นๆ ก็มีความเห็นว่า ชายหนุ่มที่เป็นแฟนกะเทยภายในคุก เมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว แต่ละคนก็มีเส้นทางชีวิตที่แตกต่างกันไป บางคนก็จะอาจจะไปมีแฟนเป็นผู้หญิง พวกเขาเชื่อว่าความรักของกะเทยค่อนข้างจะมีอุปสรรค ทั้งการยอมรับจาก

ครอบครัวของฝ่ายชายเอง ที่ไม่ยอมรับกะเทย รวมไปถึงกะเทยไม่สามารถที่จะมีทายาทสืบสกุลได้ เพื่อนฝูงหรือคนอื่นในสังคมอาจจะมองว่าผู้ชายที่คบกับกะเทย “ไม่แมน” เป็น “เกย์” ซึ่งอาจจะทำให้ฝ่ายชายไม่กล้าจะสานสัมพันธ์กับกะเทยให้ยืนยาว ความสัมพันธ์ของพวกเขาเธอกับคู่รักภายในคุกก็เป็นเพียงความสัมพันธ์ภายในคุกเท่านั้น ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปในแบบที่คอยช่วยเหลือแบ่งปันดูแลกันทางด้านจิตใจ ทดแทนสิ่งที่ในคุกไม่สามารถตอบสนองความต้องการของพวกเขาเธอและเขาได้เท่านั้นเอง สำหรับน้ำผึ้งแล้ว ขณะที่เธออยู่ข้างนอก เธอไม่มีแฟน เธอมีแฟนครั้งแรกและคนแรกในคุก ทั้งสองครั้งที่น้ำผึ้งติดคุก เธอมีแฟนทั้งสองครั้ง

ก็เหลืออีกหลายปีว่าจะได้กลับ แฟนเขาก็บอกว่า ถ้าเขาปล่อยไปก่อน เดี่ยวเขาจะมาเยี่ยม คนแรกก็พูดแบบนี้แหละ บอกจะมาเยี่ยม แต่ก็หายไปเลย รอบนี้ก็มาคบกับคนปัจจุบันนี้ แต่เราก็ตริยุมใจแล้ว เห็นมาหลายคู่แล้ว ออกไปไม่รอดสักคู่ มีบางคู่ที่ช่วงแรกเหมือนจะไปกันได้นะ แต่สุดท้ายผู้ชายเขาก็กลับไปคบกับผู้หญิง ตัวหนูเองก็ประสบการณ์ตรงนี้มาก่อน เราก็ต้องพยายามทำใจข้างนอกผู้ชายที่ไหนจะมาสนใจกะเทย ยิ่งหน้าตาไม่สวยเหมือนหนูอีก ยิ่งไปกันใหญ่ กะเทยที่สวยๆ ก็เห็นโดนทิ้งเยอะแยะ แต่ใช้ว่าจะไม่มีนะผู้ชายที่รักกะเทยที่คบหากันจริงจัง ก็มีอยู่ แต่สำหรับตัวหนูก็ไม่ได้คาดหวังอะไร ตอนนี้มีมีความสุขในแบบที่จะมีได้ ปล่อยไป ก็คอยคิดว่าจะทำยังไงกันต่อ

น้ำผึ้ง (สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2560)

จะเห็นได้ว่า แม้คุกจะจำกัดหรือทำให้กะเทยไม่สามารถแสดงตัวตนของตนเองได้ แต่ยังมีพอที่จะช่วยให้พวกเขาเธอสามารถดำรงเพศวิถีที่หลากหลายขณะที่อยู่ในคุกได้โดยที่ไม่ทำให้พวกเขาเธอกดดันมากนัก ยังมีช่องทาง ทางเลือก ทางออก ให้พวกเขาเธอได้พอแสดงตัวตนและเพศวิถีของพวกเขาเธอได้บ้าง เมื่อพวกเขาเธอเหล่านี้พ้นโทษออกไป บางส่วนก็มีการเตรียมตัวเรื่องการใช้ชีวิตภายหลังพ้นโทษ มีการวางแผนเรื่องการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังไม่ได้เตรียมตัว เนื่องจากยังต้องถูกคุมขังในคุกเป็นระยะเวลายาวนาน สำหรับความสัมพันธ์กับคู่รักภายในคุก เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ต้องขังสร้างขึ้น หรือสมมุติขึ้น ที่เรียกว่า “โลกสมมุติ” เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของผู้ต้องขัง ผ่อนคลายความตึงเครียด บรรเทาความรู้สึกกดดันจากการใช้ชีวิตที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัด โดยคู่รักจะคอยดูแลช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งต่างๆ ภายในคุก พุดคุย ให้กำลังใจกัน ให้คำปรึกษา มีการอยู่กินฉันท์สามีภรรยา กัน มีบทบาทหน้าที่ระหว่างคู่รัก ฝ่ายชายจะทำหน้าที่หาเงินมาเลี้ยงดูกะเทย กะเทยก็จะทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ เสื้อผ้า อาหาร ของใช้ให้แก่คู่ของตน ซึ่งการที่กะเทยได้รับการดูแลที่ดีจากคู่รัก การเอาใจใส่ เอาอกเอาใจ เลี้ยงดู ส่งเสีย ทำให้กะเทย

รู้สึกว่ามีคนคอยปกป้องคุ้มครองขณะที่อยู่ในคุก สร้างความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้แก่พวกเธอ มีกะเทยหลายคนที่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นในคุก ทำให้พวกเธอรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของคู่รักภายในคุคนั้น ไม่ได้ยื่นยาวออกไปเมื่อพ้นโทษ แต่เป็นความสัมพันธ์ภายในกำแพงสี่เหลี่ยมเท่านั้น เมื่อพ้นโทษออกไปแต่ละคนก็กลับไปใช้ชีวิตของแต่ละคน ผู้ต้องขังชายบางคนมีครอบครัว ภรรยา และบุตรรอคอยอยู่ บางคนนั้นก็กลับไปมีคนรักหรือคบหากับผู้หญิง ทำให้เรื่องราวความรักของพวกเธอจบลงแค่ภายในคุกเท่านั้น ไม่มีการสานสัมพันธ์ต่อในโลกภายนอก

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 การใช้ชีวิตของกะเทยภายในคุก

งานศึกษาเกี่ยวกับกะเทยส่วนใหญ่ที่พบจะเน้นศึกษากะเทยในบริบทต่างๆ เช่น คาบาเรต์โชว์ (เช่น งานศึกษาของเปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา, 2546 และงานของเรืองฟ้า บุราคร, 2550) ครอบครัว (เช่น งานศึกษาของ ชรินทร์พร มะชะรา, 2552) โรงเรียนมัธยม (เช่น งานศึกษาของเทียมเทพ ทั้งศิริ, 2546) มหาวิทยาลัย (เช่น งานศึกษาของกฤษฎาชนม์ สุขยะฤกษ์, 2552) เป็นต้น ซึ่งแต่ละบริบทก็มีผลต่อการใช้ชีวิตของกะเทยที่แตกต่างกัน งานศึกษาบางส่วนก็จะเน้นถึงกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ของกะเทยที่มองว่า อัตลักษณ์ของกะเทยมีกระบวนการพัฒนาตัวตนที่เป็นขั้นตอนไปจนถึงการเปิดเผยตัวตนว่าเป็นกะเทย มีอัตลักษณ์ทางเพศที่ตลกขบขันและชัดเจน (เช่น งานศึกษาของ สมฤดี สงวนแก้ว, 2546 และงานของพลสิทธิ์ แววศักดิ์, 2550) แต่งานศึกษาชิ้นนี้ศึกษาเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยผ่านบริบทคุก กล่าวได้ว่าคุกเป็นสถาบันทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อลงโทษ ผู้กระทำผิดและส่งกลับสู่สังคม เป็นที่น่าสนใจว่าเพศสรีระถูกนำมาใช้จัดการและจัดแบ่งพื้นที่ในคุก คือ มีการแบ่งแยกพื้นที่อย่างชัดเจนออกเป็น “คุกชาย” ซึ่งเป็นพื้นที่คุมขังเฉพาะนักโทษชาย และ “คุกหญิง” เป็นพื้นที่ที่คุมขังเฉพาะนักโทษหญิง ดังนั้นเมื่อกะเทย (ไม่ว่าจะมีรูปลักษณ์อย่างไร แปลงเพศแล้วหรือไม่ก็ตาม) ถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิด พวกเขาจะต้องถูกคุมขังในคุกชายตามเพศสรีระที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด จึงเป็นที่น่าสนใจว่ากะเทยซึ่งเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจะใช้ชีวิตอยู่ในภายในคุกอย่างไร ภายใต้ความเชื่อที่ว่าคุกเป็นพื้นที่ที่เข้มข้นไปด้วยการบังคับผ่านระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ พวกเขาจะมีทางเลือก ทางออกต่อการใช้ชีวิตประจำวันในคุกอย่างไร

งานศึกษาครั้งนี้อาศัยแนวคิดความหลากหลายทางเพศ ตามกระบวนการทัศน์เชิงประกอบสร้างทางสังคม (Social construction) และกระบวนการทัศน์ควีร์ (Queer) ที่มองว่าเพศภาวะและเพศวิถีไม่ได้เป็นเรื่องธรรมชาติกำหนดเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีความเป็นสากล ไม่ได้มีลักษณะหยุดนิ่งตายตัว แต่เป็นสิ่งที่สังคมประกอบสร้างขึ้นมา สังคมได้กำหนดบทบาททางเพศจากเพศสรีระของบุคคล เช่น ความเป็นชาย ความเป็นหญิง ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคนในสังคม ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแต่ละลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในแต่ละสังคม และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาได้ (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554; ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2550; พิมพวัลย์ บุญมงคล, 2551; วาทีนีย์ วิชัยยา, 2556) นอกจากนี้กระบวนการทัศน์ควีร์ (Queer) ได้อธิบายความหลากหลายทางเพศไว้ว่า เรื่องเพศมีความหลากหลาย ซับซ้อน เราไม่สามารถจัดประเภท ติดป้ายชื่อ และใส่กล่องได้เพราะการจัดประเภท

นี่นำไปสู่การจัดลำดับช่วงชั้นสูงต่ำ ทำให้มีการให้คุณค่าที่แตกต่างกัน โดยมองว่าสิ่งหนึ่งดีกว่าอีกสิ่งหนึ่ง เช่น การคุณค่าผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง หรือการจัดประเภทของรักต่างเพศกับรักเพศเดียวกัน สังคมก็จะให้คุณค่าและยอมรับพฤติกรรมรักต่างเพศ ส่วนพฤติกรรมรักเพศเดียวกันก็จะไม่ได้รับการยอมรับ ถูกให้คุณค่าในเชิงลบ ทำให้เกิดการกีดกันและเลือกปฏิบัติ ถูกเอารัดเอาเปรียบ และก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคม (นฤพนธ์ ตัววิเศษ, 2558ก; พิมวัลย์ บุญมงคล, 2557) ดังนั้น งานศึกษาในครั้งนี้จึงมองเพศภาวะและเพศวิถีจากกรอบแนวคิดที่ว่า เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุกไม่ได้เป็นสิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว แต่กลับมีความลื่นไหล ยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลงสัมพันธ์กับบริบททางสังคม วัฒนธรรม ช่วงชีวิต (life cycle) และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของกะเทย รวมทั้งปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กะเทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่นๆ

กะเทยในงานศึกษาครั้งนี้มีทั้งที่แปลงเพศ ทำหน้าอกและแต่งกายแบบผู้หญิงแล้ว (ได้แก่ อาร์ม จีจ้า หยก น้ำเพชร เจนนี่ และแก้ว) และกะเทยที่ยังไม่ได้แปลงเพศ ยังไม่ได้ทำหน้าอกไม่ได้แต่งกายแบบผู้หญิง (ได้แก่ น้ำผึ้ง ปอง เอ็ม และพราว) พวกเขาติดคุกในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต

เมื่อพิจารณาถึงการใช้ชีวิตประจำวันของกะเทยในคุก พบว่า การใช้ชีวิตในคุกได้สร้างความยากลำบากให้แก่กะเทยทุกคน เพราะชีวิตภายในคุกมีความแตกต่างจากชีวิตข้างนอกอย่างสิ้นเชิง คุณมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด มีกิจวัตรประจำวันที่แน่นอนตายตัว คุณจัดการเรื่องเวลาพื้นที่ จนไปถึงร่างกายของผู้ต้องขัง และผู้ต้องขังต้องอยู่ในสายตาของผู้คุมตลอดเวลา ความรู้สึกวันแรกที่กะเทยทุกคนก้าวเข้ามาอยู่ในคุก คือ เสียใจ กลัว หดหู่ เครียด วิตกกังวล เพราะไม่รู้ว่าจะเจอกับอะไรบ้าง ในคุกจะเป็นอย่างไร สภาพความเป็นอยู่คงจะเลวร้าย เนื่องจากสภาพของคุกที่ทุกคนได้รับรู้ เป็นภาพที่น่ากลัว สกปรก มีความรุนแรง ผู้คุมโหดร้าย ทารุณ ทุบตีนักโทษ แม้ว่ากะเทยบางคนจะเคยติดคุกมาหลายรอบ (ได้แก่ น้ำผึ้ง อาร์ม หยก และแก้ว) แต่เมื่อย้อนคิดไปถึงวันแรกที่ติดคุกทุกคนจะมีความรู้สึกไม่แตกต่างกันมากนัก

กะเทยไม่ได้แค่เผชิญกับความทุกข์ที่สับสนปนเปที่ตึงอย่างก้าวเข้ามาอยู่ในคุกเท่านั้น พวกเขาจะต้องเผชิญกับกระบวนการปลดปล่อยตัวตน โดยเอาตัวตนที่เคยมีอยู่เดิมออกไป และจะถูกปรับเปลี่ยน ดัดแปลงสถานะจากคนนอกให้กลายเป็นคนในคุก (Goffman, 1961) หรืออาจพิจารณาได้อีกอย่างว่าเป็นการลดความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ผูกพันกับร่างกายออกให้เหลือน้อยที่สุด (Foucault, 1991 อ้างถึงใน สายพิน ศุพุทรมงคล, 2542, น.10) การปลดปล่อยตัวตนของกะเทยในคุก เริ่มตั้งแต่การที่พวกเขาไม่สามารถนำสิ่งของติดตัวอันเป็นเครื่องบ่งบอกสัญลักษณ์ความเป็นตัวตน เป็นเจ้าของและมีความผูกพันเข้าไปในคุกได้ เช่น กระเป๋าสตางค์ โทรศัพท์มือถือ สายสร้อยพร้อมพระเครื่องห้อยคอ เป็นต้น เมื่อพวกเขาเข้าไปอยู่ใน “แดนแรกรับ” ซึ่งเป็นแดนสำหรับผู้ต้องขังที่เข้ามาใหม่ เจ้าหน้าที่จะมอบ

สิ่งของเครื่องใช้เหมือนๆ กันให้กับผู้ต้องขังทุกคน พวกเขาไม่สามารถแสดงความเป็นตัวตนผ่านสิ่งของเครื่องใช้ที่เหมือนๆ กันเหล่านั้นได้ นับเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการปลดปล่อยตัวตนในคุก

การปลดปล่อยตัวตนและการใช้อำนาจควบคุมผ่านกลไกในการสร้างระเบียบวินัยต่อกะเทยและผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ยังถูกกระทำผ่านกิจวัตรประจำวันที่สัมพันธ์กับพื้นที่และเวลา ตั้งแต่ตื่นนอนในตอนเช้าไปจนกระทั่งถึงเวลานอนในตอนค่ำ มีการกำหนดกิจกรรม พื้นที่และเวลาที่ตายตัวให้ปฏิบัติตาม นักโทษต้องปฏิบัติตามกิจวัตรที่ซ้ำซากแบบนี้ทุกวัน และถูกฝึกระเบียบแถวทุกวันซึ่งเป็นกิจกรรมที่กะเทยส่วนใหญ่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยมากและไม่ค่อยชอบ เนื่องจากต้องทนกับแสงแดดและอากาศร้อน กิจวัตรประจำวันที่เคร่งครัดและตายตัวตั้งแต่เช้าจรดค่ำเช่นนี้ได้สร้างความยากลำบากต่อกะเทยในการใช้ชีวิตภายในคุกในช่วงแรกๆ เป็นอย่างมาก เนื่องจากตอนอยู่ข้างนอกกะเทยบางคนทำงานกลางคืนหรือไม่ได้ทำงาน ตื่นสายและใช้ชีวิตอิสระตามอำเภอใจของตน ทำให้พวกเขาไม่คุ้นชินกับการตื่นเช้าเมื่อต้องมาใช้ชีวิตในคุก

กระบวนการปลดปล่อยตัวตนในคุกยังกระทำต่อเนื้อตัว ร่างกาย จิตวิญญาณในชีวิตของกะเทย ไม่เว้นแม้แต่มิติด้านเพศ หลังจากฝากสิ่งของติดตัวไว้กับเจ้าหน้าที่แล้ว พวกเขาต้องผ่านการตรวจค้นเนื้อตัว ร่างกายอย่างละเอียดจากผู้คุมที่เป็นผู้ชาย พวกเขาต้องถอดเสื้อ ถูกจับหน้าอก หรือแม้แต่ต้องถูกล้วงเข้าไปในอวัยวะเพศและทวารหนัก เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าไม่มีการซุกซ่อนสิ่งของที่ผิดระเบียบของคุกเข้าไปด้านใน ถูกตัดผมสั้นเกรียน รวมทั้งต้องใส่ชุดนักโทษที่หลวมๆ เนื้อผ้าหยาบๆ เป็นที่น่าสังเกตว่ากะเทยก็ไม่ได้มีความเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน (homogeneity) ภายใต้กระบวนการปลดปล่อยตัวตนที่กระทำต่อเพศภาวะและเพศวิถีนี้ กะเทยก็มีความรู้สึกและประสบการณ์ที่ต่างกันสำหรับกะเทยที่มีรูปร่างสวยงาม ผ่านการทำศัลยกรรมหน้าอกและ/หรือแปลงเพศ พวกเขาจะรู้สึกหวาดกลัว อับอาย ไม่เต็มใจ เสียใจ และตัวตนของพวกเขาถูกตัดออกตามผมที่ถูกตัดให้สั้นลง ในขณะที่กะเทยที่ไว้ผมสั้นและไม่ได้แต่งตัวแบบผู้หญิง รูปร่างท้วม ไม่ได้สวยงามสมส่วน และไม่ได้ศัลยกรรมหน้าอกหรือแปลงเพศ พวกเขาจะรู้สึกอึดอัดใจกับการถูกกระทำเช่นนี้อยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้รู้สึกอับอายและไม่เป็นจุดสนใจจากนักโทษชายหรือผู้คุมผู้ชายมากนักเมื่อเทียบกับกะเทยกลุ่มแรก

กระบวนการปลดปล่อยตัวตนหรืออาจพิจารณาได้อีกอย่างว่าเป็นการลดความหมายเชิงสัญลักษณ์ผูกพันกับร่างกายออกให้เหลือน้อยที่สุด ยังคงดำเนินไปเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันแต่ละวันของกะเทยในคุกขณะที่พวกเขาอยู่ใน “แดนแรกรับ” (เป็นเวลา 1 เดือน) และต่อมาเมื่อต้องไปอยู่ที่แดนกะเทย¹ (แดน 1) สภาพแวดล้อมภายในคุกไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

¹ แดนนี้ถูกเรียกว่า “แดนกะเทย” เนื่องจากกะเทยที่กระทำผิดจะถูกกำหนดให้อยู่ในแดนนี้ แม้ว่าจะเรียก “แดนกะเทย” แต่ก็มีผู้ต้องขังชายอื่นๆ อยู่ด้วย แดนนี้มีนักโทษอยู่ประมาณ 1,000 คน มีผู้ต้องขังที่เป็นกะเทย (มีแบบแผนพฤติกรรมที่ชัดเจน สามารถสังเกตได้ไม่ยากนัก) ประมาณ 60 คน

ของผู้มีเพศวิถีที่หลากหลายอย่างกะเทย อาครและสถานที่ต่างๆ ถูกสร้างไว้สำหรับผู้ต้องขังชาย เช่น ห้องอาบน้ำและห้องขังถ่ายที่ไม่ได้ปิดมิดชิด เป็นส่วนตัว ส่งผลให้กะเทยบางคน (โดยเฉพาะกลุ่มที่มีหน้าตาสวย แปลงเพศและมีหน้าอก) รู้สึกเขินอาย อึดอัด เมื่อถูกแซวและถูกจับจ้องเนื้อตัว ร่างกายจากผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ในขณะที่กำลังอาบน้ำหรือใช้ห้องขังถ่าย รวมทั้งห้องนอนที่พวกเขาต้องนอนร่วมกับเพื่อนกะเทยคนอื่น ทำให้พวกเขา รู้สึกสูญเสียความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้การเคลื่อนย้ายพื้นที่ของผู้ต้องขังจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมและเวลา เพื่อให้ผู้คุมสามารถสอดส่องและดูแลผู้ต้องขังได้ การเข้าออกสถานที่ต่างๆ ภายในแดนก็จะต้องทำเป็นเวลา ในช่วงที่เข้าไปอยู่ในคุกใหม่ๆ กะเทยยังไม่ค่อยมีความคุ้นชินกับชีวิตในคุกมากนัก พวกเขาจึงเลือกที่จะปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในคุก เพื่อไม่ให้ถูกลงโทษ การใช้อำนาจและกลไกการสร้างระเบียบวินัยผ่านกิจวัตรประจำวันภายในคุกที่สัมพันธ์กับพื้นที่และเวลาที่ถูกกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ยังสะท้อนให้เห็นการควบคุมภายใต้อำนาจรูปแบบใหม่ที่ฟูโกต์ เรียกว่า ชีวิตอำนาจ (นพพร ประชากุล, 2558) หรือ อำนาจที่กระทำต่อร่างกาย (bio-power) (Foucault, 1991 อ้างถึงใน สายพิณ ศุภุทธมงคล, 2542, น.6) คือ คุกทำให้นักโทษรู้สึกว่าตนเองถูกจับจ้องอยู่ตลอดเวลา โดยที่ไม่รู้เลยว่าถูกจับตามองอยู่หรือไม่ ทำให้นักโทษมีการควบคุมและระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้อยู่ในระเบียบวินัย ไม่ถูกลงโทษ และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันซ้ำๆ ไปจนกระทั่งวันนี้นักโทษได้รับการปล่อยตัว สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจที่กระทำต่อร่างกายของกะเทย แม้แต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตพวกเขาเองยังไม่สามารถที่จะทำตามอำเภอใจได้ จะต้องทำในสิ่งที่คุกกำหนดเท่านั้น หากไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการทำให้ร่างกายของนักโทษเป็นร่างกายที่เชื่อฟัง ว่างนอนสอได้ง่าย การสยบยอม เพื่อให้พร้อมที่จะประกอบสร้างตัวตนใหม่ และเพื่อให้นักโทษควบคุมตรวจตราตนเอง (self-monitoring) ไปพร้อมๆ กัน อันจะสร้างระเบียบภายในคุก รวมทั้งความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมเมื่อพวกเขาพ้นโทษและกลับไปสู่สังคมภายนอกอีกด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้จะมีการใช้กระบวนการปลดปล่อยตัวตนและการใช้อำนาจควบคุมผ่านกลไกการสร้างระเบียบวินัยต่อผู้ต้องขังในคุกดังที่ได้อธิบายไปแล้ว แต่พวกเขาก็ยังพอเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ผ่อนคลายบ้างและพอรู้สึกที่ตนเองไม่ได้ถูกตัดขาดจากโลกภายนอกอย่างสิ้นเชิง โดยเปิดโอกาสให้ญาติมาเยี่ยมซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่เชื่อมโยงพวกเขาไว้กับโลกภายนอก ให้ผู้ต้องขังสามารถสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนในคุกได้โดยสมัครใจ และยอมให้มีวันหยุดพักและเวลาว่างในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ แต่สภาพแวดล้อมภายในคุกก็ไม่ได้เอื้อต่อการทำกิจกรรมต่างๆ มากนัก ส่วนใหญ่ก็จะนั่งพูดคุยจับกลุ่มกัน กะเทยบางคนก็จะอยู่กับคูร์กของตนเอง บางคนเขียนจดหมายหาญาติหรือเพื่อนที่อยู่นอกคุก นอกจากนี้หลังจากที่พวกเขาพอยอมรับกับชีวิตความเป็นอยู่ในคุกได้ ทุกคนเห็นว่าการใช้ชีวิตร่วมกับผู้ชายก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของพวกเขาเองนัก แม้ว่าจะสร้างความอึดอัด

ใจในช่วงแรกๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไป พวกเธอก็สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันร่วมกับผู้ต้องขังชายได้ และยังสามารถอำนวยความสะดวก ความช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ จากนักโทษชายอื่นๆ

6.2. เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุก

ด้านเพศวิถีของกะเทยทั้ง 10 คน ก่อนที่จะมาติดคุก พบว่า พวกเธอมีรูปแบบการใช้ชีวิตในด้านประสบการณ์เพศภาวะและเพศวิถีที่แตกต่างหลากหลาย เช่น บางคนแต่งกายใส่เสื้อผ้าตามแบบผู้หญิง ไว้ผมยาว แต่งหน้า ศัลยกรรมใบหน้า หน้าอกและแปลงเพศ ขณะที่กะเทยบางคนไม่ได้แปลงเพศ แต่ทำศัลยกรรมหน้าอกและแต่งกายในลักษณะของผู้หญิง หรือกะเทยบางคนก็ไม่ได้ศัลยกรรมหน้าอกและไม่ได้แปลงเพศ และแต่งกายแบบผู้ชาย แต่มีกิริยาท่าทางดั่งตั้ง พวกเธอต้องเผชิญกับความกดดัน การไม่ได้รับการยอมรับหรือการถูกเลือกปฏิบัติต่อความเป็นเพศของพวกเธอจากคนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นครอบครัวและสังคมภายนอกน้อยแตกต่างกันไป

สังคมภายนอกให้คำนิยามและพยายามจัดประเภทของกะเทย เช่น เรียกพวกเธอว่า “สาวประเภทสอง” “เพศที่สาม” “สตรีข้ามเพศ” เป็นต้น เป็นที่น่าสนใจว่ามุมมองของกะเทยที่มีต่อเพศภาวะและเพศวิถีของตนเองมีความซับซ้อน ในแง่หนึ่งพวกเธอก็พยายามหาคำนิยามตนเองตามที่สังคมนิยามไว้ แต่ในอีกแง่หนึ่งพวกเธอก็ไม่ได้มองเพศภาวะและเพศวิถีของตนเองตามการจัดประเภทที่สังคมกำหนดไว้ กะเทยบางคนเรียกตัวเองว่า สาวประเภทสอง บางคนคิดว่าน่าจะเรียกตัวเองว่า สตรีข้ามเพศ ยังมีกะเทยบางคนที่ไม่ได้ใช้คำเรียกหรือจัดประเภทว่าตัวเองควรจะเป็นกะเทยกลุ่มไหน หรือควรจะเรียกตัวเองว่าอะไร พวกเธออยากให้คนในสังคมให้เกียรติพวกเธอเหมือนชายหญิงคนอื่นๆ กะเทยในคุกรับรู้ว่าการจัดประเภท ตีตราและกดทับความเป็นเพศของกะเทย แต่พวกเธอเองก็ไม่ได้มองว่าเพศวิถีที่ตนเองเป็นและรู้สึกอยู่นั้นมีความผิดปกติแต่อย่างใด ความกดดันที่พวกเธอได้รับจากสังคมนั้นสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดระบบสองเพศสภาพ (Dichotomous Gender System) ที่สังคมกำหนดสร้างขึ้นมากถูกนำมาใช้ บ่งชี้ว่าเพศภาวะและเพศวิถีแบบใดที่ “ปกติ” และแบบใดที่ “ผิดปกติ” (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2550) โดยถูกขัดเกลาและส่งผ่านจนทำให้ผู้คนในสังคมเชื่อและรับเอามาตรฐานของระบบสองเพศสภาพมาตัดสินพวกเธอ รวมทั้งเมื่อนำกระบวนการทศน์เคียวร์มาเป็นกรอบวิเคราะห์ จะช่วยรื้อถอนแนวคิดการแบ่งแยกชัดตรงข้ามหรือจัดประเภท เพราะสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การจัดลำดับช่วงชั้นสูงต่ำ ทำให้มีการให้คุณค่าที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่การให้คุณค่าและยอมรับพฤติกรรมรักต่างเพศ ส่วนพฤติกรรมรักเพศเดียวกันก็จะไม่ได้รับการยอมรับ ถูกให้คุณค่าในเชิงลบ ทำให้พวกเธอกลายเป็น “คนชายขอบ” หรือ “คนอื่น” ในสังคม ถูกกีดกันและเลือกปฏิบัติ ถูกเอารัดเอาเปรียบ และเกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคม (นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ, 2558, น. 16-18; พิมพัลย์ บุญมงคล, 2557, น.17-18) งานศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นถึงการปะทะกันระหว่างแนวคิดระบบสองเพศสภาพที่กะเทยเองก็ถูกปลุกฝัง ขัดเกลาในฐานะที่เป็น

สมาชิกของสังคม รับรู้ถึงการนิยาม “ป่วยชื้อ” ที่สังคมมอง จัดประเภทความเป็นเพศของกะเทย แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเธอก็สำรวจและเรียนรู้เพศภาวะและเพศวิถีผ่านประสบการณ์ชีวิต อารมณ์ ความรู้สึกของพวกเธอ และเลือกที่จะมองว่าพวกเธอก็ไม่ได้ผิดแปลกไปจากสังคม

ประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกต่อการใช้ชีวิตด้านเพศในคุกของกะเทยมีความลึกลับ (paradoxical) ในแง่หนึ่งคุกเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยอำนาจและการควบคุมทุกตารางนิ้ว ตัวตนของกะเทยในฐานะที่เป็นมนุษย์ มีเลือดเนื้อ อารมณ์และความรู้สึกที่ต้องการใช้ชีวิตตามที่ตนเองปรารถนา ไม่เว้นแม้กระทั่งชีวิตในด้านเพศกลับถูกปลดปล่อย กำกับและควบคุมผ่านกระบวนการต่างๆ ในคุก ดังที่อธิบายไว้แล้วในหัวข้อ 6.1 อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งคุกกลับเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กะเทยสามารถสำรวจ เรียนรู้ เปิดเผยและแสดงออกถึงชีวิต อารมณ์ ความปรารถนาทางเพศของพวกเธอได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ไม่ละเมิดกฎระเบียบหลักของคุกและไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบภายในคุก กล่าวคือ ในขณะที่อยู่โลกภายนอกและยังไม่ติดคุก กะเทยบางคนต้องปกปิดตัวตนและความเป็นเพศของตนเอง สามารถแสดงออกได้ในบางสถานการณ์ เช่น เวลาที่อยู่กับเพื่อนสนิท รวมทั้งรู้สึกกดดันและถูกเลือกปฏิบัติทั้งจากครอบครัวและสังคมดังที่กล่าวไปแล้ว แต่ภายในคุก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตัดขาดโลกภายนอก และผู้คนที่กะเทยรู้จักและคุ้นเคย ทำให้กะเทยไม่จำเป็นต้องปกปิดตัวตนทางเพศของพวกเธอ เพราะเมื่อพ้นโทษไปแล้ว คนในคุกเหล่านี้ก็อาจไม่ได้ติดต่อหรือกลับมาพบปะกันอีกเลย การที่กะเทยอาศัยอยู่ในคุกชายซึ่งมีสัดส่วนของนักโทษชายเป็นจำนวนมากกว่ากะเทยหลายเท่า ก็ส่งผลให้พวกเธอได้รับการดูแล ช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตประจำวันจากนักโทษชาย รวมทั้งพวกเธอยังได้รับความเอ็นดูจากเจ้าหน้าที่ผู้คุมบ้าง ในด้านชีวิตรักกะเทย ในงานศึกษาชิ้นนี้ พบว่า ในขณะที่กะเทยใช้ชีวิตอยู่ในคุก ทุกคนมีคนที่รักที่เป็นผู้ต้องขังชาย กะเทยบางคนก่อนมาติดคุกไม่เคยมีคนที่รักเลย แต่เมื่อมาติดคุก พวกเธอก็มีโอกาสได้มีคนที่รัก กะเทยบางคนมีความเป็นอยู่ที่ดี เพราะมีแต่คนเอาใจ ได้รับของกินของใช้ เงินทอง และได้รับการปกป้องคุ้มครองจากผู้ต้องขังชายที่เป็นแฟนหรือคู่รัก ในทางกลับกัน ขณะที่กะเทยใช้ชีวิตอยู่ภายนอก พวกเธอก็กลับต้องเป็นฝ่ายหาเลี้ยงคนรักชาย ทั้งการทำงานหารายได้มาใช้จ่าย ดูแลอาหารการกิน ทำงานบ้านและตอบสนองความสุขทางเพศให้กับคู่รักของตน หากเธอไม่สามารถหาเลี้ยงและปรนนิบัติคนรักได้เป็นอย่างดี พวกเธอก็อาจจะเลิกราและไปมีคู่รักเป็นผู้หญิงแทน ดังที่กะเทยในงานศึกษานี้ให้เสียงสะท้อนว่า “อยู่นอกคุก กะเทยต้องเลี้ยงผู้ชาย อยู่ในคุก ผู้ชายเลี้ยงกะเทย”

ในบางครั้งเพศวิถีของกะเทยมักจะถูกนำเสนอให้เห็นว่าแตกต่างไปจากบรรทัดฐานรักต่างเพศ เช่น งานศึกษาของพรเทพ แพรขาว (2556) ที่ศึกษาเพศวิถีของกะเทยอีสานในพื้นที่หมอลำชี้ให้เห็นว่าในงานหมอลำ กะเทยจะแต่งตัวกันเต็มที่ เพื่อให้ตนเองเป็นที่สะดุดตา งานหมอลำยังเปิดโอกาสให้กะเทยได้จับ หยอกล้อและมีเพศสัมพันธ์กับ “ผู้บ่าว” โดยพวกเธอเรียกว่า “เล่นไม้” คือการที่ต้องรับหาผู้ชาย เพื่อที่จะได้มีประสบการณ์ทางเพศหรือมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายให้ได้หลายคนในงาน

หมอลำ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราว และก็เลิกแล้วกันไป ไม่ได้มีความยืนยาว มีข้อสังเกตว่างานศึกษาในครั้งนี้กลับพบประสบการณ์ทางเพศของกะเทยในคุกที่แตกต่างไปจากงานศึกษาข้างต้น กล่าวคือในขณะที่ใช้ชีวิตอยู่ในคุก กะเทยในงานศึกษานี้ทุกคนมีคนที่รักที่เป็นผู้ต้องขังชาย ความสัมพันธ์ของพวกเธอและคนรักสอดคล้องกับความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ กล่าวคือ กะเทยได้เล่าประสบการณ์ของการที่ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายเข้าจีบพวกเธอก่อน โดยให้เพื่อนผู้ต้องขังที่สนิทมาบอกเข้ามาพูดคุยด้วยตนเอง ส่งจดหมายมาจีบบ้าง มีขนมและของขวัญมาให้ และคอยดูแลอำนวยความสะดวกให้กับกะเทย เมื่อพูดคุยกันถูกใจในระดับหนึ่งก็จะตกลงปลงใจคบกันเป็นแฟนหรืออยู่กินแล้ว ก็จะมีพิธี “การแต่งงาน” และ “งานเลี้ยง” ซึ่งจะเบิกอาหารจากร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังมากินกับเพื่อนผู้ต้องขังในกลุ่มหรือในบ้าน นอกจากนี้บทบาททางเพศที่กะเทยแสดงออกก็สอดคล้องกับบรรทัดฐานรักต่างเพศด้วยเช่นกัน คือพวกเธอจะซักผ้า ดูแลอาหารการกินของคนรัก ขณะที่คนรักก็จะให้เงินส่งเสียเลี้ยงดูเธอ อย่างไรก็ตามมีกะเทยบางคนที่มีหน้าตาไม่สวย รูปร่างไม่ดี ไม่ได้ศัลยกรรมแปลงเพศ ไม่ได้แต่งตัวลักษณะแบบผู้หญิง (ก่อนติดคุก ไม่เคยมีแฟนมาก่อน) ก็จะเป็นฝ่ายไปจีบนักโทษชายที่ตนสนใจก่อน รวมทั้งข้อมูลจากที่กะเทยเล่าให้ฟังว่าก็มีกะเทยในคุกบางคน (แต่เป็นส่วนน้อย) ที่ไม่มีคนรักเป็นตัวเป็นตน มีเพศสัมพันธ์กับนักโทษชายคนอื่นๆ โดยที่ไม่ได้อยู่กินแบบคนรัก

ในส่วนของการแสดงออกถึงความปรารถนาทางเพศ คุกที่เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบ การจับจ้องและตรวจตราจากผู้คุมและมีกล้องวงจรปิดติดเพื่อให้เห็นผู้ต้องขังได้ตลอดเวลา กะเทยและคู่รักจะหาโอกาสพลอดรักและมีเพศสัมพันธ์กันภายในคุกในที่ลับตาคน กะเทยบางคนก็ได้รับความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ขณะที่กะเทยบางคนในบางครั้งก็เลือกที่จะเป็นฝ่ายทำให้คู่รักของตนมีความสุขทางเพศก่อน เนื่องจากสถานที่ในคุกไม่ได้เอื้อต่อการมีเพศสัมพันธ์

จึงเห็นได้ว่าคุกซึ่งเป็นพื้นที่แห่งการควบคุม ตรวจตรา เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ ผู้ต้องขังถูกกำหนดให้ใช้ชีวิตและดำเนินกิจกรรมที่สัมพันธ์กับพื้นที่และเวลาที่เคร่งครัด กะเทยต้องเผชิญกับกระบวนการปลดปล่อยตัวตนไม่เว้นแต่มิติเพศภาวะและเพศวิถี อย่างไรก็ตามประสบการณ์และมุมมองของกะเทยที่สะท้อนในงานครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าในอีกแง่หนึ่งคุกกียังพอเปิดโอกาสให้กะเทยใช้ชีวิตด้านเพศตามที่ตนเองปรารถนาได้บ้าง รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ที่พวกเธอและคนรักจำลอง “ความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ” ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนแนวคิดของ Butler (1990 อ้างถึงใน นฤพนธ์ ตัววิเศษ, 2559, น.10.) ว่าเพศภาวะและเพศวิถีมีลักษณะเหมือนการแสดง (acting) มากกว่าที่จะเป็นอัตลักษณ์ตายตัวตามอวัยวะเพศ เพศภาวะและเพศวิถีไม่ได้แยกหรือตัดขาดจากเพศสรีระ ในบางครั้งเพศภาวะและเพศวิถีก็มีส่วนหล่อหลอมเพศสรีระ ดังเช่นที่กะเทยสำรวจเรียนรู้เพศภาวะและเพศวิถี พร้อมทั้งดัดแปลง ปรับเปลี่ยนเพศสรีระของตนเองอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เมื่อครั้งที่พวกเธอยังเป็นวัยรุ่น วัยเรียน วัยทำงานหรือแม้กระทั่งเมื่อพวกเธอต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในคุก ดังนั้นงานศึกษานี้จึงชี้ให้เห็นถึงเพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยที่มีความสลับซับซ้อน ลื่นไหล

ไม่คงที่ และมีพลวัต สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ช่วงชีวิต (life cycle) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจในคุกผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างพวกเธอกับผู้คุม ผู้ต้องขังชาย ผู้ต้องขังกะเทยด้วยกัน

6.3. การต่อรอง หาทงเลือก ทางออกของกะเทยในคุก

คุกซึ่งถูกมองว่าเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จที่มาควบคุมและจัดการชีวิตของผู้ต้องขังในทุกๆ ด้านของชีวิต และลงลึกไปถึงรายละเอียดในการใช้ชีวิตประจำวัน แต่ก็ยังมีผู้ต้องขังบางส่วนมีการต่อต้านท้าทายอำนาจของคุก โดยการฝ่าฝืนกฎระเบียบของคุก เช่น ลักลอบมียาเสพติด แอบเล่นการพนัน ครอบครองโทรศัพท์มือถือ การแหกหักหลบหนี การก่อจลาจล การทะเลาะวิวาท เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ปฏิบัติการของอำนาจอาจจะทำให้มีคนบางส่วนไม่ยินยอมที่จะทำตามพยายามที่จะต่อต้าน ชัดขึ้นปฏิบัติการของอำนาจดังกล่าว

ดังที่อธิบายไปแล้วว่ากระบวนการต่างๆ ในคุกได้เข้าไปปลดปล่อย จัดการ และควบคุมร่างกาย ตัวตน เพศภาวะและเพศวิถี รวมไปถึงจิตใจและอารมณ์ความรู้สึกของกะเทย ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว แม้จะสร้างความอึดอัด คับข้องใจ ความไม่เป็นตัวของตัวเอง และความอับอายให้แก่กะเทย แต่เมื่อพวกเธอเริ่มยอมรับและพอปรับตัวในการใช้ชีวิตได้ พวกเธอก็พยายามหาทางเลือก ทางออกเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และเพศภาวะ เพศวิถีของพวกเธออยู่บ้าง เช่น กะเทยบางคนเลือกที่จะตัดแปลงเครื่องแต่งกายนักโทษให้มีลักษณะที่รัดรูป เน้นสัดส่วนของพวกเธอ แต่งหน้าอ่อนๆ ด้วยเครื่องสำอางเท่าที่พอจะหาได้ในคุก กะเทยบางคนแอบไว้ผมยาวกว่าทรงนักโทษปกติ ขณะที่บางคนแอบติดก๊ิบที่ผมและรัดผมเป็นทรงต่างๆ

การที่ต้องถูกตัดขาดจากครอบครัวหรืออดีตคนรัก ทำให้พวกเธอรู้สึกโดดเดี่ยว เมื่อต้องมาอยู่อาศัยในคุกเพียงลำพังท่ามกลางผู้ต้องขังชายที่กระทำผิดหลากหลายคดี กะเทยจึงหาทางเลือก และต่อรองกับอารมณ์ ความรู้สึกรักใคร่และความปรารถนาทางเพศของตนเอง โดยการเข้าไปเป็นสมาชิกใน “บ้าน” และมีคนรัก เพื่อตอบสนองความต้องการทางกายและจิตใจ และทำให้พวกเธอได้รับการปกป้องคุ้มครอง เมื่อกะเทยตกลงปลงใจคบหาและอยู่กินกันฉันท์คนรักกับคนรักที่เป็นผู้ต้องขังชาย ทั้งคู่จะคอยช่วยเหลือดูแลกันและกันขณะที่อยู่ภายในคุก พุดคุยให้คำปรึกษา และมีเพศสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เป็นความสัมพันธ์ชั่วคราวที่เกิดขึ้นภายในคุก เมื่อพวกเธอหรือคู่รักพ้นโทษจากคุกไป ความสัมพันธ์มักจะยุติลง ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการหาทางเลือก ทางออก และกระบวนการปรับตัว (Adaptation Alignment) ที่กอฟฟ์แมน (1961) เรียกว่าการสร้างโลกสมมติ (A kind of Colonization) เป็นการที่ผู้ต้องขังสร้างโลกสมมติขึ้นในการใช้ชีวิตในสถาบันเบ็ดเสร็จ โดยอ้างอิงประสบการณ์จากโลกภายนอกเพื่อทำความเข้าใจหรือแสดงออกถึงความปรารถนาของชีวิตภายในสถาบันเบ็ดเสร็จ โดยที่พวกเธอสร้างความสัมพันธ์และโลกสมมติของการเป็นสมาชิกใน

“บ้าน” และการใช้ชีวิตกับคนรักในคุก ข้อค้นพบในงานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คล้ายคลึงกับงานศึกษาของ สายพิณ ศุพุทธรมงคล (2542) ที่ได้ทำการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังหญิงใน ทัณฑสถานหญิงกลาง และการต่อต้านขัดขืนอำนาจของคุกที่ถูกจัดว่าเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จประเภทหนึ่งที่มีอำนาจครอบงำและจัดการทุกแง่มุมของชีวิตผู้ต้องขัง แต่ผู้ต้องขังก็ยังมีช่องทางหรือโอกาสในการต่อต้านขัดขืนอำนาจเหล่านั้นโดยการสร้างโลกสมมุติ (Colonization) ซึ่งเป็นการอ้างอิงประสบการณ์ที่เคยได้รับจากภายนอกคุกมาใช้ เช่น การมี “บ้าน” ในคุก โดยสมมติว่าเพื่อนผู้ต้องขังมีบทบาทเป็น บิดา มารดาและลูก หรือการแสดงบทบาทสามี ภรรยา

เมื่อพิจารณาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกะเทย (inmates) กับผู้คุม (staffs) กอฟฟ์แมน (1961) อธิบายว่าในกระบวนการปลดเปลื้องตัวตน (Mortification Process) จะพบว่ามีระบบของอำนาจ (Authority) เข้ามาเกี่ยวข้อง 3 ลักษณะ ดังนี้ ประการแรก มีการจัดระบบอำนาจในองค์กรกลุ่ม “staffs” จะมีอำนาจในการควบคุมกลุ่ม “inmates” ประการที่สอง สิทธาณุมัติ (ทั้งในแง่การลงโทษและให้รางวัล) จะเกี่ยวข้องกับอำนาจที่ชอบธรรมของ “staffs” ในการกำกับและควบคุม “inmates” ในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย พฤติกรรม และการติดต่อกับ “inmates” คนอื่นๆ ภายในสถาบันเบ็ดเสร็จ ประการที่สาม อำนาจที่ถูกใช้ในสถาบันเบ็ดเสร็จจะมีลักษณะต่อเนื่อง หาก “inmates” มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในขณะที่ทำกิจกรรมหนึ่งในสถานที่หนึ่งในสถาบันเบ็ดเสร็จ พวกเขาก็จะถูก “staffs” จับจ้อง ควบคุมเป็นพิเศษเมื่อพวกเขาต้องไปทำอีกกิจกรรมหนึ่งในอีกสถานที่หนึ่งในสถาบันเบ็ดเสร็จ ในงานศึกษานี้ก็พบการใช้อำนาจผ่านกลไกการสร้างระเบียบวินัยทั้งการควบคุมทางตรงจากผู้คุมหรือการที่กะเทยและผู้ต้องขังอื่นๆ ควบคุมตนเองเพื่อมิให้ทำผิดกฎระเบียบของเรือนจำ ดังที่กล่าวไปแล้วในบทสรุป หัวข้อการใช้ชีวิตประจำวันในคุก: ตัวตน เพศภาวะและเพศวิถีที่ถูกปลดเปลื้อง ควบคุม

หากนำแนวคิดเรื่องอำนาจของฟูโกต์มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ในคุกจะพบว่าความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้คุมและกะเทยในคุกไม่ได้มีลักษณะของการบังคับใช้ระเบียบกฎเกณฑ์เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นอำนาจที่ฟูโกต์ เรียกว่า อำนาจที่กระทำต่อร่างกาย (Bio-power) (Foucault, 1991 อ้างถึงใน สายพิณ ศุพุทธรมงคล, 2542, น.6) หรือที่นพพร ประชากุล (2558, น.15) เรียกว่า ชีวิตอำนาจ เป็นรูปแบบอำนาจสมัยใหม่ที่มุ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ผ่านกลไกที่มีระเบียบวิธีที่ซับซ้อน ต่อเนื่อง และมุ่งกระทำต่อพฤติกรรม ทัศนคติและวิถีชีวิตของผู้คน เพื่อให้กลายเป็นร่างกายที่เชื่อฟัง ว่างนอนสอนง่าย มีประโยชน์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากะเทยและผู้ต้องขังชายอื่นๆ ก็จะถูกควบคุมและตรวจตราอยู่ตลอดเวลาโดยผู้คุม ดังนั้น ผู้ต้องขังทุกคนต้องจึงอยู่ในระเบียบวินัยระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองเพื่อไม่ให้ละเมิดต่อกฎเกณฑ์ของคุก มิเช่นนั้นอาจจะถูกลงโทษ หรือเสียสิทธิประโยชน์บางอย่างไป การทำให้นักโทษรู้สึกที่ตนเองถูกผู้คุมจับตามองตลอดเวลา โดยที่ไม่รู้เลยว่าถูกจับตามองอยู่จริงหรือไม่ ทำให้นักโทษควบคุม ระมัดระวังพฤติกรรมของตนเองอยู่ตลอดเวลา

เพื่อให้อยู่ในระเบียบวินัย และไม่ถูกผู้คุมลงโทษ ทั้งที่จริงๆ แล้ว อาจจะไม่มีการจับตามองอยู่ก็ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการถ่ายโอนอำนาจจากผู้คุมและรัฐไปยังตัวผู้กระทำผิด ซึ่งทำให้นักโทษกลายเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ คือ เป็นผู้กระทำในฐานะผู้คุม (คอยควบคุม สอดส่องพฤติกรรมตนเอง) และมีหน้าที่เป็นผู้ถูกกระทำ คือ การถูกควบคุมให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมออกมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำนาจได้เปลี่ยนแปลงเป้าหมายไปกำกับควบคุมจิตใจมนุษย์ซึ่งมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากกว่าการควบคุมร่างกาย (นพพร ประชากุล, 2558; ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล, พรรณราย โอสถาภิรัตน์, และสุดแดน วิสุทธิลักษณ์, 2541, น.29-32; สายพิน ศุพุทรมงคล, 2542) โดยอำนาจทำงานผ่านกลไกการสร้างระเบียบวินัยซึ่งมีใช้ผ่านลงโทษและให้รางวัลแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังคงกระทำผ่านกลไกที่แยบยล เช่น การกำหนดให้ใช้ชีวิตในพื้นที่และเวลาที่เคร่งครัด การมีกิจวัตรประจำวันที่ต้องปฏิบัติซ้ำๆ การเน้นหลักศีลธรรม การอบรมโดยใช้อำนาจความรู้ต่างๆ และทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น การฝึกระเบียบแถว การตรวจสุขภาพ การฝึกอาชีพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามฟูโกต์ (Foucault, 1980, p.162 อ้างถึงใน สายพิน ศุพุทรมงคล, น.15) ยังชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนของอำนาจว่า “ที่ได้มีอำนาจ ที่นั้นย่อมมีการต่อต้านชัดเจน” เนื่องจากผู้ต้องขังมีการทำผิดกฎของคุก แสดงให้เห็นว่า ยังมีผู้ต้องขังบางกลุ่มที่ไม่ยอมสยบยอมต่ออำนาจที่มากกระทำ ยังพยายามที่จะต่อต้าน ชัดขึ้น ซึ่งอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ได้ ทำให้เห็นว่าอำนาจไม่สามารถที่จะทำให้ผู้ต้องขังที่อยู่ภายใต้ปฏิบัติการของมันยินยอมพร้อมใจทั้งหมด งานศึกษานี้พบเช่นกันว่ากะเทยในคุกก็ยังพอจะหาช่องทางในการต่อต้านชัดเจนดังที่ยกตัวอย่างไปแล้วข้างต้นทั้งในแง่การแต่งกายและการใช้ชีวิตด้านเพศ แต่พวกเขาก็จะคอยระมัดระวังไม่ให้เกิดการต่อต้านเช่นนี้ไปละเมิดกฎระเบียบของคุก จนก่อให้เกิดความไม่สงบและไร้ระเบียบเกิดขึ้นในคุก

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คุมและผู้ต้องขัง กอฟฟ์แมน (1961) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่าความสัมพันธ์ระหว่าง “inmates” (ซึ่งก็คือนักโทษ หรือ ผู้ต้องขัง) กับ “staffs” (ซึ่งก็คือผู้คุม) ทั้งสองฝ่ายมักจะมีภาพเหมารวมซึ่งกันและกันในลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน (narrow hostile stereotypes) “staffs” ก็จะมอง “inmates” ว่าเป็นพวกหัวรุนแรง ไม่น่าไว้วางใจ ในขณะที่ “inmates” ก็มักจะมอง “staffs” ว่าเป็นพวกที่มีอำนาจเหนือกว่าตนเอง และใช้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น (Davies, 1989; Goffman, 1961; Scott, 2010) ในงานศึกษาครั้งนี้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกะเทยและผู้คุมไม่จำเป็นจะต้องเป็นปฏิปักษ์ต่อกันเสมอไป ในด้านหนึ่งผู้คุมมีอำนาจในการตรวจตรา จับจ้องและควบคุมพฤติกรรมของกะเทยและผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ ให้อยู่ในกฎระเบียบวินัย ซึ่งอาจจะสร้างความไม่พอใจให้กับกะเทยและผู้ต้องขังชายไม่มากนัก แต่ในอีกด้านหนึ่ง ผู้คุมบางคนก็พอจะอนุโลมให้กะเทยแสดงพฤติกรรมที่ไม่ได้ยอมตามระเบียบกฎเกณฑ์อย่างสิ้นเชิง เช่น ผู้คุมบางคนก็จะไม่ได้ว่ากล่าวหรือตักเตือนกะเทยที่แต่งหน้าอ่อน ไว้ผมยาวบ้างนิดหน่อย หรือติดกับ รวบผม รวมทั้งอาจทำตัวแบบ “เอาหูไปนา เอาตาไปไร่” เมื่อกะเทยกับคุ้รักแอบมีเพศสัมพันธ์ในที่ลับตา ขณะที่ผู้คุมบางคนก็จะ

เคร่งครัดต่อระเบียบวินัย เมื่อใช้ชีวิตในคุกไปนานๆ กะเทยเองก็จะพอ “รู้ทางหนี ทีไล่” ว่าผู้คุมคนไหนที่อ่อนโยมในเรื่องต่างๆ กะเทยก็จะกล้าต่อรอง กล้าอ่อน หากเป็นผู้คุมที่เคร่งครัดต่อระเบียบวินัย กะเทยก็จะไม่กล้าต่อรองมากนัก

จึงเห็นได้ว่า ประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะและเพศวิถีของกะเทยในคุกมีความหลากหลาย ซับซ้อนและลึกลับ คุกเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยอำนาจในการควบคุม ตรวจสอบ จับจ้องและสอดส่องความประพฤติของผู้ต้องขัง เป็นพื้นที่ที่มีกระบวนการปลดปล่อยตัวตนในทุกๆ ด้านไม่เว้นแม้มิติทางเพศ เป็นพื้นที่กำกับชีวิตของพวกเธอในทุกๆ วันผ่านกิจวัตรประจำวันที่สัมพันธ์กับตารางเวลาและพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกัน คุกกลับเป็นพื้นที่ที่ยินยอมให้พวกเธอพอจะแสดงออกถึงเพศภาวะ อารมณ์ ความรู้สึกและความปรารถนาทางเพศได้ เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้กะเทยบางคนได้มีความรักและคนรักเป็นครั้งแรก ได้ใช้ชีวิตกับคู่รักที่คอยเลี้ยงดู เอาอกเอาใจพวกเธอ เป็นพื้นที่ที่ทำให้กะเทยรู้สึกว่าจะไม่ต้องปิดบังเพศภาวะและเพศวิถีของตนเอง เนื่องจากคุกถูกตัดขาดจากโลกภายนอกและจากคนที่พวกเธอคุ้นเคย รวมทั้งคุยกยังเป็นพื้นที่ที่หลอมเพศภาวะและเพศวิถีของพวกเธอให้สั่นไหว ปรับเปลี่ยน ให้พวกเธอได้เรียนรู้และสำรวจเพศภาวะและเพศวิถีในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่ถูกขัดเกลาและเติบโตขึ้นในสังคมกระแสหลักที่ให้คุณค่ากับความสัมพันธ์แบบหญิงชายภายใต้สถาบันการสมรส

6.4 ข้อเสนอแนะ

6.4.1 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

1) ควรมีการกำหนดแนวทางการดูแลผู้กระทำผิดในกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (โดยเฉพาะกลุ่มกะเทย) ของเรือนจำในประเทศไทยให้เหมาะสมต่อไป เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ค่อยเอื้ออำนวยต่อการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังกลุ่มนี้ โดยการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมแยกสำหรับผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น มีการจัดห้องอาบน้ำ ห้องสุขาที่เหมาะสม

2) การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขัง ขาดแคลนอุปกรณ์ในการป้องกันการติดต่อโรคทางเพศสัมพันธ์ จึงควรมีการรณรงค์ให้มีการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยเพื่อเป็นการป้องกันการโรค เช่น การแจกถุงยางอนามัยให้กับผู้ต้องขัง โดยที่ไม่ต้องลงชื่อเพื่อแสดงตัวตน

6.4.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) มีการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศที่ชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันจำนวนผู้กระทำผิดที่มีความหลากหลายทางเพศมีจำนวนมากขึ้น

2) มีการรณรงค์ให้เกิดการยอมรับผู้พันโทษ เพื่อให้โอกาสกับกลุ่มผู้กระทำผิด เพื่อลดโอกาสในการกลับมากระทำผิดซ้ำ

6.4.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

กะเทยบางส่วนเมื่อพันโทษไปแล้วหวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ซึ่งการเป็นทั้งกะเทยแล้วยังเคยผ่านการจำคุก ถูกประทัບตรา ยิ่งทำให้พวกเขากลายเป็น “ความเป็นชายขอบซ้ำซ้อน” (Multiple Marginalities) ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติจากสังคม ถูกกีดกัน สังคมไม่ยอมรับ นอกจากนี้พวกเขาต้องต่อสู้ดิ้นรน ทำมาหากิน บางคนต้องหาเงินส่งเสียคู่รัก เมื่อมาพบเจอกับการไม่ยอมรับและไม่ให้โอกาสจากสังคม สิ่งเหล่านี้อาจจะผลักดันให้กะเทยกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งควรจะนำมาศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. ใน สุรียัพร พันพั้ง และมาลี สันภูวรรณ (บรรณาธิการ). *จุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย*, น.43-46. นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และพิริศรา แซ่ก้วย. (2551). ถ้า ปฏิบัติการของสังคมไทยในกระแสจารีตเรื่องเพศจะอ่อนกำลังลง?. ใน ธวัชชัย พาชื่น และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล (บรรณาธิการ). *รายงานการประชุมประจำปีเพศวิถีศึกษาในสังคมไทย ครั้งที่ 1*, น. 57-72. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญดีการพิมพ์.
- กัตติง, แกรี่. (2558). *ฟูโกต์ ความรู้ฉบับพกพา* (สายพิน ศุภุทธมงคล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส์ พับลิชชิง เฮ้าส์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี 2005).
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2551). *ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี: ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/เรื่องเพศในประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างสุขเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส.) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2556). *ประมวลกฎหมายอาญฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ธวัชชัย พาชื่น และลือชัย ศรีเงินยวง. (2551). กระบวนการหล่อหลอมในวิชาชีพแพทย์กับความเป็นชายรักเพศเดียวกัน: การต่อรองเพศวิถีของนักเรียนแพทย์ชายที่รักเพศเดียวกัน. ใน ธวัชชัย พาชื่น และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล (บรรณาธิการ). *รายงานการประชุมประจำปีเพศวิถีศึกษาในสังคมไทย ครั้งที่ 1*, น.136-146. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญดีการพิมพ์.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2557). *มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- นพพร ประชากุล. (บรรณาธิการ). (2558). ฟูโกต์กับการสืบสาวความเป็นมาของสมัยใหม่. ใน *ร่างกายใต้บังการ*, (ทองกร โนคธรรม, ผู้แปล), น.3-31. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คบไฟ.(ต้นฉบับพิมพ์ปี 1975).
- นันทิ จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). *หลักทฤษฎีวิทยา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2519). *หลักทฤษฎีวิทยา*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล (บรรณาธิการ). (2541) *เผยแพร่ พรางกาย : ทดลองมองร่างกายในศาสนาปรัชญาการเมือง ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- พิมพ์วัลย์ บุญมงคล. (2551). แนวคิด ทฤษฎี และวิธีวิทยา ในการศึกษาเพศวิถี. ใน ธวัชชัย พาชื่น และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล (บรรณาธิการ). *รายงานการประชุมประจำปีเพศวิถีศึกษาในสังคมไทย ครั้งที่ 1*, น.28-37. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญดีการพิมพ์.

- มิแชล ฟุโกต์. (2558). *ร่างกายใต้บังคับการ* (ทองกร โภคธรรม, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คบไฟ (ต้นฉบับพิมพ์ปี 1975).
- ยศ สันตสมบัติ. (2545). มานุษยวิทยาไทยกับงานวิจัยภาคสนาม. ใน *ปริตดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล* (บรรณาธิการ), *คนใน: ประสบการณ์ภาคสนามของนักมานุษยวิทยาไทย*, น. 77-112. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- วราภรณ์ แซ่มสนิท. (2551). ภูมิทัศน์ของเพศวิถีศึกษาในฐานะกระบวนการต่อสู้ทางความรู้ ใน *ธวัชชัย พาชื่น และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล* (บรรณาธิการ), *รายงานการประชุมประจำปีเพศวิถีศึกษาในสังคมไทย ครั้งที่ 1*, น.13-27. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญตีการพิมพ์.
- วราภรณ์ แซ่มสนิท. (2551). *วิถีคิดเรื่องเพศวิถีของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วารุณี แสงกาญจนวนิช. (2548). *ตัดทิ้งชีวิตจริงของสาวประเภทสอง*. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊ค.
- ศรีพรหมา กฤษดากร (หม่อม). (2531). เรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิต. ใน *วารุณี วิบูลย์สวัสดิ์ แอนเดอร์สัน* (บรรณาธิการ), *พื้นถิ่น พื้นฐาน: มิติใหม่ของคติชนวิทยาและวิถีชีวิตสามัญของ “พื้นบ้านพื้นเมือง”*, น. 204-218. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด.
- อรรถสิทธิ์ สิทธิดำรง. (2558). ฟุโกต์กับปริศนาแห่งองค์อธิปไตยว่าด้วยอำนาจอธิปไตยสมัยใหม่ในคำสอนของมิเชล ฟุโกต์. ใน *อนุสรณ์ อุณโณ, จันทนี เจริญศรี และสลิสา ยุกตะนันต์* (บรรณาธิการ), *อ่านวิพากษ์ มิเชล ฟุโกต์*, น.75-121. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.
- อนุสรณ์ อุณโณ, จันทนี เจริญศรี และสลิสา ยุกตะนันท์ (บรรณาธิการ). (2558). *อ่านวิพากษ์ มิเชล ฟุโกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.

บทความวารสาร

- ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2554). คนข้ามเพศ: ตัวตน วัฒนธรรมย่อย และพื้นที่ทางสังคม. *วารสารดำรงวิชาการ*.10(1), 98-125.
- พิมพ์วัลย์ บุญมงคล (2557). *เคเวียร์ และสตรีนิยมเป็นญาติกันหรือไม่?: บทวิเคราะห์ความเหมือน ความแตกต่างและกลมกลืน*. *วารสารเพศวิถีศึกษา*, 3(1),13-20.

รายงานการวิจัย

- ปณิธิ สุขสมบูรณ์. (2556). *เพศภาวะและเพศวิถีกับพฤติกรรมในสังคมไทย: การสำรวจองค์ความรู้*.
กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- พรเทพ แพรขาว. (2556). *เพศวิถีกะเทยอีสานในพื้นที่หมอลำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน).
- สิทธิพันธ์ บุญญาภิสมภาร, รณภูมิ สามัคคีคารมย์ และพิมพ์วัลย์ บุญมงคล. (2551). *ชีวิต ตัวตน และเรื่องเพศ
ของสาวประเภทสอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์ (บรรณาธิการ). (2547). *เพศภาวะ การทำทายร้าง การค้นหาตัวตน*. เชียงใหม่:
ศูนย์สตรีศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์ กลุ่มผู้ต้องขังที่ยากต่อการแก้ไข:
กรณีศึกษาผู้ต้องขังในเขตควบคุมพิเศษ*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ..

วิทยานิพนธ์

- กฤษฎาชนม์ สุขยะฤกษ์. (2552). *นักศึกษาเพศที่สามในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: การดำเนินชีวิต
และสวัสดิการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ชรินทร์พร มะชะรา. (2552). *ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการจากครอบครัวของ
กะเทยวัยรุ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะพยาบาลศาสตร์.
- เดชา กัลยาวิฑูรย์. (2540). *การรับรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกทัศน์ของผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาเรือนจำ
แห่งหนึ่ง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชามานุษยวิทยา,
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.
- เทียมเทพ ทังศิริ. (2546). *อัตลักษณ์ของนักเรียน “กะเทย”: กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง
ในจังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะศึกษาศาสตร์,
สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา.
- เทอดศักดิ์ ร่มจำปา. (2545). *วาทกรรมเกี่ยวกับ เกย์ ในสังคมไทย พ.ศ. 2508-2542*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชาประวัติศาสตร์.
- บงกชมาศ เอกเอี่ยม. (2532). *เกย์: กระบวนการการพัฒนาและอ้างเอกลักษณ์รักร่วมเพศ*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา, สาขาสังคมวิทยา.

- ปริญทร์ นาคสิงค์.(2547). *เกย์: กระบวนการพัฒนาและอารังเอกลักษณ์ร่วร่วมเพศ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, สาขาสังคมวิทยา.
- เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา. (2546). *การช่วงชิงอัตลักษณ์ “กะเทย” ในงานคาบาเรต์โชว์*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม.
- พรรณเลขา พลอยสระศรี. (2546). *กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในเรือนจำกลางบางขวาง*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,
สาขาการบริหารงานยุติธรรม.
- พรวิษณุ สุขารมณ. (2550). *การยืนยันเพศที่สาม, น.การศึกษาแบบอัตชีวประวัติ*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยาลัยสหวิทยากร, สาขาวิชาสตรีศึกษา.
- พลสิทธิ์ แวดศักดิ์. (2552). *กะเทยบ้านนอก" การสร้างตัวตนของกะเทยบนพื้นที่ทางสังคม: กรณีศึกษา
กะเทยที่ปรากฏตัวในเขตตัวเมืองนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา.
- มานิตา ชาญไชย. (2546). *ความเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมของ “ดี” และกลยุทธ์ในการใช้ชีวิตประจำวัน
ของผู้หญิงที่มีคนรักเป็นทอม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, สาขาสังคมวิทยา.
- เรืองฟ้า บุราคร. (2550). *การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ “กะเทย” ในพื้นที่คาบาเรต์โชว์*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน,
สาขาสื่อสารมวลชน.
- วาทีนีย์ วิชัยยา. (2556). *แม่วัยรุ่น: ประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะ และเพศวิถี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, สาขาวิชาสังคมวิทยา.
- ศิริจินดา ทองจินดา. (2547). *คุกหญิงกับการเลื่อนไหลและหลากหลายของเพศสภาพ (Women's
prison and the fluidity and diversity of gender)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม.
- สายพิณ ศุพุทธมงคล. (2542). *คุกกับคน: อำนาจและการต่อต้านชัดเจน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, สาขามานุษยวิทยา.
- สุไลพร ชลวิไล. (2545). *ตัวตนในเรื่องเล่า: การต่อรองทางอัตลักษณ์ของหญิงรักหญิง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, สาขามานุษยวิทยา.
- สมฤดี สวงแก้ว. (2546). *กระบวนการพัฒนาและอารังเอกลักษณ์ "กะเทย" ในสังคมมุสลิม*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา, สาขาสังคมวิทยา.

เอกศาสตร์ สรรพช่าง. (2546). *คาราโอเกะคลับ...พื้นที่และตัวตนของเกย์อ้วน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขามานุษยวิทยา, ภาควิชามานุษยวิทยา.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2550). เพศวิถี: นิยามความหมาย และกรอบแนวคิด. *เอกสารประกอบการ
สัมมนาเรื่องเพศวิถีและการปรับใช้ในงานส่งเสริมสุขภาพทางเพศ*. สืบค้นจาก <http://www.teenpath.net/data/event/40002/SexCourse01/content-001.html>.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (15 มิถุนายน 2558ค). *การทำความเข้าใจเบื้องต้นเรื่อง Queer Theory (เพศวิภาษ)*.
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/5>.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (15 มิถุนายน 2558ข). *ควีรี่กับการวิพากษ์มานุษยวิทยากระแสหลัก*. ศูนย์มานุษยวิทยา
สิรินธร (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/1>.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (15 มิถุนายน 2558ก). *ทบทวนวิธีการสร้างความรู้/ความจริงเรื่องเพศ*. ศูนย์มานุษยวิทยา
สิรินธร (องค์การมหาชน) สืบค้นจาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/2>.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2559.). *แนวคิดทฤษฎีเรื่อง “ความหลากหลายทางเพศ”*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน). สืบค้นจาก http://www.sac.or.th/main/article_detail.php?article_id=180&category_id=27.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.(31 กรกฎาคม 2561) *คสช*. สืบค้นจาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.(11 เมษายน 2560) *คาบารัตโซว์* สืบค้นจาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>.

การสัมภาษณ์

แก้ว. (23 สิงหาคม 2560). สัมภาษณ์.

จีจ๋า. (9 ตุลาคม 2560). สัมภาษณ์.

เจนนี่. (20 มิถุนายน 2560). สัมภาษณ์.

น้ำผึ้ง. (20 กันยายน 2560). สัมภาษณ์.

น้ำเพชร. (30 สิงหาคม 2560). สัมภาษณ์.

ปอง. (22 กันยายน 2560). สัมภาษณ์.

- พราว. (25 กรกฎาคม 2560). สัมภาษณ์.
 หยก. (13 มิถุนายน 2560). สัมภาษณ์.
 อาร์ม. (23 มิถุนายน 2560). สัมภาษณ์.
 เอ็ม. (4 กันยายน 2560). สัมภาษณ์.

Books and Book Articles

- Goffman, E. (1961) *Asylums: Essays on the Social Situation of Mental Patients and Other Inmates*. New York: Doubleday.
- Hekma, G. (2007). Queering Anthropology in *The Sandfort and Others* (eds.) *Lesbian and Gay Studies* (Narupon Duangwises Trans). SAGE Publication, London. pp.81-93.(Original work published 2000).
- Lemert, C. & Branaman, A. (1997). *The Goffman Reader*. Great Britain: Blackwell Publisher Ltd.,
- Marinucci, M. (2010). *Feminism is Queer: The Intimate Connection between Queer and Feminist Theory*. London: Zed books.

Articles

- Davies, C. (1989). *Goffman's Concept of the Total Institution: Criticisms and Revisions*. *Journal of Human Studies*, 12(1/2), 77-95.
- Madeline, K. (1969, June). *Total Institution and Self-Mortification*. *Journal of Health and Social Behavior*, 10(2),134-141.
- Scott, S. (2010). *Revisiting the Total Institution: Performative Regulation in the Reinventive Institution*. *Journal of Sociology*, 44(2), 213-231. DOI: 10.1177/0038038509357198.
- Stark, L, R. (1994, February). *The Shelter as "Total Institution" An Organizational Barrier to Remediating Homelessness*. *American Behavioral Scientist*, 37(4),553-562.

Electronic Media

Goffman, E. (n.d.) Characteristics of Total Institution. Retrieved from
<http://www.markfoster.net/neurelitism/totalinstitutions.pdf>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวจรรุวรรณ คงยศ
วันเดือนปีเกิด	31 สิงหาคม 2525
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2551: ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2547: สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตำแหน่ง	นักสังคมสงเคราะห์ ชำนาญการ กรมราชทัณฑ์
ผลงานทางวิชาการ	จรรุวรรณ คงยศ และปณิธิ บรรวณ. (กุมภาพันธ์ 2561). เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของ กะเทยในคุก. ใน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, <i>การสัมมนา เครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 17 ประจำปีการศึกษา 2560</i> (น.581-592). ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ประสบการณ์ทำงาน	2554-ปัจจุบัน: นักสังคมสงเคราะห์ ชำนาญการ กรมราชทัณฑ์ 2549-2554: นักสังคมสงเคราะห์ ปฏิบัติการ กรมราชทัณฑ์